

נציב קבילות החיילים

דוח שנתי לשנת 2022 - מהדורת היוכל

נציב קבילות החיילים • דוח שנתי לעונת 2022 - מהדורת היוכל

שבט תשפ"ג, פברואר 2023

נציב קבילות החיילים

דוח שנתי לשנת 2022 - מהדורת היובל

שבט תשפ"ג, פברואר 2023

הדוח מוגש לשר הביטחון ולוועדת החוץ
והביטחון של הכנסת על פי סעיף 557(א)
לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955

אתר הנציבות באינטרנט
www.mod.gov.il/nakhal

הודפס באמצעות משרד הביטחון – ההוצאה לאור

תוכן עניינים:

4	.01 דבר הנציבה
7	.02 תקציר הדוח
13	.03 מידע כללי
17	.04 השנה במספרים
25	.05 נושאים עיקריים
26	סוגיות בפיקוד ומנהיגות
54	זכויות בתחום השכר ותנאי השירות בצה"ל
86	תנאי המחייה והתשתיות בצה"ל
101	משרתי הקבע בצה"ל
116	שירותי הרפואה בצה"ל
131	מערך המילואים
140	מיועדים לשירות ביטחון
147	.06 אחרית דבר
149	.07 נסכחים
150	חלק י"א לחוק השיפוט הצבאי - תשט"ו-1955 -
156	פקודות מטכ"ל 33.0336 נציב קבילות החיילים - נוהל פנייה וסמכויות
162	העוסקים במלאכה - תודות -
167	.08 מוסף מיוחד לרגל יובל לנקח"ל

דבר נציבת קבילות החיילים

.01

עם תום שנת 2022, אני מתכבדת להגיש לשר הביטחון ולוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, דין וחשבון על פעילות נציבות קבילות החיילים לשנה זו. חשיבות הדוח אינה רק בעדכון בדבר פעילות הנציבות, אלא שיש באמור בו כדי לשקף בפועל מה מטריד את המשרתים בצה"ל ואת אלה הבאים בשעריו, היכן ניתן וצריך לתקן ולסייע ומה צריך עוד לעשות בכדי שהדברים לא יחזרו על עצמם. לעניין זה יש לזכור ולהזכיר שמספר הקבילות או הקובלים אינו חזות הכול ויש בו כדי להעיד גם על אחרים שהעניין נוגע אליהם.

הנציבות, אשר ציינה השנה יובל להיווסדה, פועלת מאז הקמתה ולאורך כל שנותיה, לאורם של שני עקרונות מובילים: הראשון,

שלו תמיד ניתנת הבכורה - הינו עמידה

איתנה לצד הקובלים - החייל, החיילת,

משרת ומשרתת הקבע, המיועדים

והמיועדות לשירות ביטחון, איש ואשת

המילואים - אותם מעמידה הנציבות

במרכז, וחותרת לסייע להם ככל הניתן

ולהיטיב את מצבם; השני - עיסוק

יום-יומי **בכיוון זרקור** אל עבר נושאים

מערכתיים הדורשים בחינה, תיקון,

טיוב או שינוי, **ועמידה על כך שיטופלו,**

לרווחת המשרתים ולטובת צה"ל כולו.

לצד עקרונות אלה, רואה הנציבות בחיזוק

ועמדתי עימם על כך שהגשת קבילה היא זכותו של כל חייל, חיילת, איש ואשת קבע, וכי עליהם לוודא כי זכות זו ניתנת ללא סייג.

אני סמוכה ובטוחה שטובתם של חיילי צה"ל נמצאת בראש מעייניהם של המפקדים, וכי דוח זה ישמש אותם ללמידה ולשיפור לטובת פקודיהם בפרט, ולטובת צה"ל בכלל.

עם סיומה של שנת היובל, מצאתי לנכון לצרף לדוח זה מוסף חגיגי, המתאר את הקמתה ואת פועלה של הנציבות ואת הנציבים שעמדו בראשה, ב־50 שנותיה הראשונות. עיון במוסף מגלה כי לצד נושאים החוזרים על עצמם, שבהם יש להמשיך ולעסוק ללא לאות, יש גם כאלה שנעשה תיקון בעניינם וניכרת השפעת הנציבות ותרומתה.

לסיום, אבקש להכיר תודה לאנשי הנציבות, המממשים מדי יום, הלכה למעשה, את ערך כבוד האדם, ומהווים אוזן קשבת, כתף תומכת וכתובת לכל חייל. כל אחד מכם הוא חוליה בשרשרת אנושית איתנה למען חיילי צה"ל ומפקדיו. חיזקו ואימצו.

תא"ל (מיל') רחלי טבת ויזל
נציבת קבילות החיילים

האמון בין החייל למפקדיו ערך מוביל.

על־כן ככלל, משמתקבלת קבילה, ראשית יופנו טענותיו של הקובל לתחקור ולבחינה על ידי גורמי הפיקוד והמקצוע הרלוונטיים. ככל שהתחקיר רציני ומעמיק ובמהלכו ננקטו צעדים של ממש לסייע לקובל, לתקן את הדרוש תיקון, לנקוט בהליכים כלפי מי שחרג מההתנהגות הראויה ולוודא שהדברים לא יחזרו על עצמם - יינתן משקל בכורה לטיפול גורמי הפיקוד.

תפיסה זו, אשר שמה את החייל במרכז, עוטפת אותו ומסייעת לו, בשיתוף עם המפקדים, לחזור לשירות תקין, קיבלה לאחרונה ביטוי בתג יחידת נקח"ל החדש, אשר הושק במסגרת אירועי היובל לנציבות.

בשנה החולפת, הקפדתי לבקר ביחידות שונות, לשוחח עם חיילים ועם מפקדים, ולבחון מקרוב ובאופן בלתי אמצעי את תנאי שירותם ואת מימוש זכויותיהם. כמו כן, פעלתי ביתר שאת לשילוב תובנות מקבילות בקורסי הפיקוד בצה"ל - מבית הספר לקצינים, דרך קורס ייעוד וייחוד לקצינים בדרגת סרן-רס"ן, קורסי פיקוד ומנהיגות לדרג הסא"לים והרנג"ים ועד לקורס מחצבי"ם, המיועד לדרג האל"ם.

לאורכה של השנה, נפגשתי תדיר עם מפקדים בדרג הנפרש ובמטה, הצפתי בפניהם נושאים הדורשים את מעורבותם

.02

תקציר הדוח

תקציר מנהלים

כן, ניתנו למפקדי צה"ל 692 המלצות - חלקן המלצות הנוגעות לעניינו של החייל הקובל בלבד, וחלקן המלצות בעלות השלכות רחב מערכתיות.

במסגרת בקרה הנערכת אחר מימוש המלצות אלה, עלה כי 70% מתוכן מומשו במהלך השנה החולפת וכי חלק מההמלצות שניתנו בשנים קודמות, מומשו אף הן במהלך השנה. בהקשר זה יודגש כי בהתאם לפקודת המטה הכללי 33.0336, המלצות הנציבה הן בגדר פקודה לביצוע (למעט במקרים שבהם הרמטכ"ל מורה אחרת).

שנת 2022 התאפיינה בעלייה של 13% בקבילות משרתי הקבע, לצד ירידה של 17% בהיקף הקבילות מטעם מיועדים לשירות ביטחון (יורחב בהמשך).

כמו כן, בשנת העבודה החולפת הושלם הטיפול בסוגיות בעלות השלכות רחב משמעותיות על אוכלוסיות שונות בצה"ל. כך לדוגמה, בתחילת השנה החליט צה"ל על **קיצור משך שירותם של חיילים**

המשרתים במסלול גרעין הנח"ל, זאת לאחר שבשנת 2021 הצבעתי על ליקויים מסוימים במענה הפיקודי שניתן להם ובתפקידים שאליהם שובצו עם חזרתם משנת התנדבות מחוץ לכותלי הצבא; כמו כן, בהתאם להחלטת הצבא, החל מחודש אוגוסט 2023 **תינתן לכל חיילת**

מדי שנה פונים לנציבות קבילות החיילים אלפי חיילים ובני משפחותיהם בנושאים שונים הנוגעים לשירות הצבאי - ממנהיגות ויחסי מפקד-פקוד, דרך נושאים הקשורים במענה רפואי, בתנאי השירות והתשלומים ועד להיבטים הקשורים בהליכי גיוס, בשירות הקבע ובשירות במערך המילואים.

בשנה החולפת, מתוך אלפי פניות שהתקבלו בנציבות, הבשילו 6,075 מהן לכדי קבילות, ירידה של כשני אחוזים ביחס למספר הקבילות בשנת 2021. השנה, חלה עלייה של ממש (350%) במספר הקבילות הקבוצתיות שהוגשו. מבררי הנציבות **טיפלו** במסירות ובמקצועיות ב-5,996 קבילות.

אשר לנושאי הקבילות¹, היבטים הנוגעים ליחסי מפקד-פקוד היוו השנה, כמו בשנים עברו, את הנושא המוביל שבגיניו הוגשו קבילות (40% מסך נושאי הקבילות) ונשמרה מגמת העלייה שהחלה לפני שנים ספורות בהיקף נושא קבילות זה. לצד זאת, בלטו השנה קבילות בנושאים הנוגעים למענה רפואי (16%), לתשלומים, למנהל ולרישומת (15%), למיועדים לשירות ביטחון (13%) ולמשרתי הקבע (12%).

מתוך סך הקבילות שבוררו, נמצאו 58% מתוכן מוצדקות (עלייה של 3% ביחס לשנת 2021) בכללן אף קבילות אשר באו על תיקון במהלך הבירור (20% מכלל הקבילות שבוררו). כמו

¹ הנתון בדבר נושאי הקבילות מתייחס לסוגיות השונות הנדונות בכל קבילה ואפשר שבכל קבילה יהיו כמה נושאי קבילה. לפיכך, אין בהכרח הלימה בין מספר הקבילות לבין מספר נושאי הקבילות.

ניתנו להן הזכויות הנלוות לרמת הפעילות העדכנית; הוחלט, לפני משורת הדין, כי **קציני קשר גדודיים (קשר"גים), אשר לא זכאים למעמד לוחם יזוכו בהטבות שאותם מקבלים לוחמים לאחר שחרורם.**

לצד אלה, טיפלה הנציבות השנה במאות רבות של קבילות הקשורות בהיבטים שונים של פיקוד ומנהיגות. בחלק מקבילות אלה עלתה תמונה מטרידה של התנהגות בעייתית מצד סגל הפיקוד הצעיר המקיים את הקשר העיקרי עם החיילים, הבאה לידי ביטוי בחוסר רגישות לפרט, בתגובות קיצוניות ובלתי מידתיות, בנוקשות, בהיעדר ידע בסיסי בפקודות הצבא בכל הנוגע לסמכויותיהם ועוד. פערים אלה, הובילו לא אחת השנה, כמו בשנים עברו, **להתנהגות אלימה**, דוגמת מ"מ שדחף, היכה באגרופים והפיל לרצפה חייל במהלך ויכוח, מ"פ שסטר לחייל, רס"פ שהיכה חייל באגרופיו ועוד; **התבטאויות בלתי ראיות, כלפי חיילים, שימוש בביטויים גזעניים, פגיעה בפרטיות, אי-כיבוד המלצות או הפניות רכואיות או המלצות הנוגעות לתנאי השירות** תוך הבעת חוסר אמון בנחיצותן, **גילויי הומופוביה ועוד.** כפי שציינתי בדוח בהרחבה, **להתנהגויות מעין אלה אין מקום בצה"ל ויש לפעול למיגורן ללא דיחוי בדגש על חניכת דור המפקדים הצעירים.** מעבר לפגיעה בחיילי צה"ל אשר ניתנו למשמורת בידי

בשירות חובה האפשרות לבחור בין מדי 'א' בגזרת 'בנות' לבין מדי 'א' בגזרת 'בנים', זאת לאחר שלמעלה מאלף חיילות חובה הצטרפו לקבילה שעסקה בכך שגזרת מדי 'א' המסופקים להן לא מתאימה למבנה גופן ומבליטה אברי גוף מוצנעים; **הוגדרו לוחות זמנים קשיחים לתחקור מועמדים לתפקידים הדורשים סיווג ביטחוני**, זאת לאחר שבקבילות שבהן עסקתי השנה עלה כי עיכוב בהשלמת הליכים אלה בזמן גרם לפגיעה בזכויות המשרתיים; לאחר שנים שבהם התרעו קודמיי בתפקיד על העדר אוגדן סדור בנושא הליכים וסדר הפעולות הנדרשים לצורך אישור מתן תשלומי משפחות (תשמ"ש), **פורסם השנה ספר התשמ"ש**, המסדיר ומבהיר נושא זה ומקל על הטיפול באוכלוסייה הזכאית; **כמו כן הוסדרה אפשרותם של מיועדים לשירות ביטחון (מלש"בים) להמשיך בהליכי מיון גם כאשר לא נקבע להם פרופיל על רקע בריאות הנפש (ברה"ן)**, זאת לאחר שהצבעתי בשנה החולפת על מחסור בגורמי בריאות הנפש והשלכותיו, בין היתר, על אוכלוסייה זו; **מאפשרים למלש"בים המבקשים זאת, לקבל ליווי לבדיקות רפואיות בלשכות הגיוס** לאחר קבילות שהוגשו בנושא; **עודכנה הרישומת האישית בעניינין של סמב"ציות ומ"כיות** אשר קבלו על כך שאינן מזוכות ברמת פעילות ובהתאם

רפואיות של חיילים מצד מכפדיהם, לעיתים תוך עיכוב הפניה לגורם רפואי, מניעת מפגש עם רופאים מומחים, אי-כיבוד המלצות רפואיות ועוד. לצערי, מקרים אלה גורמים לא אחת להחרפת מצבו הרפואי או הנפשי של החייל, ולתחושת תסכול וחוסר אונים. בדוח עמדתי על זכותם של חיילי צה"ל לקבל מענה רפואי שלם ומלא בזמן ובהתאם לפקודות ולהוראות הנוגעות לעניין.

היבט חשוב נוסף נוגע למענה הרפואי הניתן למשרתים בצה"ל מטעם גורמי הרפואה. בהקשר זה יודגש כי לצד שיפורים הנוגעים לחוויית השירות הרפואי, **קיים פער משמעותי בזמינות המענה הניתן בתחום בריאות הנפש (ברה"ן) בצה"ל בשל מחסור בגורמי ברה"ן,** דבר הגורם להמתנה ממושכת, לעיתים בת חודשים אחדים, למפגש עם קב"ן. על צה"ל לפעול לאלתר לסגירת הפער ולמימוש כלל הפתרונות שהוצגו לעניין זה, על מנת לוודא כי כלל המשרתים בצה"ל מקבלים מענה ברה"ן שלם. לצד פער זה, הדוח מצביע אף על ליקויים מסוימים במענה הרפואי, פער בתיווך החלטות רפואיות, ועל היבטים הקשורים ביישום החלטות רופאים תעסוקתיים.

לצד נושאים אלה, ייחדתי בדוח התייחסות לקבילותיהם של **למעלה מ-740 משרתי**

מכפדיהם, יש בכך כדי לכגוע באמון הניתן במפקדי צה"ל ובמוטיבציה לשירות.

אשר לנושאים הנוגעים ל**זכויות הפרט,** מצאתי כי בדומה לשנים עברו, גם השנה נפגעו זכויותיהם של משרתים בצה"ל בשל פערים מקצועיים של חלק מהגורמים האמונים על המענה לפרט בדרגי השטח, לצד אי מימוש אחריות המפקדים לוודא כי פקודיהם מקבלים את כלל זכויותיהם. כך, במקרים רבים נפגעו זכויותיהם של חיילים לאחר שגורמי המקצוע והמפקדים **לא הקפידו לוודא כי הרישומת האישית תואמת את תפקידם בפועל,** כי מוזנת להם **רמת פעילות התואמת את אופי שירותם,** כי ניתנות להם **הקלות בתנאי השירות או תשלומי משכחות שלהם** הם זכאים, במקרים אחרים לא הקפידו מפקדים על זכויות בתחום הדת, על **ניהול חופשותיהם של חיילים ועל טיפול** בבקשות הקשורות בשינוי שיבוץ.

בדוח עמדתי על כך שהגורמים המקצועיים והמפקדים האמונים על מתן המעטפת לפרט נדרשים לוודא כי המענה שהם נותנים הוא מהיך, איכותי ומלא, וכי נשמרות זכויות המשרתים.

סוגיית **מימוש זכויותיהם הרפואיות של חיילים** עולה בשני הקשרים עיקריים - הראשונה, כפי שאף הזכרתי בהקשר לנושאי הפיקוד, קשורה ב**אי-מימוש זכויות**

שעליהם עמדתי בפני גורמי 'מיטב'.
אשר למערך המילואים, בשנה החולפת עסקתי ב־450 קבילות (בקירוב) של אנשי מילואים, אשר מרביתן נוגעות במעטפת הניתנת לאוכלוסייה זו - החל בתגמולים, דרך ההטבות שלהם זכאים חיילים משוחררים, החזרי נסיעות, טיפול בבקשות לשינוי שיבוץ, פערים ברישומת ועוד. בסיכום ממצאיי בקבילות אלה עמדתי על כך שיש לוודא כי אנשי המילואים, הנקראים לדגל ותורמים מזמנם ומיכולותיהם למען ביטחונה של המדינה, מקבלים את מלוא זכויותיהם, ללא כל עיכוב וכי יש לפעול להיטיב עימם ולהוקיר להם תודה על תרומתם.
 בטוחני כי מפקדי צה"ל, שבהם אני נותנת אמון ושלהם אני רוכשת כבוד והערכה עמוקים, יראו בדוח זה כלי שבאמצעותו יוכלו לפעול על מנת לתקן את אשר דורש תיקון ולהבהיר את אשר נדרש - למען חיילנו, למען צה"ל כולו ולמען ביטחון מדינת ישראל.

קבע, לעומת 656 בשנת 2021 (עלייה של 13%). בין מגוון הנושאים אשר הטרידו את משרתי הקבע, בלטו **פגמים ביישום מודל הקבע החדש, עיכוב, אי־סדרים ושגיאות בטיפול בבקשות לקיצור שירות ובירור חביוות, העדר שקיפות, מתן הבטחות ללא סמכות** וסוגיות הנוגעות **לתנאי השירות של משרתי הקבע**.

בדוח עמדתי על כך שגידול במספר הקבילות של אנשי הקבע, כמו גם אחוז גבוה במיוחד של קבילות מוצדקות מתוכן (כ־64% מהקבילות לעומת 54% אשתקד) מהווה **איתות אזהרה** וכי יש לפעול על מנת לוודא כי לצד הציפייה למסירות ולטוטליות ממשרתי הקבע, פועלות רשויות הצבא על מנת לוודא כי זכויותיהם נשמרות וכי הטיפול בהם הינו שלם ומקצועי.

עוד במסגרת הדוח, התייחסתי לקבילותיהם של **כ־800 מיועדים לשירות הביטחון (מלש"בים)**. כפי שציינתי בדוח, בשנים האחרונות ניכרת גמישות בהליכי המיון והשיבוץ בצה"ל, בין היתר בשיפור במענה ובמציאת פתרונות יצירתיים. פעולות אלה הובילו הן לירידה של 17% במספר הקבילות, ביחס לשנת 2021, והן לעלייה בהיקף הקבילות שבאו על תיקונן במהלך הבירור (33% השנה לעומת 24% אשתקד). לצד זאת, עלו בדוח ליקויים מסוימים בהליכי המיון והשיבוץ

.03

מידע כללי

נציבות קבילות החיילים - נקח"ל על קצה המזלג

נציבות קבילות החיילים, שציינה השנה יובל להיווסדה, מהווה כתובת רלוונטית וזמינה לכל חייל צה"ל - בשירות חובה, קבע ומילואים וכן למיועדים לשירות ביטחון, ופועלת לקידום זכויותיהם ולסייע להם בהתאם לסמכויותיו הקבועות בחלק יא לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו - 1955.

ניתן לפנות אל הנציבות בנושאים שונים ומגוונים - החל מסוגיות הנוגעות לפיקוד ומנהיגות, דרך מעשים הקשורים במענה רפואי הניתן למשרתים בצה"ל, תנאי השירות והשכר, ואף להיבטים שונים הקשורים בתהליך הגיוס לצה"ל, בשירות הקבע ובשירות במערך המילואים.

על מה ניתן להגיש קבילה?

על מעשה או מחדל בנוגע לסדרי שירות, תנאי שירות או משמעת, הפוגע במישרין בקובל, פוגע בזכויותיו או מונע ממנו טובת הנאה והוא בניגוד לחוק או לפקודות הצבא, ללא סמכות חוקית או בניגוד למנהל תקין או שיש בו משום נוקשות יתרה או אי צדק בולט.

מי יכול להגיש קבילה?

מיועדים
לשירות ביטחון

אנשי
מילואים

אנשי
קבע

חיילים
בשירות חובה

וכן קרוב משפחה מדרגה ראשונה או אדם אחר אשר התבקש להגיש את הקבילה בשמם של מי מאלה.

אתר האינטרנט של הנציבות
www.mod.gov.il/nakhal

איך ניתן
להגיש
קבילה?

באמצעות מייל אזרחי
nakhal@mod.gov.il

במייל הצבאי
 לנמען "פניות וקבילות"

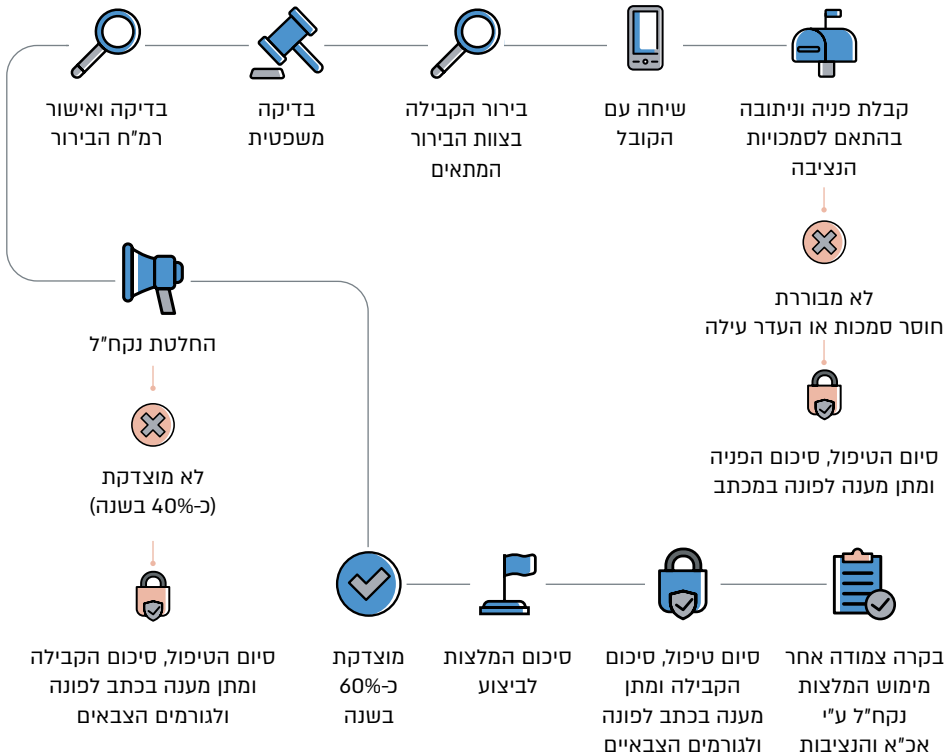

שמספרו 03-6977374 | בימים א'-ה' בין השעות 09:00-17:00

ניתן לקבל הכוונה ראשונית
במוקד הפניות של הנציבות

תהליך הטיפול בקבילה

בהתאם לפקודת המטה הכללי שמספרה 33.0336 על מפקדי צה"ל לתקן את הליקויים עליהם הצביע הנציב, תוך 60 יום ממועד מתן הודעתו, אלא אם הורה הרמטכ"ל אחרת

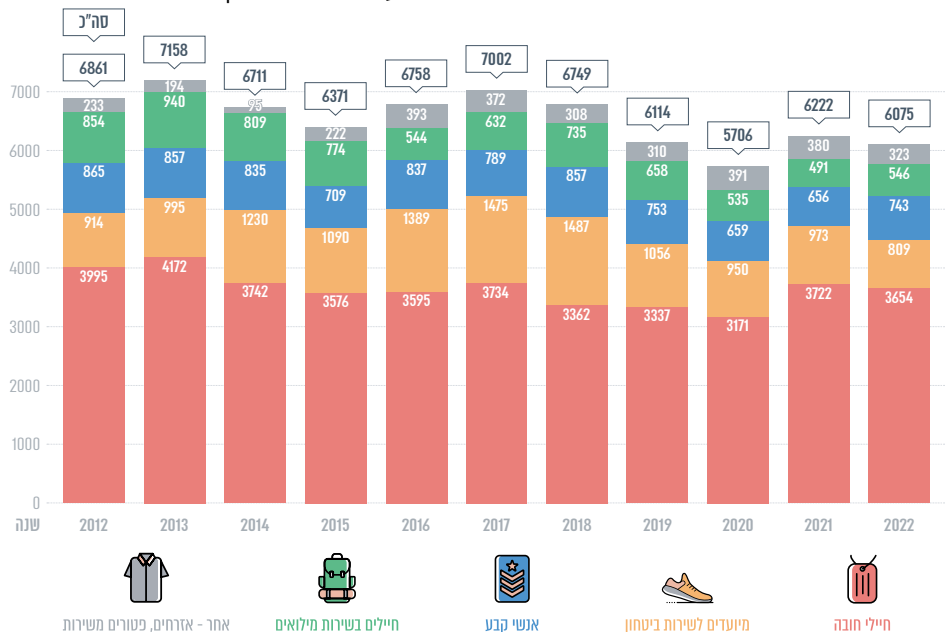
.04

השנה במספרים

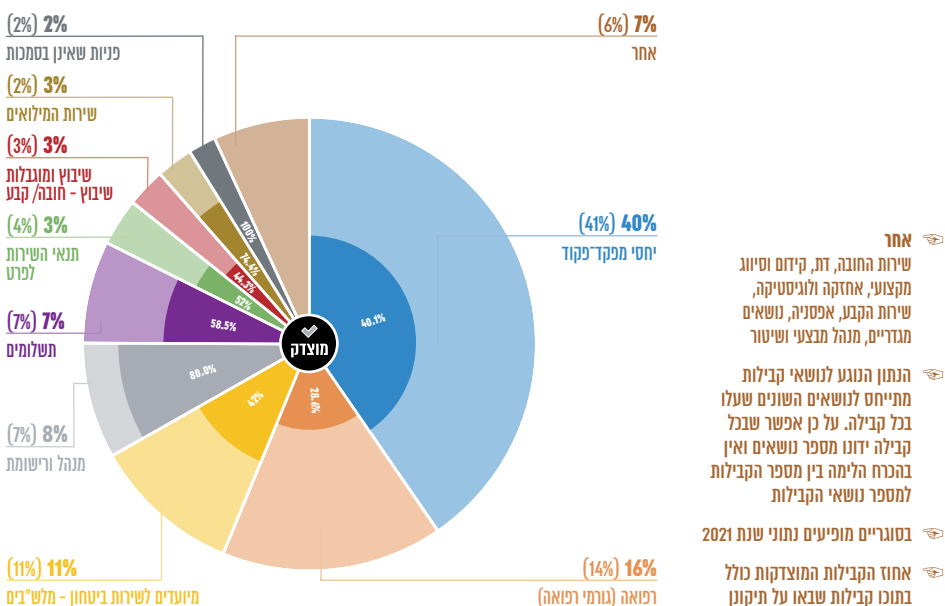

השוואה רב שנתית של מספר הקבילות שהתקבלו בשנים 2012 - 2022

א. בשנת 2022 התקבלו בנציבות 6,075 קבילות, **ב.** בשנת 2022 חלה עלייה של 13% בקבילות משרתי קבע לצד ירידה של 17% בקבילות מיועדים לשירות בטחון

התפלגות נושאי הקבילות בשנת 2022 ואחוז המוצדקות מתוכן

אחר

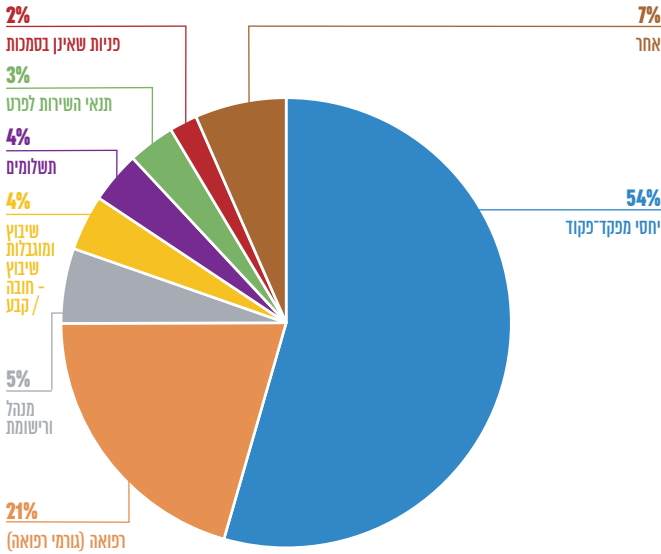
שירות החובה, זת, קידום וסיווג מקצועי, אחזקה ולוגיסטיקה, שירות הקבע, אפסניה, נושאים מגדירים, מנהל מבצעי ושיטור

הנתון הנוגע לנושאי קבילות מתייחס לנושאים השונים שעלו בכל קבילה. על כן אפשר שבכל קבילה ידונו מספר נושאים ואין בהכרח הלימה בין מספר הקבילות למספר נושאי הקבילות

בסוגריים מופיעים נתוני שנת 2021

אחוז הקבילות המוצדקות כולל בתוכו קבילות שבאו על תיקון

על מה קבלו חיילי החובה?

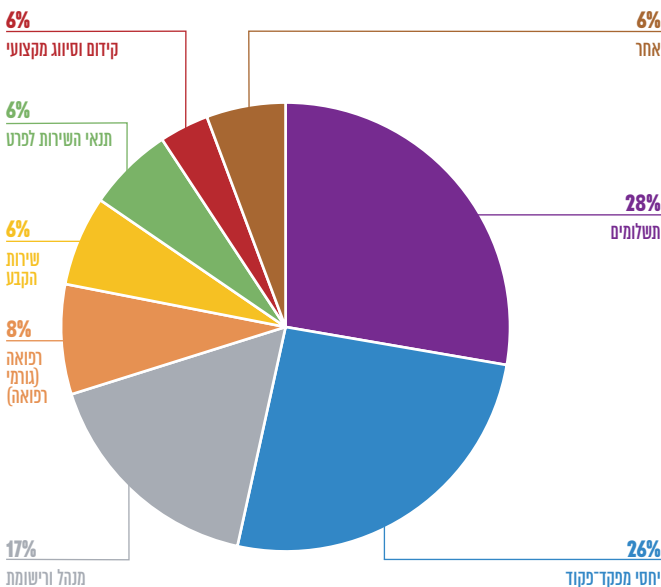
חיילים
בשירות חובה

אחר

שירות החובה, קורונה, אחזקה ולוגיסטיקה, מיועדים לשירות ביטחון - מלשבי"ם, דה, קידום וסיווג מקצועי, אפסניה, נושאים מגדריים, מנהל מבצעי, שיטור, שירות הקבע ושירות המילואים.

על מה קבלו אנשי הקבע?

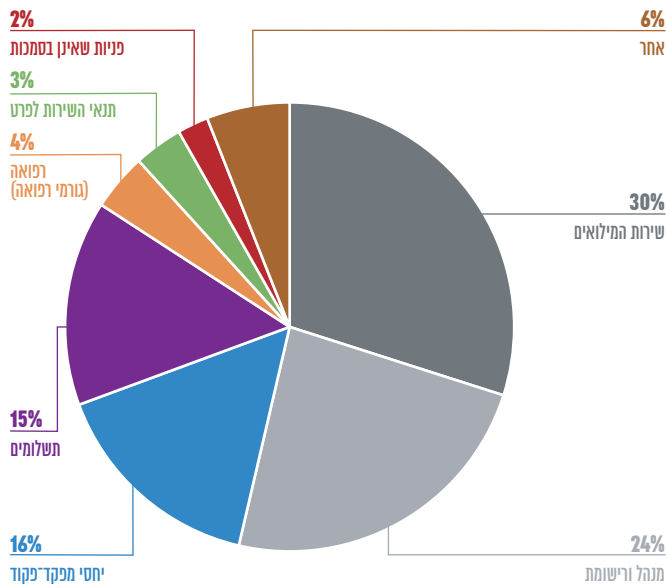
אנשי
קבע

אחר

שירות החובה, קורונה, אחזקה ולוגיסטיקה, מיועדים לשירות ביטחון - מלשבי"ם, דה, קידום וסיווג מקצועי, אפסניה, נושאים מגדריים, מנהל מבצעי ושיטור.

על מה קבלו משרתי המילואים?

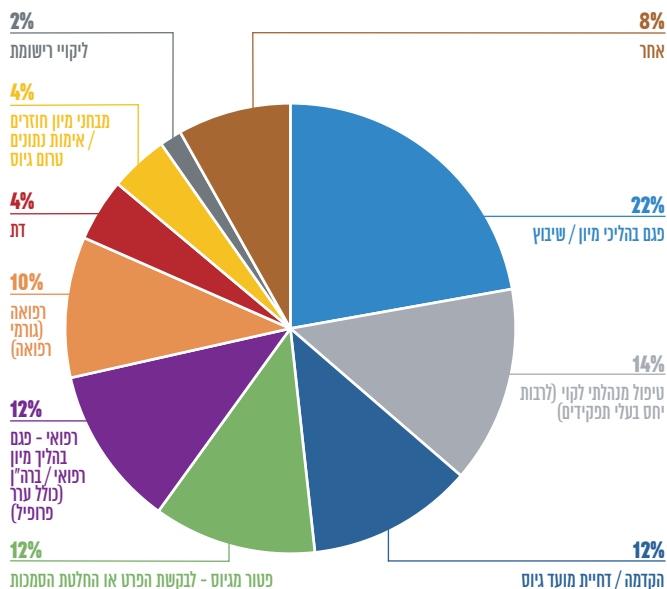
שירות המילואים

תעודת שחרור ופטור, טיפול שלישותי לקוי, אישור שמ"פ.

אחר

קידום וסיווג מקצועי, אחזקה ולוגיסטיקה, קורונה, מנהל מבצעי ונשאים מגדריים.

על מה קבלו המיועדים לשירות ביטחון?

אחר

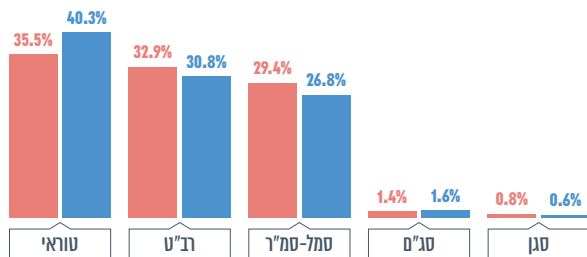
שיבוץ בעתודה אקדמית/טכנולוגית, הקדמה/דחיית זימון ללשכת הגיוס ומיונים, זימון לגיבושים, מנהל ורישומת, טיפול במתנדבים, גיוס עולים ואזרחים השוהים בחו"ל, סיווג ביטחוני, אפליה מגדרית, פניות שאינן בסמכות, קורונה, שיבוץ ומוגבלות שיבוץ, זימון קורטי קד"ץ, משך שירות - אוכלוסיות מיוחדות.

התפלגות דרגות הקובלים בשירות חובה

חיילים
בשירות חובה

2021 2022

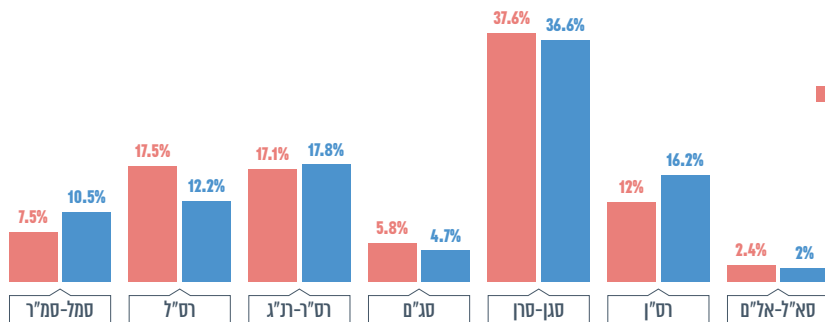

התפלגות דרגות הקובלים בשירות הקבע

אנשי קבע

2021 2022

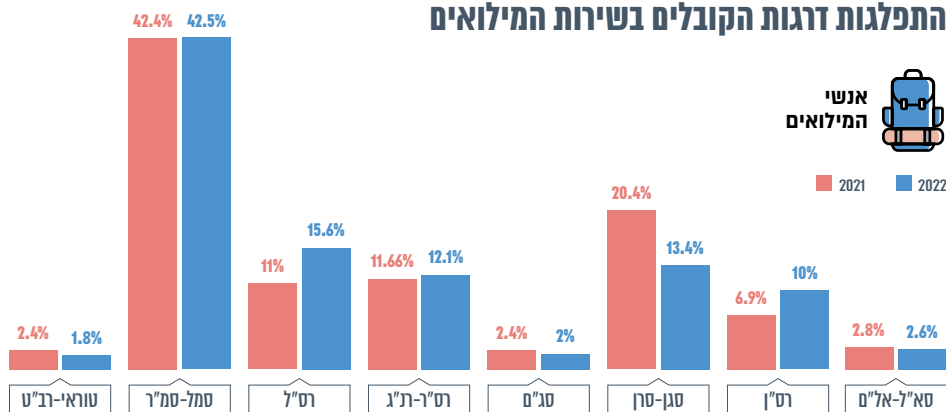

התפלגות דרגות הקובלים בשירות המילואים

אנשי המילואים

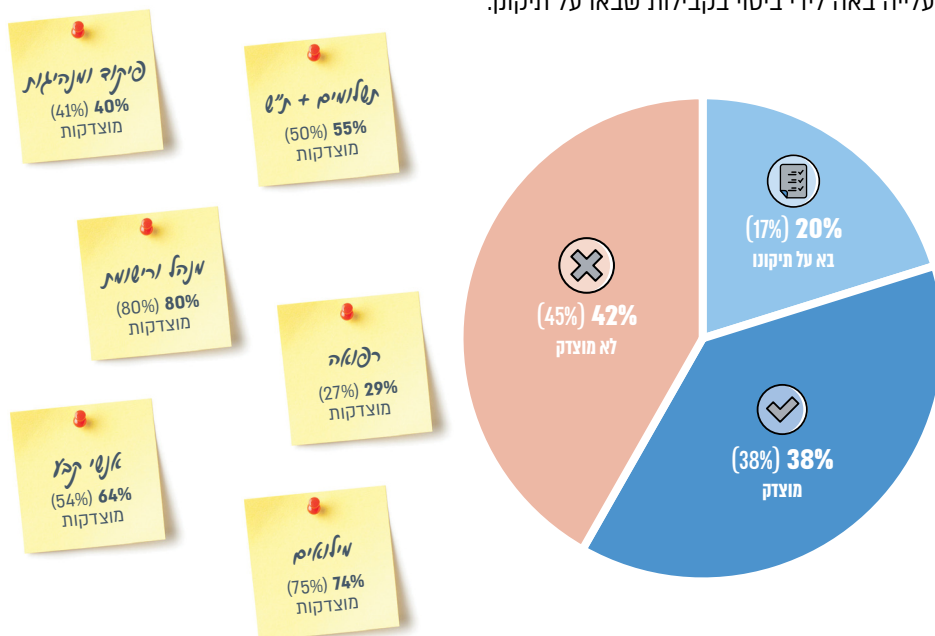

2021 2022

תוצאות בירור קבילות בשנת 2022

בשנת 2022 חלה עלייה של 3% במספר הקבילות המוצדקות. העלייה באה לידי ביטוי בקבילות שבאו על תיקון.

בסוגריים, נתוני שנת 2021

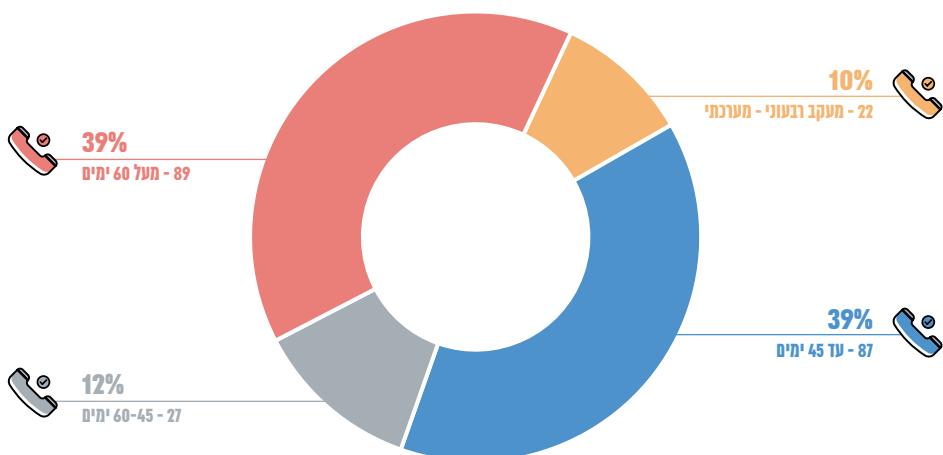
קבילות שהבירור בהן לא הושלם

שנת 2021	שנת 2022	תוצאות הטיפול
1673	1543	ביטול קבילה, הפסקת בירור
861	761	העדר עילה או סמכות, טיפול גורם אחר
2534	2304	סה"כ

מימוש המלצות הנציבה בשנת 2022

- בשנה האחרונה עקבה הנציבה אחר מימוש המלצותיה, והעבירה לידי מפקדי צה"ל דוחות רבעוניים בדבר התקדמות הטיפול בהן.
- בשנת 2022 ניתנו 692 המלצות מטעם הנציבה, מתוכן מומשו 483 המלצות. המהוות 70% מסך ההמלצות שניתנו. מדובר ירידה של 10% ביחס להיקף ההמלצות שמומשו בשנת 2021.
- כמו כן, בשנת 2022 הושלם הטיפול ב-142 המלצות שניתנו בשנים קודמות.

- בהתאם לסמכותה מכוח פרק יא לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, נציבת קבילות החיילים רשאית להצביע על צורך בתיקון ליקוי שעלה במהלך בירור ועל הדרך לתקנו.
- עוד קובע החוק כי הקצין שמינה הרמטכ"ל לעסוק בטיפול בממצאי הנציבה, יודיע לה בהקדם, ולא יאוחר מחודשיים מיום קבלת ההודעה, על הצעדים שנקט נוכח הליקויים שעליהם הצביעה הנציבה.
- פקודת המטכ"ל 33.0336 "נציב קבילות החיילים - נוהל פנייה וסמכויות" קובעת כי מפקדי צה"ל יתקנו את הליקויים שעליהם הצביעה הנציבה, בתוך 60 יום מיום קבלת ההודעה בנושא זה.

נושאים עיקריים

— סוגיות בפקוד ומנהיגות

— זכויות בתחום השכר ותנאי השירות בצה"ל

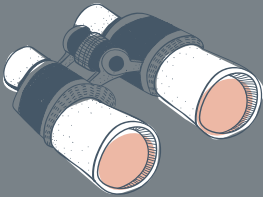
— תנאי המחייבה והתשתיות בצה"ל

— משרתי הקבע בצה"ל

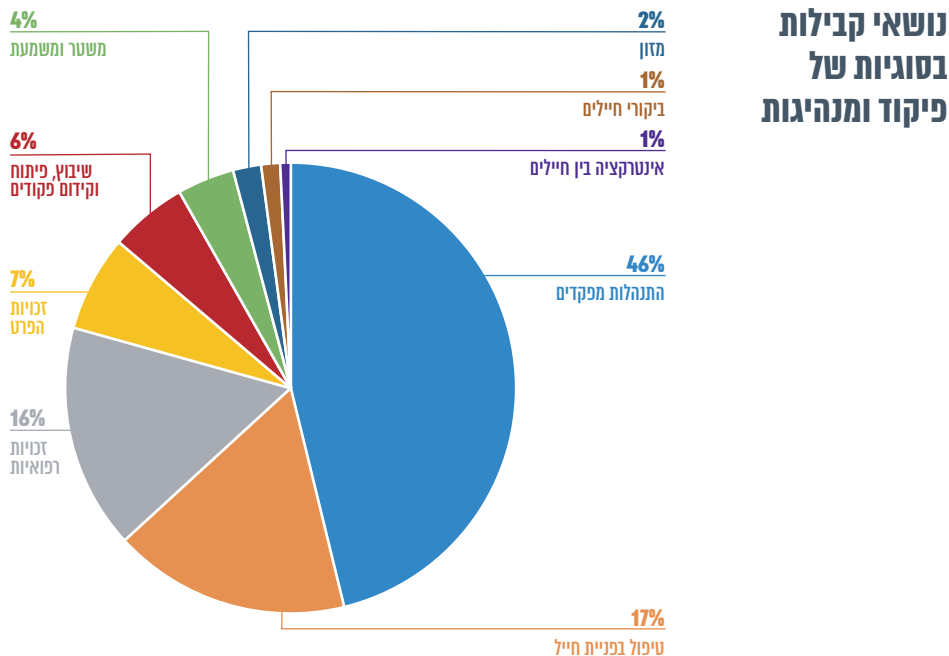
— שירותי הרפואה בצה"ל

— מערך המילואים

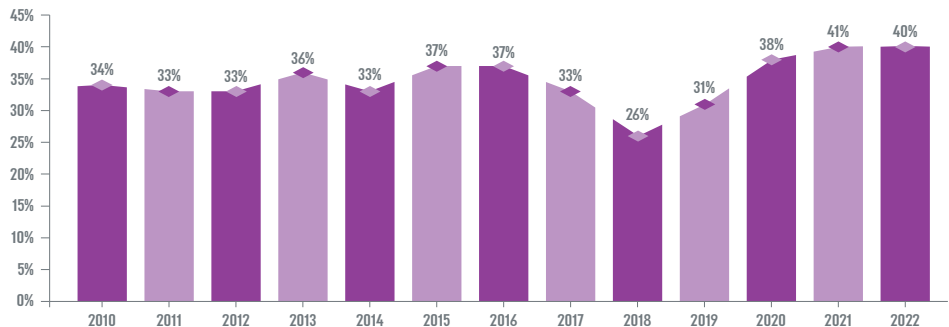
— מיועדים לשירות ביטחון

סוגיות בפיקוד ומנהיגות

היקף נושאי הקבילות בתחום "פיקוד ומנהיגות" בהתפלגות רב שנתית, מכלל הקבילות

לאחר שהחיל סירב להשתתף עם פלוגתו באימון, הנחה המ"פ את המ"מ להפעיל עליו כוח על מנת שיצטרף לאימון

כמו בנושאים אחרים, גם בנושאים הקשורים לפיקוד ולמנהיגות, הערתי לבעלי תפקידים אשר נהגו בניגוד למצופה מהם במסגרת תפקידם, והיכן שעלו ליקויים הדורשים תיקון, המלצתי על תיקונם. כזכור, בהתאם לפקודת מטכ"ל 33.0336, מחויבים רשויות צה"ל לממש את המלצותיי ככתבן וכלשוונן.

אלימות פיזית כלפי חיילים

לצערי, גם השנה נתקלתי בכמה אירועים חמורים שבהם פעלו מפקדים באלימות פיזית כלפי פקודיהם בין אם במטרה לעודדם לסיים משימה ובין אם בשל מורת רוחם מהתנהלותם של הפקודים או ב"בדיחות הדעת".

**המ"מ אחז בחייל בכוח
ואמר לו "לא מעניין
אותי שכואב לך, תסבול,
אתה על הז... שלי"**

בקבילה חמורה שבה עסקתי השנה עלה כי לאחר שהחייל סירב להשתתף עם פלוגתו באימון, הנחה מפקד הפלוגה (מ"פ) את מפקד המחלקה (מ"מ) להפעיל עליו

בדומה לשנים עברו, גם השנה קבילות בנושא פיקוד ומנהיגות היוו נתח משמעותי מסך כל הקבילות שטופלו בנציבות (כ-40% מתוכן). מטענות חיילים בדבר אלימות פיזית ומילולית, דרך מפקדים שנמנעים ממימוש המלצות רפואיות שניתנו לפקודיהם, ביטויי גזענות והומופוביה, נוקשות יתרה, פגיעה בזכויות החיילים, שימוש פוגעני ברשתות החברתיות ועוד. קבילות בנושאים אלו מהוות את החלק הארי בעיסוק הנציבות ונוגעות בעצבים החשופים של כלנו.

אתגרי הפיקוד בצה"ל אינם פשוטים - דרג הפיקוד המקיים את רוב הקשר הישיר עם החייל בשלבי ההכשרה הראשוניים - לעיתים קרובות בעצמו צעיר בגיל ובניסיון, ועל-כן לעיתים, חסר מיומנויות פיקוד הנבנות לאורך השנים.

מעבר לכך, התמורות והשינויים החלים בחברה הישראלית - ממשקעי מגפת הקורונה ועד לתפיסת "האדם במרכז", דרשו ודורשים התאמות שונות בגישה הפיקודית, בגיוס, ברתימת המשרתים ובהעלאת חוסנם למטרות השירות הצבאי ולהגשמתן.

תופעות והתנהגויות אלה ואחרות משפיעות באופן משמעותי על שגרת השירות ביחידה - החל בנפקדות ובעריקות, דרך מוטיבציה נמוכה ועד לירידה בהישגי היחידה כולה, והן משתקפות היטב בקבילות רבות.

לנוכח זאת, קיימת חשיבות רבה בבחינה ובטיפול בהתנהגויות אלה באופן שיבטיח סביבת שירות מכבדת לכלל המשרתים בצה"ל, תוך שמירה על כלל זכויותיהם. דרך זו תביא גם לשמירה על המערכת הצבאית, על חוסנה האנושי ועל מילוי משימותיה באופן שלם ומיטבי.

חייל בשירות חובה
המשרת כנהגו של
קצין בדרגת תת־
אלוף הלין על כך
שמפקדו היכה
אותו בכתפו

מפקד בסיס
ההדרכה (בה"ד)
תחקר את הטענות
ומצא כשלים
חמורים בהתנהלות
המ"מ, אשר טרטר
את פקודיו, ובאחד
המקרים אף נקע
חייל את קרסולו
בעקבות כך, אך
האירוע דווח כאירוע
בטיחות. במקרה
אחר בעט המ"מ
באזור בטנו של
חייל, בעודו מבצע
'שכיבות שמיכה'

כוח על מנת שיצטרף לאימון. מפקד המחלקה הגיע לחדרו של החייל, השיח בינו ובין החייל התלהט עד אשר מפקד המחלקה אחז בחייל, הקים אותו ממיטתו בכוח ואמר לו "לא מעניין אותי שכואב לך, תסבול, אתה על הז... שלי ואתה תרד לשטח" (קבילה מס' 0-8-516482).

מפקד בסיס האימונים אשר תחקר את התנהלות המפקדים מצא כי התבטאויות והתנהגות מפקד המחלקה היו בלתי ראויות ובניגוד מוחלט למצופה ממנו כמפקד, וכי מפקד הפלוגה פעל בניגוד לסמכותו עת הנחה את מפקד המחלקה להפעיל כוח נגד החייל על מנת להקים ממיטתו. לבסוף שפט את מפקד המחלקה בדין משמעתי וזימן את מפקד הפלוגה לשיחת נזיפה בפני מפקד החטיבה.

משמצאתי כי הצעדים שנקט מפקד בסיס האימונים הלמו את חומרת האירועים, החלטתי כי די בהם, וכי אין צורך בהתערבות נוספת מטעמי במקרה זה.

**קצין בכיר היכה את
נהגו האישי בכתפו**

בקבילה שבה עסקתי השנה, הלין חייל בשירות חובה המשרת כנהגו של קצין בדרגת תת־אלוף על כך שמפקדו היכה אותו בכתפו (קבילה מס' 0-5-521793). מבירור הקבילה עלה כי מערכת היחסים בין הקצין לחייל עלתה על שרטון נוכח חוסר מקצועיות מצד החייל וחוסר סבלנות מצד הקצין, וכי באחד המקרים, היכה הקצין את החייל בכתפו במהלך נהיגה.

בעקבות הקבילה, מפקד המערך שאליו משתייך הקצין הבכיר זימן אותו אליו, העיר לו על התנהלותו מול נהגו, והדגיש בפניו כי אין לה מקום בצה"ל. הקצין הבכיר לקח אחריות על התנהלותו והתנצל עליה.

לפקודיהם. הדגשתי כי מצופה ממפקד להשתמש בכלים הפיקודיים העומדים לרשותו ולהניע את פקודיו מרצון ולא מפחד. על המפקד להימנע מניצול מרות, וכן מכל מגע פיזי והתנהלות שעלולה להתפרש כפוגענית ומזלזלת.

לצד הצעדים המשמעתיים שבהם נקט מפקד הבה"ד המלצתי לו לבחון את המשך תפקידו של מפקד המחלקה בתפקידי פיקוד. בהמשך לכך, ראיין מפקד הבה"ד את הקצין בשנית, והזהיר אותו כי אם התנהגות זו תחזור על עצמה יפעל להדיח אותו מתפקידו. לצד זאת ציין כי מאז המקרה חל שיפור בהתנהגותו של מפקד המחלקה.

**הרס"פ: "על אנשים
כמוך ישבתי בכלא ואני
לא פוחד לשבת שוב"**

מקבילתו של חייל בשירות חובה עלה כי רב הסמל הפלוגתי (רס"פ) דחף אותו באגרופיו במהלך יוכוח ביניהם, ניבל את פיו ואף אמר לו "על אנשים כמוך ישבתי בכלא ואני לא פוחד לשבת שוב", "אני אז.. אותך אצל הרס"ר", אתה תעוף מהפלוגה" (קבילה מס' 0-6-517834).

בסיכום ממצאי בירורי ציינתי כי אני רואה בחומרה את התנהלות הרס"פ, הדגשתי כי מצופה מהמפקד להימנע משימוש במגע פיזי חרף מורת רוחו מהתנהלות פקודיו, וכי עליו להשתמש אך ורק בכלים הפיקודיים העומדים לרשותו, תוך שמירה על שפה נאותה ומכבדת.

מפקד מחלקה הושעה מתפקידו ורותק בעקבות טענות על טרטור, אלימות, קללות, קריאות גנאי והשלטת אווירת פחד במחלקה

בקבילה אשר בוררה ללא זיהוי פרטי הפונים (קבילה מס' 0-7-517153) טענו הקובלים כי מפקד המחלקה השרה במחלקה אווירה של פחד, טרטור והשפיל אותם, נקט כלפיהם באלימות, קילל אותם וקרא להם בשמות גנאי.

מפקד בסיס ההדרכה (בה"ד) תחקר את הטענות ומצא כשלים חמורים בהתנהלות המ"מ, ובכלל זה נמצא כי טרטור את פקודיו, ובאחד המקרים אף נקע חייל את קרסולו בעקבות כך, אך האירוע דווח כאירוע בטיחות. במקרה אחר בעט מפקד המחלקה באזור בטנו של חייל, בעודו מבצע 'שכיבות שמיכה' כאקט ענישתי, על מנת לסמן לו איזה אזור להרים. כן נמצאו תימוכין לכך שמפקד המחלקה וחייל נוסף דחפו אחד את השני בבדיחות הדעת.

מפקד הבה"ד הבהיר כי אין מקום לכל מגע פיזי בין מפקד לפקודיו, אף לא בבדיחות הדעת, וכי על המפקד להוות דוגמה אישית לפקודיו בהתנהלותו ולמצוא את האיזון הראוי בין סמכות ליחסי קרבה. כמו כן הבהיר המפקד את חשיבות ההקפדה על דיווח אמין לגורמי הפיקוד הבכירים בדבר אירועים חריגים. בעקבות אירועים אלו החליט מפקד הבה"ד כי מפקד המחלקה יושעה מתפקידו ויישפט בדיון משמעת.

עם סיום הבירור ציינתי כי על גורמי הפיקוד להתנהל ולהתבטא באופן ראוי ומכבד, תוך מתן דוגמה אישית

מפקד החטיבה תחקר את הנושא ומשמצא תימוכין לטענות שעלו בקבילה נזף במ"פ, העבירו מתפקידו והדגיש בפניו כי התנהלותו חורגת מהמצופה ממנו כמפקד.

בעקבות הקבילה עלה כי מערכת היחסים בין המ"פ לפקודיו הייתה עכורה והובילה לפגיעה בתפקודה התקין של הפלוגה. בשל כך, החליט מפקד החטיבה לפזר את הפלוגה.

לצד הצעדים הפיקודיים שנקט מפקד החטיבה, מצאתי כי יש מקום להוסיף את הערתי למ"פ על התנהלותו, על מנת שיפיק את הלקחים הנדרשים ועל מנת למנוע הישנותם של מקרים דומים בעתיד.

מפקד מחלקה נשפט לאחר שסטר "בצחוק" לחיילת

מקבילתה של חיילת עלה כי מפקד המחלקה (מ"מ) סטר לה בפניה בצחוק לאחר ששרה בקול רם יחד עם חברותיה. מבירור הקבילה עלה כי בתגובה לכך, החיילת סטרה למ"מ בחזרה (קבילה מס' 517732-8-0).

מפקד הגדוד ראה בחומרה את האירוע, ובעקבות הקבילה ערך בירור והעמיד לדין את המ"מ, וכן הפיץ את תוצאות הבירור, והלקחים שהופקו הוטמעו בקרב כלל גורמי הפיקוד בגדוד.

עם סיום הבירור מצאתי כי הצעדים הפיקודיים והמשמעתיים שנקט מפקד הגדוד הולמים את חומרת האירוע, לפיכך החלטתי כי די בצעדים אלה וכי אין צורך בהתערבות נוספת מטעמי במקרה זה.

מ"מ נשלח למחבוש לאחר שדחף היכה באגרופים והפיל לרצפה חייל במהלך ויכוח

מקבילה חמורה שבוררה בשנה החולפת עלה כי מפקד מחלקה (מ"מ) היכה חייל בשירות חובה במהלך ויכוח שהתגלע בין השניים (קבילה מס' 521544-6-0). בעקבות הקבילה, שפט מפקד בסיס ההדרכה (בה"ד) את המ"מ בדין משמעתי והטיל עליו עונש מחבוש. כמו כן, מפקד הבה"ד זימן אליו את החייל הקובל, הסביר לו את החומרה הרבה שהוא מייחס להתנהגותו של המ"מ ופירט בפניו את הצעדים המשמעתיים שבהם נקט במקרה זה.

נוכח חומרת המקרה, וחרף הצעדים המשמעתיים והפיקודיים שנקט מפקד הבה"ד, מצאתי מקום **להעיר למ"מ בחומרה** על התנהלותו תוך שהדגשתי כי מעבר להיות השימוש באלימות מעשה פסול וחמור, הרי שעל המפקדים להשתמש אך ורק בכלים הפיקודיים העומדים לרשותם ולנהוג באיפוק ובאופן שקול חרף מורת רוחם מהתנהלות פקודיהם.

מ"פ הועבר מתפקידו לאחר שסטר לחייל, העליב והתנהג באופן לא מנבד כלפי פקודיו

לוחם הליון בשם חבריו לפלוגה על כך שמפקד הפלוגה (מ"פ) לעג לתספורת של אחד הלוחמים חרף בקשותיו שיפסיק, התבטא לעיתים תכופות באופן שאינו ראוי, סטר בחוזקה בפניו של חייל בפלוגה וכשזה שאל אותו מה הוא עושה, ענה ש"זה בצחוק" (קבילה מס' 517823-7-0).

רס"פ היכה חייל באגרופיו לאחר שסירב להתגלח

חייל הלין בקבילתו על כך שרוב הסמל הפלוגתי (רס"פ) היכה אותו בחוזקה באגרופיו ודחף אותו לכיוון החדר כדי שיתגלח, לאחר שלא עשה זאת חרף הנחיותיו הגם שסיפק לו סכין גילוח וקצף גילוח (קבילה מס' 0-0-517180).

עם סיום בירור קבילה זו מצאתי פגם בהתנהלותו של הרס"פ, עת שעשה שימוש במגע פיזי נגד החייל שהתנהלותו המשמעתית הייתה למורת רוחו, גם אם לא היה בכוונתו לפגוע בו.

משכך המלצתי למפקד הגדוד לזמן אליו את הרס"פ, להעיר לו על הדברים ולעמוד עימו על אופן ההתנהלות המצופה ממנו, וזאת למען הפקת לקחים ומניעת הישנות מקרים דומים בעתיד. בהמשך להמלצתי, הנגד זומן לשיחה בפני מפקד הגדוד בה הובהר לו כי אין מקום למגע פיזי בחייל.

התנהלות והתנהגות לא ראויה כלפי חיילים

חריגה מהנחיות בטיחות, טרטור והתבטאויות משפילות מצד מפקד מחלקה

במהלך השנה התקבלו קבילותיהם של כמה לוחמים המשרתים כולם באותה מחלקה ובפיהם תלונות קשות בדבר התנהלותו של מפקד המחלקה (קבילות מס' 0-4-517386 ו-0-1-516959)

בקבילות נטען כי מפקד המחלקה (מ"מ) הורה

”

המ"פ לעג לתספורת של אחד הלוחמים חרף בקשותיו שיפסיק וסטר בחוזקה בפניו של חייל אחר

”

בעקבות הקבילה עלה כי מערכת היחסים בין המ"פ לפקודיו הייתה עכורה והובילה לפגיעה בתפקודה התקין של הפלוגה. בשל כך, החליט מפקד החטיבה לפזר את הפלוגה

נוכח התנהלותו, הערתי למפקד המחלקה בחומרה והמלצתי למפקד הבא"ח לשוחח עם גורמי הפיקוד הרלוונטיים על המענה הפיקודי שהם נדרשים לתת לפקודיהם ולחדד את הוראות הצבא בנושא זמני תפילה ופעילות בעומס חום. במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותי עלה כי מפקד הבא"ח מימש אותן, בהתאם לחובתו לפי פקודת מטכ"ל 33.0336. בשל כך, לא מצאתי מקום להמשך טיפול מטעמי.

**מ"פ בבה"ד 1 לחייליו: "אני
אאנוס אתכם", "חבורה
של קוקסינלים", "אתם
אפסים", "אני אז.. אתכם"**

בשנה החולפת נתקלתי לצערי בהתבטאויות גסות של מפקדים כלפי פקודיהם. כך, באחת הקבילות הליון צוער מבית הספר לקצינים (בה"ד 1) על כך שמפקד הפלוגה (מ"פ) אמר לו ולצוערים נוספים "אני אאנוס אתכם", "חבורה של קוקסינלים", "אתם אפסים", "אני אז.. אתכם" (קבילה מס' 520129-1-0). מפקד הבה"ד, אשר תחקר את הנושא הדגיש כי התבטאויות מסוג זה אינן עולות בקנה אחד עם המצופה ממפקדים, בוודאי כאשר מדובר במפקדים בבית הספר לקצינים, בעקבות כך, העיר למ"פ ועמד עימו על חומרת הדברים.

בסיכום ממצאי מצאתי להוסיף את הערתי החמורה למ"פ תוך שציינתי כי מפקדים בבית הספר לקצינים נדרשים לשמש דוגמה אישית, לחנך לערכים ולהקפיד על התנהלותם ביתר שאת. הדגשתי כי גם אם התבטאויות מסוג זה נועדו לעודד את הצוערים ולטעת בהם מוטיבציה - הרי שזוהי אינה הדרך.

ללוחם לזחול על קרקע מלאה באבנים כששרוולי חולצתו לא מקופלים (בניגוד להנחיות בנושא), וכן דרש ממנו ומחבריו למחלקה לבצע פעילות פיזית עצימה על אף שמזג האוויר הוגדר כעומס חום. עוד נטען כי מפקד המחלקה אמר ללוחם "אתה סמרטוט", "רק חיילים גרועים כמוך הולכים להיות תורני סרט"פ", ללוחם אחר אמר "אני לא סומך עליך. אתה אחד מהחיילים שבא לי להעיף מהמחלקה". מפקד המחלקה לעג ללוחם עת מעד, חיקה אותו בפני כל המחלקה, ולא אפשר לו ולחיילים נוספים להתפלל בזמן המוגדר לכך לפי פקודות הצבא תוך שציין בזלזול "כשתשמרו כולכם שבת, תקבלו זמן תפילה כראוי".

במסגרת בירור הקבילה קיים מפקד בסיס האימונים החטיבתי (בא"ח) תחקיר בדבר הטענות, ממנו עלה כי המ"מ הנחה את החיילים לקיים פעילות פיזית חרף הנחיית החובש הפלוגתי שלא לקיים פעילות כאמור באותו הזמן, בשל עומס חום. עוד עלה כי מפקד המחלקה הנחה את החיילים להתפלל 25 דק' לפני זמן התפילה, באופן הנוגד את הפקודות בנושא.

בעקבות ממצאיו, נזף מפקד הבא"ח במ"מ ובהמשך, שפט מפקד החטיבה את מפקד המחלקה בדיון משמעתי על התבטאויות שאינן ראויות. לצד אלו, נמצאו תימוכין ליתר טענותיהם של הלוחמים.

בסיכום ממצאי עמדתי על כך שהמ"מ ניצל את מרותו לרעה וכי התנהגותו הינה בבחינת חציית קו אדום המעבירה מסר שלילי לפקודיו. ציינתי כי מצופה ממפקד לנהוג באופן מכבד, מאופק ושקול כלפי פקודיו, להשתמש בכלים הפיקודיים העומדים לרשותו באופן ראוי ולאפשר להם לממש את כלל זכויותיהם.

בקבילה אחרת, הלין לוחם בשירות חובה

על כך שלאחר שסירב, יחד עם לוחמים נוספים, להגיע לשיחה מחלקתית, אמר להם מפקד המחלקה (מ"מ): עופו לחד", יא בני שרמו...ות לפני שאני מעיף לכם סטירה" "זד...נו לשם עכשיו יא בני ז... ות", "אני אמרר לכם את החיים בצבא ובאזרחות" (קבילה מס' 0-4-518486).

מפקד החטיבה קיים תחקיר בנושא במסגרתו אישר המ"מ כי התבטא כנטען והתנצל על הדברים. מפקד החטיבה ציין כי התנהלות המ"מ אינה מקובלת ואינה תואמת את ערכי הצבא, המושתתים על כבוד האדם ועל דוגמה אישית. משכך, שפט את המ"מ בדין משמעתי והטיל עליו עונש מחבוש.

בשל האמצעים שבהם נקט מפקד החטיבה במקרה זה, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

בקבילות אחרות למדתי על התבטאויות גסות

מצד מפקדים - מפקדת פלוגה שאמרה על חיילות "יש לי בחילה שהן חיילות תחתיי", "בנות מטומטמות", "מסכנה מי שתהיה אצלי ב־04:00 בבוקר" (קבילה מס' 0-5-520125); נגד בדרגת רב־סמל ראשון שקרא לפקודו "מטומטם", "טיפש", "שקרן", "סתום את הפה" (קבילה מס' 0-1-517899); נגד בדרגת רב־סמל בכיר שאמר לפקודו "אני לא רוצה אותך ביחידה", "אתה לא גבר", "אני גבר כי יש לי איבר מין זכרי בין הרגליים ולך לא", "אתה מטומטם", "אם היית הבן שלי הייתי מרביץ לך, מגיע לך מכות" (קבילה מס' 0-4-518626); מפקדת פלגת לוחמים שאמרה ללוחמות "אם מישהו יגיד פה תגובה אני זורקת עליו את העט שלי ודוקרת אותו בעין" (קבילה מס' 0-2-518268); נגדת משמעת שאמרה בבדיחות הדעת לחייל "הומו", "זבל" ו"קוקסינל" (קבילה מס' 0-2-516728); סגנית רס"ר

מפקד הבה"ד אשר תחקר את הנושא הדגיש כי התבטאויות המ"פ אינן עולות בקנה אחד עם המצופה ממפקדים, בוודאי כאשר מדובר במפקדים בבית הספר לקצינים

המ"מ הורה ללוחם לזחול על קרקע מלאה באבנים כששרוולי חולצתו לא מקופלים (בניגוד להנחיות בנושא) ואמר לו "אתה סמרטוט", "רק חיילים גרועים כמוך הולכים להיות תורני סרס"פ"

לאחר שנסעה ללא חגורת בטיחות, תיאר רס"ר היחידה באריכות רבה את לווייתה של החיילת. הרס"ר אמר לאביה: "אנחנו תקף נפגשים בבית העלמין בחיפה", אמר בנוכחותה "הנה, שמעתן? הייתה עכשיו ירייה ליד הקבר"

משמעת שתיארה חיילת כ"גמדה עם בוטוקס בשפתיים" (קבילה מס' 0-8-517082). גם במקרים אלה עמדתי על החומרה הרבה שבהתבטאויות משפילות אלה, הפוגעות בערכי הצבא ובאמון הניתן במפקדי צה"ל, והערתי למפקדים בהתאם לכל מקרה ומקרה.

מפקד תיאר לחיילת בפיוט את לווייתה לאחר שלא חגרה חגורת בטיחות

חיילת בשירות חובה הלינה על יחס בלתי ראוי ומתנכל מצד רס"ר היחידה, נגד בדרגת רב-סמל מתקדם. בין יתר טענותיה, תיארה החיילת כיצד לאחר שנסעה ללא חגורת בטיחות, תיאר הרס"ר באריכות רבה לה ולאביה שעימו שוחח, את לווייתה, שלב אחר שלב. הרס"ר אמר לאביה בין היתר "אנחנו תקף נפגשים בבית העלמין בחיפה", בהמשך אמר בנוכחותה "הנה, שמעתן? הייתה עכשיו ירייה ליד הקבר של...". כמו כן תיאר את העציץ שיונח על קברה (קבילה מס' 0-5-518925).

בתחקירו ציין מפקד המערך כי אף שכוונתו של רס"ר היחידה הייתה להחדיר בה את מידת הסיכון שבאי חגירת חגורת בטיחות, הוא התבטא בגסות, באופן שאינו הולם תקשורת בין מפקד וחיילת ואשר חורג משיח מכבד בין בני אדם. עוד ציין כי לא כך היה מצפה מנגד במעמדו ובגילו של הרס"ר להתנהל. נוכח האמור, קיים בעניינו של הרס"ר הליך של נזיפה פיקודית ושפט אותו בדין משמעתי.

עם סיום הבירור, מצאתי כי התנהלותו של רס"ר היחידה כלפי החיילת הייתה בלתי הולמת ומשפילה וכי היה בה כדי לפגוע בכבוד האדם. הדגשתי כי על רס"ר היחידה להוות סמן מוביל לא רק בתחום המשמעת כי אם גם בתחום הערכי. בשל כך, מצאתי לנכון להוסיף

על הצעדים המשמעותיים שקיים מפקד המערך, להעיר לרס"ר היחידה בחומרה על התבטאויותיו. הערתי זו תויקה בתיקו האישי.

קצין בדרגת סרן נשפט לאחר שזלזל במצוקת חיילת: "מצאת את החבל הנכון?"

מקבילתה של חיילת בשירות חובה עלה כי מפקדה, קצין בדרגת סרן, הגיב בזלזול למצוקתה. החיילת אמרה למפקדה "אם לא תשחררו אותי לבית תמצאו את החיילת שלכם תלויה" ובתגובה לכך אמר לה הקצין "מצאת את החבל הנכון?" (קבילה מס' 0-3-521137).

בעקבות מקרה זה, נשפט הקצין בדין משמעתי ומפקדו הדגיש כי אין מקום להתבטאות מסוג זה מצד מפקדים.

נוכח הצעדים המשמעותיים שבהם נקט מפקדו של הקצין, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת בנושא מטעמי.

מפקד הפלוגה: "החלום שלי זה להכניס בן-ישיבה לכלא"

לוחם בשירות חובה במסלול בני-ישיבות (ביני"ש) הלין בקבילתו כי מפקד הפלוגה (מ"פ) שבה עבר את הכשרתו התבטא כלפיו וכלפי חיילים נוספים באופן משפיל כשאמר "החלום שלי זה להכניס ביני"ש לכלא כדי שהביני"שים יעבדו יותר טוב" (קבילה מס' 0-4-522626).

בעקבות הקבילה התקיים תחקיר בראשות מפקד בסיס האימונים החטיבתי (בא"ח) שבמסגרתו אישר המ"פ כי התבטא כנטען תוך שציין כי לאחר כמה ימים, פנה אל הלוחם להתנצל על הדברים. מפקד הבא"ח הדגיש כי מדובר בהתבטאות שאינה הולמת את מעמדו ואת דרגתו של המ"פ.

עם סיום הבירור, הערתי למפקד הפלוגה בחומרה תוך שצינתי כי אני רואה בחומרה

”

החיילת אמרה למפקדה "אם לא תשחררו אותי לבית תמצאו את החיילת שלכם תלויה". בתגובה לכך אמר לה הקצין "מצאת את החבל הנכון?"

”

לוחם במסלול ביני"ש הלין כי המ"פ התבטא כלפיו באופן משפיל כשאמר לו "החלום שלי זה להכניס ביני"ש לכלא כדי שהביני"שים האחרים יעבדו יותר טוב"

בכמה קבילות
 עלה כי מפקדים
 לא פעלו בהתאם
 להנחיות המחייבות
 לשילוח משימת
 נהיגה. באחד
 המקרים - תוכנה
 נסיעה ארוכה וחזרה
 ממנה באותו יום,
 הטלת משימות
 מצד גורמים שונים
 לאורך אותו היום
 ללא תיאום בניהם
 ויציאה לנסיעה
 לפנות בוקר בניגוד
 לנהלים בעניין

התבטאויות לא ראויות מצד גורמי הפיקוד,
 לא כל שכן כשהן כוללות יחס מבזה הקשור
 לאורחות חייהם של פקודיהם או של
 אוכלוסיות שלמות בצה"ל. הדגשתי כי על
 מפקד להקפיד להתבטא באופן מכבד ונאות,
 ולהימנע מכל התבטאות העשויה לפגוע
 בכבודם של פקודיו. כמו כן המלצתי כי מפקד
 החטיבה יזמן אליו את המ"פ ויקיים עימו
 שיחה פיקודית שבמסגרתה יעמוד עימו על
 החשיבות באופן התבטאות הולם ומכבד, וכי
 העתק משיחה זו יתויק בתיקו האישי. בכוונתי
 לעמוד מקרוב אחר מימוש המלצתי זו.

משרת קבע שהשרה אווירה מטרידה ביחידה נשפט בדין משמעתי והשתחרר מצה"ל

בקבילה חמורה שהוגשה בעילום שם, עלו
 טענות בדבר התנהגות פוגענית של נגד כלפי
 חיילים המשרתים ביחידתו. כך, חיילות הלינו
 על כך שהוא בוחן את גופן באופן מטריד, ואף
 נכנס למגורי החיילות מבלי להתריע על כך
 כנדרש. כמו כן נטען נגדו כי לעג לחייל על
 נטייתו המינית, התבטא בגנותו של חייל דתי
 במהלך תפילה, ונהג להחליף בגדים במשרד
 כשהדלת פתוחה (קבילה מס' 0-0-517580).

במסגרת בירור הקבילה התקיים תחקיר
 בראשות מפקד יחידת הנגד, וכן קוימו שיחות
 חתך עם חיילות ועם חיילים המשרתים
 בה, במסגרתן נמצאו תימוכין להתבטאויות
 לא ראויות מצידו של הנגד. בעקבות כך,
 הנגד נשפט בדין משמעתי ובהמשך אף
 החליט לסיים את שירותו בצה"ל.

בסיכום ממצאי הקבילה, עמדתי על החומרה
 הרבה שבהתנהלותו של הנגד, העומדת
 בניגוד מוחלט לנורמות ההתנהגות הנהוגות
 ולמצופה מדמות המפקד בצה"ל - שעליו
 להוות דוגמה אישית, דמות מגשרת ומאחדת
 התורמת להתפתחות אישית ומקצועית של
 פקודיה, ולא לעורר בהם סלידה וחוסר אמון.

לצד זאת, נוכח הצעדים שבהם נקט מפקד היחידה והחלטת הנגד לסיים את שירותו בצה"ל, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי מלבד המלצתי למפקד היחידה לקיים שיח עם כלל המשרתים בדבר סביבת השירות הראויה, חשיבות הוצאתם לאור של מקרים בהם יש חריגה מהנורמות המצופות ומתן גיבוי לאלו האוזרים אומץ ומציפים מקרים מעין אלה.

בהנחיית מפקדיהן, חיילות ביצעו משימת נהיגה תוך חריגה מההנחיות המחייבות

בשנה החולפת עסקתי בכמה קבילות שמהן עלה כי מפקדים לא פעלו בהתאם להנחיות המחייבות לשילוח משימת נסיעה.

כך, באחת הקבילות הלינה חיילת בשירות חובה על כך שנדרשה לבצע משימת נהיגה ללא שעות שינה מספקות (קבילה מס' 516335-5-0). בעקבות הקבילה התקיים תחקיר בראשות ראש הענף הרלוונטי, ובמסגרתו עלו כמה תקלות: מתכנן לקוי של נסיעה ארוכה (וחזרה ממנה) באותו היום, תוך הטלת משימות מצד גורמים אחדים לאורך אותו היום ללא תיאום ביניהם, ועד ליציאה לנסיעה לפנות בוקר בניגוד לנהלים בעניין. בעקבות ממצאי התחקיר נקבעו נהלים מחמירים ביחידה והתקיימו הליכים משמעותיים בעניינם של שלושה מפקדים.

בקבילה נוספת, הלינה חיילת בשירות חובה על כך שנדרשה לבצע משימת נהיגה שאורכה חורג מנוהלי הבטיחות בנושא (קבילה מס' 519069-1-0). מממצאי הקבילה למדתי כי מפקדתה של החיילת חרגה מהוראות הצבא בשעה שבפועל החיילת נדרשה למשימות נהיגה במשך 12 שעות לכל הפחות, בלי שהוגדרו לה זמני ותנאי

הוראות הבטיחות לשילוח משימות נהיגה נועדו לשמור על חיי אדם ולתת בידי המפקדים כלי להערכת סיכונים ולקביעת גבולות בהפעלת שיקול הדעת. עליכן יש להקפיד בהם באופן חד משמעי וברור

מפקדות צילמו
סרטון ממצלמות
האבטחה ביחידה,
שבו חיילת
מצולמת מועדת
ונופלת כשברקע
נשמעת אחת
המפקדות מגחכת

בעקבות התנהלות
מפקדיה וחרף
פנייתה לגורמי
הפיקוד ביחידתה,
חיילת שהתה
בבסיס הכליאה
שלושה ימים
מעבר לימים
שהוטלו עליה.
בסיכום ממצאי
עמדתי על **חומרתה**
החריגה של
ההתנהלות בעניינה
של החיילת, אשר
הובילה לפגיעה
בחירותה ולהותרתה
מאחורי סורג
ובריח מעבר לימים
שבהם נדרשה
לשהות במחבוש

מנוחה מתאימים. בעקבות ממצאים אלה,
נזף מפקד היחידה במפקדת הרלוונטית.

בסיכום ממצאי בקבילות אלה עמדתי על
כך שהוראות הבטיחות לשילוח משימות
נהיגה נועדו לשמור על חיי אדם ולתת בידי
המפקדים כלי להערכת סיכונים ולקביעת
גבולות בהפעלת שיקול הדעת. עליכן יש
להקפיד בהם באופן חד משמעי וברור.

נוכח חומרת אירועים אלה מצאתי
לנכון להוסיף על הצעדים המשמעתיים
שנקטו מפקדי היחידות ולהעיר
בחומרה למפקדים המעורבים.

מפקדת הפיצה תמונת חיילת ברשתות החברתיות

חיילת בשירות חובה הלינה בקבילתה על
גורמי פיקוד ביחידתה אשר צילמו סרטון
ממצלמות האבטחה ביחידה, שבו היא
מצולמת מועדת ונופלת כשברקע נשמעת אחת
מהן מגחכת. לאחר מכן הסרטון הופץ ביישומון
ה"וואטסאפ" (קבילה מס' 0-0-520990).

מבירור הקבילה עלה כי לאחר שהתקבל דיווח
כי חייל מעד בכניסה ליחידה, צפו קצינת מטה
התכנון ורס"רית היחידה במצלמות האבטחה
ותיעדו את המקרה במכשיר הטלפון הנייד של
הקצינה. בהמשך, הפיצה הקצינה את הסרטון
(כשברקע נשמעת הרס"רית מגחכת) לקבוצה
שבה נמצאים ארבעה גורמי פיקוד מהיחידה
על מנת לעדכןם במקרה. בהמשך, גילתה
החיילת כי חברות משותפות לה ולרס"רית
קיבלו את הסרטון ביישומון ה"וואטסאפ".

במסגרת תחקיר שנערך בעקבות המקרה,
הדגיש מפקד היחידה את חומרת המקרה,
שוחח עם החיילת ועם בני משפחתה
והביע את צערו על המקרה, כמו כן,
שפט את הקצינות בדין משמעתי.

מעבר לימים שהוטלו עליה במסגרת הליך דין משמעתי (קבילה מס' 517098-2-0).

ממצאי בירור הקבילה עלה כי החיילת נידונה במסגרת הליך דין משמעתי ל-14 ימי מחבוב בפועל ו-6 ימי מחבוב על תנאי, אולם בשל תקלה בטופסי הסיפוח לבסיס הכליאה נכתב כי משך המחבוב הינו 20 ימים. במהלך שהותה בבסיס הכליאה, שוחחה החיילת עם מפקדתה, קצינה בדרגת רס"ן, עמדה עימה על הטעות וביקשה כי תדאג לשחרורה ממתקן הכליאה. המפקדת פנתה בנושא אל רס"ר היחידה אך הוא לא דאג לתיקון הטעות ולשחרור החיילת מהמחבוב וכך גם לא מפקדתה. לדברי הרס"ר לא טיפל בנושא נוכח עומס משימות ויציאתו להכשרה. בשל התנהלות זו, שהתה החיילת 17 ימים בבסיס הכליאה, שלושה ימים מעבר לעונש שהוטל עליה.

בסיכום ממצאי עמדתי על **חומרתי** ה**חריגה** של ההתנהלות בעניינה של החיילת, אשר הובילה לפגיעה בחירותה ולהותרתה מאחורי סורג ובריח מעבר לימים שבהם נדרשה לשהות במחבוב. ציינתי כי האחריות המוטלת על מפקדים אינה מסתיימת עם הטלת עונש מחבוב - וכי מוטלת עליהם חובה לוודא כי זכויותיו של החייל ישמרו. נדרש גם במהלך תקופת המחבוב.

בעקבות התנהלותו של רס"ר היחידה, נזף בו מפקד היחידה והעבירו מתפקידו. מעבר לכך, נוכח חומרת המקרה, **הערת** **בחומרה** למפקדתה של החיילת ולרס"ר היחידה והמלצתי כי עותקים ממצאיי יתויקו בתיקים האישי של השניים על מנת שהתנהלותם תובא בפני מקבלי החלטות בעת דיון בעניינם בעתיד.

בשל הפעולות המקיפות שקיים מפקד היחידה בעקבות המקרה, ועל אף החומרה הרבה שבהפצת סרטון של חייל ללא ידיעתו, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת בעניין זה.

מ"מ העלתה סרטון ל"אינסטגרם" בו היא לועגת לפקודה

בקבילתו תיאר חייל בשירות חובה סרטון שהועלה ליישומון ה"אינסטגרם" של סמלת המחלקה שבו מצולמת מפקדת המחלקה מחזיקה מקדחה ואומרת "יום רגיל בבסיס שלי עד שאני רואה את החייל X" (הכוונה לחייל הקובל), ואז היא נראית קודחת במקדחה בעצבנות (קבילה מס' 522488-2-0).

בעקבות הקבילה, קיימה מפקדת בסיס הטירונים תחקיר מעמיק, שבסיכומו נזפה במפקדת המחלקה ובסמלת שצילמו את הסרטון והעלו אותו ליישומון. היא הדגישה בפניה כי התנהגותן אינה הולמת מפקדים בצה"ל והביעה את אכזבתה הקשה ממנה. כמו כן, שפטת את מפקדת המחלקה בדיון משמעתי והטילה עליה עונש ריתוק.

עם סיום הבירור, מצאתי כי הצעדים שנקטה מפקדת בסיס הטירונים, הולמים את חומרת האירוע, לפיכך החלטתי כי די בצעד זה וכי אין צורך להתערבות נוספת מטעמי במקרה זה.

התרשלות מפקדים הובילה לכליאת שווא של חיילת

חיילת בשירות חובה הלינה בקבילתה על כך שבעקבות התנהלות מפקדיה, היא שהתה בבסיס הכליאה שלושה ימים

מפקדת צוות בבית
 הספר לקצינים
 אשר שהתה בביתה
 תקופה ממושכת
 בשל מחלה,
 הלינה בקבילתה
 כי מפקד הגדוד
 לא הגיע לבקרה
 בביתה והסתפק
 ביצירת קשר
 טלפוני ובהודעות
 כתובות. נוכח כך,
 הערתי למפקד
 הגדוד על הדברים,
 כמי שמשמש
 דוגמה אישית
 לדורות הבאים של
 המפקדים בצה"ל

כפי שהדגשתי,
 קשר טלפוני אינו
 עונה לדרישות
 הפקודה או
 לציפייה ממפקדים
 לבחון מקרוב את
 מצבם הרפואי
 של פקודיהם,
 לסייע להם
 ולהביע אמפתיה
 ואכפתיות למצבם

אשר לחיילת, המלצתי לגורמי הרישומת
 והשכר למחוק את שלושת ימי המחבוב
 שאותם ריצתה שלא כדיון, מהתקופה הבלתי
 נמנית (תב"ו) על שמה של החיילת ולשלם
 לה דמי קיום בגין ימים אלו. במסגרת בקרה
 אחר מימוש המלצותיי עלה כי הן מומשו.

ביקור חיילים השוהים בתקופת מחלה בביתם

בכמה קבילות שבהן עסקתי השנה
 עלה כי מפקדים לא מילאו את חובתם
 המוסרית והפיקודית לבקר את פקודיהם
 המצויים בתקופת מחלה בביתם.

כך, בקבילה שהגישה מפקדת צוות בבית
 הספר לקצינים צוין כי לאורך תקופה ממושכת
 שבה שהתה בימי מחלה לאחר ניתוח שעברה,
 מפקד הגדוד לא הגיע לבקרה בביתה והסתפק
 ביצירת קשר טלפוני ובהודעות כתובות מדי
 פעם (קבילה מס' 0-1-516689). כפי שצינתי
 בסיכום ממצאי, מעבר לכך שמדובר בחריגה
 מפקודות הצבא המחייבות ביקור מפקדים,
 הרי שמצופה ממפקדים לקיים קשר ישיר
 עם פקודיהם השוהים בתקופת מחלה
 ממושכת, שכן אין מדובר בדרישה טכנית
 אלא בביטוי לאכפתיות ולרגישות למצבם
 ולשלומם. נוכח כך, הערתי למפקד הגדוד
 על הדברים, כמי שמשמש דוגמה אישית
 לדורות הבאים של המפקדים בצה"ל.

טענה דומה עלתה מפי חיילת חובה אשר
 הלינה על כך שבמשך כחודש שבו שהתה
 בביתה בימי מחלה, לא הגיעו מפקדיה לבקרה
 (מס' 0-5-520075). גם במקרה זה קיימו גורמי
 הפיקוד קשר טלפוני עם החיילת, אולם כפי
 שהדגשתי, קשר טלפוני אינו עונה לדרישות
 הפקודה או לציפייה ממפקדים לבחון מקרוב
 את מצבם הרפואי של פקודיהם, לסייע
 להם ולהביע אמפתיה ואכפתיות למצבם.

אי מימוש זכויות רפואיות של חיילים

לצערי, גם בשנה החולפת נתקלתי במקרים רבים שבהם מפקדים רמסו את זכויותיהם של חיילים בהיבטים רפואיים. החל בחוסר רגישות למצב פיזי או נפשי דרך עיכוב בהפניה לגורמי רפואה ומניעת יציאה להפניה רפואית, ועד לאי כיבוד פטור רפואי. התנהלות מעין זו מנוגדת לפקודות הצבא הקובעות כי החלטות בנושאים רפואיים יקבלו רק גורמי הרפואה, והיא אף גובלת בחוסר אחריות, משעה שלמפקדים אין את הידע המקצועי הנדרש ואת הרקע הרפואי המלא של פקודיהם על מנת לקבל החלטות נכונות בעניינם.

יתרה מכך, חיילים ובני משפחותיהם בוטחים במפקדים מתוך ציפייה כי ידאגו לשלומם ולבריאותם וכי יפעלו לקדם זכויות אלה בכל דרך אפשרית. כגיעה במימוש זכויות אלו, חותרת תחת ערך כבוד האדם ופוגעת באמון החיילים ובני משפחתם במפקדיהם ובצה"ל.

עיכוב הפניית חיילים לבדיקת גורם רפואי וחוסר רגישות למצבם

בכמה מקרים שהובאו לשולחני השנה עלה כי מפקדים נהגו בחוסר רגישות או עיכבו את פקודיהם מקיום מפגש רפואי.

מבירור אחת הקבילות עלה כי חייל בשירות חובה אשר ביצע תורנות סוף־שבוע ביחידה פנה אל מפקד הבסיס וביקש לפגוש חובש בשל כאבים ברגלו. בשל העדרו של חובש ביחידה, מסר לו מפקד הבסיס כי ייפגש עם גורם רפואה ביום למחרת. למחרת היום, הנגד התורן שאליו פנה החייל, לא הפנה את החייל לבדיקת חובש שכן לא מצא כי קיים צורך דחוף לכך וכן בשל נחיצות נוכחותו של החייל בכוח הכוננות המבצעי של היחידה. בסופו של יום, החייל פנה ל'ביקורופא' רק עם סיום תורנות סוף השבוע, שלושה ימים לאחר פנייתו

”

חיילים ובני משפחותיהם בוטחים במפקדים מתוך ציפייה כי ידאגו לשלומם ולבריאותם וכי יפעלו לקדם את זכויותיהם הרפואיות בכל דרך אפשרית. פגיעה במימוש זכויות אלו, חותרת תחת ערך כבוד האדם ופוגעת באמון החיילים ובני משפחתם

”

החייל ביקש ממפקדתו לפגוש חובש, אולם היא שכחה להוסיפו לרשימת מסדר החולים. למחרת היום, פנה אליה בשנית והיא אמרה לו כי ייפגש למחרת עם חובש, אולם גם יום לאחר מכן לא פגש חובש והמפגש התקיים בפועל שלושה ימים לאחר פנייתו הראשונה בנושא

על המפקדים
לשקול בכובד ראש
כל טענה רפואית
של חייל, קלה
כחמורה, ולהקפיד
שיוענק לו ללא
דיחוי הטיפול
הרפואי הטוב
ביותר בהתאם
לפקודות הצבא...
אין ביכולתם או
בסמכותם של
מפקדים להבחין
בין תלונה קלה
לחמורה או בין
תלונה אמיתית
לתלונת שווא

הראשונה בנושא (קבילה מס' 519715-5-0).

בקבילה אחרת, הל"ן חייל בשירות חובה על עיכוב בהפנייתו למפגש עם חובש (קבילה מס' 517009-1-0). מבירור הקבילה עלה כי החייל ביקש ממפקדתו לפגוש חובש, אולם היא שכחה להוסיפו לרשימת מסדר החולים. למוחרת היום, פנה אליה בשנית והיא אמרה לו כי ייפגש למוחרת עם חובש, אולם גם יום לאחר מכן לא פגש חובש והמפגש התקיים בפועל למוחרת היום, שלושה ימים לאחר פנייתו הראשונה בנושא.

בסיכום ממצאי בירורי בקבילות אלה הבהרתי כי על המפקדים לשקול בכובד ראש כל טענה רפואית של חייל, קלה כחמורה, ולהקפיד שיוענק לו ללא דיחוי הטיפול הרפואי הטוב ביותר בהתאם לפקודות הצבא. הדגשתי כי אין ביכולתם או בסמכותם של מפקדים להבחין בין תלונה קלה לחמורה או בין תלונה אמיתית לתלונת שווא.

בקבילה נוספת, הלינה חיילת בשירות חובה על סמלת המחלקה בהכשרתה הראשונית, אשר דרשה ממנה לבצע פעילות גופנית חרף מצבה הרפואי והביעה חוסר רגישות בעניינה (קבילה מס' 518910-0-0). מבירור הקבילה עלה כי במהלך אימון גופני ציינה החיילת בפני מפקדתה כי חוותה עילפון ופרכוסים. בהמשך לכך קיבלה החיילת מענה מגורמי הפיקוד ששהו במקום אולם משלא ניתן לה כל פטור רפואי, דרשה ממנה הסמלת להמשיך ולבצע פעילות גופנית כבשגרה.

עם סיום הבירור מצאתי כי על אף שבנקודת הזמן הרלוונטית לא היה בידי החיילת פטור רפואי, הרי שלאור היכרותה של הסמלת עם מצבה הרפואי של החיילת, היא שגתה בשיקול דעתה בעת שהנחתה אותה להמשיך ולקיים פעילות גופנית ללא התייעצות עם גורם רפואי. ציינתי כי מצופה מגורמי הפיקוד האמונים

מקבילה אחרת של חיילת בשירות חובה עלה כי כאשר פנתה לראשונה למפקדה בבקשה לפגוש קב"ן הוא שכנע אותה למצוא דרכי סיוע שייתרו את הפניה לקב"ן - והוחלט כי היא תפנה לגורמי תנאי השירות ביחידה. לאחר כשבוע, שבה החיילת למפקדה וחזרה על בקשתה לפגוש בגורם בריאות הנפש, אלא שאז מפקדה הבהיר כי עליה לפגוש גורם פיקוד בכיר יותר טרם תיאום פגישה עם קב"ן.

החיילת עמדה על כך שהיא לא מעוניינת להיפגש עם מפקד בכיר אך נאותה לעשות זאת על מנת לקדם את הפגישה עם הקב"ן. ואולם, בשל תקופת חגים ואילוצי לוח הפגישה עם גורם הפיקוד הבכיר התעכבה כמעט חודשיים ימים. בסופו של יום, נפגשה החיילת עם גורם בריאות הנפש שלושה חודשים לאחר שפנתה לראשונה בנושא (קבילה מס' 517711-9-0).

בסיכום ממצאי **הערתי** למפקדיה של החיילת על התנהלותם, תוך שעמדתי על החומרה הרבה שבעיכוב תיאום מפגש עם הקב"ן והתניות בהתניות שאינן מחויבות לפי הפקודות והנהלים בנושא.

בקבילה אחרת, הלינה חיילת בשירות חובה על כך שמפקדה עיכב את הטיפול בבקשתה להיפגש עם קב"ן (קבילה מס' 518037-3-0).

ממצאי הביורור העלו כי כאשר החיילת פנתה לראשונה למפקדה בנושא הוא חשב שמדובר בהלצה. לאחר חודשיים מכנייתה הראשונית מילא עם החיילת את טופסי הבקשה ופנה לגורמי הרפואה ביחידה על מנת לתאם בעבורה פגישה.

בסופו של יום, החיילת נפגשה עם קב"ן בחלוף למעלה משלושה חודשים.

על שלומם של פקודיהם להתייעץ עם גורמי הרפואה בנושא כשירותם הרפואית של חיילים לביצוע משימות בכלל וכל שכן כשמדובר באימונים גופניים.

עיכוב בהפניית חיילים לבדיקת קצין רפואה הנפש (קב"ן)

במספר קבילות לא מועט שבהן טיפלה הנציבות השנה, עלו בפי חיילים טענות בדבר עיכוב בהפנייה לקב"ן - לעיתים בשל קהות חושים או חוסר תשומת לב לצורכי החייל, לעיתים בשל אי הכרת הפקודות והנהלים הרלוונטיים, ולעיתים על רקע של מחסור בזמינות גורמי בריאות הנפש, אשר יצר זמני המתנה ארוכים. בהקשר זה אציין כי בהתאם להוראות קצין הרפואה הראשי, יש לתאם לחייל תור לבדיקת קצין בריאות הנפש בהקדם האפשרי, בשים לב לסיבת הפנייה, בהתחשב בזמינות התורים ומכל מקום - לא יאוחר מארבעה שבועות ממועד קבלת הפנייה בעניין.

מקבילתה של חיילת בשירות חובה עלה כי חלפו למעלה משישה חודשים מאז פנתה לראשונה למפקדה בבקשה לפגוש קב"ן ועד לקיומו של המפגש. מהבירור עלה כי החיילת פנתה למפקדה בנושא בהודעת טקסט, ובהמשך אותו השבוע שוחחה עימו שוב בנושא. לאחר כחודש, כאשר שאלה אותו מתי היא עתידה לפגוש את הקב"ן ציין בפניה כי לא תיאם את הפגישה מכיוון שלא חשב שבקשתה רצינית, וביקש ממנה כי תגיע לפגישה עימו על מנת למלא חוות דעת מפקד לקב"ן - אולם חוות דעת המפקד ניתנה רק לאחר ארבעה חודשים, בשל אילוציו. בהמשך, בשל עומס, מחסור בקב"נים ותיאום לקוי מול גורמי הפיקוד, חל עיכוב של כחודשיים נוספים עד לקיום הפגישה בפועל (קבילה מס' 522951-9-0).

מבירור הקבילה
 עלה כי החייל
 פנה למפקדיו
 בבקשה לפגוש
 קב"ן, אולם בשל
 פער בנוכחות קב"ן
 בחטיבה, המפקדים
 לא פנו בנושא
 למרפאת החטיבה
 ורק לאחר הגשת
 הקבילה תואמה
 לחייל פגישה
 עם קב"ן, בסיכום
 ממצאי הדגשתי
 שלמפקדים אין
 מקום לשיקול דעת
 בנושא הפניה לקב"ן
 וכי עליהם לפעול
 במרץ על מנת
 לוודא כי פקודיהם
 יקבלו מענה
 ברה"ני שלם, ללא
 עיכובים מיותרים

מאז פנתה למפקדה לראשונה בנושא.

בקבילה נוספת טען חייל בשירות חובה כי
 בקשתו לפגוש בקב"ן לא טופלה (קבילה מס'
 516134-6-0). מבירור הקבילה עלה כי החייל
 פנה למפקדיו בנושא אולם בשל פער בנוכחות
 קב"ן בחטיבה, המפקדים לא פנו בנושא
 למרפאת החטיבה ורק לאחר הגשת הקבילה
 תואמה לחייל פגישה עם קב"ן, כחודשיים
 לאחר פנייתו הראשונה בנושא (מקרה דומה
 תואר גם בקבילה מס' 517084-6-0).

בכלל המקרים עמדתי על כך שלמפקדים
 אין מקום לשיקול דעת בנושא הפניה לקב"ן
 וכי עליהם לפעול במרץ על מנת לוודא כי
 פקודיהם יקבלו מענה ברה"ני שלם, ללא
 עיכובים מיותרים. במקרים המתאימים הערתי
 לגורמי הפיקוד הרלוונטיים על התנהלותם.

במישור המערכתי, על רקע ההבנה שחלק
 מהעיכובים בהפניית חיילים נובעים ממחסור
 בגורמי בריאות הנפש בצה"ל, פניתי בנושא
 אל קצין הרפואה הראשי ואל ראש אט"ל
 ועמדתי עימם על החובה למלא את השורות
 ולספק לחיילי צה"ל מענה מיטבי בנושא
 זה. אדגיש כי בכוונתי להמשיך ולעקוב
 אחר נושא זה מקרוב גם בשנה הקרובה.

[התייחסות נוספת להיבטים שונים הקשורים
 למענה בתחום בריאות הנפש ניתן למצוא
 בעמודים 117-120 ו'143-141 (בדוח)]

אי מימוש הפניה רפואית

מפקדיו של חייל מנעו ממנו להתייצב לשני ניתוחים

באחת הקבילות שהובאו בפניי השנה, נטען כי הגם שלוחם עדכן מראש את מפקדיו, הם מנעו ממנו פעמיים להתייצב לניתוחי חניכיים שנקבעו לו, וזאת ללא היועצות עם גורם רפואי ובניגוד לפקודות בנושא (קבילה מס' 521101-9-0).

מבירור הקבילה עלה כי בתקופה הרלוונטית שהתה פלוגתו של הלוחם בתעסוקה מבצעית ובשל מחסור בכוח אדם לא אישרו לו מפקדיו לצאת לניתוח תוך שציינו בפניו כי יעשו כל שביכולתם כדי שיוכל לצאת למועד הבא, אך גם למועד הנוסף לא הגיע מאותה הסיבה.

מפקד הגדוד ציין כי שינויים בהרכב כוח האדם בגדוד וחוסר סנכרון בין גורמי הפיקוד השונים ואל מול גורמי הרפואה בגדוד, הם שהובילו להתנהלות זו. נוכח כך, מפקד הגדוד רענן בפני גורמי הפיקוד את הפקודות הרלוונטיות וקבע נהלים שנועדו לוודא כי כלל המידע יהיה מצוי בידי הגורמים המתאימים וכי החלטות הנוגעות להפניות רפואיות יתקבלו מגורמי הרפואה בלבד.

עם סיכום ממצאי, **הערת בחומרה** למפקד המחלקה ולמפקד הפלוגה תוך שהדגשתי כי על מפקדים לוודא כי יתאפשר לפקודיהם להתייצב לטיפול הרפואי שנקבע בעניינם, ובמקרה בו הצורך המבצעי דורש את הימצאותם ביחידה - להיוועץ בגורם רפואי מוסמך באשר לאפשרות דחיית מועד הטיפול. ציינתי כי למפקדים אין סמכות או מקום להפעלת שיקול דעת, באשר לדחיפותו

על רקע ההבנה שחלק מהעיוכים בהפניית חיילים נובעים ממחסור בגורמי בריאות הנפש בצה"ל, פניתי בנושא אל קצין הרפואה הראשי ואל ראש אט"ל ועמדת עימם על החובה למלא את השורות ולספק לחיילי צה"ל מענה מיטבי בנושא זה

על מפקדים לוודא כי יתאפשר לפקודיהם להתייצב לטיפול הרפואי שנקבע בעניינם, ובמקרה בו הצורך המבצעי דורש את הימצאותם ביחידה - להיוועץ בגורם רפואי מוסמך באשר לאפשרות דחיית מועד הטיפול. למפקדים אין סמכות או מקום להפעלת שיקול דעת, באשר לדחיפותו של הטיפול הרפואי הנדרש - סמכות זו מצויה בידיהם של גורמי הרפואה בלבד

המפקד מנע
מהחייל לצאת
לטיפול פיזיותרפיה
ואף דחה את מועד
הוועדה הרפואית
בעניינו - בשל
תרגולים שהתקיימו
באותן השעות

נדהמתי מכך שגם
בעידן הנוכחי... לא
פסו מצה"ל גילויי
גזענות והומופוביה.
כפי שציינתי לא
אחת, מוטלת על
מפקדים חובה
לבער מתוך צה"ל
ביטויים חמורים
מעין אלו, גם אם
לעיתים מדובר
בשיח המתקיים
בבדיחות הדעת
וללא כוונה להשפיל
או להביך את האחר

של הטיפול הרפואי הנדרש - סמכות זו
מצויה בידיהם של גורמי הרפואה בלבד.

אי כיבוד פטור רפואי

בכמה קבילות שהובאו לבחינתי השנה
מצאתי כי לא אחת, מפקדים לא כיבדו
פטורים רפואיים שניתנו לפקודיהם והורו
להם לבצע פעילויות בניגוד להם.

כך, באחד המקרים עלה כי מפקדיו של חייל
בשירות חובה הורו לו לצאת להפלגות על
אף שגורם רפואי נתן לו פטור מהפלגות עד
לביצוע ניתוח בכתפו. עוד עלה כי מפקדו מנע
ממנו לצאת לטיפול פיזיותרפיה ואף דחה
את מועד הוועדה הרפואית בעניינו - בשל
תרגולים שהתקיימו באותן השעות (קבילה מס'
0-2-520448). עם סיום בירור הקבילה **הערת**
בחומרה למפקדיו של החייל על התנהלותם
והדגשתי כי האחריות לשלומם ולבריאותם של
חייל מוטלת על מפקדיו, והם חייבים לפעול
למניעת פגיעה בהם, לכבד הקלות רפואיות
שאושרו להם ולהתייעץ עם גורמי הרפואה
במקרי ספק מבעוד מועד. הבהרתי כי אני רואה
בחומרה התנהגותם של מפקדים המקבלים
החלטות המחייבות שיקול דעת רפואי, שלא
בהתאם לפקודות הצבא ולהמלצות רפואיות.

במקרה נוסף עלה כי על אף שחיילת קיבלה
פטור מלבישת מדי א' בנות, נמסרו לה
מדי בנים חלופיים רק חודש לאחר פנייתה
בנושא לרס"ר היחידה, אשר ביקש לוודא
את תוקפו של הפטור מול גורמי הרפואה.
עוד עלה, כי הרס"ר דרש מהחיילת לבצע
עבודות רס"ר חרף פטור רפואי המונע
ממנה פעילות מסוג זה - זאת משום שלא
היה מעודכן בהיקף הפטור שניתן לה.

בעקבות אירועים אלו הסבתי את תשומת
ליבם של המפקדים לליקויים בהתנהגותם
ומפקד היחידה הנחה על קיום בקרה

ביטויי גזענות והומופוביה

בשנה האחרונה נדהמתי מכך שגם בעידן הנוכחי, לאחר מאמצי הסברה תכופים מול מפקדים בהזדמנויות שונות, לא פסו מצה"ל גילויי גזענות והומופוביה. כפי שצינתי לא אחת, מוטלת על מפקדים חובה לבער מתוך צה"ל ביטויים חמורים מעין אלו, גם אם לעיתים מדובר בשיח המתקיים בבדיחות הדעת וללא כוונה להשפיל או להביך את האחר.

התבטאות הומופובית מצד מפקד בדוגת רס"ר

חייל בשירות חובה הליון, בין היתר, על כך שמפקדו ציין במהלך שיחה עם חיילי המחלקה כי הוא "שונא הומואים" והוסיף כי "כל ההומואים צריכים להישרף" (קבילה מס' 519318-2-0).

מפקד החטיבה שבה שירת החייל קיים תחקיר בנושא, במהלכו הכחיש המפקד כי התבטא באופן הנטען וציין כי הוא מקפיד לשמור על שיח מקצועי. חרף כך, מצא מפקד החטיבה כי האמירות המיוחסות למפקד אכן נאמרו מפיו. מפקד החטיבה ציין כי התבטאויות מסוג זה מהוות חציית "קו אדום" ופגיעה בערכי כבוד האדם. נוכח האמור, שפט מפקד החטיבה את המפקד בדין משמעתי והוטל עליו קנס כספי. בשל החומרה הרבה שאני מייחסת לנושא זה, מצאתי לנכון להוסיף ולהעיר בחומרה למפקד על התבטאותו זו תוך שצינתי כי להתבטאויות מסוג זה אין כל מקום בשיח בכלל ובשיח הפיקודי בפרט, ויש להוקיעו. הדגשתי שעל מפקדי צה"ל להתבטא

חודשית בנושא שיבוץ לתורניות וחידד את החובה לפעול בהתאם לפטורים רפואיים (קבילה מס' 521612-8-0).

'מ"מ אסר על חייל לפנות למרפאת ביקורפא' במהלך חופשת סוף השבוע

מקבילה שבוררה בשנה החולפת עלה כי מפקד מחלקה (מ"מ) אסר על חייל לפנות למרפאת 'ביקורפא' במהלך חופשת סוף השבוע לאחר שנפצע (קבילה מס' 521563). בעקבות הקבילה, שפט מפקד בסיס האימונים החטיבתי (בא"ח) את המ"מ והוטלו עליו קנס ונזיפה.

בסיכום ממצאי עמדתי על כך שהמ"מ חרג מסמכותו ופעל בניגוד לפקודות עת אסר על החייל לפנות למרפאת 'ביקורפא' בעת ששהה בביתו. הדגשתי כי אני רואה בחומרה רבה התנהלות זו שבעטייה מנע מהחייל את זכותו הבסיסית לקבל טיפול רפואי בעודו שוהה בביתו.

לנוכח הצעדים שבהם נקט מפקד הבא"ח לא מצאתי מקום להתערבות מטעמי בקבילה זו מלבד המלצתי למפקד הבא"ח לרענן בקרב גורמי הפיקוד בבא"ח את הפקודות המחייבות בנושא זה.

לצער, קבילה זו היא דוגמה לקבילות רבות שמהן עלה כי מפקדים נהגו בצורה דומה כלפי פקודיהם ומנעו מהם, ללא סמכות, לפנות לקבלת טיפול רפואי במהלך חופשת סוף השבוע.

ציינתי כי להתבטאויות מסוג זה אין כל מקם בשיח בכלל ובשיח הפיקודי בפרט, ויש להוקיען. הדגשתי שעל מפקדי צה"ל להתבטא באופן ראוי ומכבד ולשמור על כבודם של כלל המשרתים, ללא הבדל דת, גזע או מין

חייל בן העדה האתיופית הלן על מפקדתו הישירה, קצינה בדרגת סג"ם ששוחחה עם חיילת בנוכחותו תוך שציינה בבדיחות שציינה את האור בחדר לא רואים אותך"

באופן ראוי ומכבד ולשמור על כבודם של כלל המשרתים, ללא הבדל דת, גזע או מין.

"אם מכבים את האור לא רואים אותך", "ביסלי" "שחור" - התבטאויות גזעניות כלפי חיילים בני העדה האתיופית

חייל בן העדה האתיופית הלן בקבילתו על מפקדתו הישירה, קצינה בדרגת סג"ם ששוחחה עם חיילת בנוכחותו תוך שציינה בבדיחות הדעת "אם מכבים את האור בחדר לא רואים אותך" (קבילה מס' 0-9-521191).

ימים ספורים לאחר המקרה פנה החייל אל גורם פיקודי בכיר ביחידה ודיווח על התבטאות זו. בהמשך לכך, זומנה מפקדתו לשיחה, שבמסגרתה התנצלה והביעה חרטה על התבטאות זו. כמו כן התקיימה פעילות חינוכית ביחידה שבמסגרתה צפו המשרתים בהצגה העוסקת בגזענות כלפי ישראלים ממוצא אתיופי.

בהתייחסותה לקבילה, ציינה מפקדת היחידה כי גם אם הקצינה לא התכוונה לפגוע בחייל, הרי שמדובר בהתבטאות חמורה שאין לה מקום בצה"ל וכי אין לגיטימציה לאמירות פוגעניות גם אם נאמרו בבדיחות הדעת.

נוכח החומרה שבמקרה זה, מצאתי לנכון להוסיף ולהעיר לקצינה על התבטאות זו, לשם הפקת לקחים ומניעת הישנותם של מקרים דומים בעתיד.

במקרה אחר אשר הובא לפתחי, הלינה חיילת בשירות חובה על כך שכשהגיעה לקיים הדרכה בפני קצין המשרת ביחידתה, ביקש האחרון כי חיילת אחרת תקיים את ההדרכה במקומה, וזאת בשל היותה בת העדה האתיופית, בהמשך הוא אף בעט ברגלה וניסה להפילה תוך שאמר "מה יקרה אם

אדחף אותך?" (קבילה מס' 0-0-517970).

בהתייחסותו לקבילה ציין הקצין כי התנהלותו נבעה מרצונו להתחבב על החיילת ללא כוונה להעליבה או להשפילה.

עם סיכום ממצאי **הערתי לקצין בחומרה** על התנהלותו תוך שהדגשתי כי אין מקום בצה"ל להתבטאויות מסוג זה, בוודאי שלא ממפקד הנדרש להוות דוגמה ומופת.

במקרה שלישי, כינה נגד מטבח חייל בן העדה האתיופית "ביסלי". לטענת הנגד הדברים נאמרו בבדיחות הדעת, אולם מפקד הגדוד אשר תחקר את המקרה החליט להעיר לנגד המטבח והדגיש כי "אין לקרוא לחייל בשמות גנאי גם אם הדבר נעשה בבדיחות הדעת". במקרה זה, הגם שמפקד הגדוד נקט בצעדים משמעותיים, מצאתי לנכון להוסיף לצעדים אלה את **הערתי** לנגד, תוך שהדגשתי כי על המפקד להקפיד להתבטא באופן ממלכתי (קבילה מס' 0-9-522231).

במקרה אחר, עלה כי כשחייל פנה למפקדו, קצין בדרגת סגן־משנה, ושאל אותו מדוע הוא נדרש למלא משימת ניקיון, ענה לו המפקד בהומור "כי אתה שחור" (קבילה מס' 0-0-522400). בעקבות המקרה מפקדו של קצין העיר לו בחומרה על התבטאותו הבהיר לו כי גבולות המותר והאסור בין מפקדים לפקודים צריכים להיות ברורים וכי מוטלת עליו אחריות וחובה לשמור על ערך כבוד האדם מול חייליו.

עם סיום הברור, חרף הצעדים בהם נקט מפקדו של הקצין, ונוכח החומרה הרבה שאני מייחסת לאמירות גזעניות, גם אם נאמרו בבדיחות הדעת, הערתי לקצין בחומרה על התבטאותו והמלצתי למפקדיו לקיים שיח פיקודי עם כלל המשרתים בדבר האירוע.

כשהגיעה לקיים
הדרכה בפני קצין
המשרת ביחידתה,
הוא ביקש כי חיילת
אחרת תקיים את
ההדרכה במקומה,
וזאת בשל היותה
בת העדה האתיופית
ואז בהתייחסותו
ציין הקצין כי
התנהלותו נבעה
מרצונו להתחבב
על החיילת ללא
כוונה להעליבה
או להשפילה

פגיעה בפרטיות

מפקדת מסרה לאביה של חיילת מידע אישי בעניינה

בקבילה שהגישה חיילת בשירות חובה היא הלינה על כך שמפקדתה, אשת קבע בדרגת רבינגד, שוחחה עם אביה ומסרה לו כי בתו מקיימת קשר רומנטי עם איש קבע שאינו יהודי. בעקבות כך, נוצר סכסוך בין החיילת ולבין הוריה (קבילה 518592-8-0).

מממצאי הבירור עלה כי המפקדת אכן שוחחה בנושא עם אביה של החיילת, מבלי לקבל את רשותה. בעקבות כך, זומנה המפקדת לשיחה עם מפקדת היחידה ובמסגרתה הסבירה כי התנהלותה נבעה מדאגה ומרצון לסייע לחיילת אך כעת הבינה שטעתה בהתנהלותה בעניין זה. בהמשך המפקדת אף התנצלה בפני החיילת והבטיחה כי לא תתערב עוד בחייה הפרטיים.

בעקבות המקרה, נזפה מפקדת היחידה במפקדת הנקבלת, וכן הפיצה נהלים בנוגע לשיח עם הורי חיילים והנחתה את סגל הפיקוד לקיים שיח בנושא עם כלל הקצינים ואנשי הקבע ביחידה.

עם סיום הבירור, והגם שהתרשמתי מהצעדים הפיקודיים שבהם נקטה מפקדת היחידה בעקבות המקרה, מצאתי לנכון להוסיף לצעדים אלה את הערתי למפקדת הנקבלת לצורך הפקת לקחים ומניעת הישנותם של מקרים דומים בעתיד.

מפקדת פרסמה החלטה רפואית בעניין חיילת ב"וואטסאפ"

מקבילה שהגישה חיילת בשירות חובה עלה כי נגדת בדרגת רביסמל בכיר פרסמה בסטטוס שלה ביישומון ה"וואטסאפ" הודעה ובה נכתב "הי, קיבלה 21, מחר ועדה רפואית,

”

מפקדת שוחחה עם אביה של חיילת ומסרה לו כי בתו מקיימת קשר רומנטי עם איש קבע שאינו יהודי. בעקבות כך, נוצר סכסוך בין החיילת ולבין הוריה

”

נגדת בכירה פרסמה בסטטוס שלה ביישומון ה"וואטסאפ" הודעה ובה נכתב "הי, קיבלה 21, מחר ועדה רפואית, ברוך שפטרנו". ההודעה, שהייתה גלויה בפני כלל אנשי הקשר של הנגדת, פגעה בפרטיותה של החיילת והשפילה אותה

חיפוש בחפצים אישיים של חיילים

בשנים האחרונות החלו להתקבל בניצבות קבילותיהם של חיילים אשר הלינו על כך שבמסגרת המאמצים לשמירה על המשמעת ביחידה, מקיימים מפקדים חיפושים בחדריהם תוך שהם פותחים את תיקיהם האישיים ופוגעים בפרטיותם.

במסגרת בירור הקבילות (לדוג' קבילה מס' 0-8-508142) ומשיחות שאני מקיימת באופן שוטף עם מפקדים ביחידות צה"ל השונות, עלה כי הנהול בנושא, אשר הופץ בשנת 2018 מטעם התביעה הצבאית והמשטרה הצבאית, אינו ברור בנוגע לגבולות המותר והאסור בהיבטי פרטיות. הדברים אף התחדדו כאשר בהתייחסות לאחת הקבילות ציין סגן הפרקליט הצבאי הראשי כי "חיפוש בחפציהם האישיים של חיילים חורגת מהסמכות הנתונה למפקדים במסגרת חיפושים מכוח סעיף 245 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו - 1955" - מידע שלא קיים בנוהל הקיים כיום.

בהמשך לכך, בשנת 2020 הודיע סגן הפרקליט הצבאי דאז כי בכוונתו לחדד בפני כלל יחידות הצבא את גבולות סמכות המפקדים לעריכת חיפוש ביחידה.

חרף כך, בחלוף למעלה משנתיים, טרם הובהרו גבולות הסמכות בנושא זה, והמשיכו להגיע אל שולחני קבילות בעניין זה.

כך לדוגמה, בקבילה שהוגשה בעילום שם, הלינו קבוצת חיילים על כך שסגן מפקד הגדוד ערך, יחד עם אנשי קבע נוספים, חיפוש בחדרי המגורים שלהם, ללא ידיעתם, ללא נוכחותם וללא קבלת הסכמתם, באופן שפגע בפרטיותם (קבילה מס' 0-8-516662) טענות דומות

ברוך שפטרנו". ההודעה, שהייתה גלויה בפני כלל אנשי הקשר של הנגדת, פגעה בפרטיותה של החיילת והשפילה אותה (קבילה מס' 0-8-521542).

במהלך בירור הקבילה, עמדה הנגדת על כך שההודעה הועברה אליה מאחד מאנשי הקשר שלה והיא ביקשה להעבירה אל אחראית התורנויות על מנת לעדכן אותה בכך שהחיילת צפויה להשתחרר משירות ולא תיקח חלק בתורנויות. לדבריה היא העבירה את ההודעה אל ה"סטטוס" שלה ביישומון בשגגה. אולם מייד כשחבריה הסבו את תשומת ליבה לנושא היא מיהרה למחוק את "הסטטוס". הנגדת הוסיפה כי לא הכירה את השימוש ב"סטטוס" לפני המקרה וכי בעקבותיו חסמה את האפשרות לעשות בו שימוש.

מפקד היחידה אשר תחקר את הנושא התרשם כי ההודעה אכן פורסמה בטעות אולם העיר לנגדת והדגיש בפניה כי במסגרת תפקידה היא חשופה למידע אישי ורגיש אשר יש לנהוג בו בזהירות רבה. עוד הוסיף, כי בכל מקרה לא היה מקום להעביר את ההודעה כלשונה לידי אחראית התורנויות, אשר לא אמורה להיות חשופה למידע אישי בעניינה של החיילת.

עם סיום הבירור, מצאתי לנכון **להעיר לנגדת בחומרה** על הפגיעה החמורה בפרטיותה של החיילת תוך שהדגשתי כי מצופה ממנה כאשת משאבי אנוש בכירה להקפיד הקפדה יתרה על פרטיותם של אלו שהמידע בעניינם חשוף בפניה.

בכמה קבילות
 שבהן עסקתי בשנה
 החולפת, עלה כי
 מקלחות הסמוכות
 למגורי קציני הקבע
 במחנה ברקאי
 חשופות לעוברים
 בדרך ראשית
 במחנה וכי על אף
 פניות חוזרות ונשנות
 בנושא, לא ניתן
 מענה לפער זה

עלו גם ביחידות רבות אחרות (לדוג קבילות מספר 0-519805-5 ו-0-516508-2).

בעקבות זאת פניתי אל סגן הפרקליטה הצבאית הראשית והמלצתי כי יפעל לגיבוש נוהל בנושא. במסגרת בקרה ומעקב אחר מימוש המלצתי עלה כי הפרקליטות הצבאית פועלת לגבש טיוטת פקודה ייעודית אשר תסדיר את הנושא.

בכוונתי להוסיף ולעקוב אחר הנושא על מנת לוודא כי פרטיותם של חיילי צה"ל לא נפגעת מעבר לצורך וכי בידי המפקדים מידע מדויק בדבר גבולות הסמכות שלהם בנושא זה.

השירות המשותף

מקלחות קצינים במחנה ברקאי חשופות לעוברים ושבים

בכמה קבילות שבהן עסקתי בשנה החולפת, עלה כי מקלחות הסמוכות למגורי קציני הקבע במחנה ברקאי חשופות לעוברים בדרך ראשית במחנה וכי על אף פניות חוזרות ונשנות בנושא, לא ניתן מענה לפער זה (קבילות מס' 0-516953-7 ו-0-516954-6).

מבירור הקבילות עלה כי לאחרונה בוצעו במחנה עבודות תשתית ובינוי ונסללו דרכי גישה למתחמי המגורים באופן שהעלה צורך ביצירת הפרדה בין מגורי החיילות למגורי הקצינים. חרף כך, חל עיכוב בן שבועות אחדים בהקמת גדר שתסתיר את מתחם המקלחות הנדון, ובזמן הזה חלק מהקצינים נכנסו ויצאו מהמקלחות ללא לבוש מלא.

בעקבות הקבילה, החלה להיבנות הגדר ומפקד היחידה חידד את כללי השירות המשותף והנחה על קיום שיחות חתך בנושאים אלה.

בשל המהלכים שנעשו ביחידה בעקבות הקבילה לא מצאתי מקום להתערבות

בניגוד לפקודת
השירות המשותף
(פ"מ 33.0207),
הקובעת כי בכל
יחידה לוחמת
מעורבת יתוכננו
מסלול ההכשרה
והשירות באופן
שיאפשר לחייל
שיבקש זאת לשרת
במסגרת מגדרית
ברמת הפלוגה -
במסגרת שבה שהה
החייל, היתה קיימת
מסגרת מגדרית
ברמת הצוות בלבד.

נוספת מטעמי בעניין זה, למעט המלצתי כי
מפקד היחידה יקיים מנגנון לאיתור פערים
מסוג זה. במסגרת בקרה שאני עורכת אחר
מימוש המלצותיי עלה כי גורמי הפיקוד
ביחידה הונחו להטות קשב פיקודי לפערים,
לקיים שיחות חתך במדורים השונים
ולמסר פורום שיעסוק בהיבטים שעלו
מבירור הקבילה. נוכח מהלכים אלה, לא
מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

בניגוד לפקודת השירות המשותף, לא נפתחה בתותחנים פלוגה מגדרית

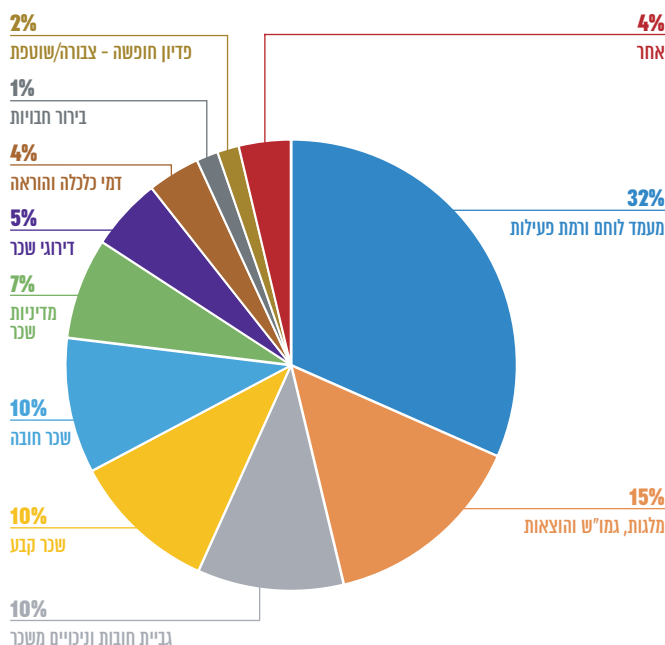
חייל הלין לאחרונה על כך ששובץ בהכשרה
ליחידה לוחמת מעורבת, במסגרת חיל
התותחנים, על אף שציין - הן בפני גורמי
'מיטב' והן בפני גורמי בסיס ההכשרה -
כי הוא אינו מעוניין להשתבץ במסגרת
מעורבת, וזאת על רקע אורח החיים הדתי
שהוא מקיים (קבילה מס' 0-6-519714).

מבירור הקבילה עלה כי בניגוד לפקודת
השירות המשותף (פ"מ 33.0207), הקובעת
כי בכל יחידה לוחמת מעורבת יתוכננו
מסלול ההכשרה והשירות באופן שיאפשר
לחייל שיבקש זאת לשרת במסגרת מגדרית
ברמת הפלוגה - במסגרת שבה שהה החייל,
קיימת מסגרת מגדרית ברמת הצוות בלבד.

בעקבות הקבילה, שונה שיבוצו של חייל והוא
הוצב במסגרת הכשרה מגדרית לשביעות רצונו.
לצד זאת, המלצתי לגורמי אגף כוח האדם,
לחיל תותחנים ולמיטב, לבחון מענה לסוגיה זו
ולנקוט בצעדים הנדרשים על מנת לאפשר את
שיבוצם של חיילים המעוניינים לשרת במסגרת
מגדרית בחיל התותחנים, באופן שיעלה בקנה
אחד עם פקודות הצבא כינונה של מסגרת
מגדרית ברמת פלוגה בשלב ההכשרה, או
לחלופין החרגה מגודל המסגרת המגדרית
הנדרשת, באישור ראש אכ"א, בהתאם לסמכות
הנתונה לו בפקודת השירות המשותף.

זכויות שכר ותנאי השירות בצה"ל

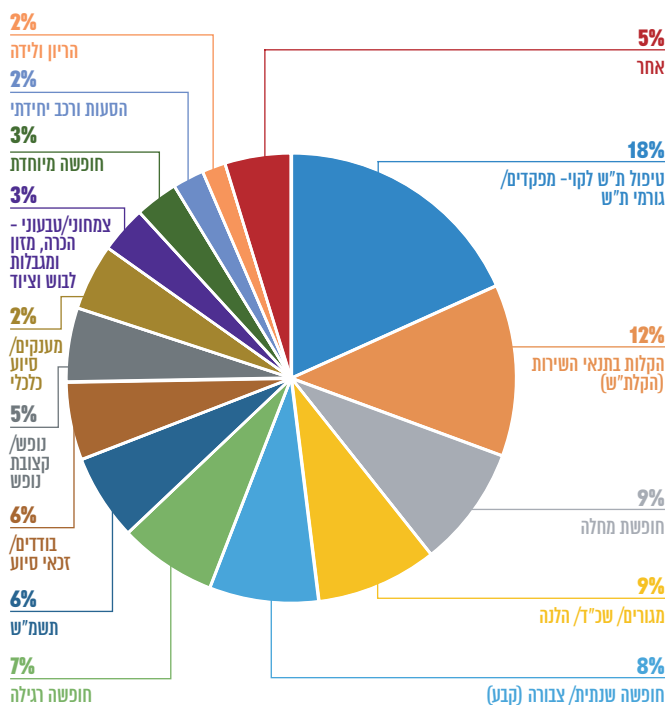
נושאי קבילות בנושא זכויות שכריות

אחר

אבדן ציוד אישי, הלוואות והחזרת תשלומים, קרן חסכון וקופ"ג, נקודות קבע, ביטוחים (כולל שניים/חבר), דמי חכירה, זכאות לרכב.

תנאי השירות בצה"ל

בשנה החולפת נרשמה עליה בהיקפי הקבילות בנושאי זכויות שכר ותנאי השירות בצה"ל. בדומה לשנים עברו, אחוז נושאי הקבילות המוצדקות בתחומים אלה הינו גבוה משמעותית ביחס ליתר נושאי הקבילות ומגיע השנה ל-80% מכלל הקבילות בתחום המנהל והרישומת, ל-58% מהקבילות בנושא תשלומים ול-52% מהקבילות בתחום תנאי השירות.

מדובר בנתונים מטרידים, המלמדים כי ישנם משרתים בצה"ל שלא זוכים ליהנות מכלל זכויותיהם. במרבית המקרים אין מדובר בפערים הקשורים במדיניות אלא בדרך יישומה (או באי־יישומה) מצד גורמי הטיפול בפרט בשל פערי ידע ומקצועיות של גורמי הפיקוד, של גורמי המשא"ן ואף בקרב הגופים המטכ"ליים האמונים על המענה המקצועי. מצב זה יוצר לא אחת פגיעה כלכלית, אך גם פגיעה באמון הניתן בגורמי המקצוע האמונים על נושאים אלה ובגורמי הפיקוד שלא מצליחים לסייע לפקודיהם במימוש זכויותיהם גם לאחר שהם פונים בבקשה לממש זכויות אלה.

כפי שהדגשתי לא אחת, העיסוק באנשים, ובכלל זאת במימוש זכויותיהם, הינו מקצוע לכל דבר - וכאשר מדובר במי שתורמים את מיטב זמנם ומרצם למען שלומה וביטחונה של המדינה, יש לוודא כי יטופלו באופן מקצועי ומיטבי בידי מי שהוסמכו לכך ושזהו תפקידם. זאת לצד אחריותם של גורמי הפיקוד לדאוג לכל צורכי פקודיהם ולמימוש זכויותיהם.

אציין כי במהלך הטיפול בקבילות, **אנו מקפידים לוודא כי הקובל הפונה אלינו, פנה קודם להגשת הקבילה לגורמים הרלוונטיים**, ואפשר להם להביא את עניינו לכדי פתרון וכי הקבילה היא מוצא אחרון למי שמפקדיו וגורמי המקצוע לא סייעו או לא הצליחו לסייע לו.

”

העיסוק באנשים, ובכלל זאת במימוש זכויותיהם, הינו מקצוע לכל דבר - וכאשר מדובר במי שתורמים את מיטב זמנם ומרצם למען שלומה וביטחונה של המדינה, יש לוודא כי יטופלו באופן מקצועי ומיטבי בידי מי שהוסמכו לכך ושזהו תפקידם

”

זאת לצד אחריותם של גורמי הפיקוד לדאוג לכל צורכי פקודיהם ולמימוש זכויותיהם

מבירור הקבילה עלה כי לאחר הסמכתו כנהג כאמור, הוא הוצב בחיל ההנדסה וכעבור כשנה ביחידה נשלח להשלמת הכשרה קצרה ומתקדמת המיועדת לפלסים (על אף שהוא אינו פלס במקצועו, ולא עבר כל הכשרה מתאימה לתפקיד זה), העוסקים נוכח הכשרתם בחבלה, בפריצת מכשולים ובהנחה ובהרמת מטענים וכד' - וככאלה, מוגדרים כלוחמים.

עם סיום השלב המקצועי המתקדם (שארך פחות משבוע), חזר החייל ליחידתו ושימש בפועל כפלס, ללא הכשרה מתאימה.

לאחר כ־9 חודשים שבמהלכם שימש כפלס התקיימה ביקורת ביחידתו של החייל ובמסגרתה עלה כי החייל לא הוסמך למקצוע פלס ולכן הוחלט לשנות את תפקידו ל"עובד כללי".

מהתייחסות הגורמים השונים ביחידה לטענות עלה כי יציאתו של החייל לשלב ההשלמה המקצועית בוצעה בניגוד לפקודות, שכן שלב זה הינו **משלים** למי שביצע מסלול הכשרה של פלס. עוד הובהר כי ההכשרה אינה מסמיכה חייל לשמש כלוחם.

עם סיום הבירור עמדתי על כך שמלבד היות התנהלות הגורמים בבסיס ההכשרה מנוגדת לכללי מנהל תקין, לפקודות הצבא, וכן יש בה כדי לפגוע בזכויות השכר של החייל, הרי שהעסקתו של חייל במקצוע שאליו לא הוכשר עלולה להוות סיכון בטיחותי חמור. הדגשתי כי אני מצפה מגורמי הפיקוד לוודא כי החיילים שתחת פיקודם מועסקים במקצועות שאליהם הוכשרו והוסמכו וכי תבוצע בקרה קפדנית בנושא מטעם הרמה הממונה. נוכח זאת, הסבתי את תשומת ליבו של מפקד היחידה להתנהלות האמורה והמלצתי לגורמים האמונים על

בפרק זה אציג פערים בהיבטים שונים של זכויות המשרתים בצה"ל - בהיבטי שכר ותנאי שירות, אשר עלו בקבילות שונות שהתקבלו השנה, מתוך תקווה שימשו ללמידה, לתיקון ולהתמקצעות במקומות הנדרשים.

המקצוע הצבאי

רשויות הגיוס בצה"ל פועלות להתאים לכל חייל את התפקיד הצבאי המתאים לו למול צורכי המערכת, ופקודות הצבא קובעות כי יש לוודא שהחיילים ישרתו בפועל בתפקיד שאליו הם הוכשרו - כל אלו נועדו לוודא כי המשימות המוטלות על היחידות השונות יבוצעו בצורה הטובה ביותר, כי חיילי צה"ל ימצו את יכולותיהם ובכך לא ירדו לטמיון המשאבים הרבים המוקצים להכשרתם, וכי הם יזכו בתגמול המגיע להם. חרף כך, לא אחת עלה בקבילות, כי חיילים משובצים בתפקידים שאינם במקצוע שאליו הוכשרו, באופן הפוגע במימוש תכליות אלה:

נהג משא מילא תפקיד של פלס ללא הכשרה מתאימה

חייל אשר סיים את שירות החובה שלו, הלין בקבילותו על כך שלא הוגדר כ"פלס" על אף ששימש בתפקיד זה וכן על כך שלא נמצא זכאי ליהנות מתוכנית "ממדים ללימודים" שבמסגרתה ממומנים לימודים אקדמיים ללוחמים משוחררים (קבילה מס' 0-4-518126).

מהרישומת האישיית בעניינו של החייל המשוחרר עלה כי הוא הוכשר לשמש כנהג משא ותפקידו מוגדר "עובד כללי". אולם

ההכשרות בחיל ההנדסה לנקוט בצעדי בקרה על מנת למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד.

בעקבות הקבילה, החליטו הגורמים המוסמכים באגף כוח אדם (אכ"א) לעדכן, באופן חריג, ברישומי הצבא בעניינו של החייל, את אופי שירותו ל'לוחם', לתקופה שבה שימש בפועל כ'פלט'. כפועל יוצא מכך, המלצתי לגורמי השכר באכ"א לוודא כי שיעור מענק השחרור שלו הוא זכאי יעודכן בהתאם לכך.

במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי עלה כי שיעור מענק השחרור של החייל עודכן בהתאם לזכאותו וכי התקיים פורום עם כלל קציני המטה בחטיבה, שבו הודגשו הכללים בדבר שיבוץ חיילים והשלכות תקלות בנושא על זכויות המשרתים.

בקבילה דומה, הלינה חיילת על שלא זוכתה במעמד לוחמת הגם ששימשה בתפקיד בעל אופי שירות זה בפועל. מבירור הקבילה עלה כי החיילת אכן שימשה בתפקיד המזכה במעמד לוחם עוד טרם הוכשרה אליו, וזאת נוכח פער בהקצאות לקורס מכשיר שבו לקחה חלק בהמשך. גם במקרה זה עמדתי מול גורמי הפיקוד על הפגם שבהצבת חייל בתפקיד טרם הכשרתו, והמלצתי על עדכון מעמד לוחם בעבורה על התקופה שבה שימשה החיילת בתפקיד זה בפועל (קבילה מס' 0-6-518214).

**שינויים במסלול ההכשרה
הובילו לפערים בזכאויות
בעלי תפקידים זהים**

קצין בשירות חובה הליון על שהוא לא מזוכה במעמד לוחם בגין מסלול שירותו כקצין קשר גדודי (קשר"ג), חרף עדכון מדיניות הקשר"גים שלפיה חיילי מסלול זה זכאים למעמד לוחם (קבילה מס' 0-7-523713).

**יציאתו של חייל
שהוכשר לשמש כנהג
משא לשלב השלמה
המקצועי המיועד
לפלסים בוצעה בניגוד
לפקודות, שכן שלב זה
הינו משלים למי שביצע
מסלול הכשרה של פלס**

**עם סיום הבירור עמדת
על כך שמלבד היות
התנהלות הגורמים
בבסיס ההכשרה מנוגדת
לכללי מנהל תקין,
לפקודות הצבא, וכן יש
בה כדי לפגוע בזכויות
השכר של החייל, הרי
שהעסקתו של חייל
במקצוע שאליו לא
הוכשר עלולה להוות
סיכון בטיחותי חמור.
הדגשתי כי אני מצפה
מגורמי הפיקוד לוודא כי
החיילים שתחת פיקודם
מועסקים במקצועות
שאליהם הוכשרו
והוסמכו וכי תבוצע
בקרה קפדנית בנושא
מטעם הרמה הממונה**

למדיניות עדכנית שהפיץ לאחרונה הענף לתכנון כוח אדם סדיר (עתכ"א), מקצוע החובש הצבאי פוצל לשלושה מקצועות: חובש קרבי, חובש קדמי וחובש כללי.

בהתאם למדיניות זו, חובש קרבי הינו מי שהוסמך לחימה וסיים 'קורס חובש קרבי סדיר' ואילו חובש קדמי לא נדרש להסמכת לוחם או לשמירה על כשירות לחימה והינו בוגר קורס ייעודי ל'חובשים קדמיים'.

בחינת עניינו של החייל הקובל העלתה כי הוא סיים קורס חובשים **קדמיים**, אולם בשל טעות קיבל עם סיום ההכשרה תעודת חובש **קרבי** והוצב בגדוד, בניגוד למדיניות הקובעת כי בגדודים יוצבו רק חובשים קרביים.

מכאן, שהחייל שימש בפועל בתפקיד חובש קרבי, ללא הסמכה מתאימה ומבלי שזוכה במעמד לוחם אשר תאם את תפקידו בפועל.

בעקבות הקבילה, הועבר החייל לשרת ביחידה התואמת את הכשרתו ואת המדיניות הנוהגת והוא זוכה במעמד לוחם על התקופה שבה שירת בגדוד.

מעבר לכך, המלצתי לגורמי משאבי האנוש ביחידת החייל להפיק את הלקחים הנדרשים מהקבילה למען מניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

הנדסאי אלקטרוניקה הועסק כתקליטן היחידה

מקבילה שבה עסקתי השנה עלה כי חייל, אשר סיים את לימודיו כהנדסאי אלקטרוניקה ומחשבים, לא שימש במקצועו אלא כתקליטן ביחידה (קבילה מס' 0-0-519380).

בירור הקבילה העלה כי בעבר קבעה המדיניות הרלוונטית (להלן "המדיניות הישנה") כי קשר"גים יזוכו במעמד לוחם בשלב הצבתם בגדודים (ולא במהלך הכשרתם לקצונה), וכי לאחרונה עודכנה המדיניות, כך שאוכלוסייה זו זכאית למעמד לוחם גם בשלבי ההכשרה (למעט הטירונות). עוד נקבע במדיניות, שהזכאות לא ניתנת למפרע.

כתוצאה משינוי המדיניות נוצר מצב לפיו משרתים שונים בתפקיד זהה זוכו באופי שירות שונה. בשל מצב זה, פניתי לראש מטה אגף כוח האדם (רמ"ט אכ"א), אשר בחן את הנושא והנחה כי על אף שלא יזוכו במעמד לוחם באופן רטרואקטיבי בתקופת ההכשרה לקצונה, הרי שלכל הפחות, כלל הקשר"גים שעליהם חלה המדיניות הישנה, יזוכו במעמד לוחם לטובת הטבות במהלך השחרור גם בגין תקופת ההכשרה.

משמצאתי כי הנחיית רמ"ט אכ"א נותנת מענה הולם לפער בין המדיניות הישנה למדיניות הנוהגת, המלצתי לגורמי כוח האדם בחיל התקשוב לוודא כי כלל הקצינים יזוכו בהטבות בהתאם להנחיית הרמ"ט. בכוונתי להמשיך ולעקוב אחר הנושא על מנת לוודא כי כלל הקשר"גים יזוכו בהטבות הניתנות ללוחמים משוחררים.

חובש הוצב בתפקיד שאינו תואם את הכשרתו

חייל בשירות חובה הלין בקבילתו על כך שעל אף שסיים קורס חובשים קרביים והוא משמש בפועל כחובש פלוגתי (חופ"ל) בגדוד, הוא אינו מזוכה בתוספת לחימה (קבילה מס' 0-4-516946).

מבירור הקבילה למדתי כי בהתאם

מבירור הקבילה עלה כי מפקדיו של החייל הכירו את המצב ובחרו אף שלא לאשר את בקשתו לשינוי שיבוץ, הגם שבמהותה, היא הוגשה נוכח רצונו של החייל לשמש בתפקיד שאליו הוסמך.

עם סיום הבירור בענייניו, המלצתי לגורמי משאבי האנוש בחיל לפעול לאלתר לשינוי שיבוצו ולוודא כי יועסק במקצועו. לצד זאת, הערתי למפקדת יחידתו של החייל על ההתנהלות בענייניו והמלצתי כי היא תנקוט בצעדים הנדרשים על מנת לוודא כי כלל החיילים המשרתים ביחידה מועסקים במקצועם. במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי עלה כי המקרה תוחקר ומתקיימים ביחידה תהליכים להתאמת התקינה לצרכיה. בשל כך, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

בשל עיכוב בהשלמת סיווג ביטחוני, חיילים לא זוכו במעמד לוחם

מקבילה שטופלה בנציבות בשנה החולפת עלה כי בשל עיכובים בהשלמת תהליכים הקשורים לסיווג ביטחוני, חיילים אשר סיימו את הכשרתם מוצבים בתפקידים מבלי שהם מזוכים במעמד לוחם ובהטבות הנלוות לו (קבילה מס' 1-0-520549).

מהעמקה בנושא עלה כי על מנת שלא לפגוע בחיילים אלה ולפסול אותם מלחימה, וככל שיש פוטנציאל לסיום הליך הסיווג הביטחוני, החיילים האמורים ממשיכים בהכשרה, ובמקרים מסוימים מתחילים לשמש בתפקיד לחימה מבלי שהם מקבלים מעמד לוחם על כלל הזכויות הנגזרות ממנו.

בעקבות כך, התקיים דיון בראשות ראש מערך ביטחון המידע במסגרתו הוגדרו

”

החייל שימש בפועל בתפקיד חובש קרבי, ללא הסמכה מתאימה ומבלי שזוכה במעמד לוחם אשר תאם את תפקידו בפועל.

בעקבות הקבילה, הועבר החייל לשרת ביחידה התואמת את הכשרתו ואת המדיניות הנוהגת והוא זוכה במעמד לוחם על התקופה שבה שירת בגדוד

”

חייל, אשר סיים את לימודיו כהנדסאי אלקטרוניקה ומחשבים, לא שימש במקצועו אלא כתקליטן ביחידה מפקדיו של החייל הכירו את המצב ובחרו אף שלא לאשר את בקשת שינוי השיבוץ שלו.

עם סיום הבירור המלצתי לגורמי משאבי האנוש בחיל לפעול לאלתר לשינוי שיבוצו ולוודא כי יועסק במקצועו

נתקלתי השנה
בלא מעט מקרים
שבהם הרישומת
לא שיקפה מהימנה
את כלל המידע
בעניינם של
המשרתים באופן
שפגע בזכויותיהם

בשל עיכובים
בהשלמת תהליכים
הקשורים לסיווג
ביטחוני, חיילים
אשר סיימו את
הכשרתם מוצבים
בתפקידם מבלי
שהם מזוכים
במעמד לוחם
ובהטבות הנלוות לו

לוחות זמנים לתחקור המועמדים לתפקידים
האמורים באופן שיבטיח כי עד 7 שבועות
מתחילת ההכשרה תתקבל החלטה
בדבר סיווגם הביטחוני, ומי שלא יושלם
בעניינו שלב הסיווג, לא ישובץ כלוחם.

הרישומת הצבאית

לרישומת הצבאית השלכות רבות
ומשמעותיות (בתחום השכר ובתחומים
נוספים) על מהלך שירותם ועל זכויותיהם
של החיילים אף לאחר שחרורם מצה"ל.

לצער, חרף כך, נתקלתי השנה בלא מעט
מקרים שבהם הרישומת לא שיקפה
מהימנה את כלל המידע בעניינם של חיילים
(בשירות חובה ובשירות הקבע) באופן
שפגע בזכויותיהם, כפי שאפרט להלן.

עקב שיהוי בעדכון הרישומת האישית, נרשם לחיילת חוב בסך 9,000 ₪

מקבילתה של חיילת בשירות חובה עלה כי
הגם שמקצועה הצבאי נפסל בשל נסיבות
רפואיות, אופי השירות שלה ורמת הפעילות
שלה היא זכאית לא עודכנו ברישומת הצבאית
במשך למעלה משנה והיא המשיכה לקבל
תוספת לחימה שלא תאמה את תפקידה
החדש (קבילה מס' 0-9-517501).

מבירור הקבילה עלה כי החיילת פנתה
אל פקידת הרישום (פק"רית) ביחידה
בנושא השלכות פסילת מקצועה אך נוכח
הזמן שחלף מאז השיחה ועד לבירור
הקבילה, לא היו תימוכין לגבי פרטי
המידע שנמסרו לחיילת בשיחה זו.

חודש לפני שחרורה, עודכן דבר
פסילת מקצועה של החיילת ברישומת
הצבאית והיא נדרשה לשלם חוב של
8,955 ₪ עד למועד שחרורה.

עם סיום הבירור מצאתי פגם חמור בהתנהלות גורמי הגדוד, אשר לא עדכנו ברישומת הצבאית את אופי שירותה ואת רמת הפעילות שלה הייתה זכאית החיילת, התנהלות שיצרה חוב משמעותי שאותו היא נדרשה לשלם.

במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי עלה כי עניינה של החיילת נבחן בוועדה למחילת חובות, אשר החליטה למחול לחיילת על כל החוב שנוצר לה, וכי ביחידה הפיקו לקחים למניעת מקרים דומים בעתיד.

עם סיום הבירור מצאתי פגם חמור בהתנהלות גורמי הגדוד, אשר לא עדכנו ברישומת הצבאית את אופי שירותה ואת רמת הפעילות שלה הייתה זכאית החיילת, התנהלות שיצרה חוב משמעותי שאותו היא נדרשה לשלם. בשל כך, הערתי למפקד הגדוד על הדברים מתוקף תפקידו ואחריותו והמלצתי לגורמי 'מופת' לבחון את עניינה של החיילת בוועדה למחילת חובות. במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי עלה כי עניינה של החיילת נבחן בוועדה למחילת חובות, אשר החליטה למחול לחיילת על כל החוב שנוצר לה, וכי ביחידה הפיקו לקחים למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

חרף פנייתיה ובמשך תשעה חודשים, לוחמת לא קיבלה את שכר המגיע לה

חיילת בשירות חובה, הלינה בשלהי שירותה הצבאי כי במשך תשעה חודשים היא לא זכתה בשכר המשולם ללוחמים ולא קיבלה תעודת לוחם, חרף זכאותה (קבילה מס' 0-7-523423).

מבירור הקבילה עלה כי החיילת הוצבה רישומית ביחידה שונה מזו בה שירתה בפועל והדבר גרר שרשרת תקלות אשר הובילו לכך שלא קיבלה את השכר המגיע לה. מפקד הגדוד אשר התייחס לקבילה ציין כי אמנם הטיפול בנושא זה החל חצי שנה קודם להגשת הקבילה, אולם בשל חילופי כוח אדם והעדרה של חפיפה מסודרת הטיפול לא הושלם והובא לידיעתו באיחור.

קצין משאבי האנוש האוגדתי וקצינת משאבי האנוש החטיבתית עמדו בהתייחסותם על הכשלים והליקויים שנכלו בטיפול בעניינה של החיילת, תוך שציינו כי מדובר באירוע חמור של היעדר שליטה בכח אדם וכי בעקבותיו חודדו הנהלים על מנת למנוע הישנותם של מקרים דומים בעתיד.

בשל מידע שגוי שהועבר בעבר לגורמי אגף כוח האדם (אכ"א) לא דווחו חיילות המשרתות בתפקיד סמב"ציות כזכאיות לרמת פעילות ג'. בעקבות הקבילה, עודכנה רמת פעילות לכלל הקובלות בתוקף למפרע, על כלל הזכויות הנגזרות ממנה

בעקבות הקבילה, הרישומת בעניינה של החיילת תוקנה והיא זוכתה למפרע בשכר המגיע לה ובתעודת לוחם.

עקב אי הזנת אופי שירותן, מ"כיות זוכו במענק שחרור נמוך

מספר חיילות משוחררות הלינו בקבילתן על גובה מענק השחרור שבו זוכו. מביור הקבילה עלה כי מדובר במי ששירתו כמפקדות כיתה (מ"כ) באחד מבסיסי ההדרכה אשר אופי השירות שלהן הוכר כ"תומך לחימה". עם זאת, מאחר שאופי שירותן לא עודכן ברישומת האישית בעניינן הן זוכו במענק שחרור בשיעור נמוך יחסית (קבילות 522237-3-0, 522245-5-0 ו-522250-0-0).

בעקבות הקבילה, זוכו החיילות המשוחררות בהפרשי השכר, במענק השחרור והפיקדון שלהם הן זכאיות בתוקף למפרע. לצד זאת, המלצתי למפקדת היחידה שבה שירתו החיילות לוודא כי כלל החיילות ששירתו כמפקדות כיתה ביחידה בתקופה הרלוונטית יזוכו באופי שירות תומכי לחימה ובכלל הזכויות הנגזרות ממנו. בכוונתי להמשיך ולעקוב אחר נושא זה ולוודא כי כלל החיילות מזוכות באופי השירות התואם את שירותן.

חרף תפקידן, לא הוזנה לסמב"ציות רמת פעילות

בכמה קבילות הלינו חיילות שהשתחררו לאחרונה משירות, על כך שלא עודכנה בעניינן רמת פעילות ג', חרף שירותן בתפקידן המזכה ברמת פעילות זו (קבילות מס' 521117-3-0, 521122-8-0, 521118-2-0).

בירור חבויות ומידע לקראת פרישה או שחרור משירות

נגדת האריכה שירות על בסיס מידע שגוי מ'מופת'

משרתת קבע בדרגת רב־נגד בכיר הלינה בקבילתה על כך שבסימולציית פרישה שנערכה לה בידי גורמי 'מופת', נמסר לה כי אם תדחה את פרישתה משירות בשלושה חודשים תהיה זכאית למענק בגין 35 שנות שירות, שגובהו 67,000 ₪. בעקבות זאת, פנתה למפקדה בבקשה לדחות את מועד שחרורה ולאחר מאמצים רבים בקשה זו אושרה. בהמשך, סמוך למועד פרישתה, גורמי 'מופת' יצרו עימה קשר ועדכנו אותה כי המדיניות העדכנית לזכאות מענק בגין 35 שנות שירות לא הוטמעה במערכות הממוחשבות, ועל־כן, נפלה טעות בסימולציה שלה והיא לא זכאית למענק (קבילה מס' 0-4-519966).

בסימולציית פרישה שנערכה למשרתת

קבע בידי גורמי 'מופת', נמסר לה כי אם תדחה את פרישתה משירות בשלושה חודשים תהיה זכאית למענק.

בהמשך, סמוך למועד פרישתה, גורמי 'מופת' יצרו עימה קשר ועדכנו אותה כי היא לא זכאית למענק

מבירור הקבילות עלה כי בשל מידע שגוי שהועבר בעבר לגורמי אגף כוח האדם (אכ"א) לא דווחו חיילות המשרתות בתפקיד זה כזכאיות לרמת פעילות ג'. בעקבות הקבילה, עודכנה רמת פעילות לכלל הקובלות בתוקף למפרע, על כלל הזכויות הנגזרות ממנה.

הרישומת לא עודכנה והמשרתים לא זוכו ברמת הפעילות המתאימה

משרת קבע בדרגת סמל ראשון הלין בקבילתו על כך שבשל תקלה ברישומת הוא וחבריו אשר בשמם הוגשה הקבילה, אינם מזוכים ברמת פעילות א', חרף זכאותם (קבילה מס' 0-1-523089).

מבירור הקבילה עלה כי השירות ביחידה שבה משרת הנגד הוכר כמזכה ברמת פעילות א', אולם מכיוון שהצבתו והצבת חבריו ליחידה לא עודכנה כראוי ברישומי הצבא - הם לא זוכו ברמת הפעילות. בהמשך לכך, פעלו גורמי המשא"ן לעדכון הרישומת וזיכוי המשרתים בהתאם.

לסיום, בשנה האחרונה פורסמו תוצרייה של עבודת מטה מקיפה שבמסגרתה נקבעו והוסדרו מחדש הקריטריונים לפיהם מחושבת רמת פעילות לכל תפקיד ותפקיד בצה"ל.

בהתאם לאגרת שפרסם ראש מטה אגף כוח האדם, האוכלוסיות הזכאיות בעקבות עבודת המטה להעלאה ברמת הפעילות, נהנות ממנה כבר מחדש ספטמבר 2022. בתחילת שנת 2023, תופחת רמת הפעילות לאוכלוסיות בהתאם לתנאים שאושרו בעקבות העבודה.

מטעמי מלבד המלצתי כי עניינו של הקצין ידון בוועדה למחילת חובות. במסגרת בקרה אחר מימוש המלצותיי עלה כי הוועדה למחילת חובות מחלה לקצין על חלק מן החוב. נוכח כך, נסתיים הטיפול בעניינו של הקצין.

קצינים האריכו שירות על בסיס מידע שגוי באתר צה"ל

קצינים בדרגת סרן בשירות סדיק, הלינו בקבילתם על כך שהחליטו להאריך את שירות הקבע שלהם, לאחר שהבינו מעיון באתר צה"ל ובמערכת "אנשים" כי הארכת השירות תזכה אותם ב"מענק התמדה" (קבילה מס' 0-6-522184).

מבירור הקבילה עלה שבשונה מהמידע שהוצג באתרים אלה, הקצינים לא זכאים למענק התמדה וכי ככל הנראה מקור התקלה הינו בתחזוקה לקויה של ממשק העברת הנתונים לאתר צה"ל ולמערכת "אנשים".

בעקבות מקרים אלה ואחרים, תוקנו הממשקים בין המערכות השונות כך שהמידע המוצג במערכות מהימן וזמין.

בהעדר מערכת ממוחשבת נפלו טעויות בחישוב חבויות לכני שחרור

קצין בדרגת סגן הליון בקבילתו על כך שחויב בהחזר כספי בגין ניצול עודף של ימי חופשה, הגם שכאשר פנה אל גורמי 'מופת' טרם שחרורו, נמסר לו כי אין לו חובות (קבילה מס' 1-6-515134).

מבירור הקבילה עלה כי ככלל, תהליך בירור החבויות טרם שחרור משירות דורש את בדיקתם של כמה גורמים ומערכות מידע, כאשר חלק מהחישוב מתבצע באופן אוטומטי וחלקו באופן

מבירור הקבילה עלה כי מדובר במדיניות שנכנסה לתוקף לפני כ-4 שנים, אולם בשל קושי טכני בהטמעת הכללים החדשים לחישוב, לא הוטמע שינוי המדיניות במערכת הפרישה. בתחילת שנת 2022 הוטמעה המדיניות במערכת הפרישה ובבדיקה שנערכה עלה כי 5 משרתי קבע, ובהם הקובלת, קיבלו מידע שגוי בדבר זכאותם למענק זה.

אולם, משעה שמשרתת הקבע לא הייתה זכאית למענק לפי המדיניות ומשהפער המחשובי שגרם לטעות תוקן, לא מצאתי מקום להתערבות מטעמי בנושא.

קצין קיבל החלטה להקדים את שחרורו בהתבסס על מידע שגוי מגורמי הסגל ביחידה

מקבילה נוספת, שאותה הגיש קצין בדרגת סרן, עלה כי הוא קיבל החלטה להשתחרר לאחר שגורמי הסגל בחיל שבו שירת מסרו לו כי יידרש להחזיר רק חלק יחסי מ'מענק החתימה' שניתן לו כמה חודשים קודם לכן, הגם שבפועל נדרש להשיב את מלוא סכום המענק (קבילה מס' 0-5-520065).

מבירור הקבילה עלה כי בחוזה שעליו חתם עת קיבל את המענק, צוין במפורש כי אם לא ישלם את תקופת השירות שבגינה ניתן לו המענק, הוא יידרש להשיב את מלוא המענק, אולם קצינת הסגל ביחידתו מסרה לו בטעות מידע שגוי.

עם סיום הבירור עמדתי על הפגם שנפל בהתנהלות גורמי הסגל ביחידת הקצין, אשר מסרו לו מידע שגוי שעליו הסתמך עת קיבל החלטה להקדים את מועד שחרורו. אולם, מכיוון שהקצין חתם על חוזה המסדיר את הנושא, ומשגורמי הסגל תחקרו את הנושא והפיקו את הלקחים ממנו, לא מצאתי מקום להתערבות

קצין בדרגת סרן
קיבל החלטה
להשתחרר לאחר
שגורמי הסגל בחיל
שבו שירת מסרו לו
כי יידרש להחזיר
רק חלק יחסי
מ'מענק החתימה'
שניתן לו כמה
חודשים קודם לכן,
הגם שבפועל נדרש
להשיב את מלוא
סכום המענק

המשרתים בצה"ל
מקבלים החלטות
משמעותיות
בהתבסס על מידע
הנמסר להם מטעם
גורמי 'מופת', ועל-
כן יש לוודא כי
מידע זה יהיה
אמין, נגיש ועדכני

ידני. בעניינו של הקצין עלה כי ככל הנראה
מכסת ימי החופשה שלו לא הותאמה
באופן יחסי למועד שבו ביקש להשתחרר.

בסיכום ממצאיי עמדתי על כך שהמשרתים
בצה"ל מקבלים החלטות משמעותיות
בהתבסס על מידע הנמסר להם מטעם גורמי
'מופת', ועל-כן יש לוודא כי מידע זה יהיה אמין,
נגיש ועדכני. בעניינו של הקצין, נוכח הפגמים
שנפלו בטיפול בעניינו המלצתי למפקד 'מופת'
לבחון את עניינו בוועדה למחילת חובות.

במסגרת בקרה שאני עורכת אחר
מימוש המלצותיי עלה כי עניינו של
הקצין נדון וכי החוב בעניינו בוטל.

לצד זאת, המלצתי לרמ"ט אכ"א ולמפקד
'מופת' לפעול על מנת למצוא פתרונות להפקת
המידע בנושא חבויות בצורה יעילה ומהימנה,
כמו גם לאפשר את הנגשתו למשרתים. בכוונתי
להמשיך ולעקוב אחר נושא זה עד להשלמתו.

לימודים וגמול השתלמות

במהלך השנה, עסקתי בכמה קבילות הנוגעות
לזכאותם של משרתים בשירות קבע לתוספת
שכר בגין לימודים או גמול השתלמות.

מהקבילות עלה לא פעם כי המידע הנמסר
למשרתים בצה"ל מטעם הגורמים המוסמכים
במרכז 'מופת', **היה שגוי ולא מדויק.**

**בעקבות קבילתה, זוכתה
נגדת בגמול השתלמות**

משרתת קבע בדרגת רב-סמל ראשון הלינה
בקבילתה על כך שלא זוכתה בגמול השתלמות
א' חרף זכאותה (קבילה מס' 0-6-517274).

האמורה, נתגלתה השגיאה, אך נוכח הזמן הרב שחלף לא הצליחו גורמי 'מופת' להתחקות אחר הסיבה שבגינה נמסר המידע השגוי (קבילה מס' 0-7-519453).

בהמשך נבחן עניינו של משרת הקבע, ובסופו של יום, בשל אופי התואר שאותו למד התאפשר לו לקבל את תוספת השכר.

בסיכום ממצאי הברור, ועל אף שעניינו של משרת הקבע בא על תיקונו, מצאתי פגם בכך שנמסר למשרת הקבע מידע שגוי והדגשתי כי מצופה שמידע מסוג זה, הניתן על ידי הגורם המוסמך יהיה מהימן ומדויק ויאפשר לפרט לכלכל את צעדיו.

נוכח כך, המלצתי לגורמים הרלוונטיים ב'מופת' לנקוט בצעדים הארגוניים הנדרשים על מנת למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד. בעקבות המלצתי רועננו הנהלים בנושא זה והתבצע מבחן מקצועי לכלל המשרתים בתחום זה.

קצין קיבל מידע שגוי בדבר זכאותו לנקודות זכות

בקבילה אחרת הלין קצין בדרגת רב־סרן (רס"ן) על כך שלא זוכה בגמול השתלמות לאחר שגורמי 'מופת' לא הכירו באופן מלא בשעות בגין קורס שאותו למד באוניברסיטה הפתוחה (קבילה מס' 0-1-519689).

מברור הקבילה עלה כי גורמי 'מופת' מסרו לקצין בטעות כי כל נקודות זכות בגין קורס של האוניברסיטה הפתוחה מזכה ב־50 שעות לגמול השתלמות, בעוד שבפועל על מנת לקבל 50 שעות לגמול השתלמות יש לקבל 3 נקודות זכות מהאוניברסיטה.

בשל חילופי בעלי תפקידים, התקשו

מברור הקבילה עלה כי משרתת הקבע אכן עודכנה תחילה בידי גורמי 'מופת' שאינה זכאית לגמול השתלמות, וזאת נוכח פערי כוח אדם בחוליה העוסקת בגמול השתלמות ובשל טעות שנבעה מיישומה של מדיניות ייחודית שנכנסה לתוקף נוכח משבר הקורונה, ואשר נועדה לאפשר את הארכת תוקפם של קורסים לצורך גמול השתלמות.

עם קבלת הקבילה נבחן שנית עניינה של משרתת הקבע והיא זוכתה בגמול ההשתלמות. עם סיום ממצאי הברור הדגשתי כי יש לוודא שמתן מענה לפניית משרתי קבע ייעשה בתשומת לב ותחת בקרה קפדנית. הסברתי כי טענות מסוג זה, מעבר לפגיעה בזכאות של משרתת הקבע, יש בה כדי לפגוע באמון המשרתים בצה"ל. על־כן המלצתי לגורמי 'מופת' להפיק לקחים ממקרה זה ולנקוט באמצעים הנדרשים על מנת למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד. בעקבות המלצתי, התקיים ב'מופת' תחקיר בדבר הליכי הבקרה ונבנה קובץ נתונים שעתיד למנוע טעויות מסוג זה.

**חוף מידע שקיבל, תואר
שאותו למד נגד לא
הוכר לצורכי שנו**

מקבילה אחרת עלה כי גורמי 'מופת' מסרו למשרת קבע בדרגת רב־סמל בכיר מידע שגוי שלפיו יוכל ליהנות מתוספת שכר בעקבות לימודי תואר ראשון (תוספת השכלה ישימה), ללא תלות בסוג התואר. כאשר סיים משרתת הקבע את לימודיו ופנה בבקשה להזין אותו במערכות על מנת לקבל את התוספת

ב'מופת' להתחקות אחר הסיבה למידע המוטעה שהוצג לקצין. עם זאת הודגש כי החיילים המשרתים במוקד הטלפוני ב'מופת' כיום מעודכנים במדיניות המעודכנת בנושא, מקיימים הכשרה המקנה להם את הידע המקצועי הנדרש ועוברים ריענון עיתי על מנת למנוע טעויות מסוג זה.

בסיכומו של דבר, משהקצין לא היה זכאי לשעות הגמו"ש בהתאם לכללים הקבועים בנושא, משהתאפשר לו להוסיף וללמוד קורסים על מנת להשלים את השעות הנדרשות לצורך גמול ההשתלמות, ונוכח הצעדים שנקטו גורמי 'מופת' על מנת למנוע הישנות של מקרים דומים בעתיד, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מצדי.

בשל מידע שגוי, קורס לא הוכר לצורכי גמול השתלמות

מקבילתו של משרת קבע בדרגת רב-סמל, עלה כי הוא נרשם לקורס מכספו לאחר שקיבל מ'מופת' מידע שגוי לכיוון הקורס יוכר לו לצורכי גמול השתלמות (קבילה מס' 519437-3-0). משרת הקבע טען כי הקורס כן הוכר לצורכי גמול השתלמות לחלק מחבריו. מהבירור עלה כי ההחלטה להכיר בקורסים לצורכי גמול השתלמות הינה בסמכות משרד החינוך, אשר אישר בעבר באופן פרטני הכרה בקורס זה בעבור כמה משרתים, אולם חרף פניית 'מופת' למשרד החינוך, לא ניתן אישור פרטני בעבור משרת הקבע.

מקבילה אחרת של קצינה בדרגת סרן עלה כי היא קיבלה מידע שגוי מ'מופת' באשר למשך תוקפם של קורסים שאותם למדה בעבר לצורכי גמול השתלמות. מבירור הקבילה עלה כי גורמי 'מופת' מסרו לה כי תוקפם של קורסים שאותם למדה עומד על 7 שנים, בעוד

”

גורמי 'מופת' מסרו למשרת קבע בדרגת רב-סמל בכיר מידע שגוי שלפיו יוכל ליהנות מתוספת שכר בעקבות לימודי תואר ראשון ללא תלות בסוג התואר. כאשר סיים משרת הקבע את לימודיו ופנה בבקשה להזין אותו במערכות על מנת לקבל את התוספת האמורה, נתגלתה השגיאה, אך נוכח הזמן הרב שחלף לא הצליחו גורמי 'מופת' להתחקות אחר הסיבה

”

משרת קבע בדרגת רב-סמל, נרשם לקורס מכספו לאחר שקיבל מ'מופת' מידע שגוי לפיו הקורס יוכר לו לצורכי גמול השתלמות

מספר קבילות בהן
הלינו חיילים כי לא
זוכו בדמי כלכלה
על אף שבמקום
שירותם אין גישה
לחדר אוכל צבאי?
הדגשתי את
חשיבות הבקרה
והמענה המהיר
בנושאים הקשורים
לזכויות הפרט

שתוקפם עומד למעשה על 5 שנים. כתוצאה מכך, לא הוכר קורס שאותו למדה ונמחקו בעניינה 201 שעות לצורכי גמול השתלמות (קבילה 0-7-521783). למרבה הצער, בשל חלוף הזמן מאז ניתן המידע השגוי לקצינה, לא ניתן היה להתחקות אחר הסיבה לכך ולא ניתן היה לאפשר לה לעשות שימוש בקורס לצורכי גמול השתלמות. לצד זאת עלה כי כיום מתקיימת בקרה אחר תשובות הניתנות לפונים ל'מופת' באמצעות הדואר האלקטרוני.

דמי כלכלה ולינה

**בשל פער בתקינה, חיילים
לא קיבלו דמי כלכלה**

כמה חיילים הלינו בקבילתם על שלא זוכו בדמי כלכלה בשנת 2022 על אף שמקום שירותם הינו אזרחי ואין להם גישה לחדר אוכל צבאי (קבילה מס' 0-6-520974).

מבירור הקבילה עלה כי לקראת סוף שנת 2021 הגישו גורמי משאבי האנוש ביחידת החיילים בקשה לעדכון זכאות לדמי כלכלה לשנת 2022 בעבור 30 חיילים, ואולם באותה העת התקן לקבלת דמי כלכלה ביחידה זו עמד על 25 חיילים בלבד. על אף הצורך, התעכבה הגדלת התקינה במשך למעלה מחצי שנה, בין היתר בשל היעדרות ממושכת של בעל התפקיד הרלוונטי ביחידת החיילים הקובלים.

עם סיום הבירור, והגם שעניינם של הקובלים בא על תיקונו, הדגשתי את השיהוי הרב שחל בטיפול בבקשה לעדכון זכאותם של החיילים לדמי כלכלה ואת חשיבות הבקרה והמענה המהיר בנושאים הקשורים לזכויות הפרט. בשל כך המלצתי לגורמי המשא"ן ביחידת

חייל מתנדב הלין
בקבילתו על כך
שלא זוכה בדמי
כלכלה מאז
שהתגייס אף
על-פי שבאישור
ההתנדבות
שהונפק לו עם
גיוסו, צוינו כלל
הפטורים הרפואיים
המאושרים בעניינו,
לרבות דמי כלכלה

החיילים להפיק את הלקחים הנדרשים מהקבילה ולנקוט בצעדים ארגוניים למניעת הישנותם של מקרים דומים בעתיד. מעקב אחר מימוש המלצותי העלה כי התקיים תחקיר בנושא, שבמסגרתו נקבעו נהלים מפורטים בדבר טיפול בבקשות לדמי כלכלה. בשל כך, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

הגם שמצבו הרפואי היה מוכר לרשויות הגיוס והרפואה, חייל מתנדב לא זוכה בדמי כלכלה

חייל מתנדב הלין בקבילתו על כך שלא זוכה בדמי כלכלה מאז שהתגייס אף על-פי שבאישור ההתנדבות שהונפק לו עם גיוסו, צוינו כלל הפטורים הרפואיים המאושרים בעניינו, לרבות דמי כלכלה (קבילה מס' 0-521795-5).

מבירור הקבילה עלה כי קביעת שיעור זכאותו של חייל לדמי כלכלה אינה אוטומטית (גם למתנדבים), והיא דורשת הגשת בקשה מתאימה בצירוף מסמכים רפואיים עדכניים. כמו כן עלה כי בקשות לדמי כלכלה שאושרו משולמות בתוקף למפרע מרגע קבלת האישור. עוד עלה, כי המידע המופיע באגרת המופצת למתנדבים חסר ולא עדכני.

בעקבות הקבילה החליטו גורמי חיל הרפואה לאשר לחייל הקובל דמי כלכלה בתוקף למפרע מרגע הגשת הבקשה ולא מרגע אישורה. בעקבות כך, המלצתי כי כלל זה יחול על כל הבקשות לדמי כלכלה.

כמו כן, גורמי מיטב החליטו כי בחינת שיעור זכאותם של מתנדבים לדמי כלכלה תיבחן עוד טרם גיוסם, ובאופן אוטומטי. בהקשר זה המלצתי כי מידע בנושא זה יוטמע באגרת וכי היא תשקף באופן מלא ועדכני את הליך הגשת הבקשה לדמי כלכלה ואישורה.

חיילת הזכאית
לדמי כלכלה בשל
מחלת הצליאק, לא
זוכתה בתוספת זו,
מכיוון שבעקבות
טעות הקלדה
בלשכת הגיוס עודכן
בעניינה סעיף ליקוי
שגוי שאינו מזכה
בדמי כלכלה

נוכח אופי שירותן
הייחודי נדרשו
החיילות למשימות
עד לשעות
מאוחרות מאוד על
אף ששירתו בבסיס
"פתוח". למרות זאת
לא אושר להן שכר
חדר ולא ניתן להם
פתרון לינה חלופי,
חרף מרחק מקום
מגוריהן מהיחידה

עקב שגיאות ברישומת חיילים לא זוכו בדמי כלכלה חרף זכאותם

בכמה קבילות שבהן טיפלתי השנה עלה כי
עקב עדכון שגוי ברישומת, חיילים לא זוכו
בדמי כלכלה. כך, באחת הקבילות עלה כי
חיילת הזכאית לדמי כלכלה בשל מחלת
הצליאק, לא זוכתה בתוספת זו, מכיוון
שבעקבות טעות הקלדה בלשכת הגיוס עודכן
בעניינה סעיף ליקוי שגוי שאינו מזכה בדמי
כלכלה. (קבילה מס' 0-521059-1). מקבילה
אחרת עלה כי עקב הזנה שגויה ברישומת
האישית, זוכה חייל בשירות חובה בדמי כלכלה
חלקיים בלבד (קבילה מס' 0-520565-5).
בעקבות הקבילות זוכו החיילים בדמי כלכלה
בהתאם לזכאותם ופערי הרישומת תוקנו.

חרף תנאי שירותן הייחודיים, חיילות לא זוכו בהחזרי שכר דירה

חיילות שסיימו את שירות החובה הלינו
בקבילתן על שבקשתן להשתתפות בשכר חדר
באופן חריג, נשללה חרף שעות פעילות יחידתן
(קבילות מס' 0-513750-0, 0-513765-5).
מבירור הקבילה עלה כי נוכח אופי שירותן
הייחודי נדרשו החיילות למשימות עד
לשעות מאוחרות מאוד על אף ששירתו
בבסיס "פתוח". למרות זאת לא אושר
להן שכר חדר ולא ניתן להם פתרון לינה
חלופי, חרף מרחק מקום מגוריהן מהיחידה.
מדובר במרחק שאינו עומד בקריטריונים
המחייבים מתן שכר חדר, אולם מפאת
השעות המאוחרות, לא אפשר המרחק נסיעה
בתחבורה ציבורית עד לביתן של החיילות.

בשנים האחרונות התריעו קודמיי בתפקיד, ואני עימם, כי המדיניות, הקריטריונים ותהליכי העבודה הנוגעים למתן תשלומי משפחות (תשמ"ש) לחיילים הזכאים לכך, אינם מוסדרים באופן מלא באופן הגורם לקושי במימוש זכויות אלה לחיילים הזקוקים להם יותר מכל. גם בשנה החולפת, עלה מביור קבילות בנושא כי העדרה של מדיניות אחודה, סדורה ומפורטת בנושא פוגעת ביכולתם של גורמי תנאי השירות לתת מענה שלם ומיטבי לאוכלוסייה הזקוקה לו עד מאוד

בעקבות הקבילה, התקיים דיון בראשות קצין החיל הראשי הרלוונטי, ובמסגרתו הוחלט על מתן פתרונות לינה ביחידה לטובת המשרתים המתגוררים במקום מרוחק ממנה. כמו כן, המלצתי לגורמי הפיקוד ביחידה לאשר לחיילות בתוקף למפרע שכר חדר לתקופה שבה לא היה מענה לינה כנדרש. במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי עלה כי החיילות זוכו בשכר חדר כמבוקש.

חיילים לנו באכסנייה שאינה מספקת ארוחות בוקר וערב ללא פתרון חלופי

בקבילתם, הלינו כמה חיילים על כך שבאכסנייה שבה הם לנים, נוכח המרחק בין מקום מגריהם למקום שירותם, לא ניתן מענה תזונתי לארוחות בוקר וערב וכי מצב זה מאלץ אותם לרכוש מזון מכספם (קבילות מס' 515238-2-0, 515654-6-0, 516845-5-0).

בעקבות הקבילה החליטו גורמי מדיניות תנאי השירות באגף כוח האדם כי כלל החיילים הלנים באכסנייה האמורה, יקבלו דמי כלכלה בעבור ארוחות הבוקר והערב.

תשלומי משפחות (תשמ"ש)

בשנים האחרונות התריעו קודמיי בתפקיד, ואני עימם, כי המדיניות, הקריטריונים ותהליכי העבודה הנוגעים למתן תשלומי משפחות (תשמ"ש) לחיילים הזכאים לכך, אינם מסודרים באופן מלא באופן הגורם לקושי במימוש זכויות אלה לחיילים הזקוקים להם יותר מכול (עמוד 67 ואילך בדוח השנתי לשנת 2021).

לצערי, גם בשנה החולפת, עלה מביור קבילות בנושא כי העדרה של מדיניות אחודה, סדורה ומפורטת פוגעת ביכולתם

בשל אייהיכרות או
 חוסר תשומת לב
 עודכנה ברישומת
 האיטית של
 החיילים חופשה
 שנתית ולא חופשת
 ממתנים, והדבר
 גרם לכך שלא
 נותרו להם ימי
 חופשה לניצול
 במעלה השנה

של גורמי תנאי השירות לתת מענה שלם ומיטבי לאוכלוסייה הזקוקה לו עד מאוד.

כך, מקבילה בעניינו של חייל משוחרר עלה כי חל שיהיו של כמעט שנה בטיפול בבקשתו לתשמ"ש. מהבירור עלה אמנם כי פעמים אחדות הופסק הטיפול בבקשתו נוכח אייהעברת מסמכים, אולם עלה גם כי חלק מהמסמכים לא הועברו לבחינת גורמי תנאי השירות (ת"ש) באופן שעיקב את הטיפול (קבילה מס' 0-6-520394).

מקבילה אחרת עלה כי חרף אישור בקשתו של חייל לתשמ"ש, חל עיכוב של כארבעה חודשים בהעברת התשלום אשר נבע מחילופי כוח אדם בסגל הת"ש ביחידת החייל וממעברו מיחידתו ליחידת המחלימים (קבילה מס' 0-0-522820).

נוכח מקרים אלה ואחרים (קבילה מס' 0-6-518764) המלצתי לגורמי הפרט באגף כוח האדם להסדיר נוהל עבודה בתחום התשמ"ש. בהמשך לכך עודכנתי כי במהלך השנה פורסם ספר התשמ"ש המדריך את סגלי הת"ש בנושאים אלה.

חופשות

בשנה החולפת נתקלתי לא אחת במקרים שבהם נוכח ניהול זמן לא נכון, לא התאפשר לחיילים לנצל את מלוא החופשה השנתית. במקרים אחרים עודכנה לחיילים חופשה שנתית על אף שלא שהו בחופשה באותה העת.

חופשת ממתנים

בכמה קבילות שהגיעו לשולחני בשנה החולפת עלה, כי הגם שחיילים שהו ב"חופשת ממתנים" הוזנה להם ברישומת האיטית חופשה שנתית.

גם כאשר חיילים
נוהגים שלא בהתאם
לנוהלי היחידה, על
גורמי הפיקוד לנקוט
בצעדים הפיקודיים
והמשמעותיים
העומדים לרשותם
ולוודא כי החיילים
מקבלים את כלל
זכויות היסוד
שלהם הם זכאים
על-פי פקודות
הצבא ובכלל זה
ימי חופשה שנתית
הניתנים להם
למען רווחתם

מבירור הנושא עלה כי במקרים שבהם
חיילים מיועדים להכשרה אך נמצא כי הם
לא כשירים לה וכן במקרים שבהם חיילים
ממתינים לשיבוץ ואין צורך או יכולת להשאירם
ביחידה - ניתן, באישור מפקד בדרגת אלוף-
משנה, לאפשר להם לשהות בביתם לתקופה
של עד 14 יום (תקופה זו מכונה "חופשת
ממתינים"). על-פי נוהלי הצבא, תקופה זו לא
תנוכה מימי החופשה שלהם זכאים החיילים.
חרף קיומה של אפשרות זו, קרה לא אחת, כי
בשל אי-היכרות או חוסר תשומת לב עודכנה
ברישומת האישית של החיילים חופשה שנתית
ולא חופשת ממתינים, והדבר גרם לכך שלא
נותרו להם ימי חופשה לניצול במעלה השנה.
בעקבות כך, במקרים המתאימים המלצתי
לגורמי הפרט ביחידות לתקן את הרישומת
ולעדכן לחיילים "חופשת ממתינים" חלף עדכון
ימי חופשה שנתית ולאפשר להם לנצלם
בהתאם לפקודות (קבילה מס' 0-8-520472).

**חרף היותו ביום מחלה,
עודכן לחייל יום חופשה
ברישומת האישית**

מקבילתו של חייל בשירות חובה עלה כי
משלא עדכן עד השעה 09:30 ביישומון דו"ח
1 את דבר היותו ביום מחלה, מפקדתו הזינה
ברישומת האישית בעניינו יום חופשה (קבילה
מס' 0-2-518118). מבירור הקבילה עלה
כי ביחידת החייל קיימת מדיניות מחמירה
לדיווחי נוכחות, לפיה מי שמאחר בעדכון
נוכחות יעודכן בעניינו יום חופשה. עוד עלה כי
החייל איחר לעדכן את היותו בימי מחלה גם
ביומיים שקדמו לאירוע ואף הוזהר בנושא.

בסיכום ממצאי הבירור מצאתי פגם בכך
שמפקדתו של החייל עדכנה בעניינו
יום חופשה הגם שידעה כי הוא מצוי

עם סיום הבירור עמדתי על הפגם שנפל בכך שגורמי משאבי האנוש ביחידתו של החייל לא לקחו בחשבון את ימי החופשה הצבורה עת הציגו את יתרת ימי החופשה למפקדיו.

בעקבות הקבילה, הנחה מפקד היחידה כי חישוב ימי החופשה ייעשה בהלימה לנתונים המופיעים במערכות השלישות (ולא בהתבסס על יישומון דוח 1) והנחה כי ממצאי הקבילה יוצגו לכלל בעלי התפקידים ביחידה ללמידה והפקת לקחים.

נוכח האמור, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת בנושא מטעמי.

בימי מחלה. כמו כן עמדתי על כך שמדיניות היחידה החמירה על נוהלי הצבא, אשר בכל מקרה לא מאפשרים דיווח השונה מהמצב העובדתי.

בהקשר זה הדגשתי כי גם כאשר חיילים נוהגים שלא בהתאם לנוהלי היחידה, על גורמי הפיקוד לנקוט בצעדים הפיקודיים והמשמעתיים העומדים לרשותם ולוודא כי החיילים מקבלים את כלל זכויות היסוד שלהם הם זכאים על-פי פקודות הצבא ובכלל זה ימי חופשה שנתית הניתנים להם למען רווחתם.

בעקבות הקבילה, תוקנה מדיניות היחידה, כך שבמקרים שבהם חייל אינו נוכח ביחידה בנסיבות שלא מאפשרות לו לדווח נוכחות ביישומון (כגון ימי מחלה, שהות בחו"ל), מפקדיו יידרשו לדווח נוכחות בשמו. כמו כן, לאחר שהתקיים תחקיר בנושא, תוקנה הרישומת האישית והוזן לחייל יום מחלה.

בשל טעות בחישוב, חייל לא מימש את כלל ימי חופשתו טרם השחרור

חייל משוחרר הליון בקבילתו על כך שמפקדו לא אפשר לו לנצל את כל ימי החופשה שלו טרם יציאתו לחופשת שחרור (קבילה מס' 0-6-521265).

מבירור הקבילה עלה כי מפקדיו של החייל תכננו את ימי חופשתו מבלי להתחשב בכך שמעבר ל-11 ימי חופש שנתית, עומדים לזכותו גם 5 ימי חופשה צבורה. נוסף על כך, לקראת סיום שירותו, נשפט החייל בדין משמעתי והוטל עליו עונש ריתוק שלא אפשר לו לממש את יתרת ימי החופשה השנתית.

זכויות בתחום הדת

מכוח חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986, משרתים כיום בצה"ל אזרחים הנמנים על אוכלוסיות שונות ומגוונות (יהודים ושאנים יהודים, ותיקים ועולים, דתיים וחילונים), המצפים כי צה"ל יאפשר להם לשמור על אמונתם ולא יכפה או ימנע מהם דבר שאינו מחויב לצורך מילוי משימותיהם הצבאיות.

בשל כך הוקמו בצה"ל גופים ייחודיים שנועדו להסדיר את שירותי הדת ונקבעו פקודות ונהלים שמטרתם לוודא כי האינטרסים של כלל המשרתים בצה"ל לא נרמסים ברגל גסה וכי הם באים לידי ביטוי בצורה מכבדת והוגנת.

לצד, עסקתי השנה בקבילות שונות, שבהן נטען כי פקודות והוראות אלה לא מתקיימות כלשונן ביחידות צה"ל השונות.

בניגוד לפקודות, חיילים שצמו נדרשו לקחת חלק בפעילות יחידתית

לוחם בשירות חובה הליון בקבילתו על כך שמפקדת המחלקה (המ"מ) הורתה לו לקחת חלק בפעילות מחלקתית על אף שצם באותה העת את צום י"ז בתמוז (קבילה מס' 521305-5-0).

מבירור הקבילה עלה כי בשל חוסר בקיאותם של גורמי הפיקוד בפקודה המעניקה לחייל בצום פטור מפעילות יחידתית, נדרש החייל להצטרף ליתר חיילי המחלקה למשימת ניקוי נשקים. הדבר אירע על אף שקודם לצום, פרסם רב היחידה את הפקודות הרלוונטיות בקרב המפקדים - בדואר האלקטרוני ובאמצעות יישומון ה"וואטסאפ".

עם סיום הבירור, הערתי למפקדת הפלוגה על ההתנהלות במקרה זה מתוקף אחריותה ותפקידה, והמלצתי לרב היחידה לבצע בקרה אחר מימוש הפקודה בקרב כלל המשרתים

בצה"ל משרתים אזרחים הנמנים על אוכלוסיות שונות ומגוונות המצפים כי צה"ל יאפשר להם לשמור על אמונתם ולא יכפה או ימנע מהם דבר שאינו מחויב לצורך מילוי משימותיהם הצבאיות

בשל חוסר בקיאותם של גורמי הפיקוד בפקודה המעניקה לחייל בצום פטור מפעילות יחידתית, נדרש החייל להצטרף ליתר חיילי המחלקה למשימת ניקוי נשקים

החייל נדרש לבצע פעילות שמירה לקראת צאת הצום בשל פערי כוח אדם ביחידה ומבלי שתהיה לו אפשרות לסיים את הצום במועדו. בעקבות הנחייה זו, הורה מפקד הגדוד אשר תחקר את האירוע כי מפקדיו ישפטו בדן משמעתי על התנהלותם

אביו של חייל דתי המשרת באחד מבסיסי חיל האוויר קבל בשם בנו על כך שבמסגרת משימת אבטחה שביצע ביום שבת לשוחח בטלפון ואף לפתוח את שערי המתגוררות בו. בקבילה נטען כי פתיחת שערי הבסיס בעבור אורחים איננה משימה מבצעית והיא מהווה חילול שבת האסור על פי פקודות הצבא (קבילה מס' 518111-9-0).

עם קבלת הקבילה נדרשה התייחסות של רב החיל אשר הציג את נוהלי השבת בחיל והסביר כי קיימת בעייתיות הלכתית לטפל בשבת באישורי כניסת אזרחים או אורחי שיכון המשפחות וכי חייל דתי מנע מלבצע פעילות זו. לעומתו מפקד הבסיס עמד על כך שאבטחת הבסיס הינה משימה

ביחידה במהלך צומות. בעקבות כך, הנחה רב היחידה על הפצת דף מידע ייעודי לפני כל מועד (חג או צום) לכלל המשרתים ביחידה. לאור מימוש המלצתי, לא מצאתי מקום להמשך טיפול מטעמי בנושא זה.

בקבילה נוספת, הליו חייל בשירות חובה על כך שמפקדיו הנחו אותו לבצע תורנות שמירה על אף שצם באותה העת את צום תשעה באב (קבילה מס' 521857-3-0). מבירור הקבילה עלה כי החייל נדרש לבצע פעילות שמירה לקראת צאת הצום בשל פערי כוח אדם ביחידה מבלי שתהיה לו אפשרות לסיים את הצום במועדו. בעקבות הנחייה זו, הורה מפקד הגדוד אשר תחקר את האירוע כי מפקדיו החייל ישפטו בדן משמעתי על התנהלותם. נוכח האמור, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

שבת וכשרות

חייל נדרש לחלל שבת שלא לצורך מבצעי

אביו של חייל דתי המשרת באחד מבסיסי חיל האוויר קבל בשם בנו על כך שבמסגרת משימת אבטחה שביצע ביום שבת ביחידה נדרש לשוחח בטלפון ואף לפתוח את שערי החשמליים של הבסיס לאורחי המשפחות המתגוררות בו. בקבילה נטען כי פתיחת שערי הבסיס בעבור אורחים איננה משימה מבצעית והיא מהווה חילול שבת האסור על פי פקודות הצבא (קבילה מס' 518111-9-0).

עם קבלת הקבילה נדרשה התייחסות של רב החיל אשר הציג את נוהלי השבת בחיל והסביר כי קיימת בעייתיות הלכתית לטפל בשבת באישורי כניסת אזרחים או אורחי שיכון המשפחות וכי חייל דתי מנע מלבצע פעילות זו. לעומתו מפקד הבסיס עמד על כך שאבטחת הבסיס הינה משימה

מבצעית לכל דבר ועניין, וכלל החיילים נדרשים לקיימה, אך הוסיף כי הוצעו לחייל פתרונות שונים שאותם הוא דחה.

עם סיום הבירור קיבלתי את התייחסות רב החיל אשר קבע כי פתיחת שערי הבסיס לאורחים בשבת אינה משימה מבצעית ועל כן, קיימת מניעה הלכתית לבצע אותה. כמו כן, הערתי למפקד הבסיס על התנהלותו בניגוד לנהלים ולפקודות הצבא בנושא שמירת השבת וציניתי כי הנהוג לפיו חייל דתי לא משובץ לביצוע משימת אבטחה בכניסה לבסיס, יוצרת הבחנה בין חיילים דתיים לחיילים שאינם דתיים - בעוד שהפקודות קובעות כי אין להנחות על חילול שבת שלא לצורך, ללא תלות בשאלת היותו של החייל דתי או לא. משכך, מתן הנחייה לפיה חיילים דתיים לא ישמרו בשערי הבסיס בשבת לא תפתור את הבעיה ההלכתית שתוארה לעיל.

בשל האמור המלצתי לרב הצבאי הראשי להעמיק בסוגיה האמורה אל מול יתר הגורמים הרלוונטיים לשם מציאת פתרון העולה בקנה אחד עם הנחיות צה"ל הנוגעות לשבת. בכוונתי להמשיך ולעקוב אחר נושא זה עד למציאת פתרון הולם וראוי.

מפקדים לא הקפידו על "נוהל שבת"

מקבילתו של לוחם בשירות חובה עלה כי מפקד הפלוגה לא שחרר אותו ואת חבריו מפעילות שעתיים לפני כניסת השבת, כפי שקובעות פקודות הצבא בנושא (קבילה מס' 0-9-519191), טענה דומה עלתה גם בקבילה נוספת, שממנה עלה כי מפקד הפלוגה הורה על קיום מסדר 45 דקות לפני כניסת השבת (קבילה מס' 0-5-519525).

בסיכום ממצאיי בקבילות אלה, כמו גם בקבילות דומות שבהם לא כובדו פקודות הצבא בנוגע לשבת, עמדתי על כך שמפקדים

”

קיבלתי את התייחסות רב החיל אשר קבע כי פתיחת שערי הבסיס לאורחים בשבת אינה משימה מבצעית ועל-כן, קיימת מניעה הלכתית לבצע אותה

”

מפקד הפלוגה לא שחרר לוחמים מפעילות שעתיים לפני כניסת השבת, כפי שקובעות פקודות הצבא בנושא... הדגשתי שמפקדים נדרשים להקפיד לממש את כלל זכויות היסוד שלהן זכאים פקודיהם, ובכלל זה שמירה על נוהל שבת ומנוחת חיילים במהלכה

במקרה מסוים שבו
לא נכחו במוצב
נגדי המטבח, חימם
אחד מהחיילים מזון
חלבי בתנור הבשרי
במטבח. מפקד
היחידה הדגיש את
חומרתו של מקרה
זה, נזף במפקד
המטבח והבהיר לו
כי עליו לבקר באופן
שוטף במטבח,
ולקיים שיחות חתך
בנושא ההתנהלות
במטבח לכלל
החיילים במוצב

נדרשים להקפיד לממש את כלל זכויות היסוד שלהן זכאים פקודיהם, ובכלל זה שמירה על נוהל שבת ומנוחת חיילים במהלכה.

ארוחת ליל שבת שונעה לחיילי המוצב לאחר כניסת השבת

לוחם בשירות חובה הלין בקבילתו על כך שארוחת ליל שישי שונעה למוצב שבו שהה לאחר כניסת השבת, דבר שלא אפשר לחיילים שומרי מצוות לאכול מהמזון ששונע בשבת. עוד נטען כי התקיימו בערב ראש השנה תרגולות שלא לצורך מבצעי (קבילה מס' 522653).

מפקד הגדוד ורב החטיבה אשר תחקרו את המקרה ציינו כי העיכוב בשינוע המזון למוצב נבע מעומס משימות מבצעיות שהוטלו באותו היום על רכב הסיור והדגישו כי אסור שמקרה זה יחזור על עצמו. בשל כך, הנחה רב היחידה כי כלל המזון המשונע למוצב ביום שישי, יתקבל במוצב עד שעתיים לפני כניסת השבת.

אשר לקיום התרגולות בערב ראש השנה, ציינו סגן מפקד החטיבה ומפקד הגדוד כי היא התקיימה בשל האתגרים הביטחוניים במקום ובשל הצורך לתאם בין כלל הכוחות במקום ולוודא כי חיילי הגדוד ערוכים למשימתם.

עם סיום בירורי, הערתי למפקד הפלוגה על כך שהמזון שונע לחיילי המוצב לאחר כניסת השבת. לצד זאת מצאתי כי בבסיס ההחלטה לקיים תרגולת בערב ראש השנה עמד צורך מבצעי - ועל כן, החלטה זו התקבלה בהתאם לסמכות המפקדים במקום.

אי הקפדה על כשרות במוצב צנאי

לוחם בשירות חובה הלין בקבילתו על כך שחיילים נוהגים לחמם אוכל שהביאו מביתם, במכשירי החימום הצבאיים המצויים במטבח שבמוצב, בניגוד להוראות הרב הצבאי הראשי בנושא (קבילה מס' 518733-7-0).

בשל צמצום תקני
נגדי הכשרות בגדוד
ובחטיבה, אין פיקוח
מספק על הכשרות
במוצב. על-כן
המלצתי לגורמי
כוח האדם בפיקוד
הרלוונטי לפעול
ביתר שאת למציאת
פתרון שיבטיח
שמירה על הכשרות
במטבחים ובחדרי
האוכל הצבאיים

מתחקירו של מפקד היחידה עלה כי במקרה מסוים שבו לא נכחו במוצב נגדי המטבח, חימם אחד מהחיילים מזון חלבי בתנור הבשרי במטבח. מפקד היחידה הדגיש את חומרתו של מקרה זה, נזף במפקד המטבח והבהיר לו כי עליו לבקר באופן שוטף במטבח, ולקיים שיחות חתך בנושא ההתנהלות במטבח לכלל החיילים במוצב. נוכח חומרת המקרה, הוספתי את הערתי לנגד בנושא.

לצד זאת עלה כי בשל צמצום תקני נגדי הכשרות בגדוד ובחטיבה, אין פיקוח מספק על הכשרות במוצב. על-כן המלצתי לגורמי כוח האדם בפיקוד הרלוונטי לפעול ביתר שאת, לצד גורמי הרבנות הצבאית, למציאת פתרון שיבטיח שמירה על הכשרות במטבחים ובחדרי האוכל הצבאיים בהתאם לפקודות הצבא.

במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי, עלה כי ננקטו כמה צעדים בנושא - החל מפרייקט 'רבנות בחזית' - שבמסגרתו חיילי הרבנות מגיעים פעמיים ביום לגדוד ונותנים מענה בתחום הכשרות, דרך ביקורות והדרכות בנושא וכלה במעקב מצד רב הפיקוד אחר ביצוע פעולות אלה באופן סדור.

דין אישה כדין גבר - משך שירות (סע' 16א לחוק שירות ביטחון)

סעיף 16א לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, קובע כי חיילת המשרתת על-פי התנדבותה באחד המקצועות שקבע שר הביטחון בתקנות - דינה כדין גבר, בין היתר באשר למשך השירות.

בהנחיותיהם הפנימיות קבעו רשויות הצבא כי ככל שהופסקה השתתפותה של חיילת בהכשרה באחד המקצועות המנויים בתקנות, מסיבה שאינה רפואית, עד 90 יום מפתחת ההכשרה, יקוצר משך שירותה ל-24 חודשים, ואם לא כן - יקוצר שירותה ל-27 חודשים.

חיילת טענה
בקבילתה כי
לאחר שסיימה
את הכשרתה
המקצועית
לתפקיד המחייב
משך שירות זהה
לגבר, היא שובצה
לתפקיד שאינו
תואם את הכשרתה

כמו־כן במסגרת הנחיות ענף תכנון כוח אדם (עתכ"א) סדיה, הונחו כלל הסמכויות המגייסות לוחמות לשורותיהן לקיים ועדה ייעודית, בראשות מפקד בדרגת אלוף־משנה מתחום משאבי האנוש (משא"ן) עד ליום ה־70 להכשרה ('ועדת ה־70'), במסגרתה ייבחנו כשירותן הרפואית והמקצועית של החיילות לתפקיד הלחימה, זאת על מנת ששאלת התאמתן לתפקיד תיבחן קודם ליום ה־90 מפתיחת ההכשרה.

במהלך השנה, עסקתי בכמה קבילות שבהן מצאתי ליקויים בטיפול בחיילות שגויסו לשירות שתנאיו זהים לתנאי שירות גברים:

פערים ביישום ועדת ה־70 ללוחמות

חיילת אשר החלה את שירותה כלוחמת, ביקשה את סיועי בקיצור משך שירותה ל־24 חודשים לאחר שהודחה מתפקידה (קבילה מס' 0-7-517443).

מבירור הקבילה עלה כי עניינה של החיילת נדון במסגרת "ועדת ה־70" והיא נמצאה מתאימה להמשך שירות כלוחמת. ביום ה־98 להכשרה הוחלט להדיחה מלחימה נוכח הישגים לא מספקים ושירותה קוצר ל־27 חודשים. בהמשך, הוחלט לקצר את שירותה ל־24 חודשים מטעמי פרט.

הגם שעניינה של החיילת נפתר לשביעות רצונה, עלה במהלך בירור הקבילה כי בשונה מהנחיות עתכ"א סדיה, "ועדת ה־70" לא מתקיימת בראשות מפקד מתחום משאבי האנוש אלא בנוכחות מפקדים בהכשרות, ולאחר קיום הוועדה, מועברים פרטי החיילות שייטכן שלא יסיימו את ההכשרה לגורם משא"ן בסמכות.

נוכח כך, המלצתי לגורמי עתכ"א סדיר לבחון אפשרות לעדכון ההנחיה, תוך עדכוני בדבר בעקבות כך, עודכנה המדיניות כך שבראש

בעקבות הקבילה, נבחן שנית עניינה של החיילת ומשעלה כי היא לא שירתה בפועל במקצוע שאליו הוכשרה, וזאת מסיבות ארגוניות, הוחלט לקצר את שירותה ל-24 חודשים

הוועדה יעמוד מפקד בסיס ההכשרה בדרגת סא"ל. משהמלצתי מומשה, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

בשל שיבוצה בתפקיד שאליו לא הוכשרה קוצר שירותה של חיילת ל-24 חודשים

חיילת טענה בקבילתה כי לאחר שסיימה את הכשרתה המקצועית לתפקיד המחייב משך שירות זהה לגבר, היא שובצה לתפקיד שאינו תואם את הכשרתה. על-כן, ביקשה היא את סיועי בקיצור שירותה (קבילה מס' 0-4-519676).

מבירור הקבילה עלה כי החיילת ביקשה תחילה לשנות את שיבוצה, ובהמשך אף לפסול את מקצועה. לאחר בחינת בקשתה, הוחלט לקצר את שירותה של החיילת ל-27 חודשי שירות.

בהמשך לכך, בעקבות הקבילה, נבחן שנית עניינה של החיילת ומשעלה כי היא לא שירתה בפועל במקצוע שאליו הוכשרה, וזאת מסיבות ארגוניות, הוחלט לקצר את שירותה ל-24 חודשים.

משעניינה של החיילת בא על תיקונו, לא מצאתי עוד מקום להתערבות נוספת מטעמי.

בשל טעות ברישומת האישיית קוצר שירותן של שתי חיילות

חיילת הלינה בקבילתה על כך שלאחר שהודחה ממסלול העתודה והגם ששירותה קוצר ל-24 חודשים, נודע לה, שבועות ספורים לפני מועד שחרורה, כי משך שירות החובה שלה הוארך בשלושה חודשים. בהקשר זה, טענה החיילת כי הסתמכה על מועד שחרורה, רכשה כרטיסי טיסה לחו"ל ואף נרשמה ללימודים אקדמאיים (קבילה מס' 0-8-521962). מבירור הקבילה עלה כי הגם שהחיילת נדרשה

סמוך לאחר
הפצת המדיניות
המאפשרת לאנשי
הקבע לשרת
ב'משרת הורה'
התקיים שיח
ביחידתו של משרת
הקבע, ובשל ההבנה
כי המדיניות תפגע
במימוש האחריות
על הגנת המחנה
ובמשימות נוספות,
הגיש סגן מפקד
היחידה ערעור על
מדיניות זו והנחה
להשהות את מימוש
המדיניות ביחידה

מרגע שגורמי
הצבא המוסמכים
החליטו להחיל
מדיניות בכלל
יחידות צה"ל, יש
לממשה, גם במקום
שבו הוחלט להגיש
ערעור, עד שתתקבל
החלטה אחרת
מטעם הגורמים
המוסמכים לקבלה

לשרת 27 חודשים, בטעות הוזן ברישומי
הצבא משך שירות של 24 חודשים.

בקבילה אחרת, הלינה חיילת על כך שחרף
הדחתה מהכשרה בשל מצבה הרפואי, משך
שירותה לא קוצר ל-24 חודשים. במהלך
בירור הקבילה עלה כי סיבת הדחתה של
החיילת ממסלול לחימה נבע מאי התאמה
ולא מכשירות רפואית, ועל-כן, היא נדרשה
לשירות בן 27 חודשים. ואולם, במהלך
בירור הקבילה נמצא כי בשל טעות עודכן
ברישומי הצבא בעניינה משך שירות של
24 חודשים (קבילה מס' 0-3-519577).

בשני מקרים אלה, בעקבות הסתמכות
של החיילות על תאריך השחרור שהוזן
ברישומת האישי בעניינן, הוחלט כי הן
תסיימנה את שירותן לאחר 24 חודשים.

זכויות הורים

**בעקבות קבילה, שונתה
מדיניות צה"ל בנוגע
לחל"ת לאחר חל"ד**

קצינה בדרגת רב-סרן הלינה בקבילתה על
מדיניות הצבא הקובעת כי משרתת קבע
המבקשת לצאת לחופשה ללא תשלום
(חל"ת) בסוף תקופת הלידה וההורות (תל"יה)
נדרשת תחילה לנצל את החלק היחסי של
ימי החופשה השנתית שלהם היא זכאית ואת
החופשה הצבורה העומדת לרשותה טרם
יציאה לחל"ת (קבילה מס' 0-3-518737).

בעקבות קבילתה של הקצינה, החליטו
גורמי תנאי השירות בצה"ל לשנות את
המדיניות ולקבוע כי משרתת קבע המבקשת
לממש חל"ת לאחר חופשת תל"יה לא
תידרש לנצל את החלק היחסי של ימי
החופשה או את החופשה הצבורה.

מפקדים לא אפשרו למשרת קבע לממש את זכותו למשרת הורה

משרת קבע בדרגת רב־סמל הלין בקבילתו על כך שלא התאפשר לו לממש את זכותו לשעות פעילות הורה בהתאם למדיניות בנושא (קבילה מס' 0-7-519763).

מדיניות 'הריון והורות' שהפיץ אגף כוח האדם (אכ"א) מגדירה את הזכאות לשעות פעילות להורה ולצידן את סמכותו של קצין בדרגת אלוף־משנה להשהות את מימוש הזכאות למשרת קבע באופן חד־פעמי (ועד 6 פעמים בשנה) אם קיימות נסיבות המצדיקות את נוכחותו ביחידה מעבר לשעות המקוצרות, תוך מתן הודעה שבוע מראש, או למשך זמן ממושך אם קיימים צרכים מבצעיים דחופים. מבירור הקבילה עלה כי סמוך לאחר הפצת המדיניות התקיים שיח ביחידתו של משרת הקבע, שבו נדונו השלכות המדיניות על משימות שוטפות ועל משימות הגנת המחנה. בשל ההבנה כי המדיניות תפגע במימוש האחריות על הגנת המחנה ובמשימות נוספות, הגיש סגן מפקד היחידה ערעור על מדיניות זו לראש מטה אכ"א ובמקביל, ועוד בטרם התקבלה החלטה על הערעור, הנחה להשהות את מימוש המדיניות ביחידה. עם סיום בירור הקבילה, לצד האישור שניתן למשרת הקבע לממש את זכותו, הערתי לסגן מפקד היחידה על ההחלטה להשהות את מימוש המדיניות ולמנוע ממשרת הקבע לממש את זכותו וזאת בניגוד לקריטריונים, לנוהל ולכללים הקבועים במדיניות, וללא קבלת האישורים הנדרשים. הדגשתי, כי מרגע שגורמי הצבא המוסמכים החליטו להחיל מדיניות בכלל יחידות צה"ל, יש לממשה, גם במקום שבו הוחלט להגיש ערעור, עד שתתקבל החלטה אחרת מטעם הגורמים המוסמכים לקבלה.

בעקבות קבילתה של הקצינה, החליטו גורמי תנאי השירות בצה"ל לשנות את המדיניות ולקבוע כי משרתת קבע המבקשת לממש חל"ת לאחר חופשת תל"יה לא תידרש לנצל את החלק היחסי של ימי החופשה או את החופשה הצבורה

למעלה מ־1,000
 חיילות בשירות
 חובה הצטרפו
 לקבילה בה נטען כי
 מדי הא' המסופקים
 להן אינם מותאמים
 למבנה גופן ובכך
 גורמים למבוכה
 ולבושה נוכח
 הבלטת איברים
 מוצנעים ולהוצאות
 כלכליות בשל
 הצורך בתיקוני בד
 לצורך התאמת
 המדים למידותיהן.

חיילת בשירות חובה
 הלינה על כך שעל
 אף שהיא נדרשת
 במסגרת תפקידה
 להדריך טיולים
 בשטח, לא אושר
 לה ולחברותיה
 המשרתות עימה
 לנוע בנעלי חי"ר

פרטי הלוש הצבאי

למעלה מ־1000 חיילות הלינו: המדים מבליטים אברי גוף מוצנעים וגורמים לנו למבוכה

בשנה החולפת חלה עלייה משמעותית בקבילות שעניין במדים המסופקים לחיילי צה"ל. כך, בקבילה אליה הצטרפו למעלה מ־1,000 חיילות בשירות חובה נטען כי מדי הא' המסופקים להן אינם מותאמים למבנה גופן ובכך גורמים למבוכה ולבושה נוכח הבלטת איברים מוצנעים ולהוצאות כלכליות בשל הצורך בתיקוני בד לצורך התאמת המדים למידותיהן. עוד טענו כי המדים גורמים לבעיות רפואיות (שפשפות, דלקות בשתן). עוד הלינו על היעדר שוויון בסוג המדים והנעליים המסופקים לגברים ולנשים גם כאשר מדובר בחיילות המשרתות שירות זהה לשירות של גברים (קבילות מס' 519753-7-0, 517045-5-0).

נוכח טיב הטענות, היקפן והשפעתן על אוכלוסייה רחבה זו, ובשים לב לכך שבעבר נערכו בצה"ל דיונים רבים בנושא, המלצתי לגורמי אגף הלוגיסטיקה (אט"ל) וכוח האדם (אכ"א) הבכירים בצה"ל לבחון את הנושא במסגרת עבודת מטה מקצועית משולבת במישורים השונים עד למציאת פתרון הולם לנושא.

במסגרת בקרה אחר מימוש המלצותיי עלה כי כחלק מתוכנית איכות וחווית השירות בהובלת גורמי אט"ל ואכ"א, הוחלט כי החל מחודש אוגוסט 2023, תינתן לכל משרתת בשירות חובה אפשרות לבחור מדי בנים או מדי בנות בעת הגיוס.

משהמלצתי זו מומשה במלואה, הנחיתי על סיום הטיפול בנושא.

ההספקה על מנת לקבל אישור לתפירת מדים בהתאמה אישית. בעקבות הקבילה בוצע ריענון נהלים מול בעלי התפקידים בחנות המכר בנושא זכאות אנשי קבע לתפירה בהתאמה אישית ולמשרת הקבע הקובל נתפרו מדים התואמים את מידותיו.

חוק תפקידן, לא אושר למורות חיילות לנוע בנעלי חי"ר

בקבילה אחרת, הלינה חיילת בשירות חובה על כך שעל אף שהיא משרתת בתפקיד 'מורה מנחה' בחיל החינוך, ונדרשת במסגרת תפקידה להדריך טיולים בשטח, לא אושר לה ולחברותיה המשרתות עימה לנוע בנעלי חי"ר. החיילת ציינה כי נוכח כך, נאלצה לרכוש מכספה נעליים מתאימות למילוי תפקידה (קבילה מס' 0-4-519386).

מבירור הקבילה עלה כי לפני כשנה פנה קצין החינוך הראשי (קח"ר) לראש ענף משטר ומשמעת בבקשה לאשר לאוכלוסייה זו לנוע בנעלי חי"ר נוכח תפקידן אולם בקשה זו לא אושרה. בהמשך, הוגשה בקשה נוספת בנושא, אולם עד למועד הגשת הקבילה, טרם התכנסה הוועדה הבוחנת בקשות אלה.

נוכח האמור המלצתי לראש ענף משטר ומשמעת לכנס לאלתר את הוועדה הרלוונטית על מנת להכריע בנושא זה.

בכוונתי להמשיך ולעקוב אחר נושא זה עד להשלמת הטיפול בו.

בעקבות קבילתו, נתפרו מדים התואמים את מידותיו

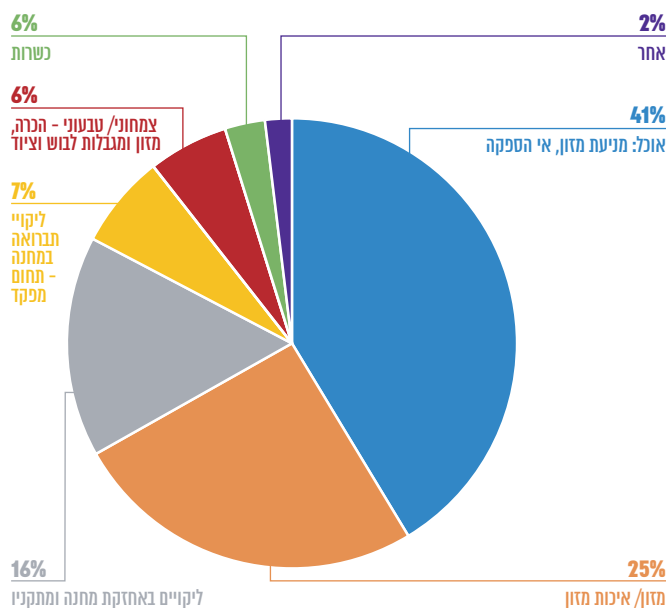

”
בעקבות הקבילה
בוצע ריענון
נהלים מול בעלי
התפקידים בחנות
המכר בנושא
זכאות אנשי קבע
לתפירה בהתאמה
אישית ולמשרת
הקבע הקובל נתפרו
מדים התואמים
את מידותיו

משרת קבע בדרגת רב־סמל הלין בקבילתו על כך שאין ב'חנות המכר' מדים המתאימים למידותיו (קבילה מס' 0-3-519877).

מבירור הקבילה עלה כי אכן לא קיימים מדים במידתו וכי בעלי תפקידים בחנות המכר נדרשים במקרים אלה להפנות את החיילים לגורמים הבכירים במרכז

תנאי המחיייה והתשתיות בצה"ל

נושאי קבילות בתחום תנאי המחיייה והתשתיות

אחר
ליקויים ביטחוניים במכשור, ציוד ורכב, ליקויים בטיחותיים בעבודה ותברואה

וכנים לשיפור התשתיות השונות, עדיין קיימים פערים משמעותיים בהיבטים שונים הקשורים לסביבת השירות, אשר פוגעים ברוח החיילים ובתחושת הערך שלהם, כמו גם עלולים לפגוע בבריאותם. עוד עולה, כי לעיתים מאמצי המפקדים לתיקון התשתיות לא מתווכים למשרתים, והדבר יוצר תסכול שלא לצורך.

בהקשר זה ראוי להוסיף, כי סמוך למועד חתימת דוח זה נתבשרתי כי אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה (אט"ל) התניע תהליך רוחבי שבבסיסו הטמעת התפיסה שלפיה חוויית השירות - בהיבטי רפואה, תשתיות, מזון, היסעים ואספקה - היא אחת מערכי הארגון וכי התרבות והשפה

לסביבת השירות בצה"ל, ובכלל זאת איכות התשתיות, תנאי המחיה והתאמתם לצורכי המשרתים - השפעה אדירה על בריאותם, על המוטיבציה שלהם ועל האמון שהם רוכשים למערכת הצבאית.

נוכח חשיבות הנושא, אני מרבה לבקר ביחידות צה"ל השונות ולעמוד מקרוב על מצבם של חדרי המגורים, של המקלחות ושל השירותים של החיילים ושל המפקדים המשרתים ביחידה, על תקינות המטבחים, חדרי האוכל והמזון המוגש בהם, וכן מרבה לשוחח עם חיילים ומפקדים בנושאים אלה.

לצערי, בביקורים אלה, כמו גם במספר לא מועט של קבילות בנושאים אלה, אני למדה שלצד מאמצים אמיתיים

בצה"ל נדרשים לשרת וליישם תפיסה זו. בתוך כך, הוקם לאחרונה באט"ל מרכז שליטה, שאליו מתנקז מידע מכלל יחידות צה"ל ברמת הגדוד - באמצעות סקרי דעת קהל והערכות מצב שבועיות, מניטור הרשתות החברתיות וכן ממידע המתקבל באמצעות מיזם 'צ360' - באמצעותו יתאפשר בקרוב לכל חייל בכל יחידה לדווח באופן ישיר על ליקויי תשתיות ביחידתו. כלל המידע המתקבל במרכז השליטה מטופל באופן שוטף, ואחת לשבוע מתקיימת הערכת מצב בראשות ראש אט"ל במטרה לתת מענה לנושאים רוחביים העולים מהשטח.

כמו כן, בגופים שונים בצה"ל דוגמת פיקוד הצפון ובה"ד חיל הים, הוקמו מוקדי פניות חיליים פנימיים, אשר נועדו לסייע בפניות הקשורות בין היתר לתחום התשתיות ולתנאי המחיה. הצלחתם של מוקדים אלה תלויה באיכות כוח האדם ובאיכות המענה שיינתן בהם.

כמו בנושאים אחרים, גם בנושאים הקשורים לתשתיות ולתנאי מחיה, הערתי לבעלי תפקידים אשר נהגו בניגוד למצופה מהם במסגרת תפקידם, והיכן שעלו ליקויים הדורשים תיקון, המלצתי על תיקונם.

כזכור, בהתאם לפקודת מטכ"ל 33.0336, מחויבים רשויות צה"ל לממש את המלצותיי ככתבן וכלשונו.

ליקויים בתשתיות

נשלים שורשיים חמוריים בתחזוקת מחנה 'רעים'

בקבילה שבוררה באופן אנונימי הלינו חיילים על תנאי תברואה ותשתיות לקויים ועל חוסר במקלחות ובשירותים במחנה 'רעים' (קבילה מס' 0-520123-7).

לסביבת השירות בצה"ל, ובכלל זאת איכות התשתיות, תנאי המחיה והתאמתם לצורכי המשרתים - השפעה אדירה על בריאותם, על המוטיבציה שלהם ועל האמון שהם רוכשים למערכת הצבאית

בביקורים אלה, כמו גם במספר לא מועט של קבילות בנושאים אלה, אני למדה שלצד מאמצים אמיתיים וכונים לשיפור התשתיות השונות, עדיין קיימים פערים משמעותיים בהיבטים שונים הקשורים לסביבת השירות, אשר פוגעים ברוח החיילים ובתחושת הערך שלהם, כמו גם עלולים לפגוע בבריאותם

בקבילה הלינו
 חיילים על תנאי
 תברואה ותשתיות
 לקויים ועל
 חוסר במקלחות
 ובשירותים
 במחנה 'רעים'.
 מהבירור עלה
 כי ביחידה קיימת
 תרבות לוקה בחסר
 הנובעת מאי-
 הקפדה על נורמות
 ועל משמעת, הן
 מצד החיילים
 והן מצד גורמי
 הפיקוד הבכירים
 במפקדת היחידה,
 המלווה בסכסוכים
 פנימיים ובאפליה
 של אוכלוסיות
 שונות ביחידה.
 סכסוכים אלו
 הובילו, בין היתר,
 לאירועי ונדליזם
 שבאו לידי ביטוי
 בהשחתת רכוש,
 בפריצת דלתות,
 בהתבטאויות
 לא ראויות ואף
 באירועי אלימות

עם קבלת הקבילה, הגיע מברר בכיר מטעמי
 לביקור ביחידה, על מנת להתרשם מקרוב
 ממצב התשתיות ביחידה. בביקורו, קיים
 המברר שיחות חתך עם חיילי היחידה
 וקציניה, סייר ביחידה, עמד על מצב התשתיות
 במחנה, ושוחח עם בעלי תפקידים ביחידה.
 בביקור עלו כשלים שורשיים חמורים
 בתחזוקת המחנה, ובכלל זה כמות לא
 מספקת של תאי שירותים ומקלחות, ריח
 רע ומחסור במים חמים, ברזים שבורים
 ותאי שירותים לא תקינים וכן ניקיון ירוד.

עוד עלה מהביקור כי ביחידה קיימת תרבות
 לוקה בחסר הנובעת מאי-הקפדה על נורמות
 ועל משמעת, הן מצד החיילים והן מצד
 גורמי הפיקוד הבכירים במפקדת היחידה,
 המלווה בסכסוכים פנימיים ובאפליה של
 אוכלוסיות שונות ביחידה. סכסוכים אלו
 הובילו, בין היתר, לאירועי ונדליזם שבאו
 לידי ביטוי בהשחתת רכוש, בפריצת דלתות,
 בהתבטאויות לא ראויות ואף באירועי אלימות.

בהקשר זה אציין כי ליקויים בתשתיות
 המחנה עלו גם במסגרת קבילה אחרת
 שטופלה בנציבות בשנת 2021 (קבילה מס'
 512618-2-0) והתרשמתי כי מאז קיים סגן
 מפקד האוגדה הקודם הליך לשיפור המצב.
 אולם בעקבות הביקור המחודש ביחידה
 עלה כי הטיפול בליקויים טרם הושלם.
 התנאים אינם עולים בקנה אחד עם הוראות
 הצבא השונות ואינם מאפשרים תנאי מחייה
 בסיסיים הולמים, שמירה על היגיינה, ומניעת
 מחלות, ואף פוגעים במוכנות לחירום.

אשר ליחסים בין המשרתים במחנה מצאתי כי
 ברקע האירועים קיימים סכסוכים בין מחלקות
 שונות והטבות הניתנות לאוכלוסיות מסוימות,
 תוך פגיעה בערכי יסוד צה"ל, כגון שיווין
 וכבוד האדם, וכי התרבות הארגונית ביחידה,
 מצב התשתיות ותנאי המחייה, כולם יחדיו,

משרתת קבע
בדרגת רב־סמל
הלינה בקבילתה
על ירקת בתאי
המקלחות, על
פשפשים, על תאי
שירותים סתומים
ועל נזילה מהתקרה.
בירור הקבילה
העלה כי הליקויים
מוכרים לגורמי
הפיקוד היחידה
וכי המשרתות
לא מודעות
לכלל התהליכים
שמתבצעים,
המענה החלופי
שינתן בעבורן
בזמן השיפוץ.
במסגרת בקרה
שאני עורכת אחר
מימוש המלצותיי
עודכנתי כי שיפוץ
מתחם המגורים
הושלם לאחרונה

משפיעים על רוח המשרתים ביחידה, פוגעים
במוטיבציה של החיילים וביכולתם לבצע
את תפקידם באופן מיטבי, ועל־כן יש לתת
עליהם את הדעת ולקדם להם מענה לאלתה.
נוכח האמור לעיל, המלצתי למפקד האוגדה
לבחון לעומק את ממצאי הקבילה, לפעול
לתיקון כלל הליקויים, להסדרת המענה לפרט
ולשיפור התרבות היחידתית, תוך כדי מעקב
ובקרה צמודים. בכונתי לעמוד מקרוב אחר
תיקון הליקויים במחנה, על מנת לוודא כי תנאי
המחייבה בו נאותים ומכבדים את המשרתים.
בהמשך לכך, אף ערכתי סיור במחנה רעים,
במסגרתו עמדתי מקרוב אחר התקדמות
פרויקט לשיפוץ כללי שנערך במחנה, ואשר
צפוי לשפר באופן משמעותי את הטעון שיפוה.

משרתת קבע הלינה: ירקת, פשפשים ונזילה מתקרת המקלחות

משרתת קבע בדרגת רב־סמל הלינה בקבילתה
על ירקת בתאי המקלחות, על פשפשים, על
תאים סתומים ועל נזילה מהתקרה ביחידה
בה היא משרתת (קבילה מס' 517739-1-0).

בירור הקבילה העלה כי הליקויים מוכרים
לגורמי הפיקוד היחידה אשר פועלים לטפל
בה במסגרת תוכנית שיפוצים שעתידיה
להסתיים עוד השנה וכי במהלך השיפוץ,
ינתן למשרתות הקבע מענה חלופי.

לצד האמור, מבירור הקבילה התרשמתי
כי המשרתות לא מודעות לכלל התהליכים
שמתבצעים. משכך המלצתי לסגן מפקד
החטיבה הרלוונטי לערוך שיחה עם משרתות
הקבע ולעדכן אותן בדבר הכוונה לשפץ
את מתחם השירותים והמקלחות, להנגיש
להן את המענה החלופי שינתן בעבורן
בזמן השיפוץ ולעדכנני עם השלמתו.

במסגרת בקרה שאני עורכת אחר

בקבילה עלו טענות
 בדבר מפגעים
 תברואתיים
 משמעותיים
 ומתמשכים במחנה
 'אמתי' הכוללים:
 סדקים ושברים
 גסים בקירות
 המרפאה, מזיקים
 בחדר האוכל ועל
 המזון המוגש
 לחיילים, תאי
 שירותים שאינם
 ראויים לשימוש
 ומערכת ניקוז
 שיוצרת זיהום.
 במסגרת בירור
 הקבילה, ציינו
 גורמי הפיקוד
 בהתייחסותם כי
 שנה וחצי קודם
 להגשת הקבילה,
 החל הליך לשיפוץ
 המחנה - במסגרתו
 שופצו חדר
 האוכל, המשרדים,
 ומגורי הבנות

מימוש המלצותיי עודכנתי כי שיפוץ
 מתחם המגורים הושלם לאחרונה.

במחנה 'אמתי' - תאי שירותים שאינם ראויים לשימוש, מזיקים בחדר האוכל, וקירות שבורים

בקבילה שהוגשה בעילום שם עלו טענות
 חמורות בדבר מפגעים תברואתיים
 משמעותיים ומתמשכים במחנה 'אמתי'
 הכוללים: סדקים ושברים גסים בקירות
 המרפאה, מזיקים בחדר האוכל ועל המזון
 המוגש לחיילים, תאי שירותים שאינם
 ראויים לשימוש ומערכת ניקוז שיוצרת
 זיהום (קבילה מס' 0-9-520681).

במסגרת בירור הקבילה, ציינו גורמי הפיקוד
 בהתייחסותם כי שנה וחצי קודם להגשת
 הקבילה, החל הליך לשיפוץ המחנה -
 במסגרתו שופצו חדר האוכל, המשרדים,
 ומגורי הבנות. אשר לתנאי התברואה
 בחדר האוכל, צוין כי מדי קיץ מתבצעת
 הדברת מזיקים, כי קיימות במתחם חדר
 האוכל דלתות בסגירה אוטומטית ווילונות
 שנועדו, בין היתר, למנוע כניסת מזיקים.

לצד התייחסויות אלה, עלה כי חרף
 המאמצים לתיקון הליקויים והשקעת
 משאבים רבים בנושא, קיימים ליקויים שטרם
 טופלו (דוגמת מרפאת היחידה ומגורי הבנים)
 ואחרים, אשר על אף שהושלם בהם השיפוץ
 - ניכר כי נדרשת בהם עבודה נוספת.

נוכח זאת, המלצתי לקצין הלוגיסטיקה
 הפיקודי לנקוט בצעדי בקרה ומעקב
 אחר מימוש התהליכים הנדרשים לתיקון
 כלל הליקויים שעלו מבירור הקבילה,
 בשים לב לכך שליקויים כאמור עלו גם
 במתחמים שעברו שיפוץ אך לאחרונה.
 בכוננתי לעמוד מקרוב אחר תיקון הליקויים
 במחנה, על מנת לוודא כי תנאי המחייה
 בו נאותים ומכבדים את המשרתים.

גם ליקויים במתחמי השירותים - אסלות שתומות, אבנית, קילופי צבע, מדרגות שבורות, מחסור בסבון ובנייר טואלט, וגרוטאות רבות מפוזרות בשטחי המחנה.

קצינת בריאות הציבור ציינה בסיכום הביקורת כי לא מתקיים במחנה מסדר ניקיון, לא ממולאים דוחות תברואה יומיים ושבוועיים ולא מתקיימת בו בדיקת מחלות מדבקות (במ"מ).

ממצאי הביקורת הועברו לגורמי הפיקוד במחנה אשר הורו על שיפוץ מקיף במחנה בהמשך לכך עודכנתי לאחרונה כי המחנה קיבל ציון 94 בביקורת חוזרת - וכי עתידה להתקיים ביקורת נוספת בהמשך.

בקבילה נוספת הלין משרת מילואים על תנאי תברואה ליקויים בשירותים ובמקלחות במחנה 'שבטה' שבו ביצע שירות מילואים פעיל (קבילה מס' 8-0-519052).

מבירור הקבילה עלה כי מקור התקלה בתנאי התברואה קשור בהתנהלות הפנימית בין הגדודים באגד אשר לא העבירו מידע ו'מקל' בין הגדודים המתאמנים במקום באופן תקין. עם סיכום הבירור עמדתי על כך שעל גורמי הפיקוד והלוגיסטיקה ביחידות המילואים המקיימות אימונים במחנה, לוודא את קיומו של תהליך העברת מקל מסודר, לאחר השלמת טיפול בכלל הסוגיות הלוגיסטיות השוטפות. זאת, כדי לאפשר ליחידות הבאות לאימון מענה לוגיסטי הולם.

עקב ליקויים בתשתיות חיילים הועברו ללון במתחם מחסנים ביחידה

בקבילתם, הלינו כמה חיילים על שהועברו ללון במתחם מחסנים ביחידה שהוסב לחדרי מגורים. עוד הלינו על כך שמתחם המקלחות נמצא במרחק של 10 דקות

תנאי תברואה ליקויים ב"שבטה" וב"שבטה הקטנה"

בקבילה אחרת, שבוררה באופן אנונימי (8-0-519432), עלו טענות בדבר תנאי התברואה במקלחות ובשירותים בבסיס 'שבטה הקטנה'.

בעקבות הקבילה, ערכה קצינת בריאות הציבור הפיקודית ביקורת במקלחות ובשירותי הבסיס, במסגרתה עלה כי בשל פערים בניהול שגרת היחידה בהקשרים של מסדרי ניקיון ותחזוקה, תנאי הניקיון בהם ירודים וקיימת פטרת בדפנות המקלחות. בעקבות זאת, הנחה מפקד החטיבה על ניקיון יסודי של השירותים ושל המקלחות, על השלמת פערי ציוד הניקיון ועל סיווד הקירות במקום. כמו כן, קיים מפקד החטיבה שיחה עם כלל גורמי הפיקוד בנושא, חידד בפניהם את הנהלים ואת חשיבות הבקרה אחר ניקיון התשתיות המשמשות את החיילים.

לאחר שמולאו הנחיות מפקד החטיבה, קיימה קצינת בריאות הציבור הפיקודית סיור נוסף במתחם השירותים והמקלחות, שבמסגרתו התרשמה כי חל שיפור משמעותי בנראות ובניקיון המקלחות והשירותים. לצד זאת, המליצה על קיום ביקורת דומה בהמשך. בהמשך לכך, המלצתי על קיום ביקורת נוספת במחנה.

ואולם, בביקורת שהתקיימה בהמשך להמלצתי עלה כי לא מתקיימת תחזוקה שוטפת הולמת במחנה. כך, בדוח הביקורת שהועבר לעיוני מטעם קצינת בריאות הציבור הפיקודית, עלה כי נמצאו ליקויים במגורי החיילות והחיילים - בין היתר מבנים סדוקים, עשבייה רבה, דלתות שאינן סגורות, חורים בקירות החדרים ועוד, כמו

בקבילתם, הלינו
כמה חיילים על
שהועברו ללון
במתחם מחסנים
ביחידה שהוסב
לחדרי מגורים.
על כך שמתחם
המקלחות נמצא
במרחק של 10
דקות הליכה
והדרך המגיעה
אליו עוברת בבוקר,
בחול ובברזלים

הליכה והדרך המגיעה אליו עוברת בבוקר,
בחול ובברזלים (קבילה מס' 0-3-517907).

במסגרת הבירור, התקבלה תגובתו של סגן
מפקד החטיבה אשר ציין כי בשל בעיית
תשתית במקלחות נבחנו כמה פתרונות וכי
בעקבות העיכוב בשיפוצים נדרשו החיילים
לצעוד למקלחות מרוחקות. בבד בבד
התרשמתי כי סגן מפקד החטיבה פועל
ביתר שאת על מנת לקדם את השיפוצים
במגורים בשעה שהחיילים שוהים באימון
וכי השיפוצים עתידיים להסתיים טרם
חזרת החיילים ליחידה. נוכח זאת, המלצתי
לסגן מפקד החטיבה לעדכנני בדבר סיום
התהליך. במסגרת בקרה שאני עורכת אחר
מימוש המלצותיי עודכנתי כי היא מומשה וכי
שיפוץ מגורי החיילים הסתיים זה מכבר.

לצערי, פערים הקשורים במחסור בתאי
שירותים ומקלחות עלו לא אחת בביקורים
שערכתי ביחידות השונות בשנה החולפת.
כך, בביקור בשיטת 13 עלו בעיות תשתית
בשירותים ובמקלחות - ובתוך כך אסלות
לא תקינות ונזילות מתקרת השירותים
והמקלחות. בביקורי בבית הספר לקומנדו
עלה כי חלק מהאסלות שבורות, ובסיוור
בבסיס חיל הים באשדוד עלה כי חלק מחדרי
השירותים והמקלחות מוצפים ומלוכלכים.

כמו־כן עלה כי בשיטת 13 ובחוות השומר
נמצאו חתולים ויונים בחדרי המגורים, במגורי
אחד מגדודי התצפיתניות נמצאו עכברים
ונמלים ובבסיס ההדרכה של חיל הים
עלה כי הטירונים ישנים במיטות 'צרפתיות'
ולא קבועות, מבלי שיש צורך אמיתי בכך,
דבר שתוקן באופן מיידי בהנחיית מפקד
הבסיס עוד במהלך הביקור ביחידה.

ממצאי בירור הקבילות כמו גם יתר הליקויים
שעלו בביקורי ביחידות צה"ל השונות,
מועברים באופן שוטף לגורמי הפיקוד הבכירים

כמה לוחמים
הלינו שמזה
כשנה אין מים
חמים במקלחות.
תקלות רבות בדודי
השמש ביחידה

ביחידות אלה והובאו אף לתשומת ליבו של ראש אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה במסגרת פגישת עבודה ייעודית שקיימתי עימו בנושא.

לוחמים הלינו: מפקדים לא טיפלו במחסור במים חמים במגורים

בקבילה שבוררה ללא זיהוי פרטי הפונים הלינו כמה לוחמים על כך שמזה כשנה אין מים חמים במקלחות במגורי הבנים במפקדה שבה הם משרתים, ועל כך שגורמי הפיקוד לא מספקים פתרון בנושא (קבילה מס' 0-4-522096).

מפקד החטיבה התייחס לנושא תוך שציין כי כבר תקופה שיש תקלות רבות בדודי השמש ביחידה. נוכח כך, גורמים רלוונטיים בחטיבה פועלים להחלפתם, כמו גם לשדרוג קווי החשמל ליחידה על מנת להעביר את חימום המים מדודי שמש למשאבות חום.

עם סיום הבירור, ומשנכחתי כי גורמי הפיקוד פועלים לפתרון הנושא, המלצתי לקצין הלוגיסטיקה הפיקודי לעדכנני בדבר השלמת הטיפול בנושא, תוך שהדגשתי כי תנאי המחייבה של המשרתים בצה"ל מהווים חלק בלתי נפרד מזכותם לכבוד ולבריאות ומשליכים באופן ישיר וחד על המוטיבציה שלהם לשירות ועל האמון הניתן במפקדי צה"ל כי ידאגו למלא את כל צורכם של פקודיהם.

במסגרת ביקורי בבסיס 'חוות השומר' עלה כי קיים מחסור במים חמים דרך קבע וכי גורמי הפיקוד פועלים לספק פתרונות מקומיים, אך נדרש טיפול מעמיק יותר על מנת לפתור את הבעיה מהשורש. מחסור מסוים במים חמים עלה גם מביקורי בבסיס חיל הים באשדוד. ממצאי ביקורי הועברו לקצין החינוך הראשי ולמפקד חיל הים (בהתאמה) ובכוונתי להמשיך ולעקוב אחר הטיפול בנושא זה.

בקבילתה הלינה
חיילת על מחסור
בכורים, באסלות,
ובמקלחונים במגורי
הבנות ביחידה, אשר
מוביל לעומס רב
ולפגיעה בהיגיינה

מחסור בכורים, באסלות ובמקלחונים

בקבילתה הלינה חיילת על מחסור בכורים, באסלות, ובמקלחונים במגורי הבנות ביחידה, אשר מוביל לעומס רב ולפגיעה בהיגיינה (קבילה מס' 0-6-509804).

מבירור הקבילה עלה כי בשנה החולפת עלה באופן משמעותי מספר החיילות המשרתות ביחידה, דבר שהוביל לעומס במתחם המקלחות והשירותים ופתח פער בעמידה במפתח השימוש התקין במתקני ההיגיינה. עוד עלה כי הגם שהיחידה הצליחה לקדם בניית תשתיות, התקציב אינו מספק לצרכים החדשים של היחידה.

בעקבות הקבילה, החליט מפקד היחידה לדרג את זמני השימוש של החיילות במתחם השירותים והמקלחות על מנת להקל על העומס עד למתן פתרון קבע.

עם סיום בירור הקבילה מצאתי כי מספר מתקני ההיגיינה במגורי החיילות ביחידה, נמוך מהתקן המחייב לפי הוראות הצבא בנושא וכי מצב זה פוגע בזכויותיהם ובשמירה על ההיגיינה ועל התנהלות יום-יומית ראויה ומכבדת. על-כן, המלצתי למפקד היחידה ולמפקד יחידת הבינוי הרלוונטי לנקוט בכלל הצעדים הנדרשים בהקדם, על מנת לעמוד בפקודות הצבא בנושא, תוך עדכוני בדבר.

חתולים משוטטים בחדרי האוכל

בקבילה של חייל בשירות חובה נטען כי בחדר האוכל במוצב שבו הוא משרת לא מקפידים על הוראות הצבא בנושא תברואה, וחתולים מסתובבים בחדר האוכל ובמטבח באופן קבוע (קבילה מס' 0-7-518733), באופן המהווה מפגע תברואתי ועלול לזהם את המזון ולפגוע בבריאות החיילים.

לפיכך, מצאתי לנכון להמליץ למפקד

בחדר האוכל במוצב
 שבו הוא משרת
 לא מקפידים על
 הוראות הצבא
 בנושא תברואה,
 וחתולים מסתובבים
 בחדר האוכל
 ובמטבח באופן
 קבוע, באופן
 המהווה מפגע
 תברואתי ועלול
 לזהם את המזון
 ולפגוע בבריאות
 החיילים

היחידה לפעול בהתאם לקבוע בפקודות
 הצבא על מנת לוודא שלא תתאפשר כניסה
 של בעלי חיים למקומות העלולים לפגוע
 בתברואת היחידה, תוך עדכוני בדבר.

במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש
 המלצותיי עלה כי גורמי הפיקוד פעלו בהתאם
 לחובתם לפי פקודת מטכ"ל 33.0336, והנחו
 את גורמי המטבח להקפיד על סגירת דלתות
 וחלונות וכן הוסיפו וילונות מפלסטיק סמוך
 לדלתות על מנת למנוע כניסת בעלי חיים.

בקבילה נוספת אשר בוררה ללא זיהוי
 פרטי הפונה עלה כי בעיה דומה קיימת גם
 בבא"ח הנח"ל (קבילה מס' 0-6-522284).
 מפקד היחידה מסר במסגרת בירור
 הקבילה כי הוא מכיר את הבעיה ועושה כל
 שביכולתו כדי למנוע את כניסת החתולים
 לחדר האוכל בדרך של סגירת הדלתות
 והצבת חיילים בכניסה. עוד ציין כי פנה
 לכל הגורמים הרלוונטיים לסייע לו לטפל
 בתופעה אך טרם ניתן מענה מיטבי בנושא.

בהמשך לכך, המלצתי בכני קצינת בריאות
 הצבא לערוך ביקורות ביחידה ולפעול
 ככל שניתן על מנת לסייע בפתרון הנושא,
 בהתאם לסמכותה ולפקודת הצבא,
 תוך עדכוני בדבר. בכוונתי לעמוד מקרוב
 אחר נושא זה על מנת לוודא כי תנאי
 התברואה בחדרי האוכל נאותים.

בקבילה אחרת הליון חייל מילואים על
 תנאי תברואה לקויים בחדר האוכל של
 בסיס 'צאלים' שבו ביצע שירות מילואים
 פעיל (קבילה מס' 0-2-518218).

בירור הקבילה העלה ליקויים במטבח
 ובעקבות תחקיר שערך מפקד המרכז
 לאימונים לוגיסטיים, ננקטו כמה פעולות
 לתיקונם, בין היתר, ננקטו צעדים משמעותיים
 בעניינו של מפקד המטבח בגין התרשלות,

חייל מילואים הלך
 על תנאי תברואה
 לקויים בחדר
 האוכל של בסיס
 'צאלים' שבו ביצע
 שירות מילואים
 פעיל, ברור
 הקבילה העלה
 ליקויים במטבח.

בעקבות תחקיר
 ננקטו כמה פעולות,
 בין היתר, צעדים
 משמעותיים בעניינו
 של מפקד המטבח,
 הכנת תוכנית עבודה
 לשיפור התנהלות
 המטבח, הכוללת
 את תיקון וילונות
 הסיליקון, הדברת
 מזיקים והקמת
 מנגנון חוות דעת
 סועדים בזמן אמת

הכנת תוכנית עבודה לשיפור התנהלות
 המטבח, הכוללת את תיקון וילונות הסיליקון
 בכניסה לחדר האוכל, הדברת מזיקים והקמת
 מנגנון חוות דעת סועדים בזמן אמת לצורך
 קבלת תמונת מצב והפניית קשב מיידית
 לנושאים הקשורים לחדר האוכל. פעולות אלה,
 אשר נקטו גורמי הפיקוד בנחישות ובמהירות,
 מלמדות על הקשב ועל הבנת חשיבות הנושא.

ליקויים במגורי השומרים המבצעים משימת 'הגנת ישובים'

חייל בשירות חובה הלך בקבילתו על ליקויים
 במגורים שבהם שהה בעת שביצע משימת
 'הגנת ישובים' (הגנ"ש), מיתושים דרך מחסור
 בוילונות, רשתות קרועות ועד דלת שבורה
 ומנותקת מהציר (קבילה מס' 0-7-521703).

עם קבלת הקבילה, פעלה קצינת ההגמ"ר
 לתיקון הליקויים וציינה כי מעתה בכל תחילת
 סבב הגנ"ש תשוחח באופן אישי עם החיילים
 ותציג בפניהם את דרכי הפנייה לגורמים
 המוסמכים במהלך ההגנ"ש, לכל צורך.

כמו־כן, הנחה סגן מפקד החטיבה את
 הרבש"ץ הרלוונטי (רכז ביטחון שוטף צבאי)
 לבצע סיור על מנת לוודא כי כלל הליקויים
 טופלו וליצור מנגנון בקרה ומעקב בכלל
 היישובים באמצעות הרבש"ץ או מי מטעמו.

עם סיום הברור הדגשתי בפני סגן מפקד
 החטיבה כי עליו, כמפקד בכיר, מוטלת
 האחריות לדאוג, באמצעות המשאבים
 העומדים לרשותו, כי כל הצרכים
 והליקויים שעולים יקבלו מענה מיטבי.

כמו־כן המלצתי כי קצינת ההגמ"ר תפנה לכלל
 היישובים שתחת אחריותה לצורך בדיקת חדרי
 המגורים המוקצים לחיילים ומצב אחזקתם על
 מנת לוודא את תקינותם, תוך עדכוני בדבר.

במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש

המלצותיי עלה כי קצינת ההגמ"ר עוסקת בבניית תוכנית מסודרת בנושא מול כלל היישובים במרחב. בכוונתי להמשיך ולעקוב אחר נושא זה ולוודא כי גורמי הצבא מממשים את המלצותיי בהתאם לחובתם לפי פקודת מטכ"ל 33.0336.

בקבילה נוספת הלין חייל על ליקויים במגורים בחטיבה מרחבית אחרת, שבהם שהה בעת שביצע משימת 'הגנת ישובים' (הגנ"ש), מיתושים דרך מחסור בוילונות, רשתות קרועות ועד דלת שבורה ומנותקת מהציר

מפקד החטיבה ציין בתגובתו לקבילה כי הליקויים שתוארו בה הינם חמורים וכי כלל הליקויים הבטיחותיים במגורים תוקנו לאלתר. עוד ציין, כי מתקיים בחטיבה מיזם לשיפוץ ולשיפור תנאי המחייבה בכלל מגורי ההגנ"ש וכי הנחה את סגנו לקיים מסדר בכלל מגורי ההגנ"ש בחטיבה על מנת לעמוד מקרוב אחר מצבם.

לצד הפעולות שנקט מפקד החטיבה, המלצתי לו להסב את תשומת ליבם של כלל הרבש"צים שבמרחבו לאחריותם כלפי החיילים הנקלטים לביצוע משימת הגנ"ש ביישובם - ובכלל זה דאגה למזון, למגורים ראויים ולציוד משלים. כמו־כן המלצתי לעדכני בדבר מיזם שיפוץ המבנים שבהם שוהים חיילי ההגנ"ש בכל גזרת החטמ"ה. במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי, עלה כי במרחבי חלק מהמועצות המקומיות הושלם שיפוץ כלל מגורי ההגנ"ש ובחלקם נמצא השיפוץ בעיצומו. כמו כן עלה כי בוצע סקר ליקויים וכלל המפגעים הבטיחותיים תוקנו.

”

חייל בשירות חובה
הלין בקבילתו
על ליקויים
במגורים שבהם
שהה בעת שביצע
משימת 'הגנת
ישובים' (הגנ"ש),
מיתושים דרך
מחסור בוילונות,
רשתות קרועות
ועד דלת שבורה
ומנותקת מהציר

”

בקבילה נוספת הלין
חייל על ליקויים
במגורים בחטיבה
מרחבית אחרת,
שבהם שהה בעת
שביצע משימת
'הגנת ישובים'.
בכלל זה הימצאות
מזיקים, עובש,
תקלה בממסר
פחת, מכשירי
חשמל לא תקינים
ושקעים פגומים
וכן העדר אמצעים
לכיבוי שריפה

ביחידה בדרום
הארץ עלו טענות
לפיהן המזון המוגש
בחדר האוכל אינו
ראוי למאכל ומוגש
לעיתים קר או טרם
שהסתיים בישולו
וכן הועלתה תלונה
על חוסר מענה
מספק לטבעונים
ולצמחונים

פערים הנוגעים
לניהול המטבח
עלו בביקורת פתע
ביחידה מטעם חיל
הלוגיסטיקה, אולם
הם לא טופלו באופן
מלא בחודשים
העוקבים לביקורת

בשל נזילה - קירות מתפרקים בבניין בבסיס 'הקריה'

בקבילה שהגישו כמה חיילים, הם הלינו על
כך שבבניין שבו הם משרתים במחנה "רבין"
קיימת נזילה אשר בעקבותיה הקירות רטובים,
מתפרקים ומעלים ריח באוש (קבילה מס'
520250-0-0). בעקבות הקבילה הוסדרה
סוגיית חלוקת התקציב לטיפול בתקלה
ועל-כן המלצתי למפקד המחנה לעדכנני
עם סיום עבודות הבינוי והאיטום הנוגעות
לבעיית הנזילה המתוארת בקבילה. במסגרת
בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי
עלה כי עבודות הבינוי והאיטום הושלמו.

כגיעה ופערים במענה תזונתי

מזון שאינו ראוי למאכל, מזון שאינו איכותי, מגוון ומזין דיו, וחוסר מענה מספק לטבעונים וצמחוניים

בקבילות שהגישו חיילים המשרתים
ביחידה בדרום הארץ (חלק מהקבילות
הוגשו בעילום שם), עלו טענות לפיהן המזון
המוגש בחדר האוכל אינו ראוי למאכל
ומוגש לעיתים קר או טרם שהסתיים בישולו
(בעיקר בסופי השבוע). עוד נטען כי הוא
אינו מגוון ומזין דיו וכן הועלתה תלונה על
חוסר מענה מספק לטבעונים ולצמחוניים
(קבילות מס' 518748-2-0 ו-516421-9-0).

בעקבות הקבילות התקיים תחקיר בראשות
מפקד ברמה ממונה, במסגרתו אכן עלו
ליקויים משמעותיים במזון שהוגש לחיילי
היחידה, אשר באו לידי ביטוי הן בטיב המזון,
בכמותו, במגוון שאינו מספק ובתנאי תברואה
ירודים, חלקם על רקע העדר כוח אדם.

אשר למענה לצמחוניים ולטבעונים, בעקבות
הטענות בנושא, התקיימה בדיקה מדגמית

מבירור הקבילה עלה כי בשל כוננות, עלה מספר המשרתים באתר באחד החודשים ונדרש היה להעלות את היקף המזון המסופק להם. מפקד הגדוד פנה בנושא אל ספק המזון וזה עדכן כי לא יוכל לספק כמות מזון גדולה יותר בהתראה קצרה. על כן, בתקופת הביניים הוחלט כי יועבר מזון חם מהמחנה הצבאי הקרוב אליהם מדי יום בשעה 13:30. ואולם, המזון שהגיע אל האתר, הגיע באיחור וללא מבחר מספק (כך, נשלחה מנת חלבון מסוג דג בלבד). כמו כן, מזון שהגיע בהמשך מטעם ספק המזון לא הובל בקירור ולא ניתן היה להשתמש בו כדי להגדיל את המענה התזונתי והוא נזרק וכן חלק ממוצרי החלב היו פגי תוקף.

עם סיכום ממצאי הבירור עלה כי נפלו ליקויים באספקת המזון לחיילים - הן באשר למועד אספקת המזון מדי יום, הן באיכות המזון ובאופן השינוע שלו. בהקשר זה הדגשתי כי דווקא מכיוון שמדובר באתר ללא מטבח מבשל, יש לוודא ביתר שאת כי המענה התזונתי לחיילים הינו מספק ושוטף. נוכח כך, המלצתי למפקד מערך ההגנה האווירית לקיים תחקיר יסודי בנושא ולנקוט בצעדים הנדרשים למען הפקת לקחים מאירוע זה לכלל המערך. בכונתי להמשיך ולעקוב אחר נושא זה.

בקבילה אחרת הלינה חיילת על מענה תזונתי חסר לטבעונים בחדר האוכל, לה ולחבריה, ובפרט בארוחת ליל שישי שבו הייתה בתורנות (קבילה מס' 0-1-519229).

מתחקיר שערך מפקד המחנה בעקבות הקבילה עלה, כי במהלך אותה שבת היו די מנות טבעוניות ביחס לכמות החיילים, אך אלה סופקו לחיילים שהגיעו לחדר האוכל לפני החיילת וחבריה שכן כל חייל רשאי לאכול כל מנה

שממנה עלה כי בכמה מועדים סופקו ליחידה פריטים טבעוניים בכמות חלקית. מעבר לכך עלה במסגרת הבירור כי פערים הנוגעים לניהול המטבח עלו בביקורת פתע ביחידה מטעם חיל הלוגיסטיקה, אולם הם לא טופלו באופן מלא בחודשים העוקבים לביקורת.

במסגרת סיכום ממצאי בנושא זה, עקב הליקויים הרבים במטבח היחידה, וחרף התהליכים שאותם הוביל מפקד היחידה לתיקון הליקויים (בכללם גיוס איש מילואים למטבח), המלצתי למפקדה הממונה לוודא כי כלל הליקויים שעלו מהקבילות ומהביקורות שנערכו ביחידה יתוקנו, תוך עדכוני בנושא, על מנת שאבחו את הצורך בהמשך התערבות מטעמי.

במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי, עלה כי גורמי הפיקוד פעלו למימושן בכמה רבדים - החל מדאגה לחימום המזון באמצעות פלטות, ארונות חימום והנחיה כי השולחנות יערכו לאחר קיום הקידוש בערב שישי, וכלה בבקרה צמודה אחר אספקה קבועה של מנות צמחוניות וטבעוניות כך שתהיה חלופה לאוכלוסייה זו בכל ארוחה. עוד עלה כי במסגרת סקר שביעות רצון שהובא לעיוני עלה שיפור ניכר במענה התזונתי לאוכלוסייה זו. מעבר לכך, הועברה פנייה לגורמי כוח האדם במטרה לעבות את כמות אנשי הצוות במטבח לצורך שיפור המענה הניתן בו למשרתים.

בקבילה נוספת, הליון חייל בשירות חובה המשרת באתר של ההגנה האווירית על כך שבשבוע שבו תפסו כוננות, לא סופקו לו ולחבריו ארוחות באופן סדור, וכי מזון שהגיע אליהם - הגיע באיחור ניכר (קבילה מס' 0-7-522103), וחלקו אף נזרק.

בעקבות שינויים ושיפוצים במטבח היחידה (קבילה מס' 0-4-52016).

בסמוך לכך, לאחר הגשת הקבילה, ערכה מפקדת בכירה מהמפקדה הממונה ביקור ביחידה על מנת לוודא כי ניתן מענה תזונתי הולם לחיילים המשרתים במקום, גם בתקופת השיפוצים. בעקבות הטיפול המהיר והענייני בנושא, עדכנה אותי החיילת הקובלת כי המטבח חזר לפעילות תקינה וביקשה לבטל את הקבילה.

המוגשת בפס ההגשה בחדר האוכל. כמו־כן, במהלך השבת לא ניתן לחמם מזון ולכן לא התאפשר לחמם מנות טבעוניות נוספות. בעקבות בירור האירוע הופקו הלקחים והם הועברו לחברת ההסעדה האזרחית ויושמו בהתאם.

בקבילה נוספת הלינה חיילת על כך שהמזון המוגש בחדר האוכל בבסיס שבו היא משרתת אינו מגוון, הכמות אינה מספקת ואיכותו ירודה וכי חרף פניות שלה ושל חבריה ליחידה למפקדיהם, לא חל שיפור (קבילה מס' 0-4-520956).

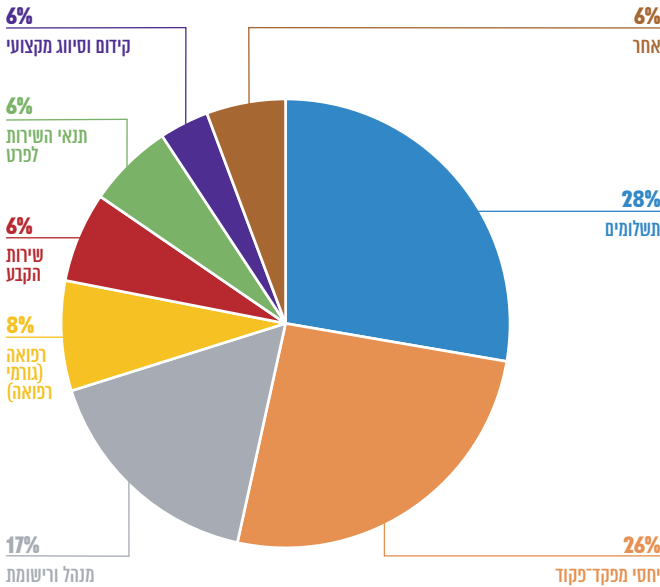
מבירור הקבילה עלה כי בשל שינוי בהרכב היחידות המקבלות שירותי הסעדה ממטבח היחידה, נדרשו בו התאמות מסוימות, אשר נעשו בזריזות והותירו פערי בינוי רבים (בין היתר, חוסר בביוב באחד מהמטבחים). בהמשך לכך, מסרה מפקדת הממונה על הנושא כי פערי הבינוי הועברו לטיפול הגורמים המוסמכים, ועד לתיקונם ניתנה לחיילים האפשרות לאכול בחדר אוכל חלופי ביחידה.

עם סיום בירור הקבילה, מצאתי כי נפל פגם במענה שניתן ממטבח המחנה והמלצתי למפקד הגדוד לפעול לקידום סיום הטיפול בתקלות הקיימות במטבח מול הגורמים הרלוונטיים, למען מניעת הישנות מקרים דומים בעתיד ולעדכני בכך בהקדם. במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי עלה כי חדר האוכל נסגר וכלל המשרתים סועדים בחדר האוכל המרכזי במחנה. כמו־כן, התקיים סקר המעיד על שביעות רצון החיילים מחדר האוכל.

בקבילה נוספת, הלינה חיילת על טיב המזון ועל איכות המענה התזונתי לחיילים המשרתים ביחידתה,

שירות הקבע

נושאי קבילות בנוגע לשירות הקבע

אחר

ליקויים שיבוץ ומוגבלות שיבוץ - קבע, פניות שאינן בסמכות, קורונה, אחזקה ולוגיסטיקה, אפסניה, שיחת המילואים, דת, נושאים מגדריים, מנהל מבצעי ושיטור.

אל מול תובענות ומסירות זו, מחויב צה"ל להעניק למשרתי הקבע את המעטפת הטובה ביותר בכל התחומים ולוודא כי ענייניהם מטופלים בצורה הטובה ביותר.

בשנה החולפת הגישו משרתי הקבע 743 קבילות. מדובר בעליה של 13% ביחס למספר הקבילות שהוגשו מטעם אוכלוסייה זו בשנת 2021. כמו כן, נמצא כי אחוז הקבילות המוצדקות של אוכלוסייה זו עומד על 64% (עליה של 10% משנת 2021). משרתי הקבע הלינו גם השנה על מגוון נושאים כשבראשם היבטים שונים הקשורים למימוש זכויותיהם ותנאי שירותם. בפרק זה אבקש לכוון זרקור אל נושאים הייחודיים לאוכלוסייה זו.

משרתי הקבע מהווים את עמוד השדרה של צה"ל. הם פרוסים בכל קצוות הארץ, חלקם בתנאי מחייה לא פשוטים, שרויים בלחץ ובמתח, כשעל כתפיהם מונחת כל העת האחריות על ביטחון המדינה ועל שלומם של פקודיהם. הם נדרשים לעיתים להעתיק את מקום מגורי משפחתם בהתאם לתפקידם, או מותירים אחריהם את בני משפחתם התלויים בהם.

בתוך כך, נדרשים משרתי הקבע לסטנדרט ערכי גבוה. הם נתונים במערכת חוקים, פקודות ונהלים נוקשים ומצויים כל העת תחת ההבנה, כי בעת פקודה יתייצבו ראשוניים להגן על שלומה ועל ביטחונה של הארץ.

בכל הנוגע לשיקוף משמעותו של "מודל הקבע החדש" על כלל משרתי הקבע במערך הטכני בחיל האויר, מצאתי פגם משמעותי בהתנהלות גורמי חיל האויר אשר פעלו בשנים האחרונות באופן מכון בניגוד למדיניות המטכ"לית בדבר מודל הקבע החדש, ובתוך כך אף ציינו בפני הקובלים ומשרתי קבע נוספים במערך הטכני, כי חיל האויר לא מקבל את מודל הקבע החדש ופועל לשנותו. הם לא הבהירו, לא שיקפו ולא הדגישו כנדרש בפני משרתי הקבע את מצבם בכל הנוגע למשמעויות מודל הקבע החדש בעניינם. הדגשתי כי ההתעלמות המכוונת של חיל האויר מההנחיות המטכ"ליות בנושא מודל הקבע החדש, אינה מתקבלת על הדעת, פוגעת באמון המשרתים בצה"ל, יוצרת חוסר סדר, איזודאות ותחושת אפליה קשה בין אוכלוסיות המשרתים השונות

אציין כי קבילות הקשורות לזכויות שכר ולתנאי השירות של משרתי הקבע, ובכלל זה נושאים הקשורים לרמות פעילות, לגמול השתלמות, לבירור חבויות לפני שחרור או פרישה, לזכויות הורים ועוד, וכן נושאים הקשורים בשירותי הרפואה הניתנים למשרתי הקבע, מפורטות בפרקים נפרדים.

מודל הקבע החדש

כידוע, לפני כמה שנים התעדכנה מדיניות חטיבת הסגל באגף כוח האדם (אכ"א) ונכנס לתוקפו 'מודל הקבע החדש', שבמסגרתו נקבעו שלושה שלבים למסלול השירות בעולם הקצונה:

בשלב הראשון, קצינים המשרתים תקופה בת לכל היותר 7 שנים בשירות קבע "ראשוני" כשבסיומם, ככל שלא יקודמו לדרגת רב-סרן (רס"ן), ישוחררו במסגרת "שער ארגוני" ראשון.

בשלב השני נמצאים קצינים שקודמו לדרגת רס"ן (ונכנסו לשירות קבע מובהק). ככל שלא יקודמו לדרגת סגן-אלוף (סא"ל) או ימונו לתפקיד רס"ן בכיר בהתאם לכללים הקבועים במדיניות - ישוחררו ב"שער ארגוני" שני.

משרתי קבע שקודמו לדרגת סא"ל או לתפקיד המסווג כרס"ן בכיר יוכלו להגיע לסיום שירות בדרך של פרישה.

המדיניות חלה על כלל המשרתים בצה"ל ללא כל חריגה.

גורמי הפיקוד בחיל האויר נמנעו במכוון מעדכון המשרתים על תחולת המדיניות עליהם

בשנה החולפת התקבלו בנציבות קבילותיהם של משרתי קבע בדרגת רס"ן הנמנים על

החדש ופועל לשנותו. הם לא הבהירו, לא שיקפו ולא הדגישו כנדרש בפני משרתי הקבע את מצבם בכל הנוגע למשמעויות מודל הקבע החדש בעניינם.

הדגשתי כי ההתעלמות המכוונת של חיל האוויר מההנחיות המטכ"ליות בנושא מודל הקבע החדש, ככל שהיא נוגעת למשרתי הקבע במערך הטכני של חיל האוויר אינה מתקבלת על הדעת, פוגעת באמון המשרתים בצה"ל, יוצרת חוסר סדר, אי-ודאות ותחושת אפליה קשה בין אוכלוסיות המשרתים השונות.

בעקבות ממצאי הקבילות, שוחחתי עם מפקד חיל האוויר הנכנס, אשר הבהיר כי עם כניסתו לתפקיד הנחה את גורמי כוח האדם בחיל לפעול בהתאם למדיניות ולפקודות הנוגעות למודל הקבע החדש. בהמשך לכך, המלצתי למפקד חיל האוויר לוודא כי כלל המשרתים בחיל, הנמנים על מודל הקבע החדש, מכירים את משמעות המודל וכי כל ההנחיות הנגזרות ממנו מיושמות במלואן בחיל.

עינובים חריגים במתן תשובה לבקשות ערעור מטעם משרתי קבע

בכמה קבילות שהוגשו במהלך השנה נטענו טענות על עיכוב משמעותי ועל סחבת בלתי סבירה בטיפול בערעורים שהוגשו על החלטת גורמי הסגל להורות על שחרורם של אנשי קבע במסגרת "שער ארגוני שני".

בקבילה שהגיש קצין בדרגת רס"ן נטען כי עד למועד שחרורו לא קיבל תשובה לערעור שהגיש בדבר החלטה להורות על שחרורו, הגם שחלפו למעלה מחודשיים וחצי מאז הגיש את הערעור, ובסך הכול, כמעט שנה מאז החל הליך שחרורו. ההחלטה בעניינו של הקצין

המערך הטכני. הטענות העולות בקבילות אלה, מתארות התנהלות המשליכה על משרתי קבע רבים הנמנים על מערך זה ואשר נוגעת באבני היסוד שעליהם מושתת האמון של משרתי הקבע במפקדיהם ובניהול ובטיפול בהון האנושי בצה"ל.

משרתי הקבע הלינו בקבילותיהם על כך שמפקד חיל האוויר דאז, וגורמי פיקוד בכירים נוספים בחיל ציינו בפניהם במפורש לא אחת, כי מודל הקבע החדש לא מתאים לחיל האוויר בכלל ולמערך הטכני בפרט, ולכן יש כוונה להחריג את משרתי המערך הטכני ממנו.

עוד נטען כי לאורך שנים הובהר למשרתים במערך הטכני כי על אף שמשרתי הקבע המשויכים להסדר הפנסיה התקציבית לא הוחרגו מהמודל, הם לא יפגעו מהמדיניות העדכנית, שכן ההסדר החדש מתאים למשויכי הפנסיה הצוברת.

חרף כל זאת, זומנו הקצינים לשיחה שבמסגרתה נודע להם כי הם עתידים להשתחרר במסגרת "השער השני", בהתאם למדיניות העדכנית (קבילות מס' 518799-1-0, 521222-8-0).

מבירור הקבילות עלה כי ההחלטה להורות על שחרורם של הקצינים במסגרת "שער שני" התקבלה בהתאם לכללים שנקבעו במדיניות. לצד זאת, בכל הנוגע לשיקוף משמעותו של "מודל הקבע החדש"

על כלל משרתי הקבע במערך הטכני,

מצאתי פגם משמעותי בהתנהלות גורמי חיל האוויר אשר פעלו בשנים האחרונות באופן מכוון בניגוד למדיניות המטכ"לית בדבר מודל הקבע החדש, ובתוך כך אף ציינו בפני הקובלים ומשרתי קבע נוספים במערך הטכני בכנסים מקצועיים, כי חיל האוויר לא מקבל את מודל הקבע

הסתרת מידע ממשרת הקבע בדבר ההחלטות בעניינו, דרך עיכוב בטיפול בבקשתו ועד לפגיעה ברשלנות ביכולתם של משרתי הקבע לממש את מלוא ימי החופשה שעמדו לרשותם טרם שחרור.

גורמי הסגל לא מסרו לקצין כי אושרה בקשתו לקיצור שירות

קצין בדרגת סגן הלין בקבילתו על כך שעל אף שגורמי חטיבת הסגל באגף כוח האדם (אכ"א) החליטו לאשר את בקשתו לקיצור שירות הקבע, גורמי הסגל בחיל לא עדכנו אותו בדבר, ובהמשך אף התנו את קיצור שירותו במציאת מחליף בעבורו (קבילה מס' 0-7-515983).

על אף שגורמי חטיבת הסגל באגף כוח האדם (אכ"א) החליטו לאשר את בקשתו של קצין בדרגת סגן לקיצור שירות הקבע, גורמי הסגל בחיל לא עדכנו אותו בדבר, ובהמשך אף התנו את קיצור שירותו במציאת מחליף בעבורו

נמסרה לו בסופו של יום כשבועיים לאחר שחרורו (קבילה מס' 0-8-518992). טענות דומות עלו בקבילה אחרת, שבה משך הטיפול בערעור התאריך לתקופה בת שלושה חודשים, כאשר ההחלטה בעניינו של הקצין נמסרה לו חודש לפני שחרורו (קבילה מס' 0-5-519995).

מבירור הקבילה עלה כי בחילות מסוימים מתקיימים תהליכים פנימיים (ועדות ודיונים) המעכבים את התהליכים הקבועים במדיניות הצה"לית. לעיתים החילות לא מעבירים את הבקשות אל הגורמים המוסמכים וגוררים תסכול בקרב המשרתים.

בסיכום ממצאי הסבתי את תשומת ליבם של גורמי הסגל לכך שלפי המדיניות הם מחויבים להשיב לערעורים תוך 5 שבועות לכל היותר וכי חרף כך חלה חריגה משמעותית מקבועי זמן אלה. הדגשתי כי חריגה כאמור פוגעת ביכולתם של המשרתים לכלכל את צעדיהם ולייצר ודאות באשר לעתידם.

בהמשך לכך, החליט ראש חטיבת הסגל לבחון את משך הטיפול ואת תהליכי הטיפול בהליכים סגליים אלה מתוך רצון לטייב ולשפר את הטיפול במשרתי הקבע. נוכח כך, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי בשלב זה.

ליקויים בטיפול בבקשות לקיצור שירות

בשנה האחרונה חלה עלייה במספר הקבילות שבהן טענו משרתי קבע טענות הקשורות להתנהלות גורמי הפיקוד וכוח האדם בעקבות בקשתם להשתחרר משירות סדיר - החל מטענה בדבר

להתנהלות רשויות
הצבא מול הפרט
יש השפעה ישירה
על האמון שרוכשים
המשרתים לצה"ל
ולמערכת הצבאית.
על-כן, שומה על
המפקדים ועל
גורמי הסגל לוודא
כי בהתנהלותם
הם נוהגים
בהתאם לפקודות,
בשקיפות ובבהירות
ככל שניתן

מבירור הקבילה עלה כי הקצין ביקש לקצר את שירות הקבע על מנת להתחיל בלימודים אקדמאיים. תחילה - חל עיכוב בהעברת בקשתו של הקצין לבחינת גורמי הסגל בחיל, בהמשך, משהתקבלה החלטה לאשר את בקשתו לקיצור שירות, החליטו גורמי הסגל בחיל שלא לעדכן אותו בדבר וזאת בשל חוסר שביעות רצונם מההחלטה ורצונם לערער עליה.

אם לא די בכך, לאחר למעלה מחודשיים מיום אישור הבקשה, פנו מפקדיו של הקצין לגורמי הסגל בחיל לבירור התשובה ואלה מסרו להם כי הבקשה מאושרת בכפוף למציאת מחליף לקצין - הגם שהתניה כזו לא הוגדרה כלל באישור.

בעקבות התנהלות זו, ננזפו גורמי הסגל המעורבים בחיל בידי גורם הסגל הבכיר בחיל, וחודדו הנהלים בדבר העברת מידע רשמי לפרט בעניינו, כמו גם גובשו נוהלי עבודה במקרים הדורשים התייעצות או גיבוש עמדה חילונית. כמו כן, שירותו של הקצין קוצר בהתאם לבקשתו.

בסיכום ממצאי הבירור עמדתי על כך שלהתנהלות רשויות הצבא מול הפרט יש השפעה ישירה על האמון שרוכשים המשרתים לצה"ל ולמערכת הצבאית. על-כן, שומה על המפקדים ועל גורמי הסגל לוודא כי בהתנהלותם הם נוהגים בהתאם לפקודות, בשקיפות ובבהירות ככל שניתן. לצד זאת, נוכח הצעדים הפיקודיים שננקטו בחיל, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

עיכובים משמעותיים במשכי הטיפול בבקשות שחרור

קצין עתודה בשירות קבע (קא"ב) הלין בקבילתו על עיכובים משמעותיים בטיפול בבקשתו לקיצור שירות (קבילה מס' 0-6-520704).

מבירור קבילה בה
 נטען לעיכוב בטיפול
 בבקשתו של קצין
 לקיצור שירות עלה
 צבר של טעויות
 מצד גורמי הפיקוד
 וכוח האדם ביחידת
 הקצין, החל מכך
 שמפקדו של הקצין
 לא ראיין אותו תוך
 שבעה ימים ממועד
 הגשת בקשתו, אלא
לאחר חודשיים,
 המשך בכך
 שגורמי הסגל טעו
 לחשוב שבקשתו
 דורשת בדיקה
 נוספת בוועדה
 תוך חילית, אשר
 הובילה לעיכוב של
 חודשיים נוספים,
 שבסופם סברו כי
 פג תוקף הבקשה
 ויש להגישה מחדש

מבירור הקבילה עלה צבר של טעויות מצד
 גורמי הפיקוד וכוח האדם ביחידת הקצין - כך
 עלה, כי מפקדו של הקצין לא ראיין אותו תוך
 שבעה ימים ממועד הגשת בקשתו הראשונה
 לקיצור שירות, אלא **לאחר חודשיים** ממועד
 הגשתה, ואף חל עיכוב בהעברת בקשתו
 לגורמי הסגל בחיל לאחר הריאיון האמור.

משהגיעה הבקשה לגורמי הסגל בחיל, הם
 טעו לחשוב שבקשתו של הקצין דורשת
 בדיקה נוספת בוועדה תוך-חילית - טעות
 שהובילה לעיכוב של **חודשיים** נוספים
 בטיפול בבקשה, אשר בסופם הם אף
 סברו כי תוקף הבקשה פג, ועליכן פנו אל
 הקצין בבקשה שימלא טופס בקשה חדש,
 זאת הגם שאין תוקף לבקשות מסוג זה.

אם לא די בכך, הרי שגם בקשתו הנוספת
 של הקצין לקיצור שירות נבחנה תוך חריגה
 מלוחות הזמנים ולא הועברה לבחינת
 גורמי המטה באכ"א העוסקים באוכלוסיית
 העתודאים, אלא נשללה ברמת גורמי הסגל
 בחיל, על אף שהם שלא מוסמכים לכך.

בהמשך, הגיש הקצין בקשה שלישית, אך גם
 היא לא הועברה לגורמי הסגל במטה אכ"א
 כנדרש, אלא אל חטיבת הסגל, בשיהוי רב.

בסופו של יום, בקשתו של הקצין לשחרור
 מוקדם מהתחייבותו הקשיחה נדחתה,
 בין היתר, מכיוון שתמו כלל מכסות
 השחרור לעתודאים באותה העת.

בעקבות רצף האירועים בעניינו של
 הקובל, העירה ראשת מנהל הקצינים
 במחלקת הסגל לגורמי הסגל בחיל על
 התנהלותם הלקויה בעניינו של הקצין.

נוכח השתלשלות העניינים במקרה זה המלצתי
 לגורמי הסגל בחיל להפיק את הלקחים
 ולנקוט בצעדים הנדרשים על מנת למנוע
 הישנותם של מקרים דומים בעתיד. בכוונתי

הטיפול במשאב
האנושי מחייב
מקצועיות ויעילות,
תוך הבנת כובד
האחריות בתהליך
אשר לו השפעה
מהותית על אנשי
הקבע. על גורמי
הפיקוד ומשאבי
האנוש לוודא
כי הם מטפלים
בבקשות משרתי
הקבע בהתאם
לקבוע בפקודות
הצבא, באופן
תקין ובשקיפות

להמשיך ולעקוב אחר מימוש המלצתי זו.
במקרה נוסף חל עיכוב של שלושה חודשים
בטיפול בבקשתו של קצין בדרגת רב־סרן
לקיצור שירותו לאחר שמפקדו לא העביר את
טופס הבקשה בצירוף סיכום ראיון מטעמו
בהתאם ללוחות הזמנים הקבועים במדיניות
הצבא בנושא (קבילה מס' 0-3-518827).
במקרה אחר חל עיכוב דומה בטיפול בבקשתו
של קצין בדרגת סגן לקיצור שירות בשל
המתנה ארוכה לראיון עם מפקד החטיבה
שבה שירת (קבילה מס' 0-3-519267).

במקרים אלה, כמו באחרים, הדגשתי כי
הטיפול במשאב האנושי מחייב מקצועיות
ויעילות, תוך הבנת כובד האחריות בתהליך
אשר לו השפעה מהותית על אנשי הקבע.
כמו־כן הדגשתי את חובתם של גורמי הפיקוד
ומשאבי האנוש לוודא כי הם מטפלים
בבקשות משרתי הקבע בהתאם לקבוע
בפקודות הצבא, באופן תקין ובשקיפות.

עיכוב במימוש החלטות לשחרור על רקע אי־שירות לשירות

בכמה קבילות שבהן עסקתי השנה עלה כי חל
עיכוב משמעותי בשחרורם של משרתי קבע
אשר הותאם להם פרוכיל נפשי פוסל שירות.
כך, באחד המקרים ארך הליך שחרורו של
משרת קבע שלושה חודשים ממועד קביעת
הפרוכיל (קבילה מס' 0-2-519748) ובמקרה
אחר חודשיים (קבילה מס' 0-5-519955).
בעקבות התערבותי במקרים אלה, שוחררו
השניים מהשירות. בהמשך לכך המלצתי
לגורמים הרלוונטיים בחטיבת הסגל לתחקר
את האירועים, להפיק לקחים ולנקוט בצעדים
הנדרשים על מנת למנוע הישנותם של מקרים
דומים בעתיד. בכוונתי להמשיך ולעקוב
אחר נושא זה עד להשלמת הטיפול בו.

נוכח אופי שירותו של הקצין, לא התאפשר לו לממש את ימי החופשה שלהם היה זכאי לאורך השנה. עם זאת, לקראת שחרורו אישרו לו גורמי הסגל בחיל לממש רק חלק מהימים שנותרו תוך אמירה שאת יתר הימים, נדרש היה לממש לאורך השנה

מימוש ימי חופשה טרם שחרור משירות

חוף בקשתו, מ"כ לא מימש את ימי חופשתו טרם שחרור

בקבילתו, הלין קצין בדרגת סרן, על כך שלא התאפשר לו לממש את כלל ימי חופשתו טרם שחרורו משירות, זאת הגם שבקשתו לקיצור שירות הוגשה לתאריך שאמור היה לאפשר לו זאת (קבילה מס' 518332-8-0).

מבירור הקבילה עלה כי נוכח אופי שירותו של הקצין, לא התאפשר לו לממש את ימי החופשה שלהם היה זכאי לאורך השנה. עם זאת, לקראת שחרורו אישרו לו גורמי הסגל בחיל לממש רק חלק מהימים שנותרו תוך אמירה שאת יתר הימים, נדרש היה לממש לאורך השנה.

בעקבות הקבילה, ונוכח נסיבותיה הייחודיות, בחן ראש מטה אגף כוח האדם את עניינו והחליט באופן חריג לזכות את הקצין בפדיון 5 ימי חופשה.

במקרה אחר שהגיע לפתחי, הלין משרת קבע בדרגת רב־סמל ראשון (רס"ר) על כך שביקש לדחות את מועד שחרורו על מנת לאפשר לו לממש את מלוא ימי חופשתו, אולם בשל לוחות הזמנים הקצרים שבהם הוגשה, הבקשה לא נבחנה והוא שוחרר משירות בהתאם למועד המקורי ומבלי שמימש את ימי החופשה שלזכותו. נוכח האמור, המלצתי לגורמי אכ"א לבחון אפשרות לזכות את הקצין בפדיון ימי החופשה שנותרו לזכותו. הבקשה נבחנה בהתאם להמלצתי, אך נדחתה בהתאם למדיניות בנושא (קבילה מס' 518815-5-0).

בירור חבויות בעקבות קיצור שירות

בעת האחרונה נרשמה עלייה במספר הקבילות שבהן נטענו טענות על עיכובים בקבלת מידע בדבר בירור חבויות של משרתי קבע לקראת שחרור על רקע של בירור חבויות.

כך, מבירור קבילותו של משרת קבע בדרגת רב־סמל עלה כי מאז שהגיש את בקשתו לבירור חבויות ועד לקבלת התייחסות מגורמי 'מופת' חלפו מעל שלושה חודשים וחצי (קבילה מס' 0-0-522360) ובקבילה נוספת נטען על משך טיפול של חודשיים בבקשה דומה מטעמה של קצינה בדרגת רב־סרן (קבילה מס' 0-4-520906).

במסגרת בירור קבילות אלה ואחרות, מסרו הגורמים המוסמכים ב'מופת' כי משך הטיפול הממוצע של בירור חבויות הינו כשלושה חודשים, שבמהלכם נדרשים אישורי החיל, הפיקוד וחטיבת הסגל. עוד נמסר כי אין קבועי זמן מוגדרים למשך הטיפול בבירור חבויות ובשל ריבוי בקשות לקיצור שירות המצריכות הליך בירור חבויות, הטיפול בפניות בנושא מתועדף לפי תאריך השחרור של משרת הקבע.

נוכח האמור, המלצתי למפקד 'מופת' להיכנס לעובי הקורה בנושא זה במטרה להסדיר נוהל ובתוך כך, לוחות זמנים וסדרי עדיפויות לבירור חבויות.

הבטחות 'ללא כיסוי'

במספר מקרים בשנה החולפת עלה מקבילות כי מפקדים בכירים הבטיחו לפקודיהם הבטחות, ללא סמכות, וללא יכולת לקיימן. כפי שאציג, הבטחות אלו גרמו נזקים ועוגמת נפש למשרתים ולבני משפחותיהם:

נגדים הסתמכו על הבטחה לתמריץ שניתנה ללא סמכות

בקבילה חמורה שבה עסקתי השנה, הלין משרת קבע בדרגת רב־סמל (רס"ל) על כך שבעקבות שינוי ארגוני, הבטיח לו ראש מטה (רמ"ט) היחידה, כי אם יעבור לשרת עם יחידתו בבסיס החדש בדרום הארץ, הוא יזוכה בתמריץ כספי. ההבטחה ניתנה לנגד מבלי שהתקבלו האישורים הנדרשים

”

מבירור אחת הקבילות עלה כי אין קבועי זמן מוגדרים למשך הטיפול בבירור חבויות ובשל ריבוי בקשות לקיצור שירות המצריכות הליך בירור חבויות, הטיפול בפניות בנושא מתועדף לפי תאריך השחרור של משרת הקבע

משרת קבע בדרגת
 רס"ל הלין על כך
 שבעקבות שינוי
 ארגוני, הבטיח לו
 רמ"ט היחידה, כי
 אם יעבור לשרת
 עם יחידתו בבסיס
 החדש בדרום הארץ,
 הוא יזכה בתמריץ
 כספי. ההבטחה
 ניתנה לנגד
 מבלי שהתקבלו
 האישורים הנדרשים
 מחטיבת הסגל
 באכ"א. בעקבות
 הבטחה זו עבר
 הנגד לשרת בדרום
 הארץ אך לא זוכה
 בתמריץ המובטח

התנהלות מסוג זה
 יצרה הסתמכות
 שווא אצל משרתי
 הקבע, אשר יש
 בה כדי לגרום
 לפגיעה קשה
 באמון במערכת
 ובמוטיבציה לשירות

מחטיבת הסגל באכ"א. בעקבות הבטחה זו
 עבר הנגד לשרת בדרום הארץ אך לא זוכה
 בתמריץ המובטח (קבילה מס' 0-5-517575).

בקבילה נוספת מאותו החיל, הלין רס"ר על
 רמ"ט היחידה שהבטיח לו כי אם יאריך את
 שירות הקבע, יזכה בכמה תמריצים במקביל.
 ההבטחה ניתנה לנגד מבלי שהתקבלו
 האישורים החריגים הנדרשים מחטיבת הסגל
 (קבילה מס' 0-1-516549). בעקבות כך, הנגד
 האריך את שירותו אך לא זכה בכל התמריצים.

במהלך בירור הקבילות עלה כי התקיים
 שיח בנושא מתן תמריצים למשרתיים
 ביחידת הנגדים הקובלים, אולם בשום
 שלב לא ניתן אישור לתמריצים אלה.

עם סיום בירור הקבילות עמדתי על כך
 שהתנהלות מסוג זה יצרה הסתמכות
 שווא אצל משרתי הקבע, אשר יש
 בה כדי לגרום לפגיעה קשה באמון
 במערכת ובמוטיבציה לשירות.

בעקבות הקבילות, זימן קצין החיל את
 רמ"ט היחידה, העיר לו על התנהלותו
 והפיץ ריענון לכלל גורמי הפיקוד בחיל
 בנוגע לשיח בנושא תמריצים עם משרתי
 הקבע. נוכח האמור, לא מצאתי מקום
 להתערבות נוספת מטעמי בנושא זה.

ללא סמכות, גורמי הסגל התחייבו כי קצין לא ישוחרר לפני גיל 45

קצין בדרגת רב־סרן הלין בקבילותו על כך
 שעל אף שגורמי הסגל בחיל שבו הוא משרת
 הבטיחו לו כי יוכל להישאר בשירות קבע עד
 לגיל 45, נודע לו לאחרונה כי הוא עתיד לפרוש
 כבר בגיל 43. הקצין ציין בקבילותו, כי קיבל
 החלטות כלכליות ומשפחתיות בהתבסס
 על הבטחה זו, וכי אם היא לא תמומש הוא
 יאלץ לפנות את דירתו בשיכון המשפחות
 הגם שהבית שאותו הוא בונה לא יהיה מוכן

רס"ן הלין בקבילתו
שעל אף שגורמי
הסגל בחיל שבו
הוא משרת הבטיחו
לו כי יוכל להישאר
בשירות קבע עד
לגיל 45, נודע לו
לאחרונה כי הוא
עתיד לפרוש כבר
בגיל 43. הקצין ציין
בקבילתו, כי קיבל
החלטות כלכליות
ומשפחתיות
בהתבסס על
הבטחה זו.

מבירור הקבילה
עלה כי ההבטחה
שניתנה לקצין
אינה בסמכות
הנותן וניתנה מבלי
שהתקיים הליך
סגלי מתאים

באותה העת (קבילה מס' 520435-5-0).

מבירור הקבילה עלה כי ההבטחה שניתנה
לקצין אינה בסמכות הנותן וניתנה מבלי
שהתקיים הליך סגלי מתאים. בעקבות
מצב זה, הוחלט כי שירותו של הקצין
יוארך בתקופה מסוימת, ואף אושר לו,
לפנים משורת הדין, להמשיך ולהתגורר
בשיכון המשפחות בעת שביתו נבנה.

בסיכום ממצאי עמדתי על כובד האחריות
המוטלת על גורמי הסגל, על ההשפעות
המהותיות שיש לעיסוק בנושאים אלה על
משרתי הקבע ועל בני משפחותיהם ועל
החובה לוודא כי כל מידע הנמסר לפרט
תואם את מדיניות הצבא ומגובה באישור
של הגורמים המוסמכים. אולם, נוכח
שחרורו של הגורם שנתן את ההחלטה,
לא מצאתי מקום לנקוט בצעדים בנושא.

שקיפות גורמי פיקוד וכוח אדם

**ללא אישור - קצין משא"ן
שינה בדיעבד סיכום ראיון**

בקבילה חמורה שטופלה בשנה החולפת
בנציבות, הלין קצין בדרגת סרן על כך שסיכום
ראיון שאותו קיים עם מפקד החטיבה
(מח"ט), שונה לאחר שנמסר לו עותק ממנו,
תוך שנכתב בו כי הוא סיים את תפקידו
בשל אי-הצלחה, בעוד שסיום התפקיד היה
ביוזמת הקצין, עת ביקש להתמקצע בעולמות
תוכן שונים (קבילה מס' 516625-5-0).

מבירור הקבילה עלה כי בסיכום הראיון
שנמסר לקצין **לא** צוין כי הוא עתיד לסיים
את תפקידו בשל אי-הצלחה, אלא כי הוא
מבקש לעבור לתפקיד אחר לצורך פיתוח

בסיכום ממצאי
עמדתי על כובד
האחריות המוטלת
על גורמי הסגל,
על ההשפעות
המהותיות שיש
לעיסוק בנושאים
אלה על משרתי
הקבע ועל בני
משפחותיהם ועל
החובה לוודא כי
כל מידע הנמסר
לפרט תואם את
מדיניות הצבא
ומגובה באישור של
הגורמים המוסמכים

סרן הלין בקבילתו
על כך שסיכום
ריאיון שאותו קיים
עם המח"ט, שונה
לאחר שנמסר לו
עותק ממנו, תוך
שנכתב בו כי הוא
סיים את תפקידו
בשל אי-הצלחה,
בעוד שסיום
התפקיד היה ביוזמת
הקצין, עת ביקש
להתמקצע בעולמות
תוכן שונים

מקצועי. חרף כך, בהמשך שינה קצין משאבי
האנוש בחטיבה את סיכום הריאיון והוסיף
לו משפט לפיו "ביצוע תפקיד הוא לשנה
לפחות ובמקרה זה סיום תפקיד אחרי ארבעה
חודשים זה בטרם עת". עוד עלה כי קצין
משאבי האנוש לא מסר לקצין סיכום ריאיון
נוסף שהתקיים עם המח"ט מאוחר יותר.

קצין משאבי האנוש אישר כי שינה את
סיכום הריאיון, אך הדגיש כי הדברים
שהוסיף בו תואמים את הלך הרוח שהיה
בשיחה שהקצין קיים עם המח"ט.

עם סיום הבירור הערתי לקצין משאבי
האנוש על שינוי סיכום הריאיון, ללא ידיעת
הקצין המרואיין ועל שלא מסר לידי הקצין
העתק מסיכום הריאיון הנוסף. כמו כן,
הערתי למפקד החטיבה על שלא עמד עם
הקצין על חוסר שביעות רצונו מתפקידו
ועל המניע לסיום תפקידו, תוך שהדגשתי כי
מצופה ממפקדים אשר סבורים שקצין לא
מצליח בתפקידו באופן כזה שיש להעבירו
מתפקידו, להתריע על כך באופן ברור, תוך
שיקוף הדברים גם בסיכומי ריאיון כתובים.

בעקבות ממצאי הקבילה, המלצתי למח"ט
ולקצינת משאבי האנוש הפיקודית להפיק
את הלקחים ממקרה זה ולהפיצם בקרב
המפקדים בחטיבה ובפיקוד למען מניעת
הישנותם של מקרים דומים בעתיד. במסגרת
בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי,
עלה כי המלצתי זו מומשה במלואה.

חוות דעת הוזנה לרישומת האישיית של משרת קבע ללא ידיעתו

במקרה דומה עלה כי הוזנה חוות דעת בענייני
של קצין בדרגת רבי-סרן ללא ידיעתו ומבלי
שהתקיימה עימו שיחת משוב. בעקבות מקרה
זה הוחלט על מחיקת חוות הדעת בענייני
של הקצין (קבילה מס' 0-517255).

מצופה ממפקדים
אשר סבורים
שקצין לא מצליח
בתפקידו באופן
כזה שיש להעבירו
מתפקידו, להתריע
על כך באופן
ברור, תוך שיקוף
הדברים גם בסיכומי
ריאיון כתובים

עם סיום הבירור במקרה זה הערתי
למפקדו של הקצין על הדברים על
מנת שיופקו הלקחים הנדרשים
למניעת מקרים דומים בעתיד.

כמו כן, המלצתי לגורמי משאבי האנוש
הבכירים בחיל שבו משרת הקצין להפיץ את
לקחי מקרה זה בקרב המפקדים וגורמי משאבי
האנוש בחיל ולחדד בפני האחרונים את
הנהלים הנוגעים להליך העברת חוות דעת, תוך
שהדגשתי כי העיסוק במשאב האנושי מחייב
מקצועיות, יעילות, מוטיבציה והבנת כובד
האחריות שיש לנושאים אלה על משרת הקבע.
במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש
המלצותיי, עלה כי המלצתי זו מומשה במלואה.

מקבילה נוספת של משרת קבע בדרגת רב־
סמל עלה כי מפקדו וקצין המשא"ן הגדודי
הזינו ברישומי הצבא חוות דעת בענייני
מבלי שהועבר לו משוב בעניין, כמתחייב
בפקודות הצבא (קבילה מס' 0-1-520119).

במהלך בירור הקבילה הצר קצין המשא"ן
הגדודי על התנהלותו במקרה זה תוך שציין כי
הוא מבין את חומרתה ולוקח עליה אחריות.

בעקבות הקבילה, קצין המשא"ן האוגדתי העיר
לקצין המשא"ן הגדודי על מעשיו הפוגעים
באתיקה וביושרה המקצועית של אנשי משאבי
האנוש. כמו־כן הוחלט על מחיקת חוות הדעת
מהרישומת האישיית בענייניו של משרת הקבע.

משמצאתי כי הצעדים שנקטו גורמי הסגל
והפיקוד הולמים את המקרה, לא מצאתי
כי יש עוד צורך בהתערבות מטעמי.

נגדת לא עודכנה בדבר הערכת המפקד הבכיר בעניינה

בקבילתה של משרתת קבע בדרגת רב־סמל
(רס"ל), היא הלינה על כך שמפקדה לא עדכן
אותה בדבר הערכת המפקד הבכיר בעניינה,

מאחת הקבילות
עלה כי הוזנה חוות
דעת בעניינו של
רס"ן ללא ידיעתו
ומבלי שהתקיימה
עימו שיחת משוב.
בעקבות מקרה
זה הוחלט על
מחיקת חוות הדעת
בעניינו של הקצין

אשר לא תאמה לדעתה את חוות הדעת
שניתנה לה (קבילה מס' 0-0-520650).

מבירור הקבילה עלה כי מפקדתה של הנגדת
לא עדכנה אותה בנושא מאחר שבעת מתן
חוות הדעת האמורה, הנגדת כבר לא שירתה
ביחידה. בעקבות האמור, המפקדת ננזפה
בנושא על-ידי קצין משאבי האנוש האוגדתי.

עם סיום הבירור מצאתי כי החלטת קצין
משאבי האנוש האוגדתי לנזוף במפקדת
הולמת את חומרת המקרה, ועל-כן, לא
מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

קצינה לא עודכנה על מועד סיום תפקידה

בקבילתה, הלינה קצינה בדרגת סגן על
כך שגורמי משאבי האנוש ביחידתה הפיצו
מסמך שבו צוין מועד סיום תפקידה אף
על-פי שהיה ידוע להם כי מחליפתה לא
תוכל להתייצב ולהחליפה במועד זה ואף
לא עדכנו אותה בדבר האפשרות לדחיית
מועד סיום תפקידה בהמשך. הקצינה
טענה כי הסתמכה על מועד סיום תפקידה,
תכננה בהתאם את מועד חתונתה ואף
החלה בחיפוש דירה בקרבת מקום שירותה
החדש (קבילה מס' 0-1-522209).

במסגרת בירור הקבילה ציין ראש מדור הסגל
הרלוונטי כי על מנת לייצר ודאות לבעלי
תפקידים בחיל, הופצה טיוטת מסמך הכוללת
את מועדי סיום התפקידים, אולם בדיעבד נכון
היה לציין כי מדובר בטיוטה הניתנת לשינויים
וכי לוחות הזמנים הסופיים יופצו בהמשך.
לאחר הפצת המסמך עלה כי מחליפתה
של הקצינה לא תוכל להחליפה במועד
שפורסם, ונמסרה לקצינה הודעה בעניין זה.

עם סיום הבירור התרשמתי כי גורמי
משאבי האנוש בחיל שאליו משתייכת
הקצינה לא התנהלו בשקיפות הנדרשת
ולא עדכנו את הקצינה בשינויים הנוגעים

מאירועים אלה ואחרים שהובאו לפתחי, מצאתי מקום להדגיש כי מערכת יחסים עכורה בין משרתי הקבע למפקדיהם פוגעת פגיעה קשה בחוסנה של היחידה, ביכולתם של גורמי הפיקוד לשלב ידיים, לקדם את יעדיהם ולממש את אחריותם באופן שלם, והיא אף מהווה דוגמה אישית לא טובה לחיילי החובה המשרתים ביחידה. על מפקדים בכירים לוודא כי לצד עידוד מחלוקות מקצועיות, ימוגרו התנהגויות פוגעניות מיחידות צה"ל השונות.

”

מערכת יחסים עכורה בין משרתי הקבע למפקדיהם פוגעת פגיעה קשה בחוסנה של היחידה, ביכולתם של גורמי הפיקוד לשלב ידיים, לקדם את אחריותם באופן שלם, והיא אף מהווה דוגמה אישית לא טובה לחיילי החובה המשרתים ביחידה. על מפקדים בכירים לוודא כי לצד עידוד מחלוקות מקצועיות, ימוגרו התנהגויות פוגעניות מיחידות צה"ל השונות

למועד סיום תפקידה בזמן אמת, ואף לא ציינו בפניה את הסיבות להם באופן יזום. נוכח האמור, הסבתי את תשומת ליבו של סגן מפקד החיל למניעת הישנותם של מקרים דומים בעתיד.

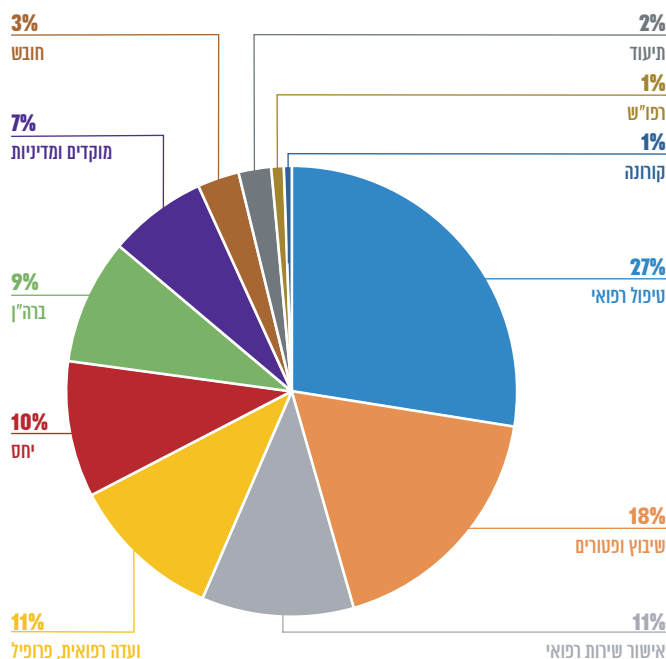
עימותים והתנהגות לא ראויה בין משרתי קבע למפקדיהם

לצערי, הייתי עדה השנה לקבילות משרתי קבע העוסקות בקשר שבינים ובין מפקדיהם. בכמה קבילות, הלינו משרתי קבע בדרגות רבי-סמל בכיר (רס"ב) ואף קצינה בדרגת סגן על כך שמפקדיהם לא הגיעו לבקדם עת שהו בימי מחלה בביתם (קבילות מס' 521485-5-0, 518897-3-0, 516689-1-0). בקבילה אחרת, הלינו משרת קבע בדרגת רס"ב על כך שמפקדיו הורו לו לבצע פעילות חרף פטור רפואי המונע ממנו לבצעה, (קבילה מס' 518840-0-0), בקבילה נוספת, הלינה משרתת קבע בדרגת רב-סמל ראשון (רס"ר) על כך שמפקדיה נהגו בנוקשות יתרה עת הורו לה להתייצב ביחידה בשעת בוקר מוקדמת על אף שהתגוררה מרחק שעות רבות מהיחידה (קבילה מס' 520950-0-0), בקבילה שהגישה אשתו של משרת קבע בדרגת רס"ר היא הלינה על קצין הרכב בגדוד שכינה את בעלה "מפגה, דביל, מטומטם, אפס, כושל" (קבילה מס' 520571-9-0). במקרה אחר, הלינה משרתת קבע בדרגת רב-סמל (רס"ל) על התבטאויות חריגות מצד מפקדתה כלפי העובר שנשאה ברחמה, במקרה זה המפקדת אף אחזה בידה של הנגדת הקובלת וכינתה אותה "שקרנית" (קבילה מס' 521285-5-0).

לצד התייחסות פרטנית לכל אחד

שירותי הרפואה בצה"ל

נושאי קבילות בסוגיות הנוגעות לשירותי הרפואה בצה"ל

נועדו להנגיש את שירותי הרפואה ולהקל על המשרתים בקבלת טיפול רפואי.

בין יתר הדברים, הושק השנה "המוקד הווירטואלי לרפואה דחופה" הנותן מענה לחיילי צה"ל בימי חול, משעות אחר הצהריים ועד לשעות הלילה, ודרכו ניתן לקבל מענה רפואי ראשוני - מאישורי מחלה ועד הפניה למיון; כמו כן, החל השימוש ב"מדיתיק", המאפשר למשרתים בצה"ל לעיין ברשומות הרפואיות הממוחשבות בעניינם באזור האישי באתר צה"ל וכן נוצר שירות 'בוקסיט' - שבאמצעותו ניתן למשוך תרופות מעמדות עצמאיות ממוחשבות - כל אלו הובילו לירידה במספר הקבילות הנוגעות

לצה"ל אחריות מלאה על שלומם ועל בריאותם של חיילי צה"ל ומפקדי.

מרגע גיוסם ולאורך כל שירותם הצבאי, מוטלת על חיל הרפואה החובה להעניק מענה רפואי מיטבי לכלל המשרתים.

חיילי צה"ל ומשרתי הקבע נגרעים עם גיוסם ממערכת הבריאות הציבורית והם אינם יכולים לבחור את החובש שיבדוק אותם או את הרופא שיטפל בהם. משכך, על רשויות הצבא מוטלת החובה לוודא כי הם אכן יזכו למענה הרפואי השלם והטוב ביותר.

חיל הרפואה האמון על המעטפת הרפואית הניתנת לכלל המשרתים בצה"ל, ביצע בשנה החולפת שינויים משמעותיים אשר

חיילי צה"ל ומשרתת
הקבע נגרעים עם
גיוסם ממערכת
הבריאות הציבורית
והם אינם יכולים
לבחור את החובש
שיבדוק אותם או
את הרופא שיטפל
בהם. משכך, על
רשויות הצבא
מוטלת החובה
לוודא כי הם אכן
יזכו למענה הרפואי
השלם והטוב ביותר

לנושאים אלה (מוקדים, זמינות מידע וכד').
לצד שינויים מבורכים אלה, אשר אין חולק על
חשיבותם ועל השפעתם על חוויית השירות
הרפואי של חיילי צה"ל ומפקדיו - חלה עליה
במספר הקבילות העוסקות בליקויים הקשורים
במענה רפואי לפרט - בין בהקשרי זמינות
המענה הרפואי בתחומים שונים, דרך טענות
לגבי אבחנה רפואית, מענה מנהלתי רפואי ועוד.
בין כלל הנושאים, בלטו באופן מדאיג היבטים
שונים הקשורים למערך בריאות הנפש בצה"ל
וכן להתנהלות גורמי הרפואה בהקשרים שונים.

כמו בנושאים אחרים, גם בנושאים
הקשורים למענה הרפואי למשרתים,
הערתי לבעלי תפקידים אשר נהגו בניגוד
למצופה מהם במסגרת תפקידם, והיכן
שעלו ליקויים הדורשים תיקון, המלצתי
על תיקונם. כזכור, בהתאם לפקודת
מטכ"ל 33.0336, מחויבים רשויות צה"ל
לממש את המלצותיי ככתבן וכלשונו.

בריאות הנפש בצה"ל

מזה כמה שנים שקודמי בתפקיד ואני מתריעים
על פערים שונים הקשורים במענה הניתן
למשרתים בצה"ל ולמיועדים לשירות ביטחון
בתחום בריאות הנפש (ברה"ן) - מעיכוב
בתיאום פגישות של חיילי צה"ל עם גורמי
ברה"ן ועד פערים בהזנת הקלות בתנאי שירות
על רקע נפשי. חומרתם של פערים אלה
מתעצמת אל מול האתגרים המשמעותיים
שעימם מתמודדים חיילים ומפקדים בעידן של
"אחרי הקורונה" ואל מול פוטנציאל הנזק.

בשנה החולפת הלינו עשרות רבות של חיילים על עיכובים בקיום פגישה עם קב"ן, אשר נבעו, רובם ככולם, ממחסור בקציני בריאות הנפש.

מקבילתה של חיילת בשירות חובה עלה כי חל עיכוב של **שבעה חודשים** בקביעת תור לקב"ן

המתנה ממושכת לבדיקת קצין בריאות הנפש

הוראות קצין הרפואה הראשי קובעות כי קצין בריאות הנפש (קב"ן) יקבע תור לבדיקת חייל בהקדם האפשרי, בשים לב לסיבת הפנייה, בהתחשב בזמינות התורים ומכל מקום - לא יאוחר מארבעה שבועות ממועד קבלת הפנייה בעניין.

חרף כך, בשנה החולפת הלינו עשרות רבות של חיילים על עיכובים בקיום פגישה עם קב"ן, אשר נבעו, רובם ככולם, ממחסור בקציני בריאות הנפש. זאת מלבד פניות נוספות רבות, שבהן מקור העיכוב היה בהתמהמהות מפקדים בתיאום פגישות כאמור (הרחבתי בנושא זה בעמודים 44-41 בדוח)

כך, מקבילתה של חיילת בשירות חובה עלה כי חל עיכוב של **שבעה חודשים** בקביעת תור לקב"ן (קבילה מס' 0-8-521362). תחילה, בקשה ששלחה מפקדתה של החיילת במערכת הממוחשבת לא נקלטה אצל גורמי בריאות הנפש. לאחר למעלה מארבעה חודשים ומשלא קיבלה מענה, פנתה החיילת פיזית אל מרפאת הברה"ן שם נקבע לה תור הדורש המתנה של למעלה מחודשיים וחצי. זאת בשל מחסור בקב"נים.

עם הגשת הקבילה, הוקדם התור בחודש, אולם כפי שציינתי בסיכום ממצאיי, אף המועד העדכני חרג מלוחות הזמנים הקבועים בהוראות קצין הרפואה הראשי בנושא.

בקבילה אחרת, הל"ן חייל בשירות חובה על עיכוב של כארבעה חודשים בקביעת תור לקב"ן ועל זמינות תורים נמוכה במרפאת בריאות הנפש, נוכח מחסור בקב"נים (קבילה מס' 0-3-522277).

לא יעלה על הדעת
שחיילים החשים
מצוקה יידרשו
לחכות תקופה
כה ארוכה עד
לפגישה עם גורמי
בריאות הנפש.
על חיל הרפואה
לפעול לאלתר
בכל האמצעים
העומדים לרשותו
על מנת לוודא כי
כלל המשרתים
בצה"ל מקבלים
מענה ברה"ני שלם

בעניינה של חיילת אחרת עלה כי חל עיכוב של כחודשיים ממועד פנייתה לגורמי ברה"ן בנושא. מועד התור הוקדם ונקבע בנהל 'דחוף' לאחר שבקבילתה תיארה החיילת מחשבות על פגיעה עצמית (קבילה מס' 0-1-520479).

תמונה דומה עלתה גם בעשרות קבילות של חיילים נוספים - כך לדוגמה, בקבילה נוספת עלה כי חל עיכוב של כשלושה חודשים בקיום מפגש עם קב"ן (קבילה מס' 0-3-519187). במקרים אחרים, חל עיכוב של חודשיים בקיום מפגש עם קב"ן (קבילה מס' 0-6-518534 ו-0-7-520353) ובמקרים נוספים חל עיכוב של כחודש וחצי (קבילה מס' 0-4-521866), במקרים אלה, כמו גם ברבים אחרים, נבע העיכוב מפערי כוח אדם בתחום בריאות הנפש.

המחסור בקב"נים מורגש גם בלשכות הגיוס, שם נבחנת התאמתם של מיועדים לשירות ביטחון. עם זאת, במהלך השנה החולפת, לאחר הסדרת העניין במיטב בשיתוף עם חיל הרפואה, בלא מעט מהמקרים, מתאפשר הליך מיון למיועדים לשירות ביטחון גם בטרם הושלם האבחון הברה"ני בעניינם (הרחבה בנושא זה נמצאת בעמ' 141-143 בדוח)

כפי שהדגשתי לא אחת בנושא זה, לא יעלה על הדעת שחיילים החשים מצוקה יידרשו לחכות תקופה כה ארוכה עד לפגישה עם גורמי בריאות הנפש. על חיל הרפואה לפעול לאלתר בכל האמצעים העומדים לרשותו על מנת לוודא כי כלל המשרתים בצה"ל מקבלים מענה ברה"ני שלם.

נוכח כך, המלצתי לראש אט"ל ולקצין הרפואה הראשי לפעול על מנת לצמצם את זמני ההמתנה לפגישות עם קב"נים.

נושא זה אף עלה במסגרת פגישות ייעודיות שקיימתי בנושא עם אט"ל ועם מפקד מחלקת

מבירור הקבילה
עלה כי האלקטרודה
שבה עשה שימוש
הפיזיותרפיסט
במהלך הטיפול,
הייתה פגת תוקף
וכי הוא לא בדק
את תוקפה טרם
החל בטיפול.

בעקבות הקבילה
חודדו הנהלים בנוגע
לשימוש במכשירים
במכוני הפיזיותרפיה
וכן נכתבו נהלים
חדשים המחייבים
את המטפלים
במכונים לבדוק את
תוקף הציוד לפני
כל שימוש וקובעים
את סדר הפעולות
הנדרש לצורך
בדיקת המכשירים
טרם שימוש בהם.

שירותי רפואה בחיל הרפואה (משר"פ).
בפגישות אלו עלה כי **לאחרונה אושרו 60**
תקני קב"ן נוספים, כאשר שליש מהם כבר
גויסו לשירות ושליש נוסף מצויים בהליך
גיוס מתקדם. הקב"נים שאוישו לאחרונה
לתפקיד זה, עתידים לעבוד בראש ובראשונה
את המענה הברה"ני ביחידות הקצה.

במקביל למהלך זה עודכנתי כי בקרוב כל
חייל יוכל לקבוע תור לקב"ן באמצעות
אפליקציה ייעודית וכי נבנית תשתית
שתאפשר קיום שיחות עם קב"נים מרחוק.

התנהלות לקויה של גורמי רפואה

עקב שימוש במכשור פג תוקף נגרמה לחייל כווייה בגב

חייל בשירות חובה הלין בקבילתו על
כך שנגרמו לו כוויית במהלך טיפול
פיזיותרפיה שקיבל שבמסגרתו נעשה שימש
באלקטרודות (קבילה מס' 0-2-518618).

מבירור הקבילה עלה כי האלקטרודה
שבה עשה שימוש הפיזיותרפיסט במהלך
הטיפול, הייתה פגת תוקף וכי הוא לא
בדק את תוקפה טרם החל בטיפול.

בעקבות הקבילה עמד מפקד מכוני
הפיזיותרפיה עם הפיזיותרפיסט על
התנהלותו ולקחי הקבילה הופצו
לכלל מכוני הפיזיותרפיה בצה"ל.

כמו כן עודכנתי כי חודדו הנהלים בנוגע
לשימוש במכשירים במכוני הפיזיותרפיה וכן
נכתבו נהלים חדשים המחייבים את המטפלים
במכונים לבדוק את תוקף הציוד לפני כל
שימוש וקובעים את סדר הפעולות הנדרש
לצורך בדיקת המכשירים טרם שימוש בהם.

לצורך התייעצות רפואית וללא אישור, רופא צילם ישבן של מטופל

חייל בשירות חובה הלין בקבילתו כי במהלך מפגש רפואי, צילם הרופא את ישבנו ושלח את התמונה לראש התחום הרלוונטי לצורך התייעצות, וזאת ללא אישורו (קבילה מס' 0-8-517192).

מבירור הקבילה עלה כי החייל עבר ניתוח ונקרא כמה פעמים לרופא לצורך בקרה אחר החלמתו. נוכח ויכוח בין הרופא לחייל באשר להיקף ימי המחלה והפטורים הרפואיים שהותאמו לו, ביקש הרופא את רשותו של החייל לצלם את אזור הניתוח ולשלוח את התמונה לראש התחום הרלוונטי לצורך התייעצות. החייל נתן את רשותו לכך.

אולם, במפגש מאוחר יותר, צילם הרופא את אזור הניתוח בשנית ושלח את התמונה שוב לראש התחום הרלוונטי, אך הפעם, ללא קבלת אישורו של החייל.

עם סיום הבירור מצאתי פגם חמור בכך שהרופא צילם את גופו של החייל, בוודאי אזור מוצנע בו, ללא ידיעתו וללא הסכמתו. הסברתי כי אף שבמפגש קודם הוסבר לחייל כי התמונה מצולמת לצורך התייעצות רפואית וניתנה הסכמתו לכך, היה על הרופא לבקש את אישורו לצילום בכל מפגש, במיוחד כשמדובר באזור מוצנע.

בשל כך, והגם שמפקדו של הרופא העיר לו על הדברים, מצאתי מקום להעיר לרופא בעניין זה.

”

חייל בשירות חובה הלין בקבילתו כי במהלך מפגש רפואי, צילם הרופא את ישבנו ושלח את התמונה לראש התחום הרלוונטי לצורך התייעצות, וזאת ללא אישורו

”

מצאתי פגם חמור בכך שהרופא צילם את גופו של החייל, בוודאי אזור מוצנע בו, ללא ידיעתו וללא הסכמתו. הסברתי כי אף שבמפגש קודם הוסבר לחייל כי התמונה מצולמת לצורך התייעצות רפואית וניתנה הסכמתו לכך, היה על הרופא לבקש את אישורו לצילום בכל מפגש, במיוחד כשמדובר באזור מוצנע

קצין בדרגת סרן
הלין בקבילתו
על כך שרופא
מומחה במרכז
הרפואי האזורי,
הפנה אותו לבדיקה
בבית חולים מבלי
שניפק לו את
כלל האסמכתאות
התקציביות
הנדרשות

גורמי הרפואה
מימשו את המלצתי
בהתאם לחובתם
לפי פקודת מטכ"ל
33.0336 והנחו כי
על כל טופס הפניה
לבדיקת רופא
במוסד רפואי אזרחי,
תופיע הודעה
שעל המטופל
לוודא התאמה
בין האסמכתאות
התקציביות שניתנו
לו מטעם גורמי
הצבא לדרישות
המוסד הרפואי
האזרחי שבו הוא
עתיד להיבדק

**בשל ניפוק אסמכתאות
לא נכונות, חל עיכוב
במימוש הפניה רפואית**

קצין בדרגת סרן הלין בקבילתו על כך שרופא מומחה במרכז הרפואי האזורי, הפנה אותו לבדיקה בבית חולים מבלי שניפק לו את כלל האסמכתאות התקציביות הנדרשות. כאשר הגיע הקצין לבית החולים לבדיקה, נודע לו הדבר והוא נאלץ לדחות את הבדיקה למועד אחר עד לקבלת כלל האסמכתאות המתאימות (קבילה מס' 0-9-519902).

מבירור הקבילה עלה אמנם כי הקצין קיבל מבית החולים מבעוד מועד את כלל מספרי האסמכתאות הנדרשות לצורך ביצוע הבדיקה הרפואית, אך לא וידא כי האסמכתאות התקציביות שקיבל מהמרפאה הצבאית תואמות את דרישות בית החולים.

לצד זאת מצאתי כי מצופה היה מגורמי הרפואה להסב את תשומת ליבו של הקצין לכך שעליו לוודא התאמה בין דרישות בית החולים ובין המסמכים שברשותו, וככל שעולה פעה, עליו לפנות בעניין לגורמי הרפואה די זמן מראש.

נכח זאת, המלצתי לגורמים הרלוונטיים בחיל הרפואה לפעול על מנת להבהיר את הצורך לוודא קיומה של התאמה כאמור. גורמי הרפואה מימשו את המלצתי בהתאם לחובתם לפי פקודת מטכ"ל 33.0336 והנחו כי על כל טופס הפניה לבדיקת רופא במוסד רפואי אזרחי, תופיע הודעה שעל המטופל לוודא התאמה בין האסמכתאות התקציביות שניתנו לו מטעם גורמי הצבא לדרישות המוסד הרפואי האזרחי שבו הוא עתיד להיבדק. **כיום כבר מופיעה הודעה זו על כלל טופסי ההפניות המונפקות מטעם גורמי הרפואה בצה"ל.**

בשל סירובו לבצע בדיקת קורונה, חייל לא קיבל טיפול במרפאת היחידה

בשלהי שנת 2022, לאחר שכבר הוסרו מרבית ההגבלות שהוטלו במדינת ישראל ובצה"ל בשל מגפת הקורונה, הלין חייל בשירות חובה בקבילתו על כך שלאחר שלא חש בטוב ופונה לקבל טיפול רפואי דחוף במרפאה, סירבו גורמי המרפאה להעניק לו טיפול רפואי מכיוון שסירב לעבור בדיקת קורונה (קבילה מס' 0-7-521813).

מבירור הקבילה עלה כי החייל הגיע למרפאה בליווי מפקדו, לאחר שהתלונן על כאבי ראש וצמרמורות בסיום תורנות ניקיון שבמהלכה לא שתה מספיק מים. חובשת בדקה את מדדיו וגילתה כי לחייל דופק מהיר מאוד.

נוכח כך, התייעצה החובשת עם מפקדת המרפאה אשר הנחתה כי החייל יבצע בדיקת קורונה. משסירב החייל לבצע את הבדיקה, הסבירה לו החובשת כי מכיוון שלא חוסן ולא דווח כמחלים מקורונה, קיים צורך לבצע את הבדיקה, אולם החייל עמד בסירובו והחובשים מסרו לו כי לא יוכל לקבל טיפול רפואי טרם ביצוע הבדיקה.

בהמשך, החתימו החובשים את החייל על טופס 'זיתור על טיפול רפואי' והוא שב אל המגורים ביחידתו ללא קבלת טיפול רפואי.

קצינת הרפואה הפיקודית (קרפ"פית) התייחסה לקבילה וציינה כי לא היה מקום להתנות את מתן הטיפול הרפואי בביצוע בדיקת קורונה, וכי היה מצופה מגורמי המרפאה למצוא פתרון שיאפשר להעניק לחייל טיפול רפואי. עוד ציינה כי החתמת החייל על טופס 'זיתור על טיפול רפואי' בוצעה בניגוד לפקודות, שכן רק רופא מטפל יכול להחתים חייל על טופס זה.

בעקבות הקבילה, הנחתה הקרפ"פית

הלין חייל בשירות חובה בקבילתו על כך שלאחר שלא חש בטוב ופונה לקבל טיפול רפואי דחוף במרפאה, סירבו גורמי המרפאה להעניק לו טיפול רפואי מכיוון שסירב לעבור בדיקת קורונה

חייל בשירות חובה
 הלין בקבילתו על
 כך שחרף פניותיו
 לחובשת בשל
 התקף אלרגיה
 שחווה, ובקשתו
 להתפנות לקבלת
 טיפול דחוף בחדר
 המיון, הוא לא
 נבדק בידי הקרפ"ג
 במשך יומיים
 ונאלץ לפנות בגפו
 למרפאת 'ביקורופא'

על חידוד הנהלים בקרב המשרתים
 במרפאה וראש ענף הרפואה בחיל, ערך
 שיחה עם מפקדת המרפאה במסגרתה
 עמד איתה על לקחי המקרה.

עם סיום הברור מצאתי כגם בהתניית
 מתן טיפול רפואי בביצוע בדיקת קורונה
 ובהחמת החייל על טופס 'ויתור על
 טיפול רפואי' בניגוד לפקודות.

נוכח חומרת המקרה, ועל אף הצעדים
 שנקטה הקרפ"פית, המלצתי לגורמי חיל
 הרפואה להפיץ חידוד לגורמי הרפואה בצה"ל
 בנושא נוהל החתמת חיילים על טופס 'ויתור
 על טיפול רפואי' וכן על האיסור להתנות
 טיפול רפואי בביצוע בדיקת קורונה.

כגמים בטיפול בחייל שחווה התקף אלרגיה

חייל בשירות חובה הלין בקבילתו על כך
 שחרף פניותיו לחובשת בשל התקף אלרגיה
 שחווה, ובקשתו להתפנות לקבלת טיפול
 דחוף בחדר המיון, הוא לא נבדק בידי הקרפ"ג
 במשך יומיים ונאלץ לפנות בגפו למרפאת
 'ביקורופא' (קבילה מס' 0-1-520289).

מברור הקבילה עלה כי החייל פנה אל
 החובשת והלין על נפיחות, אודם, צריבה, סימני
 עקיצה וכאב מקומי בכפות הידיים והרגליים.

החובשת הפנתה את החייל לבדיקת
 הקרפ"ג, ובהמשך היום היא התייעצה עימו
 טלפונית בעניין החייל, תוך שציינה באוזניו
 את התסמינים שאותם חווה. הקרפ"ג
 לא התרשם כי מדובר בתגובה אלרגית
 חריפה וציין כי למחרת היום יזין ברשומה
 הרפואית בעניינו של החייל טיפול מתאים.

ביום למחרת, הזין הקרפ"ג את המידע
 ברשומה הרפואית בעניינו של החייל
 וכן מרשם רפואי, הנחה את החובשת
 כיצד יש ליטול את הטיפול התרופתי אך
 לא שוחח עם החייל ולא בדק אותו.

הקרפ"ג לא התרשם
כי מדובר בתגובה
אלרגית חריפה וציין
כי למחרת היום יזין
ברשומה הרפואית
בעניינו של החייל
טיפול מתאים אך
לא שוחח עם החייל
ולא בדק אותו.

למחרת אותו היום,
הקרפ"ג ביקש
מהחובשת להנחות
את המפקדים
לפנות את החייל
לחדר מיון. החובשת
לא תיעדה שיחה זו
ברשומה הרפואית
וההנחיה לא
הועברה למפקדיו
של החייל

למחרת אותו היום, ומשלא היה שיפור במצבו
הרפואי פנה החייל בשנית אל החובשת,
אשר שוחחה בנושא עם הקרפ"ג. הקרפ"ג
ביקש מהחובשת להנחות את המפקדים
לפנות את החייל לחדר מיון. החובשת
לא תיעדה שיחה זו ברשומה הרפואית
וההנחיה לא הועברה למפקדיו של החייל.

בהמשך לכך, החייל פונה בסיוע מפקדיו
אל מרפאת 'ביקורפוא' שם נבדק בידי
רופא, והותאם לו טיפול תרופתי.

בהתייחסותם לקבילה, ציינו מפקדיו של
הקרפ"ג כי הוא מצוי בתחילת דרכו המקצועית,
ומתמודד עם עומס ועם אתגרים משמעותיים.
נוכח כך, הם התאימו לו תוכנית חפיפה והעירו
לו ולחובשת על התנהלותם במקרה זה.

בהמשך לכך, פירט הקרפ"ג צעדים שבכוונתו
לנקוט על מנת למנוע הישנות מקרים אלה
- בין היתר - ריענון לכלל החובשים בנוגע
לתיעוד רפואי ולהליך פינוי חייל לחדר מיון.

נוכח כלל הצעדים שנקטו גורמי הפיקוד
בעקבות מקרה זה - ובכלל זה התאמת
תוכנית חניכה לקרפ"ג, הערה לו ולחובשת
וריענון נהלים בפני גורמי הרפואה, לא
מצאתי מקום להתערבות נוספות מטעמי.

חוף זכאותה, הרופא מסר לחיילת כי לא תקבל החזר נספי על מכשור רפואי

מקבילתה של חיילת בשירות חובה עלה
כי כאשר פנתה לרופא בבקשה לאשר לה
אסמכתא תקציבית למכשור רפואי שהומלץ
לה, נמסר לה כי נוכח היותה חיילת בשירות
חובה לא ניתן לאשר את האסמכתא
והיא תצטרך לשאת בהוצאות הכספיות
לרכישתו (קבילה מס' 0-4-519016).

מבירור הקבילה עלה כי נוכח קצר בתקשורת
בין גורמי הרפואה השונים, נמסר לרופא

התקיים שיח עם הגורמים האמונים על המזון בצה"ל, ממנו עלה באופן חד משמעי כי לא ניתן להימנע באופן מוחלט מאכילת זיתים בחדרי אוכל צבאיים.

מצאתי לנכון להסב את תשומת ליבם של גורמי הרפואה והמזון, ולהמליץ כי יעדכנו את רשימת האלרגנים המזכים בדמי כלכלה

המטפל מידע שגוי באשר לזכאותה של החיילת. אולם בהמשך, משפנתה החיילת אל ראש התחום הרלוונטי, אושר לה לקבל החזר כספי בגין המכשור הרפואי.

נכח האמור, ומכיוון שבשל חילופי בעלי תפקידים לא ניתן היה להתחקות אחר השתלשלות העניינים שהובילה לטעות, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

בעקבות קבילה, תעודכן רשימת האלרגנים המזכה בדמי כלכלה

חיילת בשירות חובה הלינה בקבילתה על מדרג הפרופיל הרפואי שהותאם לה ועל ההחלטה כי היא כשירה לשירות ביחידה "סגורה" חרף אלרגיה מסכנת חיים לזיתים (קבילה מס' 0-3-519317).

בהתייחסותם, ציינו גורמי הרפואה כי אין מניעה שהחיילת תשהה בחדר האוכל הצבאי ותאכל אוכל המותאם לאלרגנים. זאת מכיוון שבמסמכים הרפואיים שהעבירה לידי גורמי הרפואה לא עלה כי חוותה תגובה אלרגית חריפה מהרחה או ממגע עם זיתים. חרף כך, במהלך בירור הקבילה, ציינה החיילת כי היא נמנעת מכניסה לחדר האוכל לאחר שחוותה תגובה אלרגית חריפה מחשיפה לזיתים.

בהמשך לכך, התקיים שיח עם הגורמים האמונים על המזון בצה"ל, ממנו עלה באופן חד משמעי כי לא ניתן להימנע באופן מוחלט מאכילת זיתים בחדרי אוכל צבאיים, מכיוון שיש תבשילים וחומרי גלם רבים (רטבים, גבינות ואבקות) המכילים זיתים.

נכח הסתירה בין עמדת גורמי הרפואה למידע שהתקבל מהגורמים האמונים על המזון, בנושא זה, אשר הינו בעל משמעות קריטית לחיי

אדם, מצאתי לנכון להסב את תשומת ליבם של גורמי הרפואה והמזון ולהמליץ כי יעדכנו את רשימת האלרגנים המזכים בדמי כלכלה.

תיווך החלטות רפואיות

מבלי לעדכנו, רופא ביטל פטור רפואי למשרת קבע

משרת קבע בדרגת רב־סמל ראשון הל"ן בקבילתו על כך שקצין הרפואה האוגדתי קבע שהוא כשיר לבצע תורנות חרף מצבו הרפואי והמלצות רופאים מומחים, ובטרם הושלם הבירור הרפואי בעניינו, וכן על כך שלא עדכן אותו בדבר (קבילה מס' 0-4-521116).

מבירור הקבילה עלה כי רופאת אנשי הקבע אשר בדקה את הנגד התאימה לו מספר פטורים רפואיים לתקופה מוגבלת. בהמשך, בחן קצין הרפואה האוגדתי (שהינו בעל הכשרה כרופא תעסוקתי) את הפטורים, מצא לנכון לאשר את רובם, וקבע תנאים שעם התקיימותם, יוכל הנגד לקיים את התורנות הנדונה. החלטותיו של קצין הרפואה האוגדתי לא שוקפו למשרת הקבע.

עם סיום הבירור מצאתי כי קצין הרפואה האוגדתי פעל בהתאם לגדרי סמכותו כרופא תעסוקתי, לצד זאת, הסבתי את תשומת ליבו לכך שלא עדכן את הנגד בדבר ההחלטה הרפואית לפיה הוא כשיר לביצוע תורנויות בתנאים מסוימים.

כמו כן, בעקבות הקבילה ומקרים דומים לה, הופצה לכלל המטפלים בחיל הרפואה אגרת המבהירה כי בכל מקרה שבו גורם רפואי משנה החלטה רפואית שהתקבלה בעניינו של מטופל, עליו לעדכנו בעניין במפגש פרונטלי או טלפוני ולהסביר לו את הסיבות להחלטה. במקרה דומה, ביטל קצין רפואה פעילה פיקודי

בעקבות הקבילה ומקרים דומים לה, הופצה לכלל המטפלים בחיל הרפואה אגרת המבהירה כי בכל מקרה שבו גורם רפואי משנה החלטה רפואית שהתקבלה בעניינו של מטופל, עליו לעדכנו בעניין במפגש פרונטלי או טלפוני ולהסביר לו את הסיבות להחלטה

בקבילתה, הלינה
קצינה בדרגת
סגן על כך שחרף
ניסיונותיה החוזרים
לקביעת תור
לבדיקת רופא
שיניים במרפאה
האזורית באזור
המרכז, ולמרות
ששני תורים
שאליהם זמנה
בוטלו - לא תואמו
לה תורים חלופיים

(קרפ"פ) פטור רפואי שניתן לחייל חובה שלא בהתאם להנחיות חיל הרפואה. חלף כן, התאים לחיילים פטורים רפואיים התואמים את ההנחיות, אך לא עדכן אותם בדבר והסתפק בעדכון מפקדיהם (קבילות מס' 0-0-519580, 0-7-519593).

במקרים אלה מצאתי כי הפטורים בוטלו כדין, אולם מצאתי פגם בכך שהקרפ"פ לא עדכן את החיילים בדבר, ולא תיעד ברשומה הרפואית כי ההחלטה התקבלה ללא נוכחותם.

במהלך בירור הקבילות עמד הקרפ"פ על טעותו, הצר עליה, ומפקדיו העירו לו על העניין. נוכח האמור, לא מצאתי עוד מקום להתערבות נוספת מטעמי.

רפואת שיניים

עיכוב בקביעת תור לרופא שיניים

שבועית של מפקד המרפאה האזורית (מרפ"א). עוד ציין כי נבחן נוהל חדש לביטול תורים, שבמסגרתו יאושר כל ביטול תור אצל מפקד המרפאה באופן אישי, תוך עדכון מפקד המרפ"א ושיח ישיר עם המטופל על מנת לקבוע לו תור חלופי (חלף הודעת טקסט הנשלחת כיום).

טענות דומות עלו גם בקבילתה של חיילת בשירות חובה (קבילה מס' 0-0-520790).

בעקבות הקבילות, נקבעו לקצינה ולחיילת תורים לבדיקת רופא שיניים לשביעות רצון.

עם סיום הבירור, המלצתי לגורמים המוסמכים להחיל את הנוהל לפיו בכל מקרה של ביטול תור יתואם למטופל תור חלופי. במסגרת בקרה שערכתי אחר מימוש המלצתי זו, עלה כי היא מומשה

בקבילתה, הלינה קצינה בדרגת סגן על כך שחרף ניסיונותיה החוזרים לקביעת תור לבדיקת רופא שיניים במרפאה האזורית באזור המרכז, ולמרות ששני תורים שאליהם זמנה בוטלו - לא תואמו לה תורים חלופיים. כמו כן הלינה על זמינות נמוכה במענה הטלפוני במרפאה (קבילה מס' 0-6-521674).

מפקד מרפאת השיניים הצר על ביטול שני התורים שנקבעו לקצינה תוך שהסביר כי הדבר נבע מסיבות מיוחדות. לצד זאת ציין כי מרפאת השיניים נוקטת בצעדים לצמצום ביטול התורים והפגיעה במטופלים והדבר נמצא תחת בקרה

בהתאם לחובתם של מפקדי צה"ל בפקודת מטכ"ל 33.0336 כך שהנוהל הוחל במרפ"א מרכז. עוד עלה כי כיום פועלים גורמי הרפואה להחיל אותו בכל מרפאות השיניים בצה"ל.

מידע שגוי בדבר מרפאות "עזרה ראשונה"

קצין בדרגת רבי-סרן הליון בקבילתו על כך שהמידע המפורסם במרשתת בנושא מיקום המרפאות שבהן ניתן לקבל 'עזרה ראשונה' אינו עדכני, מה שהביא לכך שהוא נסע למרפאה בבסיס תל השומר, שהייתה סגורה, ומשם נאלץ לנסוע למרפאה האזורית באזור המרכז על מנת לקבל מענה רפואי, בעודו סובל מכאבים (קבילה מס' 0-0-522750).

מבירור הקבילה עלה כי שנה קודם להגשת הקבילה, הועברה מרפאת השיניים בבסיס תל השומר אל המרפאה האזורית. מידע בנושא זה הופץ במדיות השונות, אולם מספר הטלפון, מיקום המרפאות שבהן ניתן לקבל עזרה ראשונה ושעות הפעילות של המרפאות ב'אתר צה"ל', לא עודכנו עד למועד הגשת הקבילה. לאחר בירור הקבילה עמלו גורמי הארגון והבקרה בחיל הרפואה על עדכון המידע.

נוכח האמור, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי בנושא זה.

יישום החלטות רופאים תעסוקתיים

מכמה קבילות שטופלו השנה בנציבות עלה פער ביישום החלטות של רופאים תעסוקתיים הדורשות שינויים בהצבת משרתי קבע.

כך, באחת הקבילות, הליון משרת קבע על עיכוב במימוש הנחיית רופא תעסוקתי להעביר לשרת ביחידה שאינה קדמית אשר תנאי השירות בה הם יומיות. על אף זאת, חל עיכוב של ממש ביישום הנחיה זו מצד גורמי הסגל והפיקוד ביחידתו, הגם שעודכנו בדבר (קבילה

”

המלצתי לגורמים המוסמכים להחיל את הנוהל לפיו בכל מקרה של ביטול תור יתואם למטופל תור חלופי

”

מכמה קבילות שטופלו השנה בנציבות עלה פער ביישום החלטות של רופאים תעסוקתיים הדורשות שינויים בהצבת משרתי קבע

במסגרת מעקב שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי עלה כי המלצתי מומשה במלואה, בהתאם לחובתם של מפקדי צה"ל בפקודת מטכ"ל 33.0336. כך, ראש תחום רפואה תעסוקתית הפיץ לכלל הרופאים התעסוקתיים את פרטי ההתקשרות עם גורמי הסגל ביחידות צה"ל השונות וחידד כי יש לעדכןם בדבר החלטות שיש בהם כדי לשנות את הצבתם של המשרתים בצה"ל

מס' 516634-6-0). בקבילה נוספת עלה כי חל עיכוב של ממש ביישום החלטת הרופא התעסוקתי על שינוי מקום שירותו של משרת קבע נוסף, אשר לא יידע בעניין ההחלטה את מפקדיו (קבילה מס' 518552-8-0).

במהלך בירור הקבילות מסרו גורמי הרפואה התעסוקתית כי לא קיים נוהל סדור בדבר העברת מידע מגורמי הרפואה התעסוקתית לגורמי הפיקוד והמשא"ן בנושאים אלה.

נוכח כך, המלצתי לקצין הרפואה הראשי להסדיר מדיניות ברורה בנושא על מנת למנוע הישנות של מקרים דומים בעתיד.

במסגרת מעקב שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי עלה כי המלצתי מומשה במלואה, בהתאם לחובתם של מפקדי צה"ל בפקודת מטכ"ל 33.0336. כך, ראש תחום רפואה תעסוקתית הפיץ לכלל הרופאים התעסוקתיים את פרטי ההתקשרות עם גורמי הסגל ביחידות צה"ל השונות וחידד כי יש לעדכןם בדבר החלטות שיש בהם כדי לשנות את הצבתם של המשרתים בצה"ל.

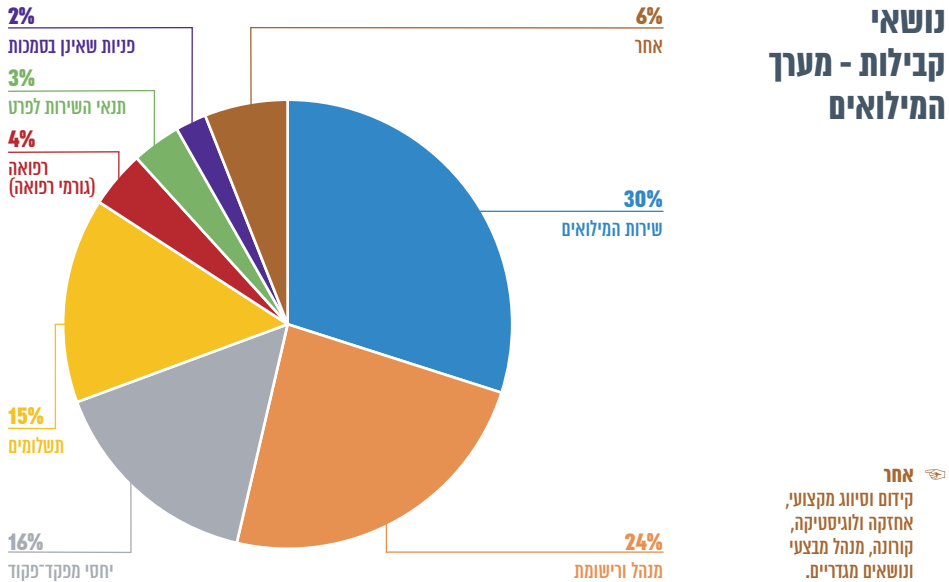
נושאים נוספים הנוגעים לשירותי הרפואה, מפורטים בפרקים נוספים:

אבחון מטעם גורמי בריאות הנפש למיועדים לשירות ביטחון בעמ' 141-143 בדוח זה

סוגיות הנוגעות לפגיעה בזכויות רפואיות מצד מפקדים מפורטות בעמ' 41-44 בדוח זה.

מערך המילואים

נושאי קבילות - מערך המילואים

בשנה החולפת התקבלו קבילותיהם של 546 משרתות ומשרתי מילואים, עליה של 11% ביחס למספר הקבילות שהתקבלו מאוכלוסיה זו בשנת 2021. בקבילות, הלינו משרתי ומשרתות המילואים בעיקר על המעטפת השלישית הניתנת להם, בין היתר בהיבטי תגמולים, החזרי נסיעות, תעודות שחרור ועוד. מברור נושאים אלה עלה כי בחלק מהמקרים נבעו הקבילות מפערים בנגישות סגלי המשא"ן למשרתים, בתיאום מול מפקדי המילואים ובמקצועיותם, **בכל הנוגע לטיפול בפרט**, כפי שאפרט להלן:

מערך המילואים הוא מאבני היסוד של צה"ל, עליו הוא נסמך בעת שגרה ובזמן חירום. מסירותם של אנשי המילואים מעולם לא הייתה מובנת מאליה, ובוודאי שהיא אינה מובנת מאליה בעידן הנוכחי. לפיכך, על רשויות צה"ל לפעול ללא לאות על מנת לוודא כי משרתי המילואים יקבלו את המענה השלם והטוב ביותר שלו הם ראויים.

הדברים מקבלים משנה חשיבות בשים לב לכך שמשרתי המילואים חסרי היכרות עם נבכי הבירוקרטיה הצבאית, ועל-כן, נדרשים המפקדים וגורמי הקישור לייצגם ולתת מענה שלם לצורכיהם.

גם השנה פנו עשרות רבות של קובלים בטענה שלא קיבלו תמורה לשירות המילואים שביצעו - לעיתים בשל תקלה במשרד הקישור, או בשל תיאום לקוי בין הגורמים האמונים על הנושא במטה היחידות השונות. באחת הקבילות, הל"ן משרת מילואים על כך שגורמי הקישור לא הזינו ברישומי הצבא בעניינו את תקופת שירות המילואים הפעיל (שמ"פ) שבמהלכה הוא סופח לר"ם 2 לאחר שנפצע במהלך שירות המילואים (קבילה מס' 0-8-519952).

מבירור הקבילה עלה כי במהלך שירות המילואים שאליו נקרא, נפצע משרת המילואים, פונה לבית החולים וסופח לר"ם 2. חרף כך, יחידתו של החייל לא הזינה ברישומת האישית את הסיפוח לר"ם 2, ועל כן, משנסתיימה תקופת שירות המילואים שאליה זומן, הוא חדל מלקבל תגמולים על אף שבאותם הימים המשיך להיות מסופח לר"ם 2.

בעקבות הקבילה, הרישומת בעניינו של משרת המילואים תוקנה כך שכלל הימים שבהם היה בשמ"פ עודכנו כראוי במערכת

עקב העדרה של קצינת הקישור מהיחידה, אירעו תקלות שונות בטיפול באנשי מילואים

תגמולים בגין שירות מילואים

גם השנה, בדומה לשנים קודמות, פנו עשרות רבות של קובלים בטענה שלא קיבלו תמורה לשירות המילואים שביצעו - לעיתים בשל תקלה במשרד הקישור, או בשל תיאום לקוי בין הגורמים האמונים על הנושא במטה היחידות השונות.

כך, באחת הקבילות, הל"ן משרת מילואים על כך שגורמי הקישור לא הזינו ברישומי הצבא בעניינו את תקופת שירות המילואים הפעיל (שמ"פ) שבמהלכה הוא סופח לר"ם 2 לאחר שנפצע במהלך שירות המילואים (קבילה מס' 0-8-519952).

מבירור הקבילה עלה כי במהלך שירות המילואים שאליו נקרא, נפצע משרת המילואים, פונה לבית החולים וסופח לר"ם 2. חרף כך, יחידתו של החייל לא הזינה ברישומת האישית את הסיפוח לר"ם 2, ועל כן, משנסתיימה תקופת שירות המילואים שאליה זומן, הוא חדל מלקבל תגמולים על אף שבאותם הימים המשיך להיות מסופח לר"ם 2.

בעקבות הקבילה, הרישומת בעניינו של משרת המילואים תוקנה כך שכלל הימים שבהם היה בשמ"פ עודכנו כראוי במערכת. כמו כן, גורמי הקישור החטיבתיים הפיקו את הלקחים מהמקרה ורעננו את ההנחיות בנושא בקרב הגורמים הרלוונטיים בחטיבה.

מקבילות אחרות עלה כי עקב העדרה של קצינת הקישור מהיחידה, אירעו תקלות שונות בטיפול באנשי מילואים - דוגמה לכך היא אנשי מילואים שביקשו להתנדב לשירות מילואים ולא נודבו, וכתוצאה מכך הופיעו ברישומת האישית כמי שפטורים משירות מילואים. בשל כך, לא ניתן היה להזין ברישומת האישית שמ"פ שאותו ביצעו -

קצין מילואים
אשר זומן לשיחה
עם מפקד היחידה
לא קיבל תגמול
על כך, מאחר
שהשיחה ארכה
שעה אחת בלבד

במסגרת סיכום
ממצאיי בקבילות
אלה עמדתי על
אחריותם של גורמי
הקישור להקפיד
על תהליך רישום,
קליטה ושחרור
באופן מדויק ובזמן,
על מנת שלא לפגוע
בזכויותיהם של
אנשי המילואים

מצב שגרם לעיכוב במתן תגמול על השמ"פ
(קבילות מס' 0-0-520460, 0-1-520499).

במסגרת בירור הקבילות מסרה ראש ענף
משאבי האנוש ביחידה, כי אנשי המילואים
זומנו לשמ"פ באופן לקוי וחמור וכי להבא,
גם כאשר יהיה מחסור בכוח אדם, תתבצע
בקרה של מפקד היחידה בנושא. כמו כן,
בעקבות הקבילה, פעלו גורמי משאבי האנוש
ביחידה לעדכון הרישומת האישית בעניינם
של הקובלים והם זוכו בתגמולים בהתאם.

בקבילות נוספות עלה כי חל **עיכוב של
כשנתיים** בתשלום תגמולי מילואים בשל
עדכון פרטי חשבון בנק שגויים (קבילה מס'
0-9-519161, 0-5-521965). גם במקרים
אלה, פנו אנשי המילואים לא אחת בנושא
לגורמי הקישור ביחידותיהם, אולם רק
בעקבות הקבילות עודכנו פרטי חשבון בנק
תקינים והועבר תגמול למשרתי המילואים.

במקרה אחר שהובא לפתחי עלה כי קצין
מילואים אשר זומן לשיחה עם מפקד היחידה
לא קיבל תגמול על כך, מאחר שהשיחה ארכה
שעה אחת בלבד (קבילה מס' 0-4-520126).
בעקבות הקבילה קיבל הקצין תגמול על יום
השמ"פ אותו ביצע, והופקו הלקחים לעתיד.

במסגרת סיכום ממצאיי בקבילות אלה
עמדתי על אחריותם של גורמי הקישור
להקפיד על תהליך רישום, קליטה ושחרור
באופן מדויק ובזמן, על מנת שלא לפגוע
בזכויותיהם של אנשי המילואים.

בכל הקבילות בנושא זה, פעלה הנציבות
לוודא כי אנשי המילואים תוגמלו על
שירות המילואים, כי הרישום משקף את
עשייתם וכי הופקו הלקחים הנדרשים
למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

בשל טעויות של
גורמי הקישור,
משרתי מילואים לא
קיבלו החזרי נסיעות
בגין שמ"פ שביצעו.

משרתת המילואים
הגישה פנייה בנושא
באתר המילואים
במרשתת, אולם
גם בחלוף שלושה
חודשים, עד להגשת
הקבילה, טרם
קיבלה החזרים אלה

עם סיום הברור
בקבילות אלה
ואחרות, שבתי
והדגשתי את
חובתם של גורמי
הקישור לוודא כי
משרתי המילואים
מקבלים את כלל
הזכויות המגיעות
להם, וכי מפקדיהם
מנגישים להם את
המידע הנדרש
ואת הברוקרטיה
הצבאית

החזרי הוצאות נסיעה

בכמה קבילות שטופלו בניצבות השנה
עלה כי בשל טעויות של גורמי הקישור,
משרתי מילואים לא קיבלו החזרי הוצאות
נסיעה בגין שמ"פ שביצעו. כך לדוגמה,
בקבילה שהגישה משרתת מילואים היא
הלינה על כך שלא קיבלה החזרי הוצאות
נסיעה בגין שירות מילואים שביצעה ביחידה
'פתוחה' (קבילה מס' 0-6-520454).

מבירור הקבילה עלה כי משרתת
המילואים הגישה פנייה בנושא באתר
המילואים במרשתת, אולם גם בחלוף
שלושה חודשים, עד להגשת הקבילה,
טרם קיבלה החזרים אלה.

במסגרת ברור הקבילה, עמדו גורמי משאבי
האנוש הבכירים ביחידה על כך שלא התקיים
מעקב מיטבי בעניין החזרי הוצאות נסיעה
בעבור משרתי מילואים המוצבים ביחידות
פתוחות. בעקבות זאת, רועננו ההנחיות
בקרב הגורמים הרלוונטיים וזכאותה של
משרתת המילואים להחזרי הוצאות נסיעה
עודכנה ברישומת האישיית בעניינה.

במקרה אחר עלה כי בשל טעות אנוש לא
הוסבר למשרתת מילואים כי עליה למלא
טפסים באתר המילואים לצורך קבלת החזרי
הוצאות נסיעה (קבילה מס' 0-0-519430).
בעקבות הקבילה, עודכנה זכאותה של
משרתת המילואים להחזרים אלה.

עם סיום הברור בקבילות אלה ואחרות, שבתי
והדגשתי את חובתם של גורמי הקישור לוודא
כי משרתי המילואים מקבלים את כלל הזכויות
המגיעות להם, וכי מפקדיהם מנגישים להם את
המידע הנדרש ואת הברוקרטיה הצבאית.

בשנה החולפת
עסקתי בעשרות
רבות של קבילות
שבהן הלינו חיילים
משוחררים על כך
שתעודת השחרור
שניתנה להם לא
משקפת את אופי
שירות החובה
שביצעו וכי נוכח
כך הם לא מקבלים
את כלל הזכויות
הנגזרות משירותם

קצינת מילואים
בדרגת רב־סרן
(רס"ן) הלינה
בקבילתה על כך
שעל אף שגויסה
למילואים לתפקיד
מפקדת פלוגה
(מ"פ), לא עודכן
ברישומי הצבא
המינוי המתאים
והדבר גרם לפגיעה
בזכויותיה הכלכליות

תעודות שחרור

בשנה החולפת עסקתי בעשרות רבות של קבילות שבהן הלינו חיילים משוחררים על כך שתעודת השחרור שניתנה להם לא משקפת את אופי שירות החובה שביצעו וכי נוכח כך הם לא מקבלים את כלל הזכויות הנגזרות משירותם.

כך, באחת הקבילות הליון חייל משוחרר, על כך שחרף שירותו הקרבי לא קיבל תעודת שחרור התואמת את זכויותיו, ובשל כך לא נמצא זכאי לתוכנית 'ממדים ללימודים' (קבילה מס' 0-1-19799). טענות דומות עלו בקבילות נוספות (קבילה מס' 0-4-20196, 0-3-18787). בעקבות הקבילות, נבחנה זכאותם של החיילים המשוחררים והם נמצאו זכאים לקבל תעודת שחרור בצבע זהב.

מקבילה אחרת עלה כי חייל ששובץ לשרת כלוחם בגדוד מעברים, לא נמצא זכאי לקבל תעודת שחרור בצבע זהב לאחר שבמהלך שירותו יצא לקורס קצינים וחזר לשרת באותו הגדוד כקצין (קבילה מס' 0-1-19659).

מבירור הקבילה עלה כי לצד הגדרת חיילים המשרתים בגדוד מעברים כ"לוחמים", קצינים המשרתים בגדודים אלה מוגדרים כ"תומכי לחימה". בהקשר זה נמסר במהלך בירור הקבילה כי גורמים רלוונטיים במשטרה הצבאית פועלים בימים אלה על מנת לוודא כי קצינים המשרתים בגדודי מעברים יזוכו במעמד לוחם בגין תקופת שירותם זו.

בסיכום ממצאיי המלצתי להשלים את הטיפול בנושא על מנת לוודא כי הקצין, וקצינים נוספים המשרתים בתפקיד זה, יזוכו במעמד לוחם ובזכויות הנלוות למעמד זה. בכונתי להמשיך ולעקוב אחר נושא זה על מנת לוודא כי הלוחמים יזוכו בכלל ההטבות המגיעות להם.

מאז החלה את תפקידה כמפקדת פלוגה, היא ביצעה במשך שנתיים למעלה מ-200 ימי מילואים, במהלכם פנה מפקד הגדוד כמה פעמים על מנת לוודא כי היא תקבל את התגמולים ואת המענקים שלהם היא זכאית מתוקף תפקידה, אולם מכיוון שהמינוי לא הוזן ברישומת האישי בעניינה - בקשותיו נדחו. בעקבות הקבילה, בחנו גורמי כוח האדם בחיל הרפואה את עניינה של הקצינה, ולאחר בחינת כלל נסיבות העניין הוחלט לאשר בעבורה בדיעבד את המינוי על כל ההטבות הנלוות לו.

מינויים, שינוי שיבוץ ופטור במילואים

בשל נשל בהליך מינויה, משרתת מילואים לא זכתה בתגמולים מתאימים

קצינת מילואים בדרגת רב-סרן (רס"ן) הלינה בקבילתה על כך שעל אף שגויסה למילואים לתפקיד מפקדת פלוגה (מ"פ), לא עודכן ברישומי הצבא המינוי המתאים והדבר גרם לפגיעה בזכויותיה הכלכליות (קבילה מס' 0-2-518438).

מבירור הקבילה עלה כי משרתת המילואים מופיעה ברישומת הצבאית כסגנית מ"פ בגדוד רפואה. עם פרוץ מגפת הקורונה, ונכח בקשתו של המ"פ לסיים את תפקידו, החליט מפקד הגדוד למנות את הקצינה לשמש כמפקדת הפלוגה.

המינוי נעשה שלא בהתאם לנהלים הקבועים - מבלי שהתקיים דיון שיבוצים ומבלי שהמינוי אושר אצל גורמי הפיקוד וחיל הרפואה.

מאז החלה את תפקידה כמפקדת פלוגה, היא ביצעה במשך שנתיים למעלה מ-200 ימי מילואים, במהלכם פנה מפקד הגדוד כמה פעמים על מנת לוודא כי היא תקבל את התגמולים ואת המענקים שלהם היא זכאית מתוקף תפקידה, אולם מכיוון שהמינוי לא הוזן ברישומת האישי בעניינה - בקשותיו נדחו.

בעקבות הקבילה, בחנו גורמי כוח האדם בחיל הרפואה את עניינה של הקצינה, ולאחר בחינת כלל נסיבות העניין הוחלט לאשר בעבורה בדיעבד את המינוי על כל ההטבות הנלוות לו.

עם סיום הבירור, עמדתי על הפגם החמור שבמינויה של הקצינה לתפקיד ללא הליך סגלי מתאים, באופן שפגע בהטבות הנלוות

רס"ן (מיל') לא עודכן כי קיבל פטור משירות מילואים פעיל

משרת מילואים בדרגת רס"ן, הלין בקבילתו על כך שגורמי הפיקוד והקישור ביחידתו פטרו אותו משירות מילואים מבלי שעדכנו אותו בדבר, וכן על כך שהדבר נודע לו רק לאחר שפנה לגורמי הקישור ביחידתו. בתוך כך הוא הלין על שלא הוזמן לטקס פטור ושלא הופקה בעבורו תעודת שחרור (קבילה מס' 0-4-522656).

מבירור הקבילה עלה כי משרת המילואים נפלט ממצבת היחידה כשנתיים קודם לכן, אולם בשל ההתמודדות עם נגיף הקורונה התקיימו טקסי הפטור תוך שימוש ביישומון "זום".

בעקבות הקבילה, זומן משרת המילואים לטקס פטור שהתקיים ביחידתו ונמסר לו כיצד יוכל להפיק תעודת שחרור באמצעות אתר המילואים.

בסיכום ממצאיי עמדתי על החשיבות הרבה שבהפגנת הוקרה והערכה כלפי אנשי המילואים, אשר נקראים לדגל ומתייצבים לשירות המילואים במשך שנים ארוכות, ובעשייתם תורמים רבות לביטחון המדינה.

טיפול לקוי בבקשות לשינוי שיבוץ

בקבילות אחדות שהוגשו השנה עלה כי חל עיכוב בטיפול בבקשות לשינוי שיבוץ שהגישו משרתי מילואים. כך, באחת הקבילות, הלינה משרתת מילואים על כך שלא קיבלה תשובה לבקשת שינוי שיבוץ שאותה הגישה שישה חודשים קודם לכן (קבילה מס' 0-7-518543).

מבירור הקבילה עלה כי כשבוע לאחר שהגישה משרתת המילואים את בקשתה

לתפקידה. הדגשתי כי קיימת אחריות פיקודית לכלל הגורמים המעורבים במינוי ובקידום חיילי המילואים לפעול ולוודא כי כלל התהליכים הנדרשים מתקיימים בהתאם לפקודות ולהנחיות.

נוכח כך, והגם שמפקד המחוז העיר למפקד הגדוד על התנהלותו בעניין זה, והגם שעניינה של הקצינה בא על תיקונו, הערתי למפקד הגדוד על המקרה, על מנת שיפיק את הלקחים הנדרשים למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

מינויה של משרתת מילואים שונה על אף שלא חל שינוי בתפקידה

משרתת מילואים בדרגת סרן הלינה בקבילתה על כך שעל אף שהיא משמשת בתפקיד קצינת לוגיסטיקה גדודית (קל"ג), הרישומת האישיית בעניינה שונתה ואינה משקפת את תפקידה בפועל (קבילה מס' 0-6-521394).

מבירור הקבילה עלה כי לפני שנים ספורות מונתה משרתת המילואים לתפקיד קל"ג והרישומת האישיית בעניינה עודכנה בהתאם. כשנתיים לאחר מכן שונתה הרישומת האישיית בעניינה, וזאת על מנת לאפשר למשרתת מילואים אחר לצאת להכשרת קל"ג, שכן תנאי ליציאה להכשרה הוא הצבת משרת מילואים במינוי זה למשך 5 שנים.

בשל חלוף הזמן ובעלי תפקידים, לא ניתן היה להתחקות אחר הגורם שאחראי על שינוי הרישומת. חרף כך, הערתי בחומרה לגורמי הקישור וכוח האדם על כך שהרישומת לא משקפת את תפקידה של משרתת המילואים בפועל והמלצתי על תיקונה.

”

בקבילות אחדות
שהוגשו השנה עלה
כי חל עיכוב בטיפול
בבקשות לשינוי
שיבוץ שהגישו
משרתי מילואים

”

עם סיכום ממצאי
הבירור עמדתי
על כך שמצופה
מגורמי הפיקוד
ומשאבי האנוש
ביחידה לטפל
בבקשות לשינוי
שיבוץ באופן מיטבי,
להכיר את הפקודות
הרלוונטיות ואת
אופן הטיפול
הנדרש. הדגשתי כי
אין מדובר בדרישה
טכנית כי אם בסוגיה
מהותית המשפיעה
ישירות על תחושת
הפרט ועל עתיד
שירותו במילואים

לשינוי שיבוץ, הועברה הבקשה בצירוף
המלצת מפקדיה אל נגדת משאבי האנוש
ביחידה. ואולם, בשל תקלה, לא העבירה
הנגדת את הבקשה אל גורמי המשא"ן בפיקוד.
בעקבות הקבילה, החל הטיפול בבקשת
משרתת המילואים. בעקבות המקרה, סגן
מפקד המחוז שאליו משתייכת הנגדת
העיר לה על התנהלותה במקרה זה.

עם סיכום ממצאי הבירור עמדתי על כך
שמצופה מגורמי הפיקוד ומשאבי האנוש
ביחידה לטפל בבקשות לשינוי שיבוץ באופן
מיטבי, להכיר את הפקודות הרלוונטיות
ואת אופן הטיפול הנדרש. הדגשתי כי
אין מדובר בדרישה טכנית כי אם בסוגיה
מהותית המשפיעה ישירות על תחושת
הפרט ועל עתיד שירותו במילואים.

הזנת זכאות לרישיון נהיגה בעבור משרתי מילואים

בכמה קבילות שבהן עסקתי השנה,
הלינו משרתי מילואים על שלא נופק
להם רישיון נהיגה על רכב כבד.

כך, באחת הקבילות הלין משרת מילואים על
כך שעל אף שעבר קורס 'נהג משא כבד'
במסגרת שירות המילואים, הוא לא קיבל
את הרישיון (קבילה מס' 0-7-18583-5).

מבירור הקבילה עלה כי בשל פערי כוח
אדם חל עיכוב של שנה וחצי עד להשלמת
הטיפול בעניינו ומילוי כלל התנאים הנדרשים
על מנת להנפיק בעבורו את הרישיון.
מצב זה לא אפשר את זימונו של משרת
המילואים לשמ"פ כנהג משא וכגע ביכולתו
לשמש בתפקיד זה בחייו האזרחיים.

עם סיום הבירור עמדתי על כך שמצופה
שגם בעת תחלופת בעלי תפקידים תינתן

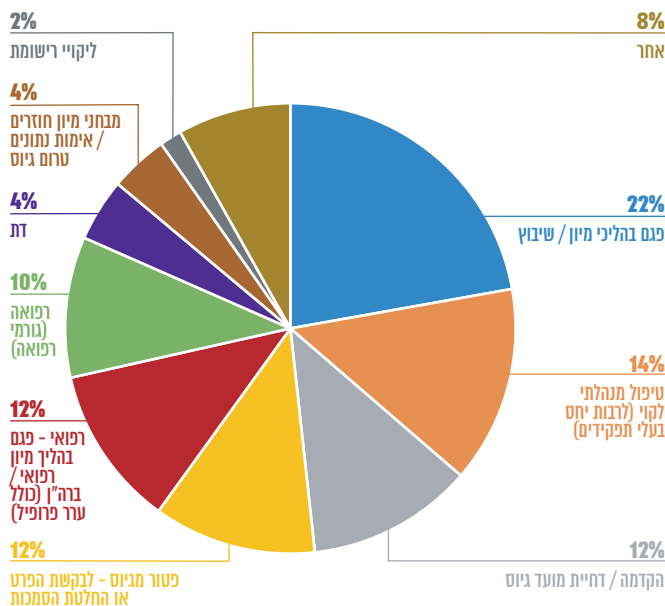
בשל פערי כוח
אדם חל עיכוב
של שנה וחצי עד
להשלמת הטיפול
בעניינו ומילוי כלל
התנאים הנדרשים
על מנת להנפיק
בעבורו את הרישיון

הדעת לטיפול מיטבי בפרט. נוכח כך, הסבתי את תשומת ליבו של הגורם הרלוונטי לנושא והמלצתי כי יוודא שמשרת המילואים מקבל לידייו את רישיון הנהיגה. במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי, עלה כי רישיון הנהיגה נמסר לאיש המילואים.

במקרה אחר עלה כי בשל בעיה רפואית נלקח ממשרת מילואים רישיון הנהיגה שלו ומאחר שבמשך שלוש שנים לא החזיק ברישיון זה, הוא נדרש לעבור שוב את המבחן העיוני ואת המבחן המעשי (קבילה מס' 518292-8-0). עם קבלת הקבילה המלצתי לגורמים הרלוונטיים לוודא כי משרת המילואים מזומן לבחינות בהקדם האפשרי, וככל שיעבור אותן, יפעלו על מנת לוודא כי יימסר לו רישיון בהתאם. במסגרת בקרה שאני עורכת אחר מימוש המלצותיי, עלה כי משרת המילואים זומן לבחינות ולאחר שעבר אותן, נמסר לו רישיון הנהיגה.

מיועדים לשירות ביטחון

נושאי קבילות של מיועדים לשירות ביטחון

אחר

שיבוץ בעתודה אקדמית/טכנולוגית, הקדמה/דחיית זימון ללשכת הגיוס ומיונים, זימון לגיבושים, מנהל ורישומת, טיפול במתנדבים, גיוס עולים ואזרחים השהוים בחו"ל, סיווג ביטחוני, אפליה מגדרית, פניות שאינן בסמכות, קורונה, שיבוץ ומגבלות שיבוץ, זימון קורסי קד"ץ, משך שירות - אוכלוסיות מיוחדות.

כך, בשנה החולפת נכנסה לתוקף רפורמה שבמסגרתה נבחנת ב'מיטב' התאמתם של מלש"בים על בסיס מדידת מימנויות שונות ומגוונות, בין היתר, יכולות הדרכה, חוסן מנטלי, קוגניציה ועוד. כמו כן, ננקטת ב'מיטב' גישה מכילה וגמישה יותר באשר לרצון הפרט - מתוך תפיסה שלפיה כאשר הפרט יהיה מרוצה ומוצב במקום שבו הוא מממש את יכולותיו באופן מיטבי - המערכת כולה תניב רווח גדול יותר מתרומתו.

מהפכה זו ניכרת בירידה בהיקף הקבילות המתקבלות ממלש"בים בכלל ובהיקף הקבילות המוצדקות בפרט. כך, השנה חלה ירידה של 20% במספר הקבילות שהתקבלו מאוכלוסייה זו. כאשר חלק ניכר מקבילות אלה 'באות על תיקונן' במהלך הבירור באופן המבטא את תפיסת

למפגשים של מיועדים ומיועדות לשירות ביטחון (מלש"בים) עם רשויות הגיוס - ובכלל זה לייחס, לקשב, לסובלנות ולהתאמת התפקיד הנכון לכל אישה וגבר צעירים - השפעה רבה על חוויית השירות בצה"ל ועל בניית דור המפקדים הבא. דור אשר יוביל את צה"ל להצלחה באתגרים הרבים העומדים בפניו.

כפי שצינתי בדוח השנתי לשנת 2021, ניכר כי יחידת 'מיטב', האמונה על המיון, על הגיוס ועל השיבוץ בצה"ל, עשתה **מהפכה של ממש** בכל הקשור לעיסוק בפרט, תוך התחשבות ברצונותיו, ביכולותיו ובמיצוי הפוטנציאל שלו בשירותו הצבאי.

למפגשים של מועדים ומיועדות לשירות ביטחון (מלש"בים) עם רשויות הגיוס - ובכלל זה לייחס, לקשב, לסובלנות ולהתאמת התפקיד הנכון לכל אישה וגבר צעירים - השפעה רבה על חוויית השירות בצה"ל ועל בניית דור המפקדים הבא. יחידת 'מיטב', האמונה על המיון, על הגיוס ועל השיבוץ בצה"ל, עשתה מהפכה של ממש בכל הקשור לעיסוק בפרט, תוך התחשבות ברצונותיו, ביכולותיו ובמיצוי הפוטנציאל שלו בשירותו הצבאי

לשכות הגיוס ומפקד 'מיטב' העומד בראשו.

יש לברך על התנהלות זו, שמטיבה עם הפרט, מטיבה עם המפקדים הפוגשים את החיילים בתחילת דרכם ומטיבה עם צה"ל כולו.

לצד התנהלות חשובה זו, עלו בשנה החולפת נושאים משמעותיים נוספים בקשר למלש"בים, אשר יש לעסוק בהם ולשפרם.

עיכוב באבחון מצד גורמי בריאות הנפש בלשכות הגיוס

על מנת לקבוע את מדרג הפרופיל הרפואי של מלש"בים, נדרשים חלק מהם להערכה נפשית בידי גורמי בריאות הנפש (ברה"ן) בלשכות הגיוס. כפי שציינתי בדוח השנתי לשנת 2021, כמו גם בפרק המוקדש להיבטי הרפואה בצה"ל בדוח זה, קיים בצה"ל מחסור משמעותי בקציני בריאות הנפש, דבר הנוגע גם למלש"בים.

בשל כך, התקבלו גם השנה בניצבות, קבילותיהם של מלש"בים רבים, אשר הלינו על עיכוב בדיקתם בידי גורמי בריאות הנפש והביעו את חששם כי בשל עיכוב זה, תיפגע יכולתם להתמייין לתפקידים שונים.

כך, באחת הקבילות שטופלו השנה, ביקש מלש"ב את סיועי בקביעת מועד לבדיקתו בידי גורמי בריאות הנפש, זאת לאחר שהתייצב פעמיים לבדיקה, אך בשל אילוצים שונים היא לא התקיימה (קבילה מס' 0-2-520168).

קצינת בריאות הנפש הראשית של לשכת הגיוס התייחסה לקבילה, הביעה את התנצלותה על כך שלא נבדק במועדים שאליהם זומן, תוך שציינה כי מאחר שכמות המתייצבים לבדיקת קב"ן במועדים שאליהם זומן הייתה גדולה מהמתוכנן (בין היתר בשל הצורך לבדוק את אלו שגויסו באותו היום), לא התאפשר לבדוק אותו. בהמשך לכך,

כבר בתחילת שנת
2022, יושם מתווה
זה, לפיו במרבית
המקרים, מיועדים
לשירות ביטחון
שלא הספיקו
להשלים בירור
ברה"ני, מתחילים
הליכי מיון במקביל
להשלמת בירור זה,
ובכך לא ניזוקים
מהעיכוב שחל
שלא באשמתם

נקבע למלש"ב מועד בדיקה עדכני - תוך
מתן הנחיה שמועד זה לא ידחה שוב.

במקרה אחר, הליון מיועד לשירות ביטחון
על כך שיום לפני מועד בדיקתו בידי קב"ן,
הודיעו לו כי הבדיקה מבוטלת והיא נקבעה
בשנית לחצי שנה קדימה. המלש"ב ציין כי
הוא חושש שדחיית הבדיקה תוביל לפגיעה
בהליכי המיון שלו (קבילה מס' 0-6-522954).

חשש דומה עלה גם בקבילותיהם של
מלש"בים נוספים (קבילות מס' 0-1-522339,
0-2-522318, 0-9-522021, 0-521932-
0-8). במקרים אלה, כמו גם בעשרות
מקרים דומים שהגיעו לפתחי, שבהם
חל עיכוב של כמה חודשים בבדיקת
מלש"בים בשל מחסור בקב"נים, המלצתי
לגורמי הצבא לוודא כי העיכוב האמור לא
יהיה בעוכרם של המלש"בים - וכי הליכי
המיון שלהם לא יפגעו בשל פער זה.

כמו כן, בשים לב לכך שטענות מסוג זה
התקבלו מפי מלש"בים גם בשנת 2021,
קיימתי שיחה בנושא עם מפקד 'מיטב'
ועם קצין הרפואה הראשי, והמלצתי
להם לבחון אפשרות לאפשר למלש"בים
המצויים בהליכי אבחון ברה"ני להתחיל
מיונים עוד בטרם יסתיים אבחונם.

לשמחתי, כבר בתחילת שנת 2022, יושם
מתווה זה, לפיו במרבית המקרים, מלש"בים
שלא הספיקו להשלים בירור ברה"ני, מתחילים
הליכי מיון במקביל להשלמת בירור זה, ובכך
לא ניזוקים מהעיכוב שחל שלא באשמתם.

כך, באחת הקבילות שהובאו לפתחי השנה,
הליון מלש"ב על כך שעיכוב בקביעת
מדרג כשירותו הרפואית לשירות הוביל
לכך שהוא לא זומן למיונים לתפקידים
מסוימים (קבילה מס' 0-8-522452).

מבירור הקבילה עלה כי הגם שלא הושלם הבירור הברה"ני בעניינו של המלש"ב נקבע לו פרופיל "זמני" והוא זומן למיונים למגוון תפקידים שאליהם הוא נמצא מתאים. בהמשך, אף זומן למיונים לתפקיד שאליו ביקש להתמייין.

במקרה דומה, מלש"ב הביע את חששו כי בשל דחיות חוזרות של פגישתו עם גורמי בריאות הנפש, יפגע הליך מיונו (קבילה מס' 8-0-521932). מבירור עניינו מול גורמי 'מיטב' עלה כי הליך המיון לא יפגע בשל עיכוב אבחוננו בידי קב"ן.

(דוגמאות למקרים נוספים שבהם באה לידי ביטוי מדיניות זו ניתן למצוא בין היתר בקבילות מס' 522021-9-0, 522339-1-0)

אני מברכת על יישום המדיניות, אשר מהווה ביטוי נוסף לאחריות, לרגישות ולשום השכל שבה מתנהלות רשויות הגיוס בנושא חשוב זה.

היבטים נוספים הקשורים לפער בקב"נים בצה"ל והטיפול המערכתי בו, מפורטים בדוח זה בעמודים 117-120.

ליקויים בהליכי המיון

לצד העשייה הברוכה ב'מיטב', מצאתי לנכון להציג כמה אירועים שבהם עלה כי נפל פגם בטיפול בעניינם של מלש"בים.

ליוי מלש"בים לבדיקת גורמי הרפואה בלשכות הגיוס

כידוע, בהתאם לחוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996, זכאי כל מטופל לכך שאדם המלווה אותו, לפי בחירתו, יהיה נוכח בעת קבלת טיפול רפואי, ובלבד שהמלווה לא יתערב במתן הטיפול הרפואי, הדבר נכון ביתר שאת כאשר מדובר בקטינים שטרם מלאו להם 18 שנים.

”

אני מברכת על יישום המדיניות, אשר מהווה ביטוי נוסף לאחריות, לשלם שבה מתנהלות רשויות הגיוס בנושא חשוב זה

”

בהתאם לחוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996, זכאי כל מטופל לכך שאדם המלווה אותו, לפי בחירתו, יהיה נוכח בעת קבלת טיפול רפואי.

בשנה החולפת, התקבלו קבילות מטעמם של מלש"בים אשר ביקשו לממש זכות זו ולהגיע לבדיקות הרפואיות בליווי בן משפחה או חבר קרוב

לשמחתי פועלים
גורמי 'מיטב' על
מנת לאפשר לפונים
המבקשים זאת,
להגיע לבדיקות
הרפואיות בליווי
בהתאם לזכותם

חיילת בשירות
חובה הלינה על כך
שלאחר שסירבה
להשתבץ לתפקיד
שאליו יועדה, היא
נשלחה למעצר
ב'מיטב', שם נהג בה
סגל המעצר בזלזול
ובנוקשות. בין היתר
היא טענה כי חוותה
צעקות ואימים
מצד המפקדות
במעצר וכי דרשו
ממנה להסיר עגיל
מהטבור, ואף ניסו
להסיר אותו בעבורה
תוך שגרמו לה כאב

בשנה החולפת התקבלו קבילות מטעמם של מלש"בים אשר ביקשו לממש זכות זו ולהגיע לבדיקות הרפואיות בליווי בן משפחה או חבר קרוב (קבילות מס' 521246-4-0-0, 520102-8-0-0, 519915-5-0-0). בעקבות קבילות אלה ואחרות, פנינו אל גורמי 'מיטב' בנושא. לשמחתי פועלים גורמי 'מיטב' על מנת לאפשר לפונים המבקשים זאת, להגיע לבדיקות הרפואיות בליווי בהתאם לזכותם.

יחס נוקשה כלפי חיילת ביום גיוסה

בקבילתה של חיילת בשירות חובה, היא הלינה על כך שלאחר שסירבה להשתבץ לתפקיד שאליו יועדה, היא נשלחה למעצר ב'מיטב', שם נהג בה סגל המעצר בזלזול ובנוקשות. בין היתר היא טענה כי חוותה צעקות ואימים מצד המפקדות במעצר וכי דרשו ממנה להסיר עגיל מהטבור, ואף ניסו להסיר אותו בעבורה תוך שגרמו לה כאב (קבילה מס' 516033-7-0-0).

עם קבלת הקבילה, קיימו מפקד 'מיטב' וראש ענף קליטה ב'מיטב' תחקירים מעמיקים שמהם עלה כי עם כניסתה של החיילת למעצר, עברה תדריך מקיף לגבי נוהלי המעצר ונבדקה כשירותה למעצר. במהלך התדריך עלה כי היא עונדת עגיל בטבור, והיא התבקשה להסירו. סגל המעצר עמד על בקשתו זו על אף שהחיילת הסבירה כי אין דרך להסירו, ובהסכמתה, הן אף ניסו להסירו, ללא הצלחה, תוך שגרמו לה כאב.

מפקד 'מיטב' ציין בהקשר זה כי סגל המעצר כשל מקצועית, בשל חוסר בקיאות בפקודה הנוגעת להסרת עגילים בכניסה למעצר, לפיה אין חובה להסיר עגילים ממקומות מוצנעים. נוכח כך, נזף מפקד 'מיטב' במפקדת המעצר וחיידד בפני סגל המעצר את הנהלים בעניין זה.

אשר לתחושתה של החיילת כי סגל המעצר נהג בה בזלזול ובנוקשות, ציין ראש ענף

המלש"בית
 השתתפה במיונים
 שאליהם זומנה. עם
 זאת, ככל הנראה
 בשל טעות אנוש,
 הועבר דיווח לפיו
 היא לא התייצבה
 למיונים ועל-כן
 זומנה למיון חוזר.
 המלש"בית פנתה
 בנושא אל המוקד
 הטלפוני הייעודי,
 שם נאמר לה
 תחילה כי לא
 התייצבה למיונים
 וכי נתוני המבחנים
 שאותם ביצעה
 חסרים. בהמשך,
 לאחר בחינה
 נוספת, נאמר לה
 כי אין צורך שתגיע
 שוב למיונים

הקליטה ב'מיטב' כי מצופה היה מסגל
 המפקדים ביום הראשון לגיוס לנהוג ברגישות
 בחיילת שזה עתה התגייסה. על-כן, הסב את
 תשומת ליבם של כלל חיילי המעצר לעניין
 זה והביע את התנצלותו בפני החיילת.

עם סיום הבירור, ולאחר שבחנתי את
 הצעדים שבהם נקט מפקד 'מיטב', מצאתי
 כי הם מספקים. על-כן, לא מצאתי כי יש
 עוד מקום להתערבות נוספת מצדי.

מלש"בית קיבלה מידע סותר מרשויות הגיוס

מיועדת לשירות ביטחון הלינה בקבילתה על
 כך שקיבלה תשובות סותרות בדבר מיונה
 לתפקיד מסוים (קבילה מס' 0-8-518162).

מבירור הקבילה עלה כי המלש"בית השתתפה
 במיונים שאליהם זומנה. עם זאת, ככל הנראה
 בשל טעות אנוש, הועבר דיווח לפיו היא לא
 התייצבה למיונים ועל-כן זומנה למיון חוזר.

המלש"בית פנתה בנושא אל המוקד הטלפוני
 הייעודי, שם נאמר לה תחילה כי לא התייצבה
 למיונים וכי נתוני המבחנים שאותם ביצעה
 חסרים. בהמשך, לאחר בחינה נוספת, נאמר
 לה כי אין צורך שתגיע שוב למיונים.

בהמשך, בעקבות בירור נוסף עלה כי התקבלו
 תוצאות מבחניה, שמהם עלה כי היא לא
 עברה את המיונים. עם זאת, בעקבות הבלבול
 שאירע בעניינה של המלש"בית התאפשר
 לה להתמייין לתפקידים נוספים באשכול
 התפקידים שאותם דירגה בין העדפותיה.

מעבר לכך, בעקבות המקרה, הפיקו
 גרמי 'מיטב' והחיל את הלקחים ממקרה
 זה, על מנת למנוע הישנותו בעתיד.

הובטח למלש"ב כי ישירות במתכונת שירות ייעודית, על אף שהוא לא זכאי לה

חייל בשירות חובה הליון בקבילתו על כך
 שטרם מועד גיוסו לצה"ל הובטח לו שישרת

מבירור קבילה זו,
 כמו גם בקבילות
 דומות אחרות,
 עלה כי בשל טעות
 מצד גורמי המיון
 ב'מיטב' סווג החייל
 למסלול שהוא לא
 זכאי לו. בהמשך,
 ולבקשתו, שונה
 שיבוצו של החייל
 למסלול ה"הסדר"
 שלו הוא זכאי, ובכך
 בא עניינו על תיקונו

שנתיים ועוד שנת 'פרק משימה' כחלק
 מתוכנית ייחודית המותאמת לחרדים הנקראת
 "מסלול חרדים צעירים", וכי לאחר תקופת
 שירות ממושכת בתפקידו הוא הבין כי הוא לא
 זכאי לשרת במסלול שירות זה, ועתיד לשרת
 שירות צבאי רגיל (קבילה מס' 0-9-520611).

מבירור קבילה זו, כמו גם בקבילות דומות
 אחרות, עלה כי בשל טעות מצד גורמי
 המיון ב'מיטב' סווג החייל למסלול שהוא
 לא זכאי לו. בהמשך, ולבקשתו, שונה
 שיבוצו של החייל למסלול ה"הסדר" שלו
 הוא זכאי, ובכך בא עניינו על תיקונו.

לצד זאת, לאור כמה קבילות שעלו
 בנושא, המלצתי לראש מדור חרדים
 ולמפקד 'מיטב' לבחון באופן רוחבי את
 המידע הניתן למלש"בים ב"מסלול חרדים
 צעירים", שאינם זכאים לשנת משימה.

.06

אחרית דבר

דָּלֶת | עידית ברק*

אָדָם זְקוּק לְפָחוֹת לְדָלֶת אַחַת

לְפֶתַח אֶת מָה שְׁסַגֵּר

לְהִכְנִס כְּדִי לְגַלוֹת

לְצֵאת בְּשִׁבִיל לְחַפְּשׁ

לְסַגֵּר עַל מְנַת לְהִנִּיחַ

אָדָם זְקוּק לְדָלֶת אַחַת

לְתַלוֹת עָלֶיהָ שְׁלֵט

לְקַרְא לָהּ בְּשֵׁם

אָדָם זְקוּק לְדָלֶת

כְּדִי שְׂיִוָּכַל לְנַקֵּשׁ עָלֶיהָ בְּיַד רֶכֶה

לְשִׁמַּע מִיִּשְׁהוּ בְּצַדָּה הַשְּׁנִי

עוֹנָה לוֹ: יָבוֹא

*עידית ברק, משוררת. הוציאה שלושה ספרי שירה: עד השמיים ובחזרה (2016), הוצאת בת אור), להיאחז בענף הקרוב, שהפך לרב מכר (2018), הוצאת פרדס), רואה אותי ציפור (2021), הוצאת פרדס).

.07

נספחים

- חלק יא' לחוק השיפוט הצבאי תשט"ו 1955-
- פקודת מטכ"ל 33.0336 נציב קבילות החיילים -
נוהל פנייה וסמכויות
- העוסקים במלאכה - תודות

נספח א'

מוסד נציב קבילות
החיילים הוקם על פי
תיקון מס' 6 לחוק השיפוט
הצבאי, התשט"ו - 1955

שנתקבל בכנסת ביום
י"ג באב התשל"ב, 24 ביולי
1972 באמצעות הוספת
חלק י"א לחוק.

החוק פורסם בספר
החוקים ב-כ"א באב
התשל"ב, 1 באוגוסט 1972
(ס"ח 664), ותחילת תוקפו
של החוק נקבע ל-כ"ד
במרחשוון התשל"ג,
1 בנובמבר 1972.

חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955

חלק י"א - ביורו קבילות חיילים

סיג'ל לחייל" (תיקון מס' 23) תשנ"ג-1993	542.	כל מקום שמדובר בחלק זה על חייל, אין משמעותו אלא חייל כהגדרתו בסעיף 1, לרבות איש מילואים שאינו בשירות, אם הקבילה נוגעת לשירותו במילואים.
מינוי נציב קבילות חיילים (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972 (תיקון מס' 69) תשע"ז-2016	543.	(א) שר הבטחון, בהתייעצות עם שר המשפטים ובאישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, ימנה נציב קבילות חיילים (בחלק זה - נציב הקבילות); נציב הקבילות יכהן תקופת כהונה אחת בלבד של שבע שנים. (ב) הודעה על מינויו של נציב הקבילות ועל מענו תפורסם ברשומות.
מועד הבחירה (תיקון מס' 23) תשנ"ג-1993 (תיקון מס' 69) תשע"ז-2016	543א.	שר הבטחון יגיש לאישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת את שם המועמד לתפקיד נציב הקבילות לא יאוחר מתשעים ימים לפני תום תקופת כהונתו של נציב הקבילות המכהן, והוועדה תדון בהצעתו לא יאוחר משישים ימים לפני תום תקופת כהונתו של נציב הקבילות המכהן.
ממלא מקום לנציב (תיקון מס' 23) תשנ"ג-1993 (תיקון מס' 69) תשע"ז-2016	1543.	(א) נבצר מנציב הקבילות, דרך ארעי, למלא תפקידיו, ימנה שר הביטחון, בתוך 14 ימים, למנות ממלא מקום לנציב הקבילות לתקופה שלא תעלה על שלושה חדשים או עד שיחזור למלא את תפקידיו, לפי המוקדם; השר רשאי להאריך את המינוי לתקופות נוספות, ובלבד שסך כל תקופות כהונתו של ממלא מקום הנציב לא יעלה על ששה חדשים; הוראות סעיף קטן זה יחולו גם על ממלא מקום נציב הקבילות שמונה לפי סעיף זה.
(תיקון מס' 69) תשע"ז-2016		(ב) נבצר מנציב הקבילות למלא תפקידיו במשך תקופה העולה על ששה חדשים רצופים יראו אותו כאילו התפטר מתפקידו.
(תיקון מס' 69) תשע"ז-2016		(ג) נתפנה מקומו של נציב הקבילות לפני תום תקופת כהונתו, ימנה שר הביטחון, בתוך 14 ימים, ממלא מקום לנציב הקבילות עד לכניסתו לתפקיד של נציב קבילות חדש.
(תיקון מס' 69) תשע"ז-2016		(ד) נבצר מנציב הקבילות למלא את תפקידיו לפי סעיף קטן (ב) או התפנה מקומו לפי סעיף קטן (ג) לפני תום תקופת כהונתו, יגיש שר הביטחון לאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת את שם המועמד לתפקיד נציב הקבילות מוקדם ככל האפשר ולא יאוחר משלושים ימים מהיום שבו נבצר ממנו למלא את תפקידיו או התפנה מקומו, לפי העניין; הוועדה תדון בהצעת שר הביטחון כאמור מוקדם ככל האפשר ולא יאוחר משלושים ימים מיום שהגיש לה את שם המועמד.
(תיקון מס' 69) תשע"ז-2016		(ה) החל הליך מינויו של נציב הקבילות כאמור בסעיף 543א וטרם הושלם ביום סיום כהונתו של נציב הקבילות המכהן, רשאי שר הביטחון להאריך את כהונתו של נציב הקבילות לתקופה אחת שלא תעלה על שלושה חודשים או עד לכניסתו לתפקיד של נציב קבילות חדש, לפי המוקדם; לא היה ניתן להאריך את כהונתו של נציב הקבילות כאמור, יחולו הוראות סעיף 23 לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959.

<p>אלה רשאים להגיש קבילה:</p> <p>(1) אדם הרואה עצמו נפגע במעשה כאמור בסעיף 547 שנעשה לגביו בזמן היותו חייל או מיועד לשירות ביטחון (להלן - החייל הנפגע);</p> <p>(2) בנו, בתו, אחיו או אחותו של החייל שנפגע אם מלאו להם 16 שנה, או הוריו או בן־זוגו של אותו חייל, ובאין אחד מאלה - מי שנתבקש מאת החייל הנפגע לעשות כך.</p>	.544	<p>קבילה של מי (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972 (תיקון מס' 56) תשס"ז-2007</p>
<p>(א) קבילה תוגש בכתב במישרין לנציב הקבילות, תיחתם ביד הקובל ויצויינו בה שמו, מספר הדואר הצבאי של היחידה שבה משרת החייל הנפגע, מספר האישי ודרגתו; הגיש את הקבילה מי שחדל מלהיות חייל, מיועד לשירות ביטחון או אדם כאמור בסעיף 544(2), ויצוינו בה, בנוסף לפרטים כאמור של החייל, גם שמו ומענו של הקובל.</p> <p>(ב) קבילה של אסיר או עציר תוגש במעטפה סגורה למפקד מיתקן הכליאה הצבאי שבו הוא מוחזק, והמפקד יעביר את המעטפה, בלי שיפתחנה, לנציב הקבילות.</p>	.545	<p>דרך הגשת קבילה (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972 (תיקון מס' 56) תשס"ז-2007</p>
<p>קבילה ניתנת להגשה על מי שבזמן עשיית המעשה כאמור בסעיף 547 היה חייל או עובד בשירות הצבא שחוק זה חל עליו על פי סעיף 8(2) והוא אף אם ביום הגשת הקבילה שוב אינו חייל או עובד כאמור; הקובל יפרש בקבילתו את זהותו של האדם שעליו הוא קובל, ואם אין בידו לתאר זהותו ימסור כל פרט שבידו המסייע לזיהויו.</p>	.546	<p>קבילה על מי (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>(א) נושא לקבילה הוא מעשה שנתקימו בו כל אלה:</p> <p>(1) הוא פוגע במישרין בחייל הנפגע או מונע ממנו במישרין טובת הנאה;</p> <p>(2) הוא נוגע לסדרי השירות, לתנאי השירות או למשמעת;</p> <p>(3) הוא בניגוד לחיקוק או לפקודות הצבא, או ללא סמכות חוקית, או בניגוד למינהל תקין, או שיש בו משום נוקשות יתירה או אי־צדק בולט.</p> <p>(ב) לענין סעיף זה, "מעשה" - לרבות מחדל ופיגור בעשייה.</p>	.547	<p>קבילה על מה (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>בקבילות אלה לא יהיה בירור:</p> <p>(1) קבילה על החלטת שר הביטחון, הרמטכ"ל או ראש מחוז שיפוטי לפי הוראות סעיף 442;</p> <p>(2) קבילה על החלטת הרמטכ"ל לפי סעיפים 167 או 167א;</p> <p>(3) (נמחקה);</p> <p>(4) קבילה על פעולה שיפוטית של בית דין צבאי או של שופט בית דין צבאי או של בית משפט צבאי אחר או של שופט חוקר;</p> <p>(5) קבילה בענין התלוי ועומד בבית דין צבאי או בבית משפט אחר, בפני שופט חוקר או בפני קצין שיפוט, או קבילה בענין שבית דין צבאי או בית משפט אחר או שופט אחר או קצין שיפוט הכריעו בו לגופו;</p>	.548	<p>קבילות שאין לברר אותן (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972 (תיקון מס' 42) תשס"ד-2003 (תיקון מס' 42) תשס"ד-2003</p>

(6) קבילה על פעולה שיפוטית של ועדה שכוננה על פי חיקוק או של חבר מחבירה במילוי תפקידו כחבר הועדה;	(תיקון מס' 45) תשס"ד-2004
(7) קבילה על מעשה שהוא עבירה שעליה הוגשה תלונה לפי סעיף 225 או שבקשר עמה מונה קצין בודק או שופט חוקר;	(תיקון מס' 23) תשנ"ג-1993
(8) קבילה על החלטת הועדה לעיון בעונש לפי הפרק השני של חלק ח';	(תיקון מס' 56) תשס"ז-2007
(9) קבילה על החלטה בנושא הערכתו, דירוגו או מיונו של מיועד לשירות ביטחון, למעט קבילה לגבי פגם שנפל בהליך ההערכה, הדירוג או המיון.	
<p>.549 ואלה קבילות שלא יהיה בהן בירור אלא אם מצא נציב הקבילות שיש סיבה מיוחדת המצדיקה את בירורן:</p>	<p>קבילות שבירורן מצריך סיבה מיוחדת (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
(1) קבילה בענין שניתנה בו החלטה שעליה אפשר, או היה אפשר, להגיש על פי דין השגה, ערר או ערעור, והוא אינו מסוג הענינים שסעיף 548(5) דן בהם;	
(2) קבילה שהוגשה לאחר שעברה שנה מיום המעשה שעליו נסבה הקבילה, וזאם המעשה נודע לקובל מאוחר יותר - מהיום שבו נודע לו המעשה;	
(3) קבילה שהוגשה לאחר שעברו מאה ושמונים יום מהיום שבו חדל חייל הנפגע להיות חייל.	
<p>.549א מצא נציב הקבילות שקבילה מעוררת על פניה חשד שנעברה עבירה, רשאי הוא להעביר את הקבילה, כולה או מקצתה, לפרקליט הצבאי הראשי.</p>	<p>העברת קבילה לפרקליט הצבאי הראשי (תיקון מס' 14) תשמ"ב-1981</p>
<p>.550 (א) משהוגשה קבילה, יפתח נציב הקבילות בבירורה, זולת אם ראה שאינה ממלאה אחרי סעיף 544 או שאינה ממלאה בפרט חשוב אחרי סעיף 545 או שאינה בגדר סעיף 546 או בגדר סעיף 547, או שאין לברר אותה מאחת הסיבות המנויות בסעיפים 548 או 549 או שהיא קנטרנית או טרדנית.</p>	<p>פתיחת הבירור (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
(ב) במקרים האמורים בסעיף קטן (א), יודיע נציב הקבילות לקובל בכתב, שלא יטפל בקבילה, ויצייין את הנימוקים לכך.	
<p>.551 (א) נציב הקבילות רשאי לברר את הקבילה בכל דרך שיראה ואינו קשור להוראות שבסדר דין או בדיני ראיות.</p>	<p>דרכי הבירור (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
(ב) נציב הקבילות יביא את הקבילה לידיעת האדם שקובלים עליו ולידיעת מפקדו ויתן להם הזדמנות נאותה להשיב עליה, והוא רשאי לדרוש מהם כי ישיבו על הקבילה תוך התקופה שיקבע בדרישתו.	
<p>(ג) על הבירור בפני נציב הקבילות ובפני מי שהוא הסמיך לכך יחולו הוראות סעיפים 9 עד 11 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, בשינויים לפי הענין, וכן יחולו הוראות סעיף 27(ב) לחוק האמור על אדם שאינו חייל שהוזמן להתייצב בפניהם.</p>	
(ד) ראה נציב הקבילות שאדם אחר עלול להיפגע מעצם הבירור או מתוצאותיו, יודיע לו הנציב על כך ויעמיד לרשותו, בדרך שיראה לנכון, את חומר הראיות הנוגע לאותה פגיעה.	

<p>(ה) האמור בסעיפים קטנים (ג) ו-(ד) אינו בא לגרוע מהוראות פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971.</p>	.552	<p>הפסקת הבירור (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>נציב הקבילות יפסיק את בירור הקבילה אם נוכח שנתקיימה אחת העילות המצדיקות שלא לפתוח בבירורה, ויהיה רשאי להפסיקו כשענין הקבילה בא על תיקונו, או כשהקובל ביטל את קבילותו; במקרה זה יודיע בכתב לקובל, למי שהקבילה עליו ולמפקדו של אותו אדם, שהפסיק את הבירור, ויציין את הנימוקים לכך.</p>	.553	<p>תוצאות הבירור (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>(א) מצא נציב הקבילות שהקבילה היתה מוצדקת, ימסור על כך בהודעה מנומקת לקובל, לאדם שקובלים עליו, למפקדו של אותו אדם ולקצין שהרמטכ"ל הסמיכו לכך; נציב הקבילות רשאי לפרט בהודעתו את תמצית ממצאיו, ורשאי הוא להצביע על הצורך בתיקון ליקוי שהעלה הבירור, ועל הדרך לתיקונו.</p> <p>(ב) הקצין כאמור בסעיף קטן (א) יודיע לנציב הקבילות בהקדם האפשרי, אך לא יאוחר מחודשיים מיום קבלת ההודעה, על הצעדים שנקטו.</p> <p>(ג) מצא נציב הקבילות שהקבילה לא היתה מוצדקת, ימסור על כך הודעה מנומקת לקובל, לאדם שעליו קובלים ולמפקדו של אותו אדם, ורשאי הוא לפרט בה את תמצית ממצאיו.</p> <p>(ד) העלה בירור הקבילה חשד שנעברה עבירה, יודיע נציב הקבילות על כך לפרקליט הצבאי הראשי.</p>	.554	<p>סייגים להודעה (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>(א) הודעה של נציב הקבילות לפי סעיף 553(א) או (ג) לא תכלול ולא תגלה חומר או ידיעה אשר לדעת ראש הממשלה או שר הבטחון הם ענין לבטחון המדינה, או אשר לדעת ראש הממשלה או שר החוץ הם ענין ליחסי החוץ או לקשרי המסחר הבינלאומיים של המדינה.</p> <p>(ב) ראה נציב הקבילות כי הודעתו עלולה לכלול או לגלות חומר או ידיעה כאמור בסעיף קטן (א) ולא הביעו השרים את דעתם כאמור שם, יבקש נציב הקבילות את דעת ראש הממשלה, שר הבטחון או שר החוץ, לפי הענין, לפני שיתן את הודעתו.</p> <p>(ג) בהודעה על תוצאות הבירור יהיה נציב הקבילות פטור מלהודיע על ממצאיו ונימוקיו -</p> <p>(1) כשהקבילה היתה בענין מינוי לתפקיד פלוני או בענין העלאה בדרגה, או בענין פיטורים מהשירות;</p> <p>(2) כשגילויים עלול, לדעתו, לפגוע שלא כדין בזכותו של אדם זולת הקובל;</p> <p>(3) כשיש לדעתו בגילויים משום גילוי סוד מקצועי או ידיעה סודית כמשמעותם לפי כל דין;</p> <p>(4) כשיש לדעתו בגילויים כדי לפגוע בסדר הטוב של הצבא או במשמעתו.</p>	.555	<p>זכויות וסעדים (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>(א) החלטותיו וממצאיו של נציב הקבילות בענין קבילה -</p> <p>(1) אין בהם כדי להעניק לקובל או לאדם אחר זכות או סעד בדיון משמעותי או בבית דין צבאי או בבית משפט אחר שלא היו לו לפני כן;</p>		

(2) אין בהם כדי למנוע מהקובל או מכל אדם אחר להשתמש בזכות או לבקש סעד שהוא זכאי להם; אולם אם נקבע לכך מועד בחיקוק או בפקודות הצבא לא יוארך המועד על ידי הגשת הקבילה או בירורה.		
(ב) שום בית משפט לא יזקק לבקשת סעד נגד החלטותיו וממצאיו של נציב הקבילות בענין קבילה.		
נציב הקבילות וכל אדם אחר שבעזרתו מבצע נציב הקבילות את תפקידיו חייבים לשמור בסוד כל ידיעה שהגיעה אליהם לרגל תפקידם, ולא לגלותה אלא בביצוע המוטל עליהם בחלק זה.	.556	חובת סודיות (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972
(א) נציב הקבילות יגיש לשר הבטחון ולועדת החוץ והבטחון של הכנסת, מדי שנה, דין וחשבון על פעולותיו, שיכיל סקירה כללית ותיאור הטיפול במבחר של קבילות.	.557	דין וחשבון (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972
(ב) נציב הקבילות רשאי להגיש לשר הבטחון ולועדת החוץ והבטחון של הכנסת דין וחשבון מיוחד קודם להגשת הדין וחשבון השנתי.		
אין על נציב הקבילות מרות בעניני מילוי תפקידו לפי חלק זה זולת מרותו של הדין.	.558	אי תלותו של הנציב (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972

נספח ב'

פקודת מטכ"ל 33.0336

25 באוק' 1972

תוקף סעיפים 1-38

מה-5 באוגוסט 2009

תוקף סעיף 1-2

מה-30 באפריל 2015

פקודת המטכ"ל 33.0336 נציב קבילות החיילים - נוהל פנייה וסמכויות

הגדרות

1. בפקודה זו -
 - א. "החוק" - חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955;
 - ב. "חייל" -
- 1) אדם הנמנה עם הכוחות הסדירים של הצבא, על-פי חוק שירות בטחון (נוסח משולב) התשמ"ו-1986 או על-פי התנדבות, בין בדרך של התחייבות לשירות קבע ובין בדרך אחרת.
- 2) אדם הנמנה עם כוחות המילואים של הצבא, על-פי חוק שירות הבטחון (נוסח משולב) התשמ"ו-1986, או על-פי התנדבות, כשהוא בשירות, או כשהוא אינו בשירות, אם הקבילה נוגעת לשירותו במילואים.
- ג. "עובד בשירות הצבא" - כמשמעו בסעיף 2(2) לחוק, לרבות אזרח עובד צה"ל.
- ד. "מיועד לשירות בטחון" - כהגדרתו בחוק שירות בטחון (נוסח משולב), התשמ"ו-1986.

כללי:

2. חלק י"א בחוק דן בנושא ברור קבילות חיילים באמצעות נציב קבילות החיילים (להלן: "הנציב").
3. אין על הנציב מרות בענייני מילוי תפקידו לפי חלק י"א לחוק, זולת מרותו של הדין.
4. מטרת פקודה זו להבהיר את מעמדו, את תפקידיו ואת סמכויותיו של הנציב, וכן את אפשרות הפנייה אליו, את היחסים בינו לבין גורמי צה"ל ואת חובות המפקד בכל הנוגע לטיפול בקבילה שהוגשה לנציב.

הרשאים להגיש קבילה לנציב והמועד להגשתה:

5. הרשאים להגיש קבילה אל הנציב הם המפורטים להלן:
 - א. אדם הרואה עצמו נפגע במעשה כאמור בסעיף 13 להלן, שנעשה לגביו בזמן היותו חייל או בהיותו מיועד לשירות בטחון (להלן: "החייל הנפגע").
 - ב. בנו, בתו, אחיו או אחותו של החייל הנפגע, אם מלאו להם 16 שנה, או הוריו או בן זוגו של אותו חייל. ובאין אחד מאלה - מי שנתבקש מאת החייל הנפגע לעשות כך.

דרך הגשת הקבילה:

6. קבילה תוגש לנציב בכתב באחת מן הדרכים המפורטות להלן:
 - א. בדואר לפי המען: תא דואר 7052 תל אביב, מיקוד 6473424.

- ב. בדואר אלקטרוני אזרחי, לכתובת: nakhal@mod.gov.il או בדואר אלקטרוני צבאי לכתובת נקח"ל/קבילות ופניות.
- ג. בפקס 03-6977135 (אזרחי) או 0399-7135 (מטכ"ל).
7. קובל רשאי לצרף לקבילותו מסמכים, שברצונו להביא לידיעת הנציב והשייכים לדעתו לעניין.
8. הקבילה תיחתם בידי הקובל, ויצוינו בה שמו, מספר הדואר הצבאי של היחידה שבה משרת החייל הנפגע, מספרו האישי, דרגתו, כתובתו האזרחית ומספרי הטלפון של החייל.
9. הגיש את הקבילה מי שאינו חייל, יצוינו בקבילה, בנוסף לפרטים האמורים של החייל הנפגע, גם שמו, מענו של הקובל ומספר הטלפון של הקובל.
10. קבילה של אסיר או עציר תוגש במעטפה סגורה למפקד מיתקן הכליאה הצבאי, שבו הוא מוחזק, שיעבירה מייד ומבלי לפתוח אותה לנציב.
11. תוכנה של קבילה, לרבות הנספחים לה, הנשלחים באמצעי תקשורת אזרחים (דואר פקסימילי או אמצעי דואר אלקטרוני אחר) לא יעלה על סיווג "מוגבל" או על רמת הסיווג המותרת למשלוח לפי פקודות הצבא, לגבי משלוח באמצעי תקשורת צבאיים. קובל המבקש להוסיף לתוכן קבילותו מידע או לצרף מסמך בסיווג גבוה יותר, יציין את בקשתו זאת בקבילה. עם פתיחת בירור בקבילה, יוזמן הקובל למסור את המסמכים המסווגים באופן אישי לנציג מוסמך בנציבות.

קבילה על מי:

12. קבילה ניתנת להגשה, על מי שבזמן עשיית המעשה, שעליו מוגשת הקבילה, היה חייל או אדם העובד בשירות הצבא, גם אם ביום הגשת הקבילה שוב אינו חייל או עובד כאמור. הקובל יפרט בקבילותו את זהותו של האדם שעליו הוא קובל (להלן: "האדם שקובלים עליו"), ואם אין בידו לתאר זהותו ימסור כל פרט שבידו המסייע לזיהויו.

קבילה על מה:

13. ניתן להגיש קבילה על מעשה, לרבות מחדל או פיגור בעשייה, שנתקיימו בו כל היסודות המפורטים להלן:

- א. המעשה פוגע במישרין בחייל הנפגע או מונע ממנו במישרין טובת הנאה.
- ב. המעשה נוגע לסדרי השירות, לתנאי השירות או למשמעת.
- ג. המעשה בניגוד לחיקוק או לפקודות הצבא, או ללא סמכות חוקית, או בניגוד למינהל התקין, או שיש בו משום נוקשות יתירה או אי צדק בולט.

סייגים לגבי המעשים עליהם ניתן לקבול:

14. לא ייערך בירור בקבילה כשהיא אחת מהמפורטות להלן:
- א. קבילה על החלטות שר הבטחון, הרמטכ"ל או ראש מחוז שיפוטי, לפי הוראת סעיף 442 לחוק.
- ב. קבילה על החלטת הרמטכ"ל, לפי סעיפים 167 או 167א לחוק.

תוקף סעיף משנה א'
מה-13 ביוני 2010

- ג. קבילה על פעולה שיפוטית של בית דין צבאי או של שופט בית דין צבאי או של בית משפט צבאי אחר או של שופט חוקר.
- ד. קבילה בעניין התלוי ועומד בבית דין צבאי או בבית משפט אחר, בפני שופט חוקר או בפני קצין שיפוט, או קבילה בעניין שבית דין צבאי או בית משפט אחר או שופט אחר או קצין שיפוט הכריעו בו לגופו.
- ה. קבילה על פעולה שיפוטית של ועדה שכוננה על-פי חיקוק או של חבר מחבריה במילוי תפקידו כחבר הוועדה.
- ו. קבילה על מעשה שהוא עבירה שעליה הוגשה תלונה לפי סעיף 225 לחוק או שבקשר עמה מונה קצין בודק או שופט חוקר.
- ז. קבילה על החלטת הוועדה לעיון בעונש, לפי הפרק השני של חלק ח' לחוק.
- ח. קבילה על החלטה בנושא הערכתו, דירוגו או מיונו של מיועד לשירות בטחון, למעט קבילה לגבי פגם שנפל בהליך ההערכה, הדירוג או המיון.
15. לא ייערך בירור בקבילה שהיא אחת מהמפורטות להן, אלא אם מצא הנציב שיש סיבה מיוחדת המצדיקה את הבירור:
- א. קבילה בעניין שניתנה בו החלטה שעליה אפשר, או היה אפשר, להגיש על-פי דין השגה, ערר או ערעור, והוא אינו מסוג העניינים שסעיף 14, בסעיף משנה ד לעיל, דן בהם.
- ב. קבילה שהוגשה לאחר שעברה שנה מיום המעשה, שעליו נסבה הקבילה, ואם המעשה נודע לקובל מאוחר יותר - מהיום שבו נודע לו המעשה.
- ג. קבילה שהוגשה לאחר שעברו 180 יום, מהיום שבו חדל החייל הנפגע להיות חייל.

סמכויות הנציב בעת בירור הקבילה:

16. הנציב רשאי לברר את הקבילה בעצמו או באמצעות כל אדם שהסמיך לכך. הנציב או כל אדם שהסמיך לכך, כאמור, רשאים לברר את הקבילה בכל דרך שתיראה להם, ואין הם קשורים להוראות שבסדר דין או בדיני ראיות.
17. הנציב יביא את הקבילה לידיעת האדם שקובלים עליו, ולידיעת מפקדו, וייתן להם הזדמנות להשיב עליה; הנציב רשאי לדרוש מהם כי ישיבו אישית על הקבילה בתוך פרק זמן שיקבע הנציב.
18. המפקד בהקשר זה, פירושו אחד מהמפורטים להלן:
- א. קצין בדרגת סא"ל או קצין, המכהן כמפקד יחידת רישום, הממונה ישירות בזמן הגשת הקבילה על האדם שקובלים עליו.
- ב. לגבי קבילה על קצין בדרגת רס"ן, לפחות, או על קצין שהוא מפקד יחידת רישום - קצין בדרגה גבוהה יותר הממונה על הקצין שעליו הייתה הקבילה.
- ג. מפקד אחר, שייקבע על-ידי הנציב.
19. במקרים מיוחדים, כפי שימצא הנציב לנכון, יובא תוכן הקבילה אף לידיעת מפקדי הפיקודים והזרועות, מפקדי יחידות מעו"ז, קצין החיל הראשי, ראש אגף רלוונטי במטכ"ל או הרמטכ"ל.

20. חיילים ועובדים בשירות הצבא ומפקדיהם ישיבו על הקבילה, בהתאם לדרישת הנציב.
21. הנציב או מי שהסמיך לברר את הקבילה רשאים להזמין, ולחזור ולהזמין, כל אדם, לבוא לפניהם ולהעיד או להציג מסמכים או מוצגים אחרים שברשותו, ולחייב כל עד להעיד בשבועה או בהן צדק.
22. חיילי צה"ל והעובדים בשירות הצבא ייענו להזמנה ולדרישה האמורים. מפקד יחידתו של חייל או עובד בשירות צבא, כהגדרתו בסעיף 18 לעיל, ינקוט בצעדים הדרושים להבטחת היענותם להזמנת הנציב או מי שהוסמך על ידו, להעיד בפניו או להציג מסמכים או מוצגים אחרים שברשותם.
23. אין אדם חייב למסור לנציב ראייה, אם יש בה הודאה בעובדה, שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה, שהוא מואשם בה או עשוי להיות מואשם בה.
24. ביקש אדם להימנע ממסירת ראייה, מחמת שהיא עשויה להפילו כאמור בסעיף 23 לעיל והנציב דחה את בקשתו, תימסר הראייה. ראייה שנמסרה כאמור, לא תוגש נגד אותו אדם במשפט שבו הוא מואשם, בשל העבירה שהעובדה המתגלית מן הראייה היא יסוד מיסודותיה, אלא אם הסכים לכך.

הגשת סיוע לנציב:

25. חייל או עובד בשירות הצבא לא יעשה דבר, שיש בו כדי למנוע, לעכב או להפריע בהגשת קבילה לנציב או בהעברתה או בבירורה של קבילה כזו.
26. חייל או עובד בשירות הצבא ייענה לבקשת הנציב להגיש לו חוות'דעת מקצועית ומידע אחר בתחום התמחותו.
27. ביקש הנציב או אדם אחר שהסמיך לכך לבקר ביחידה או להשתמש במתקניה, לשם עריכת בירור בקבילה, יגיש להם מפקד היחידה כל סיוע מבוקש.

קבילה שנמצאה מוצדקת:

28. מצא הנציב, שהקבילה הייתה מוצדקת, ימסור על כך הודעה מנומקת לקובל, לאדם שקובלים עליו ולמפקדו, וכן לרמ"ט אכ"א, אותו הסמיך הרמטכ"ל, לקבל הודעות כאמור מאת הנציב ולרכז את הטיפול בהן.
29. הנציב רשאי לפרט בהודעתו את תמצית ממצאיו, להצביע על הצורך בתיקון הליקוי שהעלה הבירור ועל הדרך לתיקונו.
30. כללה המלצת הנציב הערה לגבי מי שקבלו עליו, יזמנו המפקד שנקבע על-ידי הנציב למשרדו, ויקרא בפניו את הערת הנציב בנדון כלשונה וכרוחה.
31. מפקדי צה"ל יתקנו את הליקוי, עליו הצביע הנציב בהודעתו שנמסרה בעקבות בירור הקבילה.
32. הימנעות מתיקון הליקוי עליו הצביע הנציב, כאמור, מחייבת אישור הרמטכ"ל. ראש אכ"א יעביר להחלטת הרמטכ"ל כל מקרה בו מוצע, שלא לפעול לפי המלצת הנציב, בצירוף חוות'דעת הפרקליט הצבאי הראשי לגבי ההימנעות מתיקון הליקוי.
33. רמ"ט אכ"א יודיע לנציב, בהקדם האפשרי, אך לא יאוחר מחודשיים מיום שקיבל את ההודעה מן הנציב, כאמור בסעיף 28 לעיל, על הצעדים שנקטו בעקבות הודעתו.

קבילה שנמצאה לא מוצדקת:

34. מצא הנציב, שהקבילה לא הייתה מוצדקת, ימסור על כך הודעה מנומקת לקובל, לאדם שקובלים עליו ולמפקדו. הנציב רשאי לפרט בהודעה זו את תמצית ממצאיו.

סייג להודעה:

35. על אף האמור בסעיפים 28 ו-34 לעיל, בהודעה על תוצאות הבירור יהיה הנציב פטור מלהודיע את ממצאיו ונימוקיו במקרים המפורטים להלן:

- א. כשהקבילה הייתה בעניין מינוי לתפקיד פלוני, או בעניין העלאה בדרגה, או בעניין פיטורים מהשירות.
- ב. כשגילויים עלול, לדעתו, לפגוע שלא כדין בזכותו של אדם זולת הקובל.
- ג. כשיש, לדעתו, בגילויים משום גילוי סוד מקצועי או ידיעה סודית כמשמעותם לפי כל דין.
- ד. כשיש, לדעתו, בגילויים כדי לפגוע בסדר הטוב של הצבא או במשמעתו.

תוצאות הגשת קבילה:

36. מפקד לא יפעל, במעשה או במחדל, באופן שיש בו כדי לפגוע בחייל, בשל הגשת קבילה.

37. תוכנם של דברים שרשם קובל בקבילה או דברים שמשך תוך כדי בירור בנוגע אליה, וכן קבילה שנמצאה לא־מוצדקת, לא יהוו עילה לצעדים פיקודיים או משפטיים נגד הקובל, אלא אם מצא הנציב, כי הקבילה הייתה כוזבת בזדון והודיע על כך לפרקליט הצבאי הראשי שאישר צעדים אלו.

קבילה המעלה חשד לביצוע עבירה:

38. על אף האמור בסעיף 37, מצא הנציב שקבילה מעוררת על פניה חשד שנעברה עבירה רשאי הוא להעביר את הקבילה, כולה או מקצתה, לפרקליט הצבאי הראשי. העלה בירור הקבילה חשד שנעברה עבירה, יודיע הנציב על כך לפרקליט הצבאי הראשי.

נספח ג'

בראש נציבות קבילות החיילים עומדת
אזרחית הממונה בידי ועדת החוץ והביטחון
של הכנסת בהמלצת שר הביטחון. תחת
הנציבה פועלת יחידה צבאית וגופים
מקצועיים תומכים בה.

בנציבות עובדים ומשרתים, כתף אל כתף,
עובדי משרד הביטחון, עובדי צה"ל וכן
מפקדים, קצינים וחיילים.

העוסקים במלאכה - תודות

להלן שמות העוסקים במלאכה:

מחלקת הביורו:

בראש מחלקת הביורו עומדת קצינה בדרגת אלוף־משנה, המשמשת גם כמפקדת היחידה. מחלקת ביורו מונה שישה צוותי ביורו. בראש כל צוות עומד קצין בדרגת סגן־אלוף (סא"ל) או אלוף־משנה (אל"מ) במילואים, ולצידו מבררים קצינים, מבררים בשירות חובה, רכזי ביורו ויועץ משפטי (עורך דין - אזרח או קצין):

אל"ם (אלוף־משנה) **מורן מירוצ'יק**

ראש מחלקת הביורו ומפקדת יחידת נקח"ל;

ע"צ, אל"ם (מיל') **אליהו (אלי) הדר**

ראש צוות ביורו;

סא"ל (סגן־אלוף) **דניאל ביטון**

ראש צוות ביורו;

סא"ל (סגן־אלוף) **עידן חמו**

ראש צוות ביורו;

סא"ל (סגן־אלוף) **עו"ד אורטל יוחפז־ארז**

ראש צוות ביורו;

סא"ל (סגן־אלוף) **מוטי (מרדכי) הוכמן**

ראש צוות ביורו;

סא"ל (סגן־אלוף) **ד"ר ריקי (רבקה) בצלאל ממן**

ראש צוות ביורו;

רס"ן (רב־סרן) **עו"ד אושרית סיבוני**

יועצת משפטית במחלקת הביורו;

רס"ן (רב־סרן) **עו"ד שירן גור**

יועצת משפטית במחלקת הביורו;

עו"ד כרמית בריטל חלפון

יועצת משפטית במחלקת הביורו;

עו"ד אהד ולנר

יועץ משפטי לצוות זרועות ותומכ"ל;

עו"ד נורית פולק

יועצת משפטית לצוות סדיר;

לשכת הניצוה:

תא"ל (מיל') **רחלי טבת ויזל**

נציבת קבילות החיילים;

הגברת שירן אלבז

עוזרת בכירה לנציבה;

אל"ם (מיל') **עו"ד ירון ויסוסר**

ראש ענף הפניות;

סא"ל (סגן־אלוף) **עו"ד אפרת שטרית פריאנטה**

היועצת המשפטית לנציבה;

ע"צ, עו"ד איריס ברוך

ע' הנציבה לבקרה ומעקב ויועצת

משפטית לצוות מילואים;

סגן (מיל') **הדר משה מוסא**

מ"מ עוזרת בכירה לנציבה;

סמל בר חוג'ה

בקרה ומעקב;

רב"ט (רב־טוראי) **נוי שחר**

בקרה ומעקב;

רב"ט (רב־טוראי) **יובל שביט**

בקרה ומעקב;

עו"ד ליאת חביב פרנקו יועצת משפטית לצוות רפואה;	סמל זיו אברג'ל מבררת;
ע"צ עו"ד רויטל זמיר יועצת משפטית לענף פניות;	סמל תמר (תותי) אידלשטיין מבררת;
ע"צ עו"ד שירן בן ארי יועצת משפטית לצוות תשלומים ותנאי השירות;	רב"ט (רביטוראי) עמית ברייטהולץ מבררת;
ע"צ ליאור קאופמן מברר;	רב"ט (רביטוראי) ספיר בן עטר מבררת;
סגן ישראל חזן מברר;	רב"ט (רביטוראי) שלי מור מבררת;
סגן בן גנון מברר;	רב"ט (רביטוראי) שירה פיזיק מבררת;
סגן שחר הורוביץ מבררת;	רב"ט (רביטוראי) סתיו נחושטן מברר;
סגן אפק צ'רי מברר;	רב"ט (רביטוראי) איילת וייסמן מבררת;
סגן אברהם זוהר מברר;	רב"ט (רביטוראי) נועה דיני מבררת;
סגן ליאור אגמון מברר;	רב"ט (רביטוראי) אור ישראלי מברר;
סג"ם (סגן־משנה) מיה יוסף מבררת;	רב"ט (רביטוראי) איתי קדם מברר;
סג"ם (סגן־משנה) יובל אבני מבררת;	רב"ט (רביטוראי) זיו עפר מוריק מברר;
סמ"ר (סמל־ראשון) רון יצחקי מברר;	רב"ט (רביטוראי) רועי לניאדו מברר;
סמל גל שינברג מברר;	רב"ט (רביטוראי) ליאור פחטר מבררת;
סמל עדי בוסקילה מבררת;	טוראי תומר פנחס מבררת;
סמל בנימין שפירו מברר;	טוראי רועי בן יוסף מברר;
סמל גל ויסברג מבררת;	טוראי מאי פלסנפלד מבררת;

אנשי מילואים:

סגן עומרי ויינשטיין מברר;	סא"ל (מיל") עו"ד דוד אלאשבילי משפטן;
ע"צ אריאל (אריק) גורברמן בקרה ומעקב;	סא"ל (מיל") סלבו בכר ראש צוות;
סמ"ר (סמל־ראשון) ליאם זיו מברר;	סא"ל (מיל") מירי בן שמעון ראש צוות;
סמ"ר (סמל־ראשון) עידו אברם מברר;	סא"ל (מיל") מרים (מירי) נהון מילמן ראש צוות;
סמ"ר (סמל־ראשון) לידור שפירא מברר;	סרן (מיל") גאיה יונר מבררת;
סמ"ר (סמל־ראשון) סווה גומר מברר;	רס"ל (מיל") הדר קכל מברר;
סמ"ר (סמל־ראשון) עילי שאול מברר;	רס"ל (מיל") עידן קנדיל מברר;
סמל ליהיא קליין מבררת;	רס"ל (מיל") נועה רביב מבררת;
סמל שלי אמרמוב מבררת;	סמ"ר (מיל") ינון מתן מברר;
סמל שרוני (שרון) דנה מבררת;	סמ"ר (מיל") ארבל אמוראי מבררת;
סמל ליהי מגן מבררת;	סמ"ר (מיל") ליאל שוקרון מבררת;
סמל קארין משה מבררת;	במהלך השנה האחרונה סיימו את תפקידם בעלי התפקידים הבאים:
סמל עומר אלט מבררת;	אל"ם (אלוף־משנה) מור וליק ראש מחלקת הבירור ומפקדת יחידת נקח"ל;
סמל מריה פצ'רסקי מבררת;	סא"ל (סגן־אלוף) ד"ר קרן זילכה ראש צוות בירור;
סמל מישל גרשקוביץ מבררת;	סרן נטע שרוני קצינת הבקרה, המעקב והמחשוב;
סמל בר מיכאלי מבררת;	סרן ליטל סאיג יועצת משפטית;
סמל ליאור סודאי מבררת;	סגן תאיר כשר מבררת;
סמל נופר שתי מבררת;	סגן ליאל רייזמן מבררת;
סמל מעיין דר מבררת;	סגן לירון אהרוני מבררת;

.08

מוסף מיוחד לרגל יובל לנקה"ל

נציבות קבילות החיילים
50 שנה (1921-2021)

יובל שנות עשייה בנציבות קבילות החיילים - ממעוף הציפור

מאת אל"ם (מיל') עו"ד ענבל דה-פז

מבוא

האדם, המהווה את האוויר במפרשיה.

מאז הקמתה ועד סיום שנת היובל (2022), הוטיטה הנציבות יד לכחצי מיליון קובלים וקובלות, והיותה להם אוזן קשבת ויד תומכת.

תקצר היריעה מלסכם את חמישים שנות פועלה של הנציבות, את מאות אלפי הקבילות שטיפלה בהם ואת המהלכים שהניעה אל מול פערים וליקויים הדורשים תיקונים מערכתיים אשר חלקם עוגנו בתיקוני חקיקה, בפקודות ובהוראות מקצועיות המלווים את צה"ל גם כיום. במוסף זה נבקש לסקור את עיקרי פועלה של הנציבות בהובלת הנציבים שעמדו בראשה, כל אחד כפי דרכו.

הקמת הנציבות

"ההצעה הזאת באה לתת סעד לחיילים בשירותם, כאשר הם סבורים כפרטים, שלא נעשה איתם צדק. לא שהפקודות אינן טובות או המדיניות אינה טובה; לא שצה"ל קשוח מדי, אלא כאשר פרט, חייל מסוים חושב שלא נותנים לו את זכויותיו ומקפחים אותו במסגרת ההוראות, והוא מתלונן על כך. זה לא בא לחרוג מן ההוראות או לשנות אותן, אלא להקפיד שההוראות והדרישות תתמלאנה על-ידי כל הצדדים, גם על-ידי נותני הפקודות"
(מתוך דברי שר הביטחון משה דיין במליאת הכנסת, עת חוקק חוק השיפוט הצבאי והוקמה הנציבות)

לפני יובל שנים, ב-1 בנובמבר 1972, כ"ד בחשוון התשל"ג, נוסדה נציבות קבילות החיילים, ותוך זמן קצר ביססה את מעמדה ככתובת ישירה, מוכרת ואמינה לטיפול בקבילותיהם של חיילי צה"ל, של מיועדים לשירות ביטחון, של משרתים במערך המילואים ושל בני משפחותיהם הפונים בשמם, בכל מקרה שבו הם חשים כי זכויותיהם נפגעו, כי גורמי הפיקוד פעלו כלפיהם באופן נוקשה ולא מכבד וכן במקרים שבהם מדיניות הצבא לוקה בחסר.

מאז הוקמה, משרתת הנציבות בנאמנות את חיילי צה"ל במגוון רחב של נושאים - החל בנושאים הקשורים בפיקוד ובמנהיגות, דרך היבטים הנוגעים לשירותי הרפואה הניתנים לחיילי צה"ל, סוגיות הקשורות בתנאי השירות, השכר ושירות הקבע, ועד לנושאים שענינם בשירות המילואים ובשלבים הקודמים לתחילת השירות הצבאי.

לאורך יובל שנותיה, פועלת הנציבות לאורם של ערכי הצדק, השוויון ואהבת האדם, זאת מתוך הערכה ומסירות לחיילי צה"ל ולמפקדיו, מתוך הכרה בייחודיות המערכת הצבאית, באתגריה ובשינויים המתהווים בה במעלה הדרך.

סיפורה של הנציבות שזור בפועלם של נציבי קבילות החיילים, אשר תרמו בעיצוב מורשת הנציבות, הטמיעו בה את תפיסות עולמם והציפו אותה באהבת

¹ סמכות הנציבות לברר את קבילותיהם של מיועדים לשירות ביטחון, ניתנה בשנת 2007, במסגרת תיקון מס' 56 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955

בעת העלאת הצעת החוק לדיון אמר שר הביטחון דאז, משה דיין, **"אני סבור כי מינוי נציב קבילות חיילים אשר מתפקידו לטפל בקבילות החיילים, ועם זה לא יהיה כפוף להיררכיה הצבאית, עשוי לתרום להבטחת קיומן של הוראות הצבא במסגרתן הרחבה והיסודית".**

ביום 24 ביולי 1972 התקבלה ההצעה והתקבל חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 6), תשל"ב-1972. כתוצאה מכך, הוסף לחוק השיפוט הצבאי חלק י"א שעניינו בירור קבילות חיילים, אשר קובע את מינויו של נציב קבילות החיילים ואת סמכותו, את דרכי הגשת הקבילות ואת הנושאים שבגינם ניתן להגיש קבילה, ואת דרכי הבירור. החוק נכנס לתוקפו ביום 1 בנובמבר 1972.

בסמוך להקמת הנציבות, פורסמה פקודת המטה הכללי 33.0336 "נציב קבילות החיילים - נוהל פנייה וסמכויות". על-פי הפקודה, מפקדי צה"ל יתקנו את הליקויים שעליהם הצביע הנציב ורמ"ט אכ"א יודיע עד חודשיים מיום מתן הודעת הנציב, על הצעדים שבהם נקט צה"ל בעקבות הודעת הנציב.

בשנים 1971 ו-1972 הוקמו בישראל על-פי חוק, שני גופים בעלי מעמד "אומבודסמן", נציב תלונות הציבור (תפקיד שבו מכהן מבקר המדינה) ונציב קבילות החיילים.

בחודש מרץ 1971 תוקן חוק מבקר המדינה² תוך שנוספו לו הוראות המסדירות את פועלו של מבקר המדינה כנציב תלונות הציבור והוטלה עליו האחריות לבירור תלונות הציבור על מעשים או על מחדלים של המנהל הציבורי. יו"ר ועדת הכנסת אשר טיפלה בהצעת התיקון לחוק, פנה אל שר הביטחון דאז, משה דיין, והצביע על הקושי בכך שנושאים הנוגעים לחיילים, אינם צפויים להיכנס בגדר סמכותו של נציב תלונות הציבור, כך שהם נותרים ללא מענה של ממש. לפיכך, הועלתה הצעה, למנות נציב קבילות מיוחד לטיפול בקבילות החיילים, במסגרת מערכת הביטחון. בחודש נובמבר 1970 הכריז שר הביטחון, כי הוא נכון לאמץ את ההצעה. בהתאם לכך נקבע בחוק מבקר המדינה³, שנציב תלונות הציבור, אינו מוסמך לברר תלונה של אלו המשרתים בשירות סדיר או מילואים, הנוגעת לסדרי השירות, לתנאי השירות או למשמעת.

ביום 17 ביולי 1972, הובאה לקריאה ראשונה בכנסת, הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972⁴. במסגרת זו הוצע להקים בצבא מוסד של נציב קבילות אשר יהיה מוסמך לברר קבילות של חייל הנוגעות לתנאי שירותו, לסדרי שירותו או למשמעת, שהן קבילות שנציב תלונות הציבור אינו מוסמך לבררן⁵.

² חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 5), תשל"א-1971.

³ סעיף 38(6) לחוק.

⁴ הצעת חוק 1014, א' באב תשל"ב, 12 ביולי 1972.

⁵ מתוך דברי המבוא להצעה.

⁶ דברי הכנסת השביעית, כרך 64, עמ' 3385.

⁷ מתוך דוח שנתי מס' 1.

הנציב והנציבות על ציר הזמן

רא"ל (מיל') חיים לסקוב

**"חייל השומר על זכויותי,
ממלא את חובתו"**⁷

רא"ל (מיל') חיים לסקוב, הרמטכ"ל החמישי של צה"ל, הקים את הנציבות בחודש נובמבר 1972 וכיהן כנציב קבילות החיילים במשך עשר שנים, עד פטירתו בחודש דצמבר 1982. בתקופת כהונתו כנציב התרחשו מלחמת "יום הכיפורים" (אוקטובר 1973), שלאחריה שימש כחבר בוועדת אגרנט⁸. כן נערכו מבצע "אנטבה" – "הונתן" (יולי 1976), ומלחמת "שלום הגליל" (מלחמת לבנון הראשונה, אשר פרצה ביוני 1982).

לסקוב, יליד 1919, התנדב בנעוריו להגנה, והצטרף ל"פלוגות הלילה" של וינגייט. בשנת 1940 התגייס לצבא הבריטי ושירת במגוון תפקידים עד להגיעו לדרגת מייג'ור (רב־סרן). באוגוסט 1947 ארגן את קורס הקצינים הראשון ב"הגנה", אשר גובש ליחידה לוחמת במבצע "נחשון", באפריל 1948. עם הקמת צה"ל שימש כמפקד הגדוד המשוריין הראשון, במסגרת חטיבה 7.

לאחר מלחמת העצמאות מונה לראש אגף ההדרכה בצה"ל בדרגת אלוף. בשנת 1951 מונה למפקד חיל האוויר ובשנת 1955 מונה לשמש כסגן הרמטכ"ל וראש אג"ם. בהמשך מונה למפקד גייסות השריון ושימש מפקד אוגדה 77, אשר לחמה בסיני. כאשר נספה אלוף פיקוד הדרום, אסף שמחוני, בתאונת מטוס, מונה לסקוב תחתיו לאלוף

פיקוד הדרום. ב־1 בינואר 1958 מונה לרמטכ"ל החמישי של צה"ל. עם שחרורו מצה"ל הקים וניהל את רשות הנמלים.

כנציב קבילות החיילים ראה לסקוב את הקבילות ככלי להסדרת כללים בדבר ההתנהגות ההולמת של חיילים בצה"ל. זאת, תוך שמירה על סמכויותיהם של המפקדים ועל יכולתם לבצע את המשימות המוטלות עליהם. בראייתו, קיומה של הנציבות חיזק בצורה ממשית את ערנותם של החיילים לזכויותיהם. הוא סבר כי קיומה של הנציבות מסייע בידי המפקדים לדעת על ליקויים שנעלמו מעיניהם קודם לכן, ופותח בפניהם דרך לנקוט אמצעים ולמנוע ליקויים אלה, ואם לא נמנעו, לפחות לאתרים ולתקנם.

לסקוב הטביע את חותמו על צה"ל במגוון תחומים ערכיים ומקצועיים. ניסונו העשיר כלוחם, כמפקד וכרמטכ"ל, סייע בידו להבין את נפש החייל ואת נפש המפקד כאחד והוא עסק רבות בתחום המנהיגות והפיקוד. במסגרת תפקידו ביקר ביחידות צה"ל, נפגש עם מפקדים ועם חיילים, חינך והטמיע את חשיבות החייל והלוחם, ראשית לכול - כאדם. כן השפיע על טיפוח כבוד החייל ועל שמירת זכויותיו והרבה לעסוק ולכתוב על הדרכה ועל מנהיגות צבאית.

כנציב קבילות חיילים, עסק לסקוב רבות ב"תורת האדם" והחזיק בגישה שלפיה תורה זו היא המוח, העצבים והשרירים, כשתורת הלחימה, הפקודות, וההליכים הנלווים של הצבא הם העצמות?

הנציבות בתקופתו של רא"ל (מיל') לסקוב

מטבע הדברים את השנים הראשונות לחיי הנציבות אפיינה התארגנות ליישום

⁸ ועדת אגרנט הייתה ועדת חקיקה ממלכתית, שהוקמה ביום 21 בנובמבר 1973, לחקירת נסיבות פריצת מלחמת יום הכיפורים. במהלך תקופת כהונתו של רא"ל (מיל') לסקוב כחבר בוועדה, שימש אלוף (מיל') מאיר זורע כממלא מקומו בנציבות.

⁹ מתוך דוח מספר 8.

נכון של החוק החדש, מבחינה מנהלית, מבחינה ארגונית ומבחינת הליכי הבירור. עם הקמתה כללה הנציבות מחלקת בירור, מחלקה משפטית ואת לשכת הנציב עצמו.

מאמץ רב הושקע, עוד בטרם כניסת החוק לתוקפו, בבניית שיתוף פעולה ויחסי אמון עם גורמי צה"ל השונים. תחילה עם ראשי הרשויות המוסמכות בצה"ל, ובהמשך עם המפקדות הממונות, עם דרגי פיקוד הביניים ועד למפקדים הזוטרים בשטח. נוסף על כך, הושקעו מאמצים רבים בהסברה ובהדרכה שמטרתן להכיר לכלל חיילי צה"ל את זכותם לקבול, כמו גם להסביר למפקדים, מרמת הצוערים בקורס הקצינים, את חשיבותו של הליך הבירור ואת חיוניותו לטיפול איכות המשרתים בצה"ל.

מלחמת יום הכיפורים, אשר פרצה עוד בטרם מלאה שנה לנציבות, השאירה חותמה על הרכב הקובלים ועל נושאי הקבילות. מספר הקבילות עלה באופן משמעותי, כשרובן הוגשו בידי חיילי מילואים. נושאי הקבילות הוסתו מפקדות ומנהל תקין לכוננות מבצעית, ארגונית, מנהלית וטכנית לקראת הקרב; מתנאי השירות במחנות הקבע לדאגה לחיילים בתנאי שדה; ומטיפול שגרתי בעיקר בחיילי הסדיק, לטיפול הולם במערך חיילי המילואים אשר גויסו לתקופה ממושכת. מגמה זו המשיכה ללוות את פעילות הנציבות גם בשנים שלאחר המלחמה, כתוצאה מהיקף ההכנות והכוננות בצה"ל בעקבות המלחמה ולקחייה.

נושאים עיקריים שבהם עסקה הנציבות בשנים אלה כללו, בין היתר, תופעות של ענישה ללא משפט, מניעת זכויות מהחיילים והטלת מגבלות בניגוד לחוק

ולפקודות, אכיפת מרות בדרך של "טרטורים", תרגול כאמצעי "למישמוע" החיילים ושלא לצורך צבאי אמיתי, יחס משפיל ומזלזל ממפקדים, ועוד.

עד מהרה, מצאה הנציבות כי קיים צורך לטפל בשני מישורים שונים - טיפוח סגנון מנהיגות בתחום היחסים הבין-אישיים, ובחינת היחסים שבין המפקד הזוטר לפקודיו. הצורך "לעשות יותר מדי בכחות מדי זמן"; התחלופה הגבוהה בין המפקדים הזוטרים באופן המקשה על ביסוס היכרות עמוקה עם פקודיהם ועל קידום לכידות היחידה; והקושי, בשל ריבוי המשימות, בוודאי בעת מלחמה ומתיחות ביטחונית, לטפח את הקצונה הזוטרה, להדריך את המפקדים הזוטרים כיצד להשתמש בסמכותם, להפעיל משמעת, לטפח מוטיבציה, לתרגל את אנשיהם ולהתמודד עם מתחים בין-אישיים, ועם קשיים אל מול פקודיהם - כל אלה השתקפו בקבילות ונמצאו לגישת הנציבות, חסרים. הנציבות המליצה על סמכות חונכת כשיטה לטיפול מנהיגות פנים או חוץ, שלא תזדקק לשיטות לא חוקיות כדי לבסס את סמכותה. הניחה שכזו מאפשרת למנוע מתח ודריכות או לתעל אותם לרמות גבוהות יותר של הרגלי ציות, ביצוע ורוח לחימה.

הנציבות תמשיך ותתייחס לסוגיות יסודיות אלה, גם בשנים הבאות של פעילותה.

מעבר לטיפול בקבילות עצמן, נבחנו במהלך השנים הראשונות הליכי הקבילה והשפעתם על צה"ל מכיוונים שונים. כך הועלו ונבחנו שאלות בדבר תכלית הגשת הקבילות - האם מטעמים ענייניים או טורדניים וקנטרניים; האם הקבילה משמשת את הפרט, או שהקבילה משרתת את המערכת באמצעות הפרט; עד כמה

ומפקד קורס הקומנדו הראשון בצה"ל. במלחמת סיני היה סגן מפקד הגדוד המוצנח ונפצע בקרב 'המיתלה'. לאחר מכן מונה לשמש מפקד הגדוד, ובהמשך התמנה לסגן מפקד חטיבת הצנחנים.

מט שירת בתפקידי פיקוד שונים, והשתתף במלחמת ששת הימים, ובמלחמת יום הכיפורים. לאחר המלחמה התמנה לנשיא בית הדין הצבאי לערעורים, בדרגת תא"ל והיה מפקד אוגדת שריון מילואים. בחודש כבדוראר מונה לתפקיד מתאם הפעולות בשטחים בדרגת אלוף, תפקיד שבו שירת עד לפרישתו מצה"ל, בינואר 1982.

מט הקפיד לשלב בפעילות בנציבות מפקדים בעלי ניסיון צבאי פיקודי בשדה ומשפטים בעלי ניסיון מקצועי בהפעלת המשפט הצבאי, כדי לוודא היכרות מניסיון קרוב של כל קשת האירועים ביחידות, וראייתם בתחום החוק הצבאי ופקודות הצבא. העיקרון המנחה היה איש תפקידי המבררים בקצינים בכירים בעלי ניסיון פיקודי שלהם עוד עתיד בצה"ל, כך שלאחר תפקידם בנציבות יחזרו לשורות הצבא, כדי לתרום מניסיונם וליישם ביחידות את הניסיון ואת הלקחים שלמדו בנציבות, בתחום תורת האדם והיחסים הבין-אישיים.

אלוף (מיל') דניאל מט הטביע את חותמו על מוסד הנציבות בעשר השנים שבהן כיהן בתפקיד. הוא הטמיע בעבודת הנציבות דרכי בירור וטיפול מסודרים ויעילים, החותרים ליתן סעד צודק לחיילים הפונים אליו.

הנציבות בתקופת כהונתו של אלוף (מיל') דניאל מט

עם כניסתו של מט לתפקיד, עודכן מבנה הנציבות, והוקמה מחלקת ארגון ובקרה

מגשימים בחיי היום-יום את "תורת האדם" של צה"ל; מהו מנהל תקין ומהו מנהל שאינו תקין; והאם צה"ל, כארגון לומד, לא רק מקיים את המלצות הנציב במקרים הפרטניים, אלא גם מבצע טיפול מערכתי על מנת למנוע תופעות בעייתיות בעתיד. כל אלה ועוד נבחנו בנציבות בשנותיה הראשונות, ומתוכם גובשו המלצות מערכתיות ומצעים לדין שהועברו לידיעת הרמטכ"ל במטרה לקדם מנהיגות אפקטיבית ולשפר את היחס לחיילים בצה"ל, שבהם, כגישה הנציב, תלויה רמת הלחימה והנכונות להתנדב ולפעול.

אלוף (מיל') דניאל מט ז"ל

'מי יודע מה צופן לנו שדה הקרב בעתיד. חשוב לכן לזכור ולהזכיר, כי אין חשוב מהאדם.'

אלוף (מיל') דניאל מט כיהן כנציב קבילות החיילים במשך עשר שנים, מחודש דצמבר 1982 ועד חודש דצמבר 1992. בתקופת כהונתו החלה מלחמת לבנון הראשונה וצה"ל שהה בלבנון ונדרש להתמודד עם פריסה רחבה ועמוקה בשטח שהוא מחוץ לגבולות המדינה, ובתנאי לחימה מול ארגוני טרור בדרום לבנון; בשנת 1987, פוצה האינתיפאדה הראשונה ובשנת 1991 התרחשה מלחמת המפרץ הראשונה.

מט, יליד 1927, החל את שירותו הביטחוני בשנת 1943 עם הצטרפותו ל'פלי"ם' (הזרוע הימית של הפלמ"ח), בהמשך התנדב לצבא הבריטי. בשנת 1946 חזר לארץ והתנדב לפלמ"ח. במלחמת העצמאות לחם בגוש עציון, ולאחר מכן שימש מפקד היאחזות הנח"ל הראשונה, מפקד בית הספר לצניחה,

המובילים: יחס מפקד־פקוד, סדרי שירות המילואים, שיבוץ ומגבלות שיבוץ ורפואה. שינוי מגמה בהקשר זה חל בשנת 1986, עם צמצום שירותם של חיילי המילואים וההיערכות החדשה של צה"ל.

נושא מרכזי שהנציבות החלה לתת עליו דגש, נגע לכיבוד הבטחות וסיכומי ראיונות על־ידי מפקדים. התרשמות הנציבות הייתה כי חזרה מסיכומים ואי־כיבוד הבטחות נעשו לעיתים שלא בכובד הראש הראוי. בשל כך נערך ניתוח מעמיק של הקבילות בתחום ונמצא כי שלושת הטעמים הבולטים לחזרה מסיכום או הבטחה נעוצים בחילופי מפקדים, בשינויי נסיבות או במתן ההבטחה מטעם מי שאינו מוסמך לכך. בהקשר זה הדגישה הנציבות כי כתפיסה ערכית ומתוך ראיית הפרט - על צה"ל למלא אחר הבטחות שניתנו למשרתים ולהתחשב בציפיותיהם, ללא קשר לשאלה מי ממלא את התפקיד באותה עת. עמדת הנציבות הייתה, כי גם בעת שבה צורכי הצבא מתנגשים עם צורכי הפרט, רק כאשר קיימת מניעה לגיטימית או חוסר אפשרות מעשית לקיום ההבטחה או הסיכום - יהיה מקום לחזור מהם. יתרה מכך, גם במצב שבו ההבטחה ניתנה שלא בסמכותו של המבטיח, נקודת המוצא היא כי הבטחה ניתנה על מנת שתכובד, וסיכום על מנת שיקויים.

בשנים אלה עסקה הנציבות רבות בסוגיית הרפואה בצה"ל, והצביעה על תופעות חוזרות ונשנות שעניין אי־כיבוד המלצות רופא בידי המפקדים, או מניעת גישה מחיילים לקבלת טיפול רפואי. בהקשר זה הדגישה הנציבות, כי האחריות לבריאות החייל בצבא, מוטלת על המפקד, וכי חריגה מהפקודות המחייבות קיום הוראות

אשר הייתה אחראית על תיאום זרימת הקבילות ומסמכיהן בין המחלקות, על ניהול מערכת עיבוד הנתונים הממוחשבת ועל תיאום ההדרכה וההסברה בצה"ל ומחוצה לו. כמו כן הוכנסו שינויים טכניים וארגוניים, הנוגעים לשלבי בירור הקבילות, ואשר כוללים פיקוח על קבלת ההתייחסויות שהתבקשו לקבילה במועדן. שינויים אלה הובילו לקיצור משך הזמן שנדרש לטיפול בקבילות.

נוסף על כך תוקנה פקודת המטה הכללי 33.0336 והוכנס סעיף אשר קבע נוהל מסודר ואחיד לטיפול המפקדים, במקרה שבו כללה המלצת הנציב לטיפול בקבילה, גם מתן הערה למי שקבלו עליו.

בחודש אוגוסט 1983 החלה הנציבות לשדר בכל שבוע את "סיפורה של קבילה", במסגרת יומן צה"ל, וכן לפרסם את הדברים במסגרת "ידיעות אכ"א" אשר הופץ ליחידות, מתוך מטרה כי לקחי הקבילות יופקו ויישמו בכלל צה"ל.

אמנם לא נמצא כי מלחמת "שולם הגליל" או השנה שלאחריה באו לידי ביטוי בנושאים הקשורים באופן ישיר ללחימה, אולם הנציבות הבחינה, כי השירות הממושך והקשה של החיילים בשירות הסדיר והמילואים, בא לידי ביטוי בעצם ההחלטה להגיש קבילה או בנושא הקבילה. המשרתים עצמם החלו מגלים סבלנות מועטה יותר לתופעות שונות. במקביל ניכרה ההשפעה גם על המפקדים ועל הקצונה הזוטרה, אשר, לגישת הנציבות, לחץ השירות הביא אותם לידי תגובות הפוגעות בפקודיהם. בהתאמה, בשנים שלאחר המלחמה חלה עלייה משמעותית במספר הקבילות משנה לשנה. בשנים אלה התקבעו נושאי הקבילה

בשנים אלה פעלה הנציבות אף בעניינים של הנגדים, נוכח הפערים המובנים במסלולי קידום, ובהשלכתם על שכרם. הנציבות הקפידה לעקוב אחר סוגיה זו ואחר עבודת המטה שנערכה בצה"ל לעדכון כללי הקידום לדרגות נגדים בכירות ולקביעת קריטריונים אחידים בנושא.

אלוף (מיל') אהרון דורון

"ראיתי עצמי קודם כול כנציגו של הפרט, זה שפנה אליי וביקש את עזרתי"

אלוף (מיל') אהרון דורון, התמנה לנציב בחודש דצמבר 1992, וכיהן בתפקידו חמש שנים וחצי, עד לחודש יולי 1988. בכל תקופת כהונתו שהה צה"ל בלבנון. אהרון (ארווין) דורון, נולד בשנת 1922 ועלה לארץ במסגרת עליית הנוער. כנער הצטרף לשורות ה"הגנה" ועבד במנגנון הקבע של הארגון. בצה"ל שירת בשורת תפקידים פיקודיים; היה ממקימי הנח"ל ושירת כמפקד פיקוד הנח"ל. במבצע 'קדש' היה מפקד חטיבת 'פיתח', לאחר מכן מונה למפקד חטיבת 'גולני' ובהמשך שימש כראש מנהל הסגל. בשנת 1959 מונה לראש אגף כוח האדם, תפקיד שלאחריו פרש משירות בשנת 1963. בשנת 1966 מונה למנכ"ל אוניברסיטת תל אביב, ולאחר מכן למשנה לנשיא האוניברסיטה. בהמשך, שימש בתפקידים ציבוריים נוספים, ביניהם מנכ"ל "בית התפוצות", חבר ועד ראשי המוסדות להשכלה גבוהה, יו"ר התאחדות הספורט בישראל וחבר הוועד האולימפי הישראלי, יו"ר הארגון הארצי של חברי ה"הגנה" ועוד. דורון ראה במוסד נציב קבילות החיילים

הרופא, חוטאת לאחירות המוטלת על המפקדים לשלומם של פקודיהם. הערות אלה של הנציבות, אשר הובאו בפני הרשויות המוסמכות, הובילו בהמשך לתיקונים המלווים את צה"ל עד היום, בין היתר הוכנסו תיקונים נוספים בפקודות הצבא, לרבות מתן סמכות לגורמי הרפואה להגיש תלונה נגד מפקד שלא קיים אחר הוראות רפואיות לגבי פקודיו. אוכלוסייה נוספת שבעניינה עסקה הנציבות משנת 1986 היא אוכלוסיית משרתי הקבע. במקביל לעלייה משמעותית במספר הקבילות שהגישו משרתי הקבע, הם מצאו בנציב ובנציבות כתובת להעלות את תחושותיהם הקשות במסגרת ביקורי הנציבות ביחידות ובבסיסים, ואפילו בעת שהגיעו למסור עדות במסגרת בירור קבילה אחרת. הנציב מצא עצמו מחויב לשמש להם פה ולהדהד את תחושתם, כי מעמדם נפגע מאופן ההתייחסות אליהם, ובפרט לנוכח האילוצים התקציביים אשר חיבו צמצום בהיקף הכוחות הסדירים. בקבילות שהוגשו הלינו משרתי הקבע על כך שהם חשים נפגעים, ונשלחים להתחיל בדרך חדשה, ללא הכנה מספקת, ושלא בהתאם ללוח הזמנים שעליו סמכו מלכתחילה. בעקבות כך עסקה הנציבות בהיערכות צה"ל ללוות את הפורשים, תוך סיוע בהכשרה מקצועית, במציאת תעסוקה ובליווי פיננסי. הנציב אף התריע על הקושי שעיימו מתמודדים פורשים המבקשים להתקבל לתפקידים ממשלתיים, הטמון במכרזים הפנימיים, שאינם פתוחים בפני הפורשים משירות קבע. לימים תוסדר סוגיה זו, באופן המאפשר לפורשים להתמודד במכרזים פנימיים בתקופה הסמוכה לאחר פרישתם מצה"ל.

הקבילות שהוגשו, וגילה רגישות רבה לפרט. הוא סבר כי גדולתו של תפקיד הנציב, היא ביכולת לזהות מקרים שבהם קיים ניגוד בין החוק היבש לבעייתו של הפרט. דווקא משאותר ניגוד כזה, עומדות לנציב הסמכות והזכות להמליץ בפני גורמי צה"ל לנהוג באופן חריג, ואף לשנות את הפקודות במקרים המתאימים.

הנציבות בתקופת כהונתו של אלוף (מיל') דורון

בשנות כהונתו של דורון כנציב, עסקה הנציבות רבות בסוגיות שהציפו חיילי חובה ומילואים בשטח, שעניינן מנהל מבצעי לא תקין. בפרט התמקדו הקבילות בשאלות של כשירות הלוחמים לביצוע תעסוקה מבצעית, בקווי המגע ובאזורי יהודה, שומרון וחבל עזה. שלושה נושאים משמעותיים שליוו את הנציבות בשנים אלה: הוצאתם של חיילים בעלי הכשרה רובאית 02 לתעסוקה מבצעית, שחלקם לא התאמנו שנים רבות מאז יצאו לטירונות. בשנים אלה, כדי לאזן את הנטל בין משרתי המילואים הוחלט להרחיב את בסיס אוכלוסיית חיילי המילואים המשתתפים במשימות, לרבות הפניית חיילים המשרתים בפיקוד העורף וחיילים בעלי הכשרה רובאית 01-02, לביצוע משימות אבטחת מתקנים באזורי יהודה, שומרון ועזה. אוכלוסייה זו, שאופיינה בגילאים מתקדמים ובליקויים בריאותיים, אף לא הופנתה לביצוע אימונים מתאימים לפני יציאתם למשימות האבטחה, ולפיכך, לא הייתה בעלת מיומנות מקצועית מתאימה לביצוע המשימה. תופעה נוספת שעליה הצביעו בנציבות נגעה לחיילי מילואים, אשר מטעמים שונים מתגייסים לשירות באיחור, במהלך התעסוקה, ולפיכך אינם נוטלים

נתיב נוסף ומיוחד העומד לרשות החיילים, המבקשים לטעון טענותיהם ולבקש סעד לקבילותיהם. נתיב שאינו קשור בדרכים האחרות העומדות לרשות החיילים, לא לדפוסים הנוקשים של הצבא ואף אינו כרוך בהיררכיה הצבאית. עם זאת, כקודמיו, הדגיש כי הנציב לא מהווה בשום אופן תחליף למפקד, וסבר כי ככלל קיימת עדיפות לטיפול מהיר ונכון של המפקדים בענייני פקודיהם.

דורון טבע אבחנה בין תופעות שאליהן התייחס כאל "תופעות טבע", לתופעות שהינן "מלאכותיות". תופעה טבעית הינה כזו הטבועה במהות היסודית של החיים ומבוססת על טבע האדם. כך קבילות בענייני רפואה - שכן חיילים לוקים לעיתים בבריאותם, ותמיד יהיו הורים שדואגים יותר, חיילים שרגישים יותר, רופאים טובים וסבלניים יותר או פחות ולכן תמיד תהיינה קבילות בתחום זה. על הנציבות לפעול ככל האפשר לצמצום התופעה, אך יש להיות מודעים לכך שתמיד יהיו מי שיידרשו לשירותי הרפואה וילינו, בצדק או שלא בצדק, באשר לטיפול שלו זכו.

לעומת זאת, תופעה מלאכותית, היא כזו שכולה מעשי ידי אדם, כגון תולדה של החלטות מפקדים, או שגרת יחידה שלא על-פי פקודות הצבא (דוגמת פקודה גורפת שניתנה ביחידה כלשהי תוך חריגה מפקודות הצבא והובילה לגל של קבילות). כפי שציין דורון, תופעה כזו ניתנת למיגור ולחיסול בדרך של שינוי ותיקון הנהלים או הפקודות. לגישתו, זיהוי התופעות ואבחון הינו בעל חשיבות ותרומה משמעותית לביצוע תפקיד הנציבות באופן מיטבי.

כנציב, הרבה דורון לשוחח עם חיילים במישורין, התעניין באופן אישי בפרטי

בשנים אלה המשיכה הנציבות לבחון את קבילותיהם של משרתי קבע, בין היתר, בנושא קידומם של הנגדים. בשנת 1991 הונהג בצה"ל מסלול הרנג' (רב־נגד) המיועד לבכירי הנגדים, אך הפעלתו בידי המפקדים לקתה בחסר, והובילה לא אחת לפגיעה משמעותית בזכויות הנגדים. הנציבות התריעה על תופעות אלה ועל הצורך בהסדרת הנושא באופן רחבי בצה"ל. כן עסקה הנציבות בקשיים מערכתיים בטיפול הנוגע לקידום הנגדים בשלבים מקצועיים, ובבעיות שעלו לקראת פרישתם של הנגדים מן השירות.

תא"ל (מיל') עוזי לבצור (לנצנר)

"אלחם על הצדק לחיילים, באותה הנחישות שנלחמתי בשדה הקרב"

תא"ל (מיל') עוזי לבצור התמנה לנציב בחודש אוגוסט 1998. בתחילת תקופתו שהה בצה"ל בלבנון והיה מעורב בלחימה שהלכה והסלימה בדרום לבנון נגד חיזבאללה. בחודש יוני 2000 נסוג בצה"ל באופן חד־צדדי מדרום לבנון. בשנת 2000 פרסם המטה הכללי מסמך חדש של "רוח צה"ל", אשר החליף את הקוד האתי שפורסם בשנת 1994. אחד מערכי היסוד שעליהם מושתת המסמך הינו ערך כבוד האדם. בשנת 2002 ולאחריה ידעה הארץ שורה של פיגועים קשים. בחודש מרץ 2002 יצא בצה"ל למבצע "חומת מגן" ביהודה ושומרון. בחודש מרץ 2003 התרחשה מלחמת המפרץ השנייה. בתחילת חודש אוגוסט 2003, סיים תא"ל לבצור את כהונתו. תא"ל (מיל') לבצור נולד בשנת 1943

חלק באימון המקדים לתעסוקה. הנציבות העלתה סוגיות אלה על סדר היום, נוכח חשיבותן והיותן כרוכות בדיני נפשות. נושא משמעותי נוסף בו עסקה הנציבות, הינו הפיקוד הזוטר והאופן שבו הוא מפעיל את סמכותו כלפי פקודיו. סוגיות שעלו בתחום זה נגעו לתופעת ה"טרטורים", מניעת שינה, תרגולים חוזרים ואימונים שמטרתם שבירת רוחם של החיילים. תופעה נוספת, שאינה חדשה אך הפכה לשכיחה יותר ויותר בשנים אלה וגם בה עסקה הנציבות, הייתה תופעת ה"ותיקים" מול "צעירים" ביחידות השדה, אשר נבעה, בין השאר, מן הקושי של הפיקוד הזוטר להתמודד עם אותם "ותיקים" ביחידותיהם. הנציבות הצביעה על הצורך בקביעת מדיניות אחידה בכלל צה"ל, הסדרים המתאימים לכך, וקיימה מעקב ובקרה בנושא, כדי למנוע את התופעות הקשות שעלו מן הקבילות בהקשר זה. גם בתקופה זו המשיך נושא הרפואה להעסיק את הנציבות. במסגרת זו טיפלה הנציבות בסוגיות שונות, כגון אופן טיפול המפקדים בנושאי רפואה, אי־קיום הוראות הרופאים, תפקידו של החובש, הפינוי הרפואי, יחסי רופא־חייל ועוד. בשנים אלה ניכרה עלייה במעורבותם של הורי החיילים בנעשה בצה"ל. נושא זה, שהועלה תכופות גם בשיחותיו של הנציב עם מפקדים, השפיע על פעילות הנציבות, ומצא את ביטויו גם בקבילות שהוגשו. הנציבות ביקשה להציג תופעה זו של מעורבות הורים לא כמעורבות גרידא, או התערבות - כגישתם של חלק מן המפקדים - אלא כתופעה טבעית שיש בה דווקא כדי לחזק את החיילים, את משפחתם ואף את היחידה.

כבודו של החייל. לאחר הגדרת ערך זה כאחד מערכי היסוד במסמך "רוח צה"ל", הוגדרה שנת 1999 בצה"ל, כשנת "כבוד האדם". כך, בד בבד עם המאמצים הרבים שננקטו בצה"ל להקפיד על שמירת זכויותיהם, בתחילה, חלה דווקא עלייה בקבילות בתחום זה. סיבה אפשרית לעלייה זו הינה שהעיסוק בנושא השפיע גם על החיילים שהפכו מודעים ורגישים יותר להפרות זכויותיהם ולכגיעה בכבודם. הנציבות עסקה אפוא בתחום זה בהיקף נרחב, ובחנה גם צעדים מערכתיים שננקטו בצה"ל על מנת להביא לשיפור בתחום. במהלך התקופה חל שיפור בתחום זה, ובהמשך אף נצפתה ירידה בכמות הקבילות העוסקות בנושא.

הנציבות, כמו צה"ל כולו, התמודדה בשנים אלה עם המציאות המשתנה בחברה הישראלית ועם השפעתה על צה"ל. בישראל חל מעבר מחברה שמרנית ואידאולוגית לחברה ליברלית וחומרית ובמקום הגשמת ערכים חברתיים, החלו הפרטים בחברה לשאוף להגשמה עצמית ולמרכיב הכלכלי ניתן משקל מרכזי. במקביל, זכה צה"ל לחשיפה במדיה הדיגיטלית באופן שלא היה מקובל.

נכח שינויים אלה, ביקשה הנציבות לבחון אם צה"ל מתמודד בהצלחה עם המציאות החברתית המשתנה מבלי שתהיה פגיעה במטלות הביטחון השוטף, בכוננות ובהיערכות לחירום ולמלחמה. מן הדוחות השנתיים של תקופה זו עולה כי ברוב המקרים הציע צה"ל פתרונות הולמים למציאות המשתנה, תוך קיום דיונים וגיבוש הערכת מצב מסודרת. הדברים באו לידי ביטוי, בין השאר, בהקטנת המרחק בין מפקדים לפקודים, בשיפור

והתגייס לשריון בשנת 1960. שירותו הצבאי התאפיין בתפקידי פיקוד בלחימה, בתפקידי מטה והדרכה ובתפקידי דיפלומטי. על הצטיינותו במלחמת יום הכיפורים קיבל את עיטור המוכת מהרמטכ"ל דאז רא"ל מרדכי (מוטה) גור. במלחמת לבנון הראשונה היה מפקד חטיבה 401, ובהמשך שימש מפקד בית הספר לשריון, רמ"ח אימונים בצה"ל, מפקד אוגדת שריון, ראש מטה פיקוד הצפון, מפקד פו"ם ונספח צבאי בארצות הברית, בעת מלחמת המפרץ הראשונה. בשנת 1993 פרש מצה"ל.

לבצור החזיק בתפיסה לפיה ייעודו של מוסד נציב קבילות החיילים הוא להיות כתובת ישירה, אמינה ובלתי תלויה לחייל החש שזכויותיו נפגעו או שמפקדיו התייחסו אליו בנוקשות יתרה, או באי־צדק בולט. נוסף על כך חתר לאתר, מתוך בחינת עניינו של הפרט - נקודות תורפה מערכתיות ולהשפיע על תיקונן.

עם כניסתו לתפקיד, הציע הנציב להגדיר את המשאב האנושי כגורם יסוד מרכזי בצה"ל, הן בממד הקרבי והן בממד הטכנולוגי. עוד העיר על כך שבהכשרות המפקדים חסרים תכנים העוסקים בזכויות החייל, בשמירה על כבודו, ובטיפוחו כפרט. בעקבות המלצתו הוכנסו נושאים אלה לתיקי היסוד של קורסי המפקדים.

חידוש נוסף שהביא עימו היה מהלך שמטרתו לקבל משוב מהחיילים הקובלים, על מנת לבחון את הצורך בשינויים באופן הטיפול בקבילות ובדפוסי עבודת הנציבות.

הנציבות בתקופת כהונתו של תא"ל (מיל') עוזי לבצור

בראש ובראשונה עסקה הנציבות בסוגיית

בשנים אלה הלכה וגברה הרגישות במדינה ובצה"ל, להשפעת בעיות סביבתיות על בריאות המשרתים. הדבר בא לידי ביטוי גם בקבילות שהגיעו לנציבות שעניין איכות הסביבה והשפעתה על בריאות החיילים. במסגרת זו טיפלה הנציבות בנושאים, כגון נוכחות חיילים במבנים בעלי גגות אסבסט, שימוש בחיילים כדי לפנות לוחות אסבסט שלא באופן ממוגן, חשיפת חיילים לקרינת מכשירי קשר ואנטנות, מי שתייה בעלי מליחות גבוהה, זיהום אוויר ועוד. נושא הרפואה המשיך ללוות את פעילות הנציבות כנושא מרכזי בקבילות אשר התקבלו לטיפול בתקופה זו.

בראש השנה תשס"א (2000) שטף גל אלימות את אזור חבל עזה ואת יהודה ושומרון. במסגרת אירועי "גאות ושפל" הופעלו אלפי חיילים בשירות סדיר ומאות חיילי מילואים. הדבר הוביל לעיסוק בקבילות בנושאים, כגון פריסתם של החיילים בשטח ובמחנות, תנאי השירות והמגורים, התגמול המשולם על רמות פעילות, מיגון החיילים וכלי הרכב הצבאיים, ניצול חופשות ועוד. מגמה זו המשיכה ללוות את פעילות הנציבות גם במהלך שנת 2001 ו-2002 עם גל אירועי הטרור, אשר הובילו לכניסת צה"ל לתוך שטחי הרשות הפלסטינית ולמבצעי "חומת מגן" ו"דרך נחושה" בשנת 2002. אולם דווקא שנים אלה, ועל אף תנאי השירות הקשים, המחסור בשעות שינה וההרעה בתחום החופשות, התאפיינו במיעוט קבילות מצדם של הלוחמים ותומכי הלחימה מיחידות השדה, חרף התמודדותם עם מציאות לא פשוטה.

תנאי השירות של חיילי צה"ל, בקביעת נהלים ממוסדים בעניין פניות הורים, ובהיבטים נוספים שעניינם תנאי שירות הקבע, כגון המעבר לחמישה ימי עבודה. לקראת שנת 2000 החלה הנציבות להציג עצמה, לרבות חלקים מהדוח השנתי, במרשתת. חידוש נוסף שיושם בנציבות היה יצירת האפשרות להגיש קבילה באמצעות הדואר האלקטרוני האזרחי, ובהמשך גם במרשתת הצבאית. נושא נוסף שבו עסקה הנציבות בשנים אלה, הינו מעמד משרתי הקבע. זאת, תוך הדגשה כי על אף חשיבותם של משרתי הקבע ואף שמערכת היחסים בינם לבין צה"ל היא על-פי רוב רבת שנים ומרכזית מבחינת הפרט, לא אחת הם מצויים בתנאי חוסר ודאות באשר לזכויותיהם ולעתידם. הנציבות נתנה דעתה על כך שממשרתי הקבע נשללה זכות ההתארגנות, נמנע ייצוגם בידי ועד עובדים, ובהוראות הפיקוד העליון ובפסיקת בית המשפט העליון נקבע כי מערכת היחסים בינם לבין צה"ל אינה יחסי עובד-מעביד. בהיעדר חקיקה ראשית המסדירה את זכויות משרתי הקבע, מצאו עצמם אנשי הקבע מתמודדים ללא הגנה של ממש עם שינויים לרעה בתנאי שירותם. במצב דברים זה עסקה הנציבות ובחנה לעומק קבילות שעסקו בזכויות משרתי הקבע ובהן הגדרת רמות פעילות, פדיון ימי מחלה, הפרת הבטחות וסיכומים ועוד. בהקשר סיום שירות הקבע אגב קיצוצים, הצביעה הנציבות על הצורך בקביעת תקופות התראה מראש ומתן תקופת התארגנות למשרתי הקבע שהוחלט על סיום שירותם. הנציבות עקבה אחר ניהולם התקין של הליכי ההיפרדות, תוך מתן דגש על תקינותם ועל מתן זכות טיעון ראוויה.

תא"ל (מיל') אבנר ברזני

"הדאגה לזכויות החייל הינה חובה של המפקד"

תא"ל (מיל') אבנר ברזני מונה לנציב קבילות החיילים בחודש ספטמבר 2003 וכיהן בתפקידו עד לחודש נובמבר 2008. במהלך כהונתו כנציב יושמה תוכנית ההתנתקות ופינוי גוש קטיף (יוני-אוגוסט 2005); ירי טילי הקאסם על שדרות ועל יישובי הדרום גבר ובחודש יולי 2006, פרצה מלחמת לבנון השנייה. בשנת 2007, עם חילופי הרמטכ"לים, נכנס צה"ל לתוכנית אימונים מקיפה.

ברזני נולד בשנת 1950, למד בביה"ס לקציני ים בעכו והתגייס בשנת 1967 לחיל ההנדסה. במהלך שירותו ביצע תפקידי שלישות מגוונים, ובשנים 1992-1993 שימש כקצין השלישות של פיקוד העורף, והיה שותף להקמת הפיקוד, לקביעת המבנה הארגוני ומדיניות הפעילות. לאחר מכן שימש כקצין השלישות של פיקוד הצפון, ובין השנים 1997-2001 היה ראש חטיבת הסגל באגף כוח האדם בצה"ל.

משנת 2000 התמקדה פעילותו בתוכנית "עתידים" שהייתה פרי היוזמה של הרמטכ"ל דאז, רא"ל שאול מופז, והתעשיין מר איתן ורטהיימר. התוכנית הפועלת בניהול משותף של צה"ל ושל עמותת אזרחית, נועדה לסייע לצעירים מן הפריפריה בישראל לרכוש השכלה אקדמית, ובהמשך להשתלב במערכים הטכנולוגיים בצה"ל, בתעשייה ובחברה בישראל. ברזני יזם והפעיל את התוכנית וראה בה תוכנית לאומית חברתית שנועדה לסייע בצמצום פערים בחברה הישראלית בדגש על הפערים

מול הפריפריה. לאחר פרישתו מצה"ל שימש כמנכ"ל המשרד לביטחון פנים.

כנציב קבילות החיילים ראה עצמו ברזני, בראש ובראשונה, כנציגו של החייל הפונה אשר נזקק לעזרתו. תקופת כהונתו אופיינה בשינויים במבנה ובהרכב הנציבות וכן בתהליך הטיפול בקבילות - מתוך מטרה לשפר את השירות לחיילים הפונים ולבני משפחותיהם ולקצר את משכי הטיפול. ברזני איחד את מחלקת הברור והמחלקה המשפטית, למסגרת של צוותי ברור נושאים, שבהם פועלים מבררים ומשפטנים זה לצד זה. עד היום פועלת הנציבות בשיטה זו.

במהלך כהונתו, עמד ברזני על הבעייתיות הכרוכה בכך שהנציבות, כגוף חוץ צבאי בלתי תלוי, מאוישת ככלל בלובשי מדים. הוא סבר כי טיבו ומהותו של המוסד דורשים התייחסות שונה מזו שלוותה את הנציבות בשלושים השנים הראשונות לפעולתה. לפיכך, פעל לאזרוח חלק מן התפקידים בנציבות.

הנציבות בתקופת כהונתו של תא"ל (מיל') אבנר ברזני

בתחומים הנוגעים לפיקוד ולמנהיגות, עסקה הנציבות בתופעות אשר עלו מתוך קבילות החיילים ואשר אותן לא הצליח צה"ל לעקור מהשורש, דוגמת התבטאויות פוגעות, צעדים פיקודיים בבסיסי טירונות והכשרה, פגיעה בזכויות חיילים כתגובה משמעתית, יחסי ותיקים-צעירים, פגיעה בפרטיות, שעות שינה ויציאה לחופשות.

באשר לצעדים הפיקודיים הננקטים בבסיסי טירונים ובהכשרות ניתנה חוות דעת משפטית נרחבת והנציבות פעלה בצוותא עם מפקד הזרוע לבניין הכוח

אולם מסיבות כאלה ואחרות לא שירתו במקצוע זה בפועל. כיוון שהיו אלה המחזורים הראשונים של המגויסות, טרם גובשה תפיסה מערכתית באשר לשאלות רבות הנוגעות לשירות נשים כלוחמות - דוגמת שאלת האפשרות של לוחמת לחזור בה מהתנדבותה לתפקיד זה והשלכות נסיבות היציאה ממסלול שירות זה על משך שירותן בפועל. בהמשך פרסמו הגורמים המוסמכים בצה"ל כללי מדיניות, אולם לא נקבע בהן כיצד יש לנהוג במי שהחלו במסלול לפני פרסום המדיניות החדשה. הנציבות קבעה כי אין זה סביר להחיל על החיילות מדיניות שהתגבשה בצה"ל לאחר שהתנדבו לשירות כלוחמות, תוך הפרת ציפיותיהן, ואי־התחשבות בהסתמכותן על המצגים שהוצגו להן. הנציב המליץ לקצר את שירותן של חיילות אלה.

גם בשנים אלה ליוותה את צה"ל מציאות תקציבית קשה שחייבה עריכת שינויים ארגוניים וניהול תוכנית צמצומים שבמסגרתה שוחררו מהשירות אלפי משרתי קבע. במקביל הושלמה בצה"ל עבודת מטה רחבה בנושא מודל שירות הקבע, שמשמעה שינוי עמוק בניהול כוח האדם בצה"ל ובתנאי שירותם של משרתי הקבע. הנציבות ליוותה הליכים אלה, תוך שהקפידה כי זכויות משרתי הקבע ישמרו בהתאם לפקודות הצבא, גם במסגרת שחרורם מן השירות. בהקשר זה הצביעה הנציבות על הצורך בהצבת תשתית עובדתית מנומקת בעת החלטה על שחרורו של משרת קבע משירות, על הצורך בשקיפות הנתונים המוצגים בעניינו ובמתן זכות טיעון טרם גיבוש החלטה על שחרורו. סוגיה נוספת שאליה נדרשה הנציבות, נגעה לשינויי מדיניות

ביבשה, על מנת לבחון את הצעדים המתחייבים לקביעת נורמות ענישה בבסיסי ההכשרה בצה"ל. הנציבות התריעה על הצורך לצייד את המפקדים, בדגש על הפיקוד הזוטר, במיומנויות הנדרשות באמצעות הדרכה והסברה, על מנת להקנות להם כלים פיקודיים נדרשים.

חוות דעת משפטית נוספת עסקה ביחסי ותיקים־צעירים שעימם מתמודדים החיילים בגדודים וביחידות השדה לאחר סיום הכשרתם. הנציבות המליצה לנקוט צעדים לעקירת תופעות אלה מן השורש ולפרסמן ברבים, לערוך ביקורות ושיחות חתך עם חיילים, וכן להקפיד על בניית תוכניות ותכנים מתאימים להכשרת המפקדים להתמודדות עם תופעות אלה.

סוגיה נוספת שנדונה, נגעה לשמירת כרטיזם של חיילי צה"ל - ברשותם של מפקדי צה"ל מצויים פרטים אישיים רבים בנוגע לפקודיהם, אשר נמסרו להם מתוקף תפקידם, לצורך מימוש אחריותם כמפקדים, לשמירה על זכויות החייל ורווחתו. המידע הופקד בידיהם בנאמנות רק לצורך מילוי תפקידם ואין להם רשות להשתמש בו לצרכים אחרים, ודאי לא כאלה שיש בהם משום פגיעה בחיילים. בהקשר זה, המליצה הנציבות כי ראש אכ"א ייתן דעתו על הנושא ויקבעו בצה"ל הוראות מחייבות וברורות בסוגיות השונות הנוגעות לפרטיות החייל, תוך מתן כלים למפקדים להתמודדות עם דילמות הנובעות מהזכות לפרטיות.

בעקבות התיקונים שהוכנסו לחוק שירות ביטחון, שעניינם שירות נשים בצה"ל¹⁰, וגיוסן של חיילות לתפקידי לחימה, החלו להגיע לנציבות קבילות שעניינן משך שירותן של חיילות שהוכשרו כלוחמות,

בתפקיד זה במשך עשר שנים, עד לדצמבר 2018. בתקופת כהונתו יצא צה"ל למבצע "עופרת יצוקה" (2009), מבצע רחב היקף שהוחל בעקבות ירי רקטות מרצועת עזה על יישובי מערב הנגב; בהמשך יצא צה"ל למבצע "עמוד ענן" (2012) ברצועת עזה, מבצע אשר כלל אלפי תקיפות על יעדים ברצועה, יחד עם הגנה על יישובי הדרום והמרכז מפני אלפי הרקטות שנורו לעברם. מבצע "צוק איתן" (2014), שהתרחש גם הוא בתקופת כהונתו של בריק, היה מבצע רחב היקף, שהחל בעקבות ירי רקטות הולך וגובר מרצועת עזה לעבר אוכלוסייה אזרחית בדרום המדינה, וזאת כתגובה למבצע "שובו אחים" של צה"ל, שנערך באזור יהודה ושומרון, לאיתורם של שלושת הנערים שנחטפו ונרצחו בידי מחבלים פלסטינים מתנועת החמאס, ולפגיעה בתשתיות חמאס ברחבי יהודה ושומרון.

אלוף בריק נולד בשנת 1947, התגייס לצה"ל בשנת 1965 ועשה את מרבית שירותו בחיל השריון. בשנת 1969 השתחרר מצה"ל ופנה ללימודי הנדסת תעשייה וניהול בטכניון. עם פרוץ מלחמת "יום הכיפורים" שימש כמפקד פלוגה בגדוד 113 במהלך הלחימה נכווה באופן קשה בפניו, אך המשיך ללחום עם חבריו. בהמשך הלחימה השתתף בצליחת התעלה וסיים את המלחמה, לאחר שהחליף שבעה טנקים, בעודו אחד הלוחמים הכשירים הבודדים בגדודו, שמנה יותר מ-200 חיילים לפני הקרבות. על מעשיו אלו, על אופן תפקודו שהתאפיין בדוגמה אישית, באומץ לב, בדבקות במשימה ובכושר מנהיגות - עוטר בריק בעיטור העוז.

שנערכו בצה"ל ולצורך לקבוע "דור מעבר" בעת החלתם, על מנת שלא לפגוע במי שהסתמכו על המדיניות הקודמת וכלכלו צעדיהם לפיה, בטרם שונתה.

בשנת 2006, בתקופת מלחמת לבנון השנייה, עסקה הנציבות בקבילות הקשורות בלחימה, שחלקן העיקרי הגיע ממשרתי מילואים בין היתר בהיבטים הקשורים במיגון, בלוגיסטיקה, בכשירות המקצועית לשירות המילואים, ובאי-התחשבות המפקדים בבעיות הפרט.

בתקופה זו התריע הנציב שוב ושוב על הצורך בהסדרת סמכותו לדון גם בקבילות של מיועדים לשירות ביטחון, שענייני הטיפול בהם בידי רשויות צה"ל לקראת גיוסם. הוא ציין כי על אף שאינו מחזיק בסמכות לפי חוק לדון בקבילות אלה, הרי שבמקרים קיצוניים שבהם אין לפונים כל אפשרות אחרת ועלול להיגרם להם נזק בלתי הפיך, הוא מטפל בעניינם. בעקבות הערות אלה, התקבל בכנסת, ביום 21 במרץ 2007, תיקון לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, ולנציב הוקנתה הסמכות לברר גם קבילות של מיועדים לשירות ביטחון, בכל הנוגע לאופן הטיפול בהם בידי רשויות צה"ל טרם ולקראת גיוסם.

אלוף (מיל') יצחק בריק

"בכל חייל גלום פוטנציאל לבצע את

תפקידו בצורה מיטבית, ואחרית

המפקדים - לטכח פוטנציאל זה"

אלוף (מיל') יצחק בריק מונה לשמש כנציב קבילות החיילים בדצמבר 2008 וכיהן

⁴⁰ סעיף 16 א' לחוק שירות ביטחון (נוסח משולב), התשמ"ו-1986 נכנס לתוקפו בשנת 2000 וקבע את העיקרון שלפיו לכל חיילת זכות שווה לזכותו של חייל למלא תפקיד כלשהו בשירות הצבאי, אלא אם הדבר אינו מתאפשר נוכח מהותו ואופיו של התפקיד. עוד נקבע, כי דינה של חיילת המשרתת על-פי התנדבותה, באחד התפקידים שקבע שר הביטחון, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, כדינו של חייל, דהיינו אורך שירותה יהיה זהה לזה של חייל. שנה לאחר מכן פורסמו חמישה עשר תפקידי לחימה ושני תפקידים נוספים מחוץ למערך הלחימה, בהתאם לסמכות שהוקנתה לשר הביטחון.

הפיקוד ושל המנהיגות ובמתן עקרונות וכללים למפקד באשר הוא. זאת, מתוך אמונה כי מערכת יחסי גומלין תקינה בין מפקדים לפקודיהם, היא תנאי בסיסי לתפקודה הנאות של מערכת צבאית.

בריק ראה חשיבות רבה בקידום הלקחים המערכתיים העולים מן הקבילות הנוגעים לדפוסי פעולה כלליים, לתופעות חוזרות ולמדיניות הכללית של הצבא, בפרט במקום שזו מחייבת בחינה מחדש או שינוי. הוא הקפיד על כגישות עם גורמי המטה הנוגעים בדבר, ועקב מקרוב אחר התקדמות הטיפול בנושאים שהעלתה הנציבות ועל מימוש ההמלצות.

הנציבות בתקופת כהונתו של אלוף (מיל) יצחק בריק

כשנה לאחר כניסתו לתפקיד, בחודש דצמבר 2009 סוכם חזון הנציבות ונקבע בו כי "הנציבות תעמיק את תודעת מפקדי צה"ל, לאחריותם הישירה לכיבוד זכויות החיילים, ללא משוא פנים, תוך שמירה על עקרונות יסוד של כבוד האדם, רוח צה"ל וערכי מדינת ישראל".

בשנים אלה, וברוח העומד בראשה, עסקה הנציבות בהרחבה בסוגיות של פיקוד ומנהיגות, של אחריות מפקדים, של טיפוח החיילים, של יחסי האמון בין מפקדים לחיילים ועוד. תופעות, כגון אלימות מפקדים, או שימוש באלימות בשם ה"מבצעים" שלא לצורך, או במסווה של הווי ובדיחות הדעת, שימוש באלימות מילולית, או התבטאויות שאינן הולמות - טופלו והודגשו בדוחות.

בשנים אלה, הצביעה הנציבות על כך שבקורסי הפיקוד בצה"ל, אין התייחסות הולמת לנושא הפיקוד והמנהיגות, שלא

לאחר המלחמה המשיך להתקדם בדרגות בשירות המילואים ובשנת 1980 חזר לשירות קבע ומונה למפקד חטיבה. עם פרוץ מלחמת לבנון הראשונה בחר להמשיך בשירות קבע. בריק מונה לתפקיד מפקד עוצבת "אתגר", למפקד עוצבת "געש" ואחר כך לסגן מפקד המפכח"ש (מפקדת חילות השדה). בשנת 1994 קודם לדרגת אלוף ולמפקד המכללות הצבאיות. נוסף על תפקידו זה התמנה בשנת 1995 למפקד הגיס הדרומי. בריק פרש מהשירות הצבאי בשנת 1999, והמשיך לשמש מפקד הגיס בשירות מילואים.

כנציב, הדגיש בריק כי צבא המשמר בעשייתו ערכים של מקצועיות, של מוסריות, של יושרה ושל שוויון, מטפח אותם ומנחיל למפקדיו אמות מידה המעודדות שמירה על כבודם, על בריאותם ועל רווחתם של החיילים - זוכה בחיילים בעלי רמה גבוהה של מוטיבציה, של אכפתיות ושל עשייה איכותית. לפיכך, מעבר לטיפול בקבילות עצמן ראה בריק חובה לעצמו לפעול לטיפוח ולקידום ערכי היסוד בתחום הפיקוד והמנהיגות בקרב מפקדי צה"ל. בריק הקפיד על ביקורים תכופים ביחידות, על מנת לקיים מפגש בלתי אמצעי עם המפקדים בכל הרמות בסביבת פעילותם היום-יומית ושם דגש בשיחותיו עימם, לא רק על ניתוח קבילות, אלא גם על היבטים ערכיים הנוגעים לתפקודם כמפקדים.

בדוחות שיצאו תחת ידו הקפיד הנציב לשתף בתובנות מתחום הפיקוד והמנהיגות, שאותן צבר במהלך השנים הרבות שבהן שימש כמפקד, בשירות הסדיר ובמילואים, בעיתות רגיעה ובקרב. הוא עסק ביסודות המרכזיים של

בפניות המצריכות תשומת לב לאירועים חריגים. הנציבות הצביעה על הצורך לפעול לשיפור הליכי הטיפול במלש"בים, לא רק בהיבט הזמניות לפניותיהם אלא גם בכל הנוגע לתשומת הלב האישית הנדרשת לטיפול בפניות. בשנים שלאחר מכן הלכה וגברה כמות הקבילות שהגישו מלש"בים, והנציבות נדרשה לליקויים בטיפול במלש"בים, לסרבול הברוקרטי המופעל בעניינם, ולשיקול דעת לקוי בעת הטיפול בפרט. מעבר להערות שניתנו לקבילות הפרטניות, המשיכה הנציבות לגבש המלצות מערכתיות לרשויות הגיוס ולעקוב אחר יישומן. גם בשנים אלה עסקה הנציבות באופן משמעותי בקבילות שעניינן שירותי הרפואה בצה"ל. בפרט בהיבטים של חוסר זמינות שירותי רפואה לחיילים, בעיה שנתנה אותותיה במערך השדה כמו גם ביחידות העורפיות. פער נוסף נמצא בזמינות שירותי הרפואה הניתנים לחיילים בשעות הלילה ובסופי השבוע. בראשית שנת 2011, החל מיזם "אביב" שעניינו מיקור חוץ של שירותי הרפואה לחיילים. שלב ב' של המיזם יצא לדרכו בראשית שנת 2012. עוד בטרם יצירת המיזם לדרכו ביקש הנציב כי יציגו בפניו את עיקרי המיזם, והנציבות עקבה מקרוב אחר יישומו בשטח. במהלך תקופה זו עסקה הנציבות בקבילות שעניינן חיילים אשר לא שויכו למיזם, פערים בהעברת המידע הרפואי בין הגוף הצבאי לגוף האזרחי, פערים במעקב אחר מקרים רפואיים חריגים, פגיעה ברצף הטיפול בחיילים בהעברתם מהצבא לקופת החולים, ולהיפך, מדיניות מתן הפטורים ואישורם, עיכוב בקבלת טיפולי פיזיותרפיה ועוד.

הוטמעו בהם הכלים הבסיסיים הנדרשים לקצינים ולמפקדים צעירים כדי לנהל יחידה בשגרה, ומהם הכלים והדרכים ליצור מוטיבציה אצל חיילים ואמון בינם לבין המפקדים. הנציבות המליצה על שורה של כלים לצורך קידום ערכים אלה.

אשר לאוכלוסיית הלוחמים והלוחמות הממעטים להתלונן ולהגיש קבילות, בין היתר מטעמים שונים הנעוצים גם באתוס של הלוחם ובנטייה לויתורים, משמעותיים כדי לבצע את המוטל עליהם, התמקדה הנציבות בשנים אלה בלקחים שעלו מתוך הקבילות שהוגשו שעניינן תנאי השירות של לוחמים ולוחמות, ושל תומכי ותומכות לחימה. במסגרת זו עסקה הנציבות בהסדרת היציאה של הלוחמים לחופשות, אשר נמנעה לעיתים בשל פערים בסדר הכוחות המבצעי. הנציבות הציפה את הנושא ובהמשך לכך, התקיימה הסדרה בפקודות באשר לנושא זה. כן עסקה הנציבות בתנאי השירות הקשים של התצפיתניות, ובעקבות ההמלצות הקצו גורמי זרוע היבשה תוספת כוח אדם למערך ונערכו שיפורים בתשתיות במוצבים הגדולים. סוגיות נוספות נגעו לחוסרים באפודים קרמיים ללוחמות, תוספות לחימה ועוד. עם תיקון חוק השיפוט הצבאי, בשנת 2007, באופן שהקנה לנציבות סמכות לטפל בקבילות של מיועדים לשירות ביטחון, החלה הנציבות לעסוק בקבילות אלה באופן סדיר. במקביל הקים צה"ל את מרכז המידע למלש"בים שנועד לתת מענה מהיר ומקצועי לפונים. עם זאת הממצאים שעלו מן הקבילות הצביעו על פערים במקצועיות הגורמים המטפלים בלשכות הגיוס, ובעיקר על קושי לטפל

ביותר של צה"ל מאז מלחמת לבנון השנייה. בדוח השנתי של אותה שנה התייחס הנציב בהרחבה להיבטים שונים שהתעוררו בעת הלחימה. כך התייחס בהרחבה לרוח הלחימה ולדוגמה האישית שגילו המפקדים והחיילים בשדה הקרב, אך גם לתופעות שאותן זיהה כבעייתיות, כגון בקשה מלוחמים לכתוב מכתבי פרידה למשפחתם, ערב היציאה לקרב, למקרה שלא יחזרו ממנו; הנציב התייחס לשירות חיילי המילואים במבצע, ולמערכים שהובילו גיוס יעיל של מערך המילואים; לפעולתה של יחידת "כיפת ברזל" ולדוגמה והמופת שהיוותה במהלך המבצע; לחשיבותם של משרתי הקבע, ולצורך לשים את השירות הצבאי בסדר עדיפות לאומי גבוה על מנת להביא צעירים איכותיים לבחור במסלול זה; להתנהלות צוותי ויחידות הרפואה של צה"ל במהלך המבצע, שמהם התרשם בעת ביקוריו בבתי החולים ובשיחותיו עם כפצועים ובני משפחותיהם. שנת 2015 התאפיינה בהחלטות שהיו להן השפעות מרחיקות לכת על מבנה צה"ל ועל מודל השירות בו. הפיקוד העליון בצה"ל נדרש להוביל שינויים, אשר עוררו חשש בקרב משרתי הקבע ואף הובילו לקבילות. הדברים באו לידי ביטוי בתוכנית התכנסות רב שנתית "גדעון" ובמודל הקבע הצעיר שהונהג בצה"ל. הנציבות עסקה בפערים בין המשימות להקצאת כוח האדם לאחר הקיצוצים, בהעדרה של תוכנית אשר מלווה, מבקרת ועוקבת אחר פערים אלה, אשר הובילו לעומסים קשים וכתוצאה מכך לתופעות בלתי רצויות. תופעות, כגון מילוי משימות באופן חלקי, "עיגול פינות", פגיעה במקצועיות ודיווחים חלקיים או לא אמיתיים - עלו

סוגיה נוספת שהעסיקה את הנציבות נגעה לתנאי השירות הפיזיים של החיילים ובתוך כך, תשתיות, אחזקה ותברואה במחנות צה"ל; טיב וכמות המזון המסופק לחיילים ביחידות השונות והגישה הניתנת לחיילים אליו; נוכחות של בעלי חיים במחנות; רמת המגורים, השירותים והמקלחות ועוד. בפרט בחנה הנציבות את הבקרה שעורכי המפקדים אחר תנאי השירות של החיילים שתחת פיקודם, ואת האחריות שהם מגלים בעניינים אלה. במהלך שנת 2012, התקבלו בנציבות קבילות רבות מחיילים המשרתים ביחידת "כיפת ברזל" בתפקידים שונים. בשנה זו, פעלו לוחמי היחידה ביתר שאת להגנה על גבולות המדינה מפני איום תלול המסלול, בעיקר בגין טווחי השיגור הגדלים לעבר יישוב הדרום. הקבילות עסקו בתנאי השירות הרעועים בבסיסים הארעיים שבהם נפרסו סוללות היחידה, תנאי שירות שאינם ראויים לחיילים ואף מסכנים את בריאותם, בפערים באספקת המזון ובפגיעה בזכויותיהם לטיפול רפואי הולם. גורמי הנציבות והנציב בראשם ביקרו בבסיסים אלה, בתנאי מזג אוויר שונים, עמדו מקרוב על תנאי השירות של חיילי היחידה ומצאו ליקויים חמורים במענה לפרט. לאור האמור ניתנה שורה של המלצות בפני סגן הרמטכ"ל לפעולה מיידית לשיפור המצב, וממצאי הברור היוו פלטפורמה לדיונים בנושא בראשות ראש מטה זרוע האויר ומפקד הזרוע, באופן שהביא לשיפור המצב. בשנת 2014, כאמור, יצא צה"ל למבצע "צוק איתן" בעזה, שבמסגרתו לחם צה"ל במשך חמישים ימים בחמאס ובארגוני טרור נוספים. זה היה המבצע הצבאי הנרחב

מערכת הביטחון. בתקופת כהונתו התמודדו צה"ל והנציבות עם מגפת הקורונה העולמית. אופי הקבילות השתנה, והנציבות נדרשה להתאים עצמה למגבלות הבריאותיות שהוטלו במדינה, ולפעול לבירור הקבילות גם מרחוק ותחת מגבלות.

תא"ל ("מיל") דהן נולד בשנת 1970, התגייס לצה"ל בשנת 1988 והחל את שירותו בחיל ההנדסה הקרבית. במהלך שירותו הצבאי שימש במגוון תפקידי פיקוד ומטה בחיל ובהם מפקד גדוד 601 ומפקד בית הספר להנדסה צבאית. בהמשך שירת כראש מחלקת האימונים של זרוע היבשה, וכראש מחלקת הארגון באגף התכנון בצה"ל. בשנת 2016 קודם לדרגת תא"ל ומונה לסגן צבאי למבקר מערכת הביטחון. שנתיים לאחר מכן, ולאחר פרישתו מצה"ל מונה למבקר מערכת הביטחון, תפקיד שאותו סיים בחודש יוני 2022.

תא"ל ("מיל") דהן שם לנגד עיניו את טובת חיילי צה"ל, את רווחתם, את מתן מעטפת תנאי השירות המלאה ואת היחס ההולם לחיילים. לאורך כהונתו הקפיד לוודא, כי תוצרי הקבילות ישמשו ככלי תומך וכקרקע פורייה לשיח בנושאי פיקוד ומנהיגות, לתיקונים מערכתיים ולשינויי מדיניות היכן שהדבר נדרש.

הנציבות בתקופת כהונתו של תא"ל ("מיל") איתן דהן

בתקופת כהונתו של תא"ל ("מיל") דהן כנציב, עסקה הנציבות בהרחבה בקבילות משרתי הקבע, נוכח היקפן הנרחב והנושאים המגוונים שעלו בהן - יחסי מפקד-פיקוד, סגל, תשלומים, רפואה ועוד. מתוך הקבילות עלו תופעות של חוסר שקיפות והוגנות, של הבטחות

מתוך הקבילות שהוגשו לנציבות. משרתי הקבע הביעו בפני הנציב את תחושתם כי זכויותיהם ותנאי השירות שלהם נפגעים באופן שיובילם לתסכול ולירידה במוטיבציה להמשיך לשרת בשירות הקבע.

בשל האמור גובשו בנציבות המלצות לשיח ולהסברה הנדרשים למפקדים בדבר השינויים הארגוניים הנערכים בצה"ל, על הצורך בתוכנית הסברה לליווייה של תוכנית "גדעון", לבקרה ולמעקב אחר יישומה של התוכנית והשלכתה על המשרתים בצה"ל. בהמשך, בעקבות קבילות שהגיעו לנציבות ושיחות שערך הנציב עם משרתי הקבע בעת ביקוריו ביחידות, הצביעו בנציבות על ההשפעות של קיצוצי כוח האדם על כשירות יחידות מערך השדה בצה"ל, על הפגיעה במערך תומכי הלחימה ובפרט אוכלוסיית הנגדים. כן עסקו בפגיעה במוטיבציה לשרת שירות קבע ארוך. מתוך הקבילות שהתקבלו בסוגיית הליכי הפיטורים במסגרת התוכנית, עלו קשיים ביישום המדיניות בהליכים עצמם, ועליהם העירה הנציבות.

עם כניסתו של בריק לתפקיד, ניתן דגש על מעקב אחר מימוש המלצות הנציבות, כך מוסדו התליכי בקרה ונערכו שינויים ארגוניים שמטרתם הידוק המעקב אחר מימוש המלצות הנציבות.

תא"ל ("מיל") איתן דהן

"נציב קבילות החיילים רואה אני בטובת המשרתים בצה"ל ערך עליון"

תא"ל ("מיל") איתן דהן מונה לשמש כממלא מקום נציב קבילות החיילים בינואר 2019 ושימש בתפקיד זה עד לחודש פברואר 2021. זאת, במקביל לתפקידו כמבקר

השורש ולמגר את התופעה הפסולה. אחת התופעות הבולטות שעליהן הצביעה הנציבות נגעה לפערים בין פקודות הצבא למסמכי מדיניות שהופצו באגפי המטה הכללי ובזרועות. לא אחת הופצו מסמכי מדיניות הסותרים את הפקודות וגורמי הצבא פעלו לפי המדיניות באופן הפוגע בזכויות חיילים והמעכב את הטיפול בהם ללא הצדקה, וזאת בעיקר בשל חוסר תיאום מצד גופי המטה, שקבעו את המדיניות ללא שיח עם יתר הרשויות בצבא. הנציבות הדגישה כי ארגון המבקש להתייעל ולהשתפר חייב להסדיר את השיח בין כלל הגורמים הרלוונטיים בתוכו, כדי למנוע פערים ולקדם תוצאות מיטביות של עבודות מטה, לממשן כיאות ובאופן יעיל, ולבסס נורמות של קיום פקודות ונהלים באופן המקדם את מטרות הצבא ואת רווחת הפרט כאחד.

קבילות בנושאי רפואה המשיכו להוות חלק ניכר מן הקבילות המוגשות לנציבות. גם בשנים אלה עסק צה"ל בגיבוש המתווה למימוש ההחלטה על מיקור חוץ של שירותי הרפואה, והדבר ניכר בחוסר ודאות של המשרתים ושל המטפלים, ובבחינה מחדש של כדאיות פתיחת שירותים ותהליכי בינוי בחיל הרפואה, בעיקר בתחום התשתיות. הקבילות עסקו באיכות הקלינית של הטיפול הרפואי בצה"ל, באי־שמירה על רצף טיפולי נאות, בפערים בתפקוד החובשים בצה"ל, ובאי־קיום הוראות רפואיות מצד המפקדים. הנציבות עמדה על כך שהציפייה מהמפקדים בצה"ל היא לסייע לחיילים לממש את זכויותיהם לטיפול רפואי מיטבי. בתחום פניות המיועדים לשירות, המשיכה מגמת השיפור באשר לעצם קבלת מענה

מפקדים שלא בסמכות, וכן ליקויים בהליכי ההיפרדות מאנשי הקבע. ליקויים נוספים נמצאו בתחום התקינה, והיעדר התאמה בין התפקיד שממלא משרת הקבע בפועל, לבין הרישום במערכת הצבא וזאת באופן שעלול להוביל לפגיעה ממשית במשרת הקבע, ולהשפיע על שכרו, על קידומו או על מקצועיותו.

מעבר לטיפול הפרטני התייחסה הנציבות לקבילות אלה כאל נורת אזהרה האמורה לעורר דאגה ומחשבה בקרב מפקדי משרת הקבע, והפיקוד הבכיר בכלל. העובדה כי משרת קבע, אשר בחר לקשור את גורלו בגורל המערכת הצבאית, מצא כי אינו יכול לפנות או אינו מקבל מענה ראוי ממפקדיו, דורשת בחינה מעמיקה. דהן הדגיש כי בעיניו יש בריבוי קבילותיהם של משרתי הקבע כדי להעיד על אובדן אמן ביכולתה של המערכת לפתור מחלוקות או קשיים שמתעוררים בין משרת הקבע למפקדיו. הנציב הדגיש את הצורך לפעול ללא לאות על מנת לוודא כי משרתי הקבע יזכו ליחס הוגן ולטיפול מקצועי ומלא כדי לאפשר להם להמשיך ולהשקיע את כל מאמציהם בשמירה על ביטחון המדינה, מבלי שדעתם תהיה מוסחת בדאגות הנוגעות לתנאי שירותם ושכרם.

כתמיד, המשיכה הנציבות לעסוק בהיבטי פיקוד ומנהיגות. קבילות רבות נגעו לאלומות פיזית ומילולית מצד מפקדים, מגמה שעל אף העיסוק המתמיד בה טרם מוגרה. בכלל אלה נמצאו גם תופעות של אלימות מילולית על רקע גזעני, השפלת חיילים בפומבי ופגיעה קשה בכבודם של חיילים. הנציבות הצביעה על הפגיעה הקשה הנגרמת לחיילים עצמם, ועל הצורך לעקור התנהגות זו מן

שנחשדו כחולים או נדרשו בבידוד או בהרחקה מהיחידה, וכלה באי־מימוש הנחיות מחייבות ופגיעה בזכויות כלכליות וסוציאליות של המשרתים. הנציבות, שנדרשה בעצמה להתאמות המתחייבות מן המגבלות שהוטלו בתקופה זו, לרבות עריכת בירורי קבילות מרחוק והתמודדות עם עיכובים בקבלת התייחסות לקבילות, המשיכה לעסוק בעניינים אלה ולעשות ככל האפשר כדי לקדם מענה מהיר ויעיל לפונים, תוך הצבעה על הצורך בתיקונים מערכתיים במקרים המתאימים.

הנציבות בשנת היובל

החל מחודש פברואר 2021 משמשת תא"ל ("מיל") רחלי טבת ויזל כנציבת קבילות החיילים, והיא האישה הראשונה המכהנת בתפקיד זה.

לקראת שנת היובל, התקיים בנציבות הליך אסטרטגי במסגרתו חודדו הנדבכים העיקריים עליהם מושתת חזון הנציבות: הראשון, לו ניתנת תמיד הבכורה - הינו עמידה איתנה לצד הקובל - אותו שמה הנציבות במרכז, חותרת לסייע לו ככל הניתן ולהיטיב את מצבו; השני - עיסוק יום־יומי בהצפת נושאים מערכתיים הדורשים בחינה, תיקון, טיוב או שינוי ועמידה על כך שיטופלו לטובת צה"ל והמשרתים בו.

בשנה זו, נשמרה מגמת העלייה במספר הקבילות הנוגעות ליחסי מפקד פקוד. לצד זאת בלטו קבילות בנושאים הנוגעים לתשלומים, למנהל ולרישומת האישיית ולמענה הרפואי לחיילי צה"ל.

סוגיות בולטות אשר נדונו בשנה זו עסקו בהתנהגות אלימה ומזלזלת מצד מפקדים כלפי חיילים. אירועים אלה, מעבר

ישיר למועמדים לשירות הביטחוני מצד רשויות הגיוס, אולם נמצאו עדיין פערים מובהקים בנוגע לתוכן המענה ולזמני ההמתנה הממושכים לקביעת תורים לגורמי בריאות הנפש. פניות רבות התקבלו גם בנושא הקלות והתאמות במבחנים הפסיכוטכניים. בירור הקבילות הצביע לא אחת על פערים מקצועיים של נותני השירות, אך גם על עיכובים ועל פערים הנובעים מבירוקרטיה, הפוגעים בסיכויי המלש"בים להתמין ולהשתבץ בתפקידים התואמים את יכולותיהם. הנציבות ציינה כי צה"ל נדרש לנקוט אמצעים מתאימים לשיפור יכולותיו בטיפול במלש"בים ואף לבחון שינויים בשיטות המיון הראשוני והמתקדם. זאת, על מנת ליצור הוגנות מול המלש"בים, להקל מעליהם את הטיפול, לפשט בעבורם את התהליכים לקביעת נתוני האיכות והכשירות שלהם ולמנוע מצבים של פגיעה במוטיבציה שלהם לשרת שירות מאתגר.

בשנת 2020, במסגרת ההתמודדות עם מגפת הקורונה, נדרש צה"ל לבצע שינויים והתאמות כדי לתת מענה רפואי שלם למשרתים שחלו בקורונה או נדרשו בבידוד ואף לסייע לאוכלוסייה האזרחית, בהתאם להנחיות הדרג המדיני. כל זאת, תוך שמירה על רציפות תפקודית ומוכנות מבצעית מלאה. מעיון בדוחות השנתיים בשנים אלה עלה כי לצד ההיערכות המרשימה שהפגין צה"ל והדינמיות בהתמודדות עם השינויים התכופים שתקופה זו זימנה, צפו ועלו פערים בהתנהלות בהיבטים רפואיים ואחרים - בין אם בעקבות פער בתיווך מסרים והנחיות מהמטה לשטח, טיפול לקוי של מפקדים במוקדי הדבקה, עיכוב במתן מענה רפואי לחיילים

כי הציפייה למסירות וטוטאליות מצד משרתי הקבע מחייבת את רשויות הצבא להקפיד במימוש ובשמירה על זכויותיהם, ולהעניק להם טיפול מקצועי ומסור.

כתמיד, המשיכה הנציבות לעסוק גם בסוגיות שהטרידו את מערך משרתי המילואים, ולטפל בעניינם של המיועדים לשירות ביטחון, בכל האמור בהליכים לקראת גיוסם.

לצד כל אלו, העמיקה הנציבות את נוכחותה בצירי הדרכה משמעותיים (דוגמת בית הספר לקצינים, 'ייעוד וייחוד' לדרג הרס"ן, פו"ם נגדים וקצינים וסדנת מחצ"בים), על מנת לוודא כי לקחי הקבילות משמשים קרקע ללמידה ולהפקת לקחים.

במסגרת ציון יובל להיווסדות הנציבות, הושק תג יחידה חדש המבטא את תפיסת הנציבות, אשר מעמידה את החייל הקובל במרכז עשייתה.

סוף דבר

חמישים שנים פועלת נציבות קבילות החיילים ככתובת ישירה, יעילה ואמינה לחיילים ולמיועדים לשירות ביטחון החשים עצמם נפגעים, למשפחתם ולפונים מטעמם.

מדי שנה פונים לנציבות קבילות החיילים אלפי חיילים ובני משפחותיהם בנושאים הנוגעים לשירות הצבאי, החל ביחסי מפקד-פקוד, דרך נושאים הקשורים במענה רפואי, בתנאי השירות והתשלומים, ועד להיבטים הקשורים בשירות הקבע ובשירות המילואים. מאות קבילות מתקבלות ממיועדים לשירות ומבני משפחותיהם, על ההליכים לקראת גיוסם

לפגיעתם הישירה בקובלים, הובילו גם לתחושת חוסר אמון במפקדים. הנציבות הדגישה, כי אירועים אלה מחייבים בדיקה ותיקון ללא דיחוי, שכן יש בהם כדי לפגוע בערכי צה"ל הבסיסיים ביותר, בכבוד האדם של המשרתים בו, באמון הניתן במפקדי צה"ל ובמוטיבציה לשירות.

בתקופה זו, המשיכה הנציבות לעסוק בהתמודדות צה"ל עם מגפת הקורונה. בפרט העלו הקבילות תופעות של מפקדים שאינם מקפידים על ההנחיות, מחמירים עליהן, פועלים בניגוד אליהן באופן מודע וקובעים הנחיות סותרות המיועדות ליחידתם בלבד. כן הופנו לנציבות קבילות בדבר הפעלת לחץ פסול על חיילים להתחסן נגד הנגיף, הפליית חיילים שאינם מחוסנים, יישום שגוי של ההנחיות ופגיעה בזכויות הפרט. הנציבות עמדה על כך שדווקא בעיתות משבה, מתעצמת חשיבותה של ההתנהלות האחידה, ההוגנת והשוויונית כלפי כלל המשרתים, ועל החובה לכבד את החלטתו של כל חייל על גופו.

בכל האמור בסוגיית הטיפול הרפואי בצה"ל, הרי שלצד שיפורים מסוימים הנוגעים לחוויית השירות הרפואי, עלו מהקבילות פערים במענה הרפואי הניתן למשרתים, באיכותו ובהיכרות גורמי הרפואה עם ההנחיות המחייבות בתחום. קבילות נוספות עסקו בהימנעות גורמים פיקודים לאפשר לפקודיהם לממש את זכויותיהם הרפואיות, לעיתים תוך עיכוב או מניעת טיפול רפואי, תוך סיכון בריאותם.

במאות קבילות של משרתי קבע נדונו היבטים הנוגעים לפיתוחם ולקידומם המקצועי, סוגיות שכר ומענה רפואי, יחס מפקדים ומנהל לא תקין. הנציבות הדגישה

שיר היובל לנקה"ל

סא"ל ד"ר קון זילנה*

יש מקום אחד קטן, מיוחד ומשגע

לכאן יכול לפנות תמיד כל

מי שחש עצמו נכגע

כאן עם כל הלב מבררים את הקבילות

ועוזרים לצה"ל לשמור לכם על הזכויות

בִּיחִידָה הַזֹּאת, שְׁהִיא מְמַשׁ כְּמוֹ מְשֻׁכָּה

לובשי מדים ואזרחים עוסקים במלאכה

ולכלם - מכל דרגה, מעמד ומגזר

אנחנו מסייעים, כי האדם יקרו

לכל קובלת וקובל ולכל המשקרתים

את ידינו לעזרה אנחנו מושיטים

ממשיכים על הצדק להלחם

חמישים שנה נצבים לצדכם

בבנקאים ביחידות, בהרצאות ובדוחות

מספרים ומסבירים כדי שכלם יוכלו לראות

איה ראוי לטפל בכל מלש"בית וחייל

בשליחות ובנאווה - אנחנו נקה"ל!

ועל הממשקים בינם לבין רשויות הגיוס.

הקבילות מקיפות את כל תחומי החיים בצבא, והן במידה רבה תמונת ראי של אורחות החיים במסגרת הצבאית. הסיבות הגורמות לחייל לפנות בקבילה יכולות לנבוע ממספר רב של תואנות וטענות, אך במקרים רבים יש בהן כדי להצביע על תחושת פגיעה בקרב הפונה, לצד תחושה שאינו יכול לפנות למפקדיו או שלא יקבל מהם מענה הולם.

הקבילות הצודקות מאירות ליקויים, שמן הדין לתקנם, הליכי מנהל שראוי לשפרם ולעיתים כללי מדיניות שיש לבחון מחדש. אך גם הקבילות הבלתי מוצדקות מצביעות על תחושת קיפוח זכויות אצל הפונים, תחושה של פער בתיווך ובשיקוף תהליכים, תחושה של אי-קיום הפקודות וההוראות המחייבות בצבא, ובעיקר תחושה שאין בידי הקובל ברירה, אלא לפנות בבקשת סעד לנציבות. לפיכך, בוחנת הנציבות פעמים רבות את מניעי הקבילות ומצביעה על המסקנות המתחייבות.

הנציבות תמשיך לבצע את תפקידה בנאמנות, למען מתן סעד לפונים, אך גם למען שיקום האמון בין החיילים למפקדיהם, עריכת תיקונים מערכתיים באופן שישפיע על כלל המשרתים בצה"ל, ועל שיפור היחס לחיילים ולמימוש זכויותיהם.

* סא"ל זילנה שימשה כראש צוות רפואה בנציבות בין השנים 2019 - 2022 וכתבה שיר זה לקראת חגיגות היובל לנקה"ל